

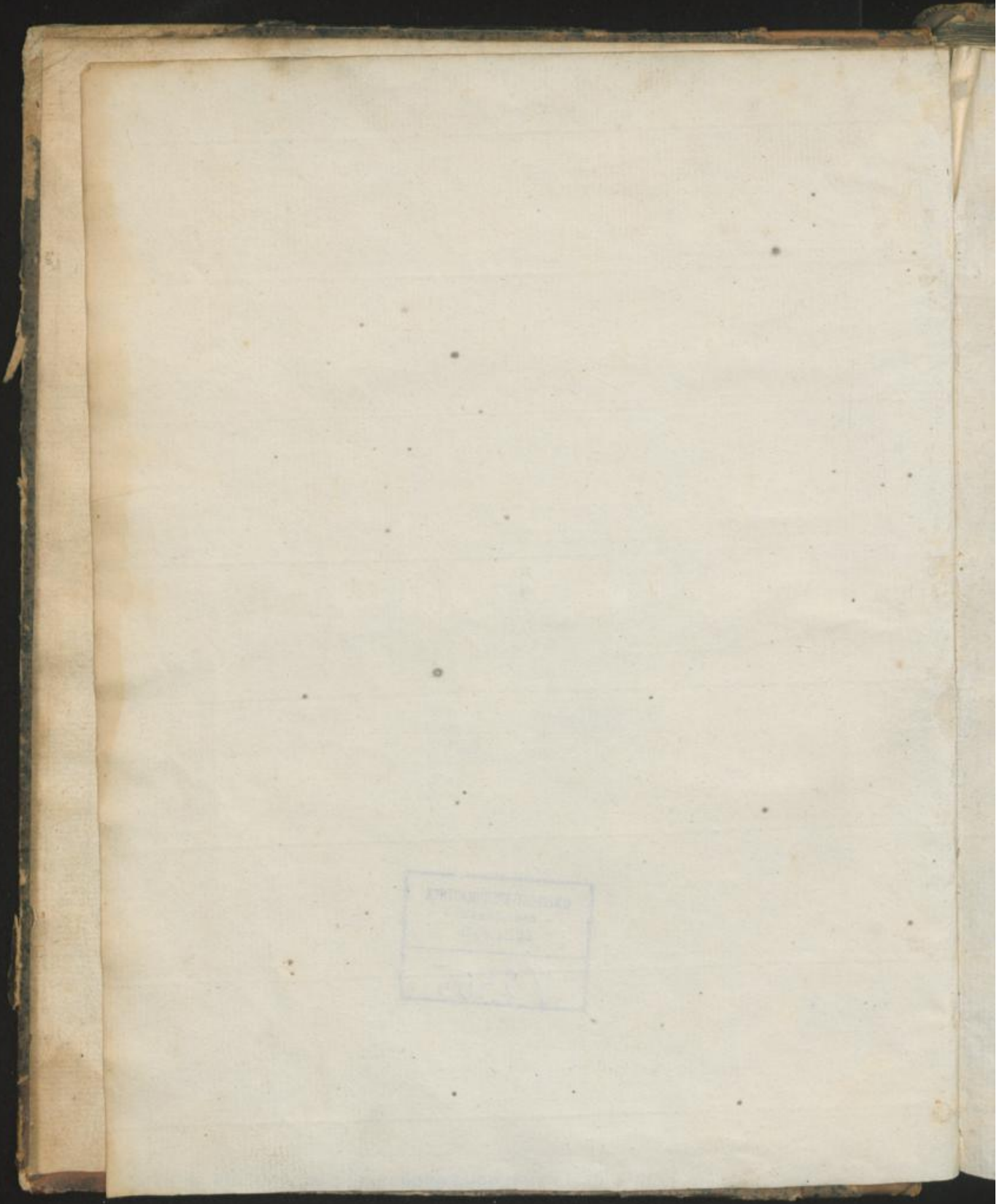
2

coll. compl.
21

Dv 1184

HAESCHER
KUNSTLEHRER

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
- Medizin. Abt. -
DUISBURG
V 2405

O P D R

T Y T E L - P L A E T .

W antwerpen Chron. in den nam
Der Goden voortgebracht,
Die nie de Xce xyn oorspronk nam;
Leete Esaut Aap, de krachte
Van Kruiden, bloemen, Vriuchen, Zaad,
En verders wat Natuur
In Verba Kruidhot wullen laer.

H A E G S C H E

A P O T H E E K .

By jagende Saffran;
De Mannel naef de Scheuring bloet,
Die 'r Menckdom zou verran.
Mer Fray's boort xyn Voederzoon,
Die om verlichting smekt;
En spyd in hem het Licht ten toon,
'r Geen een den Menck onthrekt.
Xyn voerhoor volge voorts menig Held,
Wien boorn, voor die Kunst,
Van nactige onderzoekinge zwelt,
En laer nae Meden gant.
Gy Arstenters, die niet vlyt
Hebt, in der Geween Hof,
Apollon Tempel nuchtyd,
Ontlaeg verstande Lel!

A. V. D. M.

OP DE
TYTEL-PLAET.

Wanschaepen *CHIRON*, uit den stam
Der Goden voortgebracht,
Die uit de Zee zyn oorsprong nam;
Leert *ESCU LAEP*, de kracht
Van Kruiden, Bloemen, Vruchten, Zaed,
En verders wat Natuur
In *Febus* Kruidhof wassen laet,
Door 't levenwekkend Vuur;
Hy toont wel, hoe het wys beleid,
Word door een *SLANG* verbeeld;
Maer ook, hoe de Argeliftigheid
Zich in dien schyn verheelt;
Hoe 't slaep-verwekkend *Heulsap* groeit
By laggende *Saffraen*;
De *Amandel* naest de *Scheerling* bloeit,
Die 't Menschdom zou verraen.
Maer *FEBUS* hoort zyn Voedster-zoon,
Die om verlichting smeekt;
En spryd in hem het Licht ten toon,
't Geen aen den Mensch ontbreekt.
Zyn voetspoor volgt voorts menig Held,
Wiens boezem, voor die Kunst,
Van naerstige onderzoek-lust zwelt,
En staet nae *Febus* gunst.
Gy *Aristarchen*, die met vlyt
Hebt, in der *Graeven Hof*,
Apollos Tempel uitgebryd,
Ontfangt verdienden Lof!

A. V. D. M.

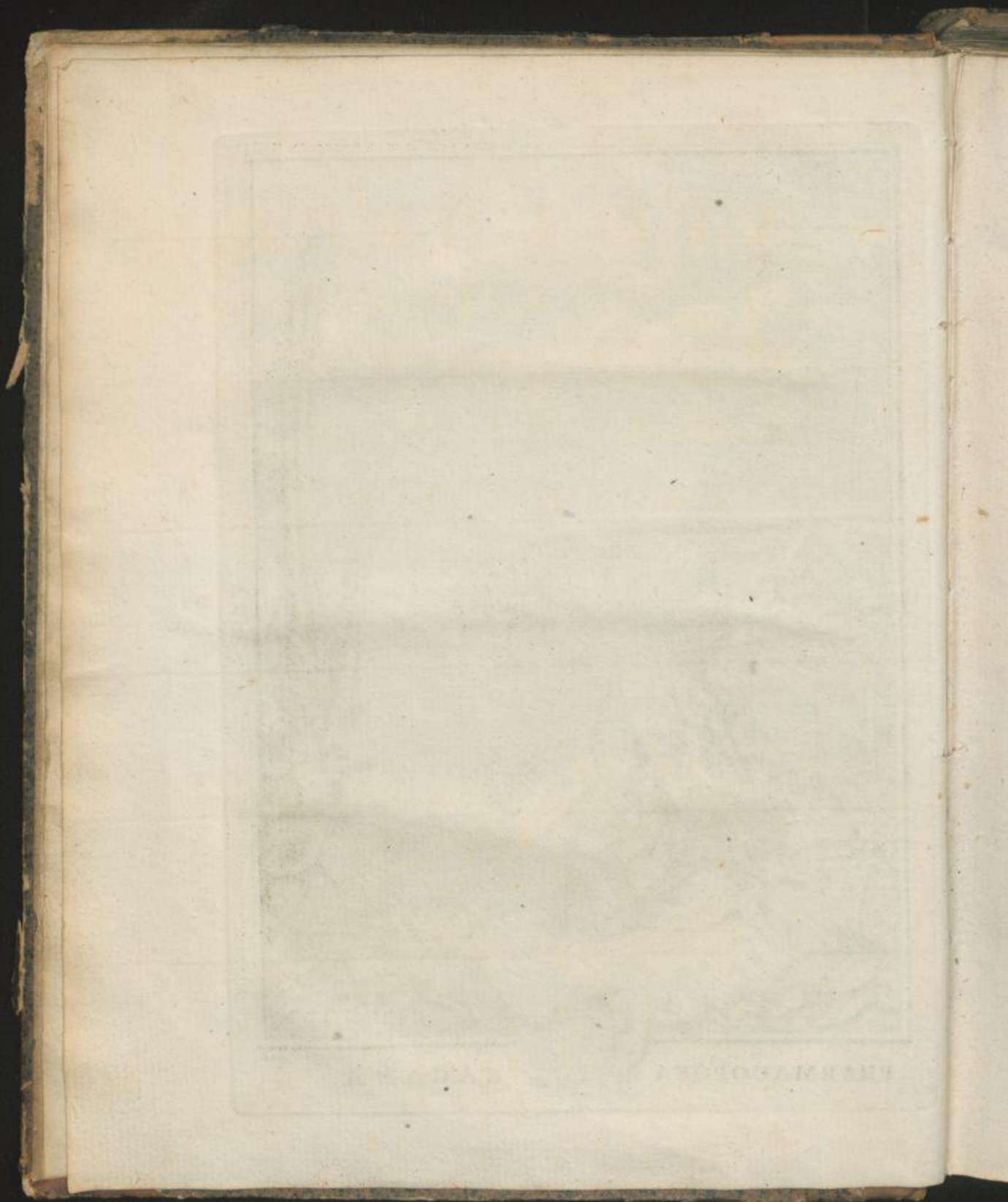

PHARMACOPOEA

HAGANA.

D. Coster. sculp.

H A E G S C H E
A P O T H E E K,
OP HET GEZAG DER
MAGISTRAET,
DOOR DEN ARBEID DER
STADS-DOCTOREN,

*Volgens, den laetsten vernieuwden en verbeterden
Latynsche Druk vertaeld.*

IN 's GRAVENHAGE,
BY JOHANNES DE CROS,
MDCCLXII.

H A E S C H E
A P O T H E K.
OP HET GEZAG DER
M A G I S T R A A T,
DOOR DEN ARBEID DER
S T A D S - D O C T O R E N,

Volgens den laatste verordening en bepalingen
Koninklijke Druk verweerd.

IN VERKOPING
BY JOHANNES DE GROS.
M D C C L X I I

T H A E N D E

ZEER EDELE EN ACHTBAERE
M A N N E N,

FREDRIK, HENRIK,
BARON VAN WASSENAER,

HEER VAN BEIDE DE KATWYKEN, VALKEN-
BURG, YZENDOORN, BESCHREEVEN IN DE
ORDER DER RIDDERSCHAP, DIE IN HOL-
LAND IS; EN WEGENS DEZELVE, ZITTING
HEBBENDE TER VERGADERING VAN
HAER HOOGMOGENDE DE HEEREN STAET-
TEN GENERAEL DER VEREENIGDE NE-
DERLANDEN, HOOFTSCHOUT VAN 'sGRA-
VENHAGE, ENZ. ENZ. ENZ.

HENRIK VAN SLINGELAND. }
JOHANNES HUDDE DEDEL. } Rechtsgeleerden.
JOHANNES DIERQUENS. }

ZEER ACHTBAERE BURGERMEESTEREN,
IN DE BEROEMDE HAEGSCHE GEMEENTE
TEN DEEZEN TYD.

 weiden, HOOG EDELE MANNEN!
onzen Arbeit op nieuw aen UWE
NAEMEN toe, niet door den glans
van het zo zeer blinkend Purper afge-
fchrikt zynde: want wat is'er billyker, dan dat
die tot UW. ED. ACHTB., van waer by zynen

O P D R A C H T

oorsprong genoomen heeft, te rug keere? vermits
 het door 't gezag van UW ED. GR. ACHTB. ge-
 schied is, dat wy, boven anderen, aengesteld zyn
 om het Stadsdoctorschap te aenvaerden, zo is het
 dat wy naerstiglyk moeten toezien, indien wy dien
 opgelegden Last waerdiglyk bekleeden willen, dat
 de Zaek, de Geneeskunst betreffende, in deeze zo
 vermaerde Stadt, niet alleen geen nadeel lyde,
 maer dat die voortgezet werde.

't Is op het gezag van UW ED. GR. ACHTB.
 geschied, dat, volgens de Vaderlyke Liefde je-
 gens uwe burgeren, en die zonderlinge Neiging
 voor het Gemeene welzyn, in welke gy lieden ten
 hoogsten roemwaardig zyt, is bezorgt geworden,
 dat de geneezende voorraet en stoffe der Geneeskunst,
 die onze heilzaeme Kunst, ten einde de Ziekten
 verdreven werden, verëischt, in't geheel eene an-
 dere gedaente gekreegen heeft, en gansch nieuw
 geworden is. Men kan naeuwlyks begrypen, ZEER
 EDELE MANNEN! wat voordeel en nut, U ED. GR.
 ACHTB. aen het Gemeene welzyn bygebracht
 heeft, met aen de Stadsdoctoren, en die over
 het stuk der Artseny-bereiding gestelt zyn, den
 last op te leggen om onderzoek te doen op de
 krachten en deugdzaamheid der Geneesmiddelen;
 op derzelver verëischte hoedanigheeden, of ze be-
 dorven en van de motten opgegeeten, dan of ze
 versch

O P I D R A A C H T

versch, en naer den Regel, of niet naer behooren
 bereid zyn. laet ons maer met een woord zeg-
 gen, op alle dingen, waer door men zeker kon
 zyn dat veilige, en daar het vereischt wordt de
 beste en krachtigste dingen gegeven wierden.
 Waerlyk, wie moet zich niet verwonderen over de
 traegheid aen welke veele in deeze zaak schuldig
 waeren, en waer door andere als te rug gehouden
 wierden! en die maer al te veel verdiende, dat ze eens
 verdreeven wierd. Dat deeze nu verdreeven is,
 en dat het sierlykste gedeelte der Geneeskunst in
 zyne zo nodige kracht byna herstelt is, dit zeg-
 gen wy openbaer, zulks bekennen wy gaerne, en
 hier om zyn wy zeer verbeugt. Dan, zo wy by
 deeze gelegenheid in Lofstutingen van UW. ED.
 GR. ACHTB. wilden uitweiden, en onze woorden
 aen uwe Verdiensten gelyk maeken, zouden wy
 voorzeker bespeuren, dat wy vergeesschen arbeid
 spullen. Nooit zal iets zo heerlyk gezegt worden, of
 UW. ED. GR. ACHTB. Lofwaerdige Deugden, al
 waere het maer om deeze oorzaak alleen, zullen
 onze verheffing verre te boven gaen. Behalven dat,
 laet uwe Goedgunstigheid jegens ons, en onze
 hoogächtting voor UW ED. GR. ACHTB. niet toe, dat
 wy onderneemen eenige vleierye of oppronking te
 maeken. Wy zyn slechts dankbaerheid aen UW ED.
 Zeer EDELE MANNEN schuldig, wy zeggen

208

UW

O P H D O R A A C H T.

UW ED. GR. ACHTB. ook oprechtelyk dank, zelfs uit naem van onze Kranken, terwyl GYLIEDEN, U als waekzaeme Herders en Voorstanders der Geneeskunst betoont hebt. Ligt zyn aen UW ED. dit ook verschuldigt de Reizigers en Vreemdelingen, die nae den Haeg, de genengte der Natiën, koomen toevloeyen; met een woord alle, die UWE liefslyke Lustplaets betreedden. Wat meer is, GYLIEDEN zelfs, (laet ons dit met verlof zeggen) zyt buiten twyfel aan U zelven verschuldigt, dat de Geneesmiddelen, terwyl 'er naeuwlyks iemant is die derzelver gebruik niet nodig heeft, zo zuiver en krachtig gemaekt zyn, om UW ED. GR. ACHTB. aengeboden te kunnen worden.

Het zal onze Plicht zyn, ROEMRUCHTIGE VADERS, van het HAEGSCHE Gemeenebest! dit te bevytigen, dat UW voorneemen, 't welk Gylieden zeer wysselyk voortzet, werde gezien zyn kracht en stand te houden. Eindelyk zullen wy onze Bediening wel waergenomen achten, indien wy, zorg draegende voor 't gemeene voordeel der Geneeskundige Zaek, onze hoogste achting en eerbied, onze trouw en oprechtigheid jegens UW ED. GR. ACHTB. op allerley wyzen hebben doen blyken.

Wy wenschen, dat U ED. GR. ACHTB.,
nog

T O P D R A C H T.

nog langen tyd het bewind over de gemeene en byzondere zaeken hebt! en nooit eenige tusschenkomende Ramp de waerdigheid en Luister van Uw. ED. GR. ACHTB. hindernis aenbrenge!

Vaert wel! zeer Achtbaere en Deftige MANNEN, en laet nooit af, hen, die Uw. ED. GR. ACHTB. ten hoogsten toegedaen zyn, onder UWE bescherming te houden.

DE STADS-DOCTOREN
van 's Gravenhage.

JOHAN STEENIS
VOOR

**

BE-

B E S L U I T
VAN DE ZEER
ACHTBAERE MAGISTRAET
VAN 'S GRAVENHAGE,

Aengaende de Nieuwe Uitgaeve van dit Boek.

V ERMITS deeze onze HAEGSCHE APOTHEEK, door den gemeenen Arbeid der Stads-doctoren vernieuwt en verbeterd, en door derzelver gezamentlyke bevlytiging, tot een Lighaem gebracht is, met oogmerk dat men de Artseny-winkels met zekere, welbeproefde, en naer vereisch van het gebruik by de hand zynde, genees-middelen voorzien hebbe; dat ook om die reeden, dezelve aan de MAGISTRAET opgedraegen is, om den Apotheekeren te worden aenbevolen; zo is het nodig geoordeelt, aen allen en een iegelyk der Amtgenooten deezer Maetschappye van Apotheekeren, op te leggen, en te beveelen, dat zy, naer het voorschrift van dit boek, en de inzettingen voor dezelve Maetschappye der artseny-bereiding, onder eenige Articulen, in de jaeren 1659. en 1752. versegelt, hunne Winkels in 't vervolg vernieuwen, en dus geschikt, getrouwelyk behouden, ter bevordering van het gemeene welzyn. 't Welk de MAGISTRAET gewilt heeft, dat door deeze Letteren bekend zou gemaekt worden aen allen den geenen, welken dit ten eenigen tyd zal aengaen. Ter welke bevestiging, ik, op derzelver bevel, myne ondertekening gestelt hebbe, den eersten van Lentemaend. 1758.

JOHAN STEENIS.

VOOR-

VOORREDEN

A E N D E N

L E Z E R.

T zult u ligt verwonderen, Geleerde Leezer! wat de Reden zy, dat onze Apothek, nu voor de derdemaal ter beschaeving gebracht, u op deezen tyd aangeboden wordt; daer wy dezelve, voor twintig jaeren vernieuwt en opgesiert uitgaeven. Nochtans hebben wy niet in 't oog gehad, dat 'er reeds afdruckzels begonnen te ontbreken, schoon men dit als een wettige Reden had kunnen aenmerken, maer dit is ons oogmerk geweest, dat wy bewust waeren, hoe deeze, schoon nog niet lang gedrukte Apothek, waerlyk maer al te veel een verbetering verëischte: 't zy men de achteloosheid der Letterzetteren in aenmerking neeme, 't zy den toestand van het werk zelve, de open plaetsen, mislagen, en andere dingen.

Ondertusschen is hier nog iets bygekoomen: wy zagen, dat de Apothek, hoe zeer zy den Naem van gezuivert droeg, nog overladen was met een menigte van geneesmiddelen, welke in den tegenwoordigen tyd, of zeer zeldzaam, of geheel niet in gebruik zyn; terwyl men integendeel bespeurde, dat ze van andere dienstige middelen ontbloot was, (het Lot der geneeskunde) waer van een gestadig gebruik is, en geen menigte opgegeeven word. Want, wat zullen wy van de scheikundige bereidingen zeggen? wie zou hebben kunnen begrypen, dat in deeze gulde Eeuw, waer in die groote en onvergelyke

V O O R R E D E N .

lyke Aristarchus der Leidsche oeffenschoole , HERMAN-
NUS BOERHAVE , zo treffelyk voorgelicht heeft , zyn
glinsterende straelen van Ervarenheid zeer wyd uitsprei-
dende , 'er echter nog menige ontdekt zyn , die zich als besten-
dige dieven van andere werken , aen het oude houden.

Wy hebben dan geoordeelt dat deeze Stal van Augias , zo
als hy waerlyk mag genoemd worden , eindelyk moest ge-
zuivert worden ; daerom hebben wy alle de scheikundige
bereidingen , in de Apotheecken behoorende , gelaeten ; an-
dere hebben wy geheel uitgeschreeven ; zo dat dit gedeel-
te , en indien 'er nog eenig ander is , ligt voor geheel
nieuw mag gehouden worden . Het is onnodig de bewy-
zen achter te houden , vermits alle werkingen , door de
schael eener beschaefde scheikunde gewoogen zyn ; noch
te pryzen de bygevoegde , die men ten grootsten deele
zeer nuttig zal vinden .

Wat 'er nu in de overige zaeken te weege gebracht ,
en welk een hulp aen een noodlydent werk toegevoegt zy ,
zal ieder , die door den zwarten nyd niet gezwollen is ,
ligt bemerkt hebben ; want men kan met waerheid uit
veele Redenen besluiten , dat 'er tot nog toe , geen Apo-
theek in het licht gekoomen is , die (het zy zonder hoog-
moed gezegt) onze vernieuwde den roem afwint . Echter ge-
looven wy niet , als lieden , die met zich zelven ingenoomen
zyn , dat deeze uitgave in allen deelen volmaekt is : in tegen-
deel het is met ons gantsch anders gelegen . Wat meer is , het
mengelmoes , daer men ziet dat een groot gedeelte van Gale-
nus mede overladen is , hebben wy naeuwlyks aengeroert ,
vermits 'er zyn die anders willen , alleen omdat zulks 't

V O O R R E D E N .

gebruik beveelt. Wanneer ook sommige Schryvers hunne naemen 'er by zetten, hebben wy de geneesmiddelen niet willen veranderen, omdat de verantwoording, hoe zy ook van gevoelen zyn, hun aengaet. Verders gelooven wy, dat 'er nog een menigte van fouten is overgebleven, die verbetering nodig heeft; ja wy voorzien zelf daerenboven, dat 'er zyn zullen, die zich ergeren en ons te onrecht wraeken zullen. Om maer een voorbeeld by te brengen, 'er zal misschien iemand zyn, die in het voortbrengen van den voorloop geen zout van Wynsteen begeert, maer het gemeene Zout verkiest, opdat hy geheel van het water ontdaen werde; en echter is het voorlang een bekende zaak geweest, dat hy op deeze wyze daer niet van ontdaen wordt, maer veel eer en beter, wanneer men hem, met water zelfs gemengt, door een zeer zacht vuur destilleert; waerlyk, gy zult dan bevinden, dat de welbereide voorloop met Loogzout niet alleen voor alle werkingen zeer bekwaem is, zo gy het Salpeter en Koperrood uitzondert: maer deeze zelfs' zullen den arbeider naeuwlyks verhinderen, om een zuivere en enkelde voorloop te maeken, indien men eenige weinige druppelen Olie van Koperrood voor de destilleering 'er onder gemengt zal hebben, die de loogzoutige vuiligheden neerhouden zal.

Misschien is 'er, die het aftrekzel van Myrrhe liever met Brandewyn, en niet met zuiveren geest van Wyn, zonder loogzout, bereid wil hebben, opdat het de Wondhealers diene, wyl die dezelve tegen de Kanker en andere zaaken gebruiken: maer de Geneesbeeren hebben twee voor-

V O O R R E D E N.

ten van middelen, die tegen de verrotting dienen; zo het is dat'er moet afgevaegt, uitgedroogt, of vaten toegetrokken worden; of geesten en Zenuwen, die gaende gemaakt moeten worden, zo geneest ons afstekzel naer wensch; wil men echter vervuilde en verrotte wonden geneezen, dan dient het niet: daer voor wordt de algemeene Elixer met Azyn bereid, en andere zaaken gepreezen. 't Is genoeg, dat het loogzout de myrrhe opent, dat de zuivere geest van Wyn de kracht 'er uithaelt, en dat 'er, gelyk getoont wordt, een zeer Edel en schoon beelmiddel uitgemaakt wordt.

Wy hebben ondervonden dat de Hars van Kina-bast, op die wyze bereid, als wy beschreeven hebben, beter is, en meer naer de Eigenschappen van den oprechten hars gelykt, dan wanneer by op eene andere manier bereid is. Doch wy hebben onäengeroert gelaeten het Zout van Garayanus dat men het wezentlyke noemt, en van dezelve Bast is. Hier van wordt door de hedendaegschen naeuwlyks eenige ophef gemaakt; om dat het door zyn eenvoudige kracht niet aen het oogmerk voldoet. Dit nu wordt gemaakt uit de Kina-bast, met die te stampen, en op welk Poeder water gegooten wordt.

Wat den dierlyken-of Hartshoorn-olie van Dippelius aengaet, wy hebben, gelyk wy vertrouwen, de beste wyze, op welke die bereid kan worden, voorgeschreeven; ons is bewust, dat in de destilleering, de hartschoorn zelfs, en andere dergelyke zaaken van anderen daer by gevoegt worden, doch vermits deeze Lighaemen, eensdeels, van den Olie zelf veel insurpen, en datze anderdeels, niets tot de deugd-

V O O R R E D E N .

deugdzaamheid van het hulpmiddel, te weten de zaak zelfs, toebrengeu, zo hebben wy geen zwaarigheid gemaekt die nate laeten: evenwel is het dienstig, een zeer zacht vuur te maeken, ten einde men die zeer zuiver verkryge; en dan het geen in 't begin, en op het einde overgaet, afzonderlyk te behouden; ook het geen tussen beide gedestilleert is, 't welk men voor het beste en zuiverste deel van den Olie houden moet. Wyders is het noodzaakelyk te waerschuwen, dat de koleur, door het bykoomen der Lucht, ligt verandert wordt, als ook de Reuk; zo dat'er in korten tyd, een geheel onklaere, zwarte, en stinkende Olie van werdt: maer dit gebrek, hoe gering ook, zult ge voorkoomen met zo veel het mogelyk zy, de lucht, die 'er de oorzaak van is, te myden; met zelfs de glazen, waer in hy bewaert wordt, uit te kiezen, dat ze voor eerst klein zyn, en ten anderen zeer naeuw kunnen geslooten worden; ook zal men hier in voorzien door eene herbaelde destilleering.

Wy kennen zo min als anderen, het Pynstillende vocht dat van den zeer beroemden Hofman is; doch vermits de Scheikundigen voor langen tyd reeds de heerlyke rustverwekkende kracht, in het zwaerwichtige en bergstoffelyke deel van den Olie van Koperrood gezocht hebben, en die Olie door een lichte destilleering, die bevolen wordt, niet overgaet, maer een warmte van vyfhondert graeden en meer nodig heeft, zo hebben wy daerom, het vocht dat Mynstoffelyk genaemt is, van den zoeten Olie of geest van Koperrood, onderscheiden.

De bereiding nu van het Zout, dat men het Pynstillende van Homberg noemt, wordt van sommigen geprec-
zen,

V O O R R E D E N .

zen, wanneer het opgebeven wordt: van anderen, als de ontbinding uitwaessemt. Deeze laeste wyze hebben wy voorgeschreeven, de andere echter pryzende; de verdikking is maer het onderscheid, en niets anders,

Eindelyk hebben wy zorg gedraegen, dat het Kermes minerale bereid wordt op een wyze die wy de beste bevonden hebben; en waerlyk, het is nog door geen onderwinning gebleeken, dat het zuur, 't welk mogelyk in het algemeen scheidvocht verborgen is, iets te wege brengt.

Wy gaen met voordacht voorby, dat 'er zyn, die het glas van Spiesglas gebieden te vermeerderen, door het in een weeking te bereiden. Laetze dus van gevoelen zyn: die 'er de proef van neemt, zal door het gebruik ligt van het tegendeel overtuigt worden. Wy gaen ook nog andere dingen voorby.

Voor het overige is 'er zorg gedraegen, dat wy niets inbrengen tegens de andeoe Apotheecken, die in ons Vaderland, in andere drukken te koop staen. Wy geeven aen ieder haeren welverdienden Lof, en danken, dat ze in veele zaeken hebben voorgelicht: voornamentlyk roemen wy de *UTRECHTSCHÉ*, die voortreffelyk is.

Ten laesten hebben wy 'er een Bladwyzer bygevoegt, dien gy ryker, gemakkelyker, en volmaekter zult vinden.

Gaeve God, dat de Apotheeckers aen den grooten arbeid, dien wy besteed hebben, hunne erkentenis betoonden, en dus aen onze zowel als de algemeene begeertens te baet kwamen! ja daer aen een getrouwen en rechtzinnigen arbeid besteeden wilden!

Gy, Ervaren Leezer! gebruik en geniet onzen arbeid gunstig. Gegeeven den eersten van Augustus 1758.

VOOR-

VOORREDEN VAN DEN VERTAALER.

MEN zal mogelyk vreemd achten, dat ik, tot de achtbaare, loffelyke, en alom noodzakelyke vergadering der **GENEESKUNDIGEN** niet behoorende, de vertaaling van een Werk, als dit is, hebbe ondernomen: doch, deeze verwondering verdwynt, als ik zegge, dat ik gehoort hebbende 'er eene nieuwe **ARTZENY-BEREIKONST** in 't licht gekomen was, die alle anderen, zo in de vervattene bereidingen, als in sierlyken en hoogdravenden styl der Latynsche Taal overtrof, my de Lust beving, om de Voorrede daer van, die by eenigen, wyl ze zwaar te bevatten was, als onvertaalbaar gehouden werdt, in onze Moedertaal te brengen; waarna ik, zoo door eigene genegenheid, die ik 'tzedert eenige jaaren voor de edele **GENEESKUNDE** gehad hebbe, als aanspoorige van goede Vrienden, andere voorname deelen van dit werk aanging te vertaalen, en in vervolg van tyd voornam een geheele verduitsching deszelven op het papier te brengen. Hier toe wierd ik te meer aangespoort, om dat deeze, zoo zeer beroemde, en boven alle andere geächte **HAAGSCHE APOTEEK**, nu tenderde maal herdrukt, grotelyks verbeterd en byna 't eenemaal vernieuwt was, met wegwerping van veele verouderde, en invulling van veele nieuwere en betere beschryvingen, dan in eenige andere. En of deeze reede niet voldeedt; men sta dan gade het verlangen van veelen naer de vertaling deezer **APOTEEK**, die dezelve gebruikende, echter het Latyn zoo verre niet magtig waaren, dat zy niet voor veele zaken en woorden staan bleeven.

Ondertusschen verliest de Latynsche hier door niets van haere waarde, als blyvende by die, welke deeze Taale machtig zyn, om haare zinrykheid, en sierlyke bewoordingen in hoogächting; zelfs wordtze daar door meer bekent by min-göoeffenden, hun nu blykende, dat de roem aan dezelve gegeven, niet ydel, maar allezints naar waarheid is. Ook wordt hier door niet belet het nuttig gebruik, om eerstbeginnende

Leer-

VOORREDEN VAN DEN VERTAALER.

Leerlingen, en zulke, die men omtrent hunne bedrevenheid in de Latynsche Taale, met dit Werk toetsen wil, te ondervraagen: want schoon het vertaalde naast de oorspronkelyke taale legt, kan echter een naauwziende onderzoeker ras bespeuren, uit het maken van *Construſtien* en verklaring van de deelen der reden, of de onderzogte regt begryp van de Taal heeft, of niet. Men zal my mogelyk tegenwerpen, dat, om zeker te zyn, dat geene mislagen in deeze vertaaling gesloopen waaren, deeze arbeid beter een Geneesheer, of een Artseny-bereider gevoegt hadt: doch men weete, dat, behalven de voornaamste Schryveren deezes tyds, die ik ten dien einde gebruikt hebbe, ook Hooggeleerde en Ervarene Mannen, aan welke ik myne schuldige dankbaarheid voor hunne genegene hulpe hier ook gaarne erkenne, zich verwaardigt hebben, niet alleen deze geheele vertaling van tyd tot tyd naaeuwkeurig na te zien; maar my ook gunstiglyk de onderrechting meede te deelen, welke zy tot volmaking myns werks noodig oordeelden; en een deezer kunstkundige Heeren heeft zich boven dat nog laten gelusten alle van de Drukpersse komende Proeven dezes werks nader te overzien, en de misstellingen te verbeteren. Wat nu de Voorede aangaat, vertrouwe ik dat deze, schoon uit een zwaar Latyn overgebracht, den Lezer voldoening zal geeven, hoewel het zeker is, dat, zo de ervarene Opsteller die zelfs vertaald had, hier en daer andere uitdrukkingen, en meer zwier aan het Hollands zoukonnen gegeven zyn geweest.

Voorts denke ik met dit weinige Reden van myn doen gegeven te hebben: alleenlyk hier nog byvoegende, dat deeze nederduitsche Apoteek zoo gedrukt is, dat de Latynsche tusschen dezelve, tot gemak van den gebruiker, kan ingevoegt worden, waarom 'er ook een Latynsche Bladwyzer, zoo wel als een Nederduitsche, achtergevoegt is: en geen CHARACTERS bygedrukt zyn, wyl die in de Latynsche Apoteek staan, en ook (zo't my voorkoomt) in dit werk, daar niets met CHARACTERS, maar alles met uitgedrukte woorden gemeld staat, onnodig zyn.

Myn arbeid strekke den kunstbeminrenden en gunstigen Leezeren, wien my aanbeveele, tot nut en genoegen.

JOANNES WILHELMUS DE BRETONE.

VER.

VERKLAERING VAN DE NAEMEN
DER SCHRYVEREN DIE AENGE-
HAELT EN VERKORT ZYN.

- A** *Lpin. Aegypt.* Prosperi Alpini Historia Naturalis
Aegypti. *Leiden.* 1735. 4to.
Amm. Hort. Pauli Ammanni Hortus. *Lypzig* 1686. 4to.
Baub. Hist. Johannis Bauhini Historia Plantarum Uni-
versalis. *Embrun* 1650. fol. vol. 3.
Baub. Pin. Caspari Bauhini Pinax Theatri Botanici.
Basel 1671. 4to.
Boerb. Ind. Hermanni Boerhaave Index Alter Planta-
rum. *Leiden.* 1720. 4to. vol. 2.
Brey. Cent. Jacobi Brey. Centuria. *Dantzich* 1678.
folio.
Brey. Icon. Jacobi Brey. Prodromus Fasciculi Rariorum
Plantarum Primus & secundus. *Dantzich.* 1739. 4to.
Burm. Zeyl. Johannis Burmanni Thesaurus Zeylani-
cus. *Amsterdam.* 1737. 4to.
Buxb. Cent. Johannis Christiani Buxbaum Plantarum,
minus cognitarum, Centuria quatuor. *Petropoli.*
Petersburg 1728, 29, 33. &c. 4to.
Catesb. Car. Marci Catesbi Historia Naturalis Caroli-
nae. *Londen.* 1731. fol Tom. 2.
Condamin. in Act. Condamine in Actis Academiae Reg.
Scientiarum. *Parys.* 1738. 10.
Clus. Hist. Caroli Clusii Historia Plantarum. *Antwer-
pen.* 1605. fol.
Dal. Pharm. Samuelis Dale Pharmacologia. *Leiden.*
1739. 10.

*** 2

Dill.

NAEMEN DER SCHRYVEREN enz.

- Dill. Eltb.* Johannes Jacobi Dilleni Hortus Elthamensis. *Londen* 1732. fol. vol. 2.
- Dod. P. Remberti* Dodonei Pemptades sex de Stirpium Historia. *Antwerpen* 1616. fol.
- Geoffr. Mat. Med.* Stephani Francisci Godofredi Tractatus de Materia Medica. *Parys* 1741. 8vo. vol. 2.
- Gron. flor. virg.* Johannis Frederici Gronovii Flora Virginica. *Leiden* 1743. 8vo.
- Herm. Zeyl.* Pauli Hermanni Musaeum Zeylanicum. *Leiden* 1717. 4to.
- Hern. Mex.* Francisci Hernandez Historia Plantarum Mexicanarum. *Romen* 1651. fol.
- Hort. Amst. Cat.* Caspari Commelini Plantarum Usualium Catalogus. *Amsteldam*. 8vo.
- Hort. Malab.* Henrici Rheede a Drakenstein Hortus Indicus Malabaricus. *Amsteldam* fol. vol. 12.
- Jusieu in Actis* Reg. Scientiarum. *Parys* 1729. 4to.
- Kempf. Amoenit.* Engelberti Kaempferi Ammoenitates Exoticae. *Limosin* 1713. 10.
- Linn. Flor. Suec.* Caroli Linnaei Flora Suecica. *Stokholm* 1745. 8vo.
- Linn. Flor. Zeyl.* Caroli Linnaei Flora Zeylanica. *Stokholm* 1747. 8vo.
- Linn. Mat. Med.* Caroli Linnaei Materia Medica. *Stokholm* 1749. 8vo.
- Marcg. Bras.* Georgii Marcgravii Historia Rerum Naturalium Brasiliae. *Leiden* 1648. fol.
- Moris. Hist.* Roberti Morisoni Historia Plantarum Universalis. *Oxford* 1680 & 99. fol. vol. 2.

Mo-

NAEMEM DER SCHRYVEREN enz.

- Moris Umb.* Ejusdem Distributio Plantarum Umbeliferarum. *Oxford* 1672.
- Pluk.* *Alm* Leonhardi Pluknetii Almagestum Botanicum. *Londen* 1696. 4to.
- Plukn. Phyt.* Ejusdem Phytographia. *Londen* 1692. 10.
- Plum. Amer.* Caroli Plumier Descriptio Plantarum Americanarum. *Parys* 1693. fol.
- Raii Hist.* Johannis Raii Historia Plantarum Generalis. *Londen* 1680. &c. fol. Tom. 3.
- Sloan. Hist.* Hans Sloane Historia Naturalis Jamaicae. *Londen* 1707. fol.
- Tourn. Inst.* Josephi Pitton Tournefort Institutiones Rei Herbariae. *Parys* 1700. 4to.
- Vaill. Paris. Act.* Sebastianus Vaillant in Actis Academiae Reg. Scientiarum. *Parys* 1720. 4to.
- Valent. Hist.* Michaelis Bernhadi Valentini Historia Simplicium reformata. *Frankfort aen den Main* 1716. fol.

A. Notat Plantam Annuam.

B. Biennem designat.

Cui nulla harum literarum apposita, perennat.

I. Indigenam Patriae Nostrae significat, atque sponte
sua ibi crescentem.

A. Betekent eenjarige Plant.

B. Beduid een tweejaerige.

Die, by welke geen van deeze letteren gesteld wordt,
zyn altoosdurende.

I. Betekent een inlandsche van ons Vaderland, en
daer in van zelfs groeiende.

PLANT-GEWASSEN
IN DE
WINKEL BEHOORENDE.

DEEZE VERSCHAFFEN
WORTELS EN BOLLEN.

Acetosa pratensis. Baub. pin. 114. *Oxalis.* Dod. p. 648. I. Schaaps Zuuring, Wilde Zuuring.

Aconitum salutarium, of *Anthora.* Baub. pin. 184. *Anthora.* Dod. p. 443. Wolfswortel.

Acorus. Dod. p. 249. *Acorus verus*, of *Calamus aromaticus.* Baub. pin. 34. I. Welriekend Lijch, Calmoes.

—, *Adulterinus.* Baub. pin. 34. *Iris palustris lutea*, of *Acorus adulterinus.* Baub. Hist. 752. *Iris lutea.* Dod. p. 248. I. Geel Lijch.

Alcanna. *Anchusa puniceis floribus.* Baub. pin. 255. Alkanet Wortel.

Allium Sativum. Baub. pin. 73. *Allium.* Dod. p. 682. I. Knoflook.

— *alterum*, of *Allioprassum.* Baub. pin. 73. I. Look, Roccambol.

Althaea. *Dioscoridis* & *Plinii.* Baub. pin. 315. *Ibiscus.* Dod. p. 655. I. Heemst, Witteheemst.

Angelica Sativa. Baub. pin. 155. *Angelica Major.* Dod. p. 318. I. B. Engel-wortel, groote, of tamme *Angelica.*

A

Apium.

- Apium. palustre* & offic. *Baub. pin. 154. Eleoselinum.*
Dod. p. 695. I. B. Sellery, Juffrouw Merk.
Aristolochia Longa. Vera. Baub. pin. 307. Longa. Dod.
p. 324. Grootte Oosterlucie.
 ————— *Rotunda. Baub. pin. 307. Dod. p. 324. Ron-*
de Oosterlucie.
 ————— *Longa Tenuis. Vulgaris radice tenui. Baub.*
pin. 307. Aristolochia sarazenica. Dod. p. 326.
Dunne Oosterlucie.
 ————— *Fabacea. Radix Cava. Diod. p. 343. Radix*
Cava Major. Baub. pin. 142. I. Boontjes Holwortel.
Arum. Dod. p. 328. gevlakte en ongevlakte. Baub. pin.
195. Kalfsvoet.
Afarum. Baub. pin. 197. Dod. p. 258. Mansooren.
Asparagus Sativus. Baub. pin. 489. I. Aspergies.
Bardana. of Lappa Major. Dod. p. 38. Baub. pin. 198.
I. B. Grootte Klitsen.
Bistorta. Dod. p. 333. Major, radice intorta. Baub. pin.
192. Hertstonge.
Bruscus. Baub. pin. 470. Ruscum. Dod. p. 744. Stekende
Palm.
Bryonia alba. Dod. p. 400. I. Wilde Wyngaerd.
Carlina acaulos, magno flore albo. Baub. pin. 380. Car-
lina altera. Dod. p. 727. B. Everwortel.
Caryophyllata. Dod. p. 137. Vulgaris. Baub. pin. 321.
I. Nagelwortel.
Caepa rubra. Baub. pin. 71. I. B. Uye.
Chelidonium Majus. Dod. p. 48. Vulgare. Baub. pin. 144.
I. Stinckende Gouwe. Schellekruid.
 ————— *Minus. Dod. p. 48. Serophularia minor.*
Baub. Hist. t. 3. p. 30. I. Kleine Speenwortel.

Chinae

- Chinae radix. *Dal. pharm.* 184. *Baub. pin.* 296. *Smilax minus spinosum, fructu rubicundo, radice virtuosa. Kaempf. amaen. exot.* 781. t. 782. *China Wortel.*
- Cichorium Sativum. *Dod. p.* 48. I. B. *Bittere Peen. Cichorei.*
- Cichorium Sylvestre, of Officinarum. *Baub. pin.* 226. *Picris. Dod. p.* 635. I. B. *Wilde Cichorei.*
- Consolida Major, of Symphytum. *Baub. pin.* 259. *Symphytum Dod. p.* 134. I. *Smeer Wortel.*
- Contrayerva. *Drakena radix. Clus. exot.* 84. *Tegengift Wortel.*
- Costus. *Arabicus Dioscoridis. Baub. pin.* 36. *Dulcis offic. Costus Wortel.*
- Cucumis Asininus dictus. *Baub. pin.* 314. *Cucumis Sylvestris. Dod. p.* 663. A. I. *Elaterium offic. Ezels Komkommer.*
- Curcuma Offic. *Hort. Amst. cat.* 107. *Indiaensche Safran.*
- Cyclamen, Arthanita. *Cyclaminus Orbicularis, rotundifolius. Dod. p.* 337. *Verkensbrood.*
- Cynoglossa. *Cynoglossum. Dod. p.* 54. *Majus Vulgare. Baub. pin.* 257. I. *Hondstonge.*
- Cyperus longus. *odoratus, radice longa, officinarum. Baub. pin.* 14. *Lange Ciperus.*
- Cyperus rotundus. *Orientalis Major. Baub. pin.* 13. *Ronde Ciperus.*
- Dens Leonis. *Taraxicum. offic. Dod. p.* 655. *Dens leonis, latiore folio. Baub. pin.* 226. I. *Paerde Bloemen, Kankerbloemen.*

4 W O R T E L S E N B O L L E N

- Dictamnus albus. Fraxinella. offic. Baub. pin. 222. Dod.
 p. 448. Fraxinelle, Essenkruid.
 Doronicum. radice scorpii. Baub. pin. 185. Scorpioen
 Wortel.
 Ebulus. Dod. p. 381. Sambucus humilis. Baub. pin. 456.
 I. Haddik, Wilde Vlier.
 Enula Campana, Helenium. Dod. p. 344. Vulgare. Baub.
 pin. 276. Alant-Wortel.
 Eryngium. Vulgare. Baub. pin. 386. campestre. Dod. p.
 730. I. Kruis-distel.
 ——— Marinum. Baub. pin. 386. Dod. p. 730. I.
 Zee-Kruis-distel.
 Ezula major. Dod. p. 374. Tithymalus palustris, fru-
 ticosus. Baub. pin. 292. I. Groote Wolfsmelk.
 Farfara. Dod. p. 596. Tussilago Vulgaris. Baub. pin. 197.
 I. Hoefbladers, Paerdeklauw.
 Filix Mas. Dod. p. 461. Filix non ramosa, dentata.
 Baub. pin. 358. I. Varen Manneke.
 ——— Femina. Dod. p. 461. Filix ramosa major, pinnulis
 obtusis, non dentatis. Baub. pin. 357. I. Varen
 Wyfje.
 ——— Florida. Osmunda regalis. Filix ramosa non den-
 tata, florida. Baub. pin. 357. I. Water-Varen.
 Filipendula. Dod. p. 36. Vulgaris. Baub. pin. 163. (Sa-
 xifraga rubra. Offic.) Roode Steenbreek.
 Foeniculum. Dod. p. 297. Vulgare Germanicum. Baub.
 pin. 173. B. Venkel.
 Galanga major. (Minor fortior) Baub. pin. 35. Groote
 en kleine Galanga.

Gen-

- Gentiana. Dod. p. 342. *Gentiana major, lutea* Baub. pin. 187. (*Gentiana rubra offic.*) Groote Gentiaen, Maldergeer.
- *Alba offic. Libanotis latifolia altera, of Vulgaris.* Baub. pin. 157. Witte Gentiaen.
- Ginseng. *Panax foliis ternis, quinatis.* Linn. mat. med. 116. Ginseng Wortel.
- Glycyrrhiza, *siliquosa Germanica* Baub. pin. 352. *Liquiritia* Dod. p. 341. Zoutbout, Calissenbout.
- Gramen. *Caninum, repens.* Dod. p. 558. I. Queek, Hondsgas.
- Helleborus *Albus. flore viridi.* Baub. pin. 186. *Helleborum, of Veratrum album* Dod. p. 383. Witte Nieswortel.
- *Niger Flore roseo.* Baub. pin. 186. *Veratrum Nigrum primum* Dod. p. 385. Kropkruid, Zwarte Nieswortel.
- Hermodactylus. *An Iris tuberosa?* Dod. p. 248. *Hermodactyls, Hartjeswortel.*
- Hirundinaria, *Vincetoxicum.* Dod. p. 407. *Asclepias albo flore.* Baub. pin. 303. Zwaluwe-wortel.
- Hyoscyamus *Niger & Vulgaris.* Baub. pin. 169. Dod. p. 450. I. B. Zwart Bilzenkruid.
- Jalappa. *Solanum Mexicanum, parvo flore.* Baub. pin. 168. Jalap.
- Imperatoria *major.* Baub. pin. 156. *Ostrutium (Astrantia offic.)* Dod. p. 514. Meester-wortel.
- Ipecacoanha, *Ipecacuanha.* Marg. Bras. 17. *Periclymenum parvum, Brasilianum, Alexipharmacum.* Pluck. Alm. 288. Roodeloop-wortel, Braek-wortel.

6 WORTELS EN BOLLEN

Iris Alba Florentina. *Baub. pin. 31. Iriäs-wortel, Florentynsche Lisch.*

— Nostras. *Iris Vulgaris, Germanica, of Sylvestris. Baub. pin. 30. Iris Caerulea. Dod. p. 243. Gemeene blaeuwe Irias.*

Lapathum Acutum. *of Oxylapathum Baub. Hist. 2. p. 983. Lapathum folio acuto, plano. Baub. pin. 115. I. Wilde Patig.*

— Aquaticum, *folio Cubitali. Baub. pin. 116. (Herbae Britannicae Radix offic.) I. Groote Water-patig.*

— Hortense Latifolium. *Baub. pin. 115. Hippolapathum, of Rhabarbarum Monachorum. Dod. p. 648. I. Monnike-Rhabarber.*

— Sanguineum. *Lapathum rubens. Dod. p. 650. folio acuto, rubente. Baub. pin. 115. I. B. Bloedkruid.*

Levisticum. *Dod. p. 311. Ligusticum vulgare. Baub. pin. 157. Lavas.*

Lilium Album. *Dod. p. 197. flore erecto, vulgare. Baub. pin. 76. Witte Lelie.*

Malva Sylvestris, *folio subrotundo. Baub. pin. 314. Pumila Dod. p. 653. I. A. Kaesjes Kruid.*

Mandragora. *Dod. p. 457. fructu rotundo. Baub. pin. 169. Alruin, Mandragers-kruid.*

Mechoacanna Alba. *Bryonia, Mechoacanna Alba. Baub. pin. 297. Convolvulus Americanus, Mechoacanna dictus. Raii Hist. I. 723. Witte Mechoacanna-wortel.*

Meum

IN DE WINKEL BEHOORENDE. 7

- Meum Athamanticum. *Moris. Umb. 4. Foliis Anethi.*
Baub. pin. 148. Beerwortel.
- Morfus Diaboli en Succisa. *Dod. p. 124. Succisa Glabra.*
Baub. pin. 269. I. Duivels-beet.
- Ninsing, Ninsi. *Sisarum Montanum Coraense, radice non tuberosa. Kaempf. Amaen. 817. tab. 818. Ninsiwortel.*
- Nymphaea Alba. major. *Dod. p. 588. Baub. pin. 193. I. Witte Plompen.*
- Ononis. Anonis. *Dod. p. 743. Spinosa, flore purpureo.*
Baub. pin. 389. I. Stalkruid.
- Pareira Brava. *Caapeba. Valent. Hist. 514. an Clematis baccifera, glabra & villosa, rotundo & umbilicato folio? Plum. Amer. 33. t. 93. Wilde Wyn-gaerd uit Peru.*
- Paeonia Mas. *Dod. p. 194. Paeonia Mas, folio nigricante, splendido. Baub. pin. 323. Paeonie Manneke.*
- Pastinaca Sativa. *Latifolia. Dod. p. 680. I. B. Witte Peen, Pinxternakel.*
- Pentaphyllum, Quinquefolium. *Majus repens. Dod. p. 116. Baub. pin. 325. I. Vyf-vinger-kruid.*
- Petasitis. *Dod. p. 597. Vulgaris Major. Baub. pin. 197. I. Dokke bladers, Pestilentie-wortel.*
- Petroselinum Vulgare. *Apium hortense, of Petroselinum. Baub. pin. 153. I. B. Pieterselie-wortel.*
- Peucedanum. *Dod. p. 317. Peucedanum Majus, Germanicum. Baub. pin. 249. Varkens-Venkel.*
- Pimpinella Italica offic. *Pimpinella, of Sanguisorba Minor. Baub. pin. 160. Pimpinella, ook Sanguisorba. Dod. p. 105. Kleine Bevernel, Pimpinel.*

Pim-

8 WORTELS EN BOLLEN

- Pimpinella (Nostras, of Alba offic.) *Saxifraga Major*.
Altera Bauh. pin. 160. Saxifraga Parva. Dod.
p. 315. I. Steenbreek, Beevernaert.
- Plantago, *Latifolia major. Bauh. pin. 189. major. Dod.*
p. 107. I. A. Plantyn, Weegbree.
- Polypodium Quercinum. *Vulgare. Bauh. pin. 359. Ma-*
jus. Dod. p. 464. I. Eyke-varen.
- Porrum. *Dod. p. 390. Commune, Capitatum. Bauh. pin.*
72. I. B. Porrei.
- Pyrethrum. *Dod. p. 347. Bupthalmum Creticum, Co-*
tulae facie, flore luteo & albo. Breyn. Cent. 150.
t. 75. Bertram-wortel, Quil-wortel.
- Rapa Sativa Rotunda. *Bauh. pin. 89. Rapum Vulgare.*
Dod. p. 675. I. A. Knollen.
- Raphanus Rusticanus, *Armoracia. Bauh. pin. 96. Ra-*
phanus Magnus. Dod. p. 678. I. Meer-radys, Peper-
wortel.
- Rhabarbarum. *Rheum. Sinense, folio crispo, flagellis*
rarioribus & minoribus. Amm. Hort. 206. Rha-
barber.
- Rhaponticum. *Lapathum praestantissimum, Rhabarba-*
rum offic. Moris. Hist. 2. 577. Rhaponticum.
- Rhodia radix. *Bauh. pin. 286. Dod. p. 347. Roozen-*
Wortel.
- Rubia Tinctorum. *Sativa. Bauh. pin. 333. Dod. p. 352.*
I. Meekrap-wortel.
- Saleb. *Salab. Orchis Morio, mas, foliis non maculatis.*
Vall. Paris. 151. Buxb. cent. 345. Salep.
- Sarsaparilla. *Smilax viticulis asperis, Virginiana, folio*
hederaceo laevi. Pluckn. Alm. 348. t. III. f. 2.
Salsaparil.

Sa-

- Satyrium. *Orchis alba, bifolia, minor, calcari oblongo.*
Baub. pin. 83. I. Hondskulletjes.
- Scilla. *Vulgaris, radice rubra.* *Baub. pin 73. Pancre-*
tium. Dod. p. 691. Zee-Ajuin.
- Scrophularia Major, *nodosa, foetida.* *Baub. pin. 235.*
Scrophularia. Dod. p. 50. I. Grootte Speen-wortel.
- Scorzonera, *Latifolia, sinuata.* *Dod. p. 257. Baub. pin.*
275. I. B. Scorzonere.
- Senega, *Seneka. Geoffr. Mat. Med. 2. 137. Polygala*
Marilandica, caule non ramoso, spica in fastigio
singulari, gracili, e flosculis albis composita. Raii. app.
670. Wortel, tegen de beet van den Ratelslang.
- Serpentaria Virginiana. *Aristolochia, Pistolochia, of Ser-*
pentaria Virginiana, caule nodoso. Pluckn. Alm. 50.
t. 148. f. 5. Virginische Slange-wortel.
- Sigillum Salomonis. *Polygonatum latifolium, Vulgare.*
Baub. pin. 303. I. Salomons Zegel.
- Spica Nardi Indica. *Baub. pin. 13. Spikenard uit Indiën.*
 — *Celtica. Nardus Celtica Dioscoridis. Baub. pin. 165.*
Spikenard.
- Tormentilla. *Dod. p. 118. Vulgaris. Baub. pin. 326. I.*
Tormentil, Zeven-blad.
- Tragopogon. *Dod. p. 256. pratense, luteum. Baub. pin.*
274. I. B. Bokkebaerd.
- Turpethum. *Turbith Gummosum. Convolvulus Zeyla-*
nicus, alatus, maximus. Herm. Zeyl. 177. t. 179.
Turbit-wortel.
- Valeriana Major. *(Phu offic.) Valeriana hortensis. Dod.*
p. 349. Baub. pin. 164. I. Hof-Valeriaen.

10 WORTELS EN BOLLEN

- Valeriana Sylvestris Major. *Baub. pin. 164. Sylvestris. Dod. p. 394. I. Grootte Wilde Valeriaen.*
- Victorialis Longa. *Victorialis longa. Clus. Hist. 119. Allium Montanum, latifolium, maculatum. Baub. pin. 74. Victorie-wortel.*
- Ulmaria. *Barba Caprae, floribus compactis. Baub. pin. 163. Regina Prati. Dod. p. I. Geitenbaerd.*
- Zedoaria Longa. *Baub. pin 36. MALAN KUA. Hort. Malab. 11. p. 17. t. 9. Zeever Wortel.*
- Zingiber, commune & album. *Baub. pin. 35. INSCHI. Malab. 11. p. 21. t. 12. Gember.*

DEEZE GEEVEN DE BASTEN
IN DE WINKEL BEHOORENDE.

- A**urantium. *Malus Aurantia Major. Baub. pin. 236. Bittere Oranje-schillen.*
- Capparis. *Dod. p. 746. Spinosa, fructu minore, folio subrotundo. Baub. pin. 203. (Cortex Radicis) Schil van Kapper-Wortels.*
- Cascarilla. *Clusia, foliis cordato-lanceolatis. Linn. flor. Zeyl. 366. Cascaril, Indiaensche Bast.*
- Cassia Caryophyllata. *Caryophyllus Aromaticus Indiae Occidentalis, foliis & fructu rotundis, dipyrrene. Pluckn. phyt. 155. f. 3. Bast van Westindische Kruidnagels.*
- Lignea. *Cassia Malabarica. Burm. Zeyl. 63. t. 28. Wilde Kaneel.*
- China Chinae, Quinquina, Cortex Peruvianus. *Condam. Act. Paris 1738. Cinchona. Linn. Mat. Med. 71. Quinquina, Koorts-Bast.*

Ci-

BASTEN IN DE WINKEL BEHOORENDE. II

- Cinamomum, *Canella vera Zeylanica*. Baub. pin. 408.
Cassia Cinamomea. Burm. Zeyl. 62. t. 27. Kaneel.
 Citrus. *Malus Medica*. Baub. pin. 436. Citroen-schil.
 Ebulus. Zie Wortel.
 Frangula. Dod. p. 784. *Alnus Nigra Baccifera*. Baub. pin. 428. I. Pylhout, Sporkenbout.
 Fraxinus. *Vulgaris*. Dod. p. 833. *Excelsior*. Baub. pin. 416. I. Esenboom.
 Guajacum. *Lignum Sanctum*. Clus. Exot. 312. Pokhout.
 Macis. *Nux Moschata, fructu rotundo*. Baub. pin. 407.
Pluckn. phyt. tab. 209. f. 1. Foelie.
 Malicorium. (of cortex fructus) *Malus Punica sativa*.
Baub. pin. 438. Punica, quae Malum Granatum fert. Tourn. inst. 636. Granaet-Appel-schil.
 Mezerei Cortex. *Laureola sempervirens, flore viridi*.
Baub. pin. 262. Bast van Miseriboom.
 Profluvii Cortex. *Nerium, foliis ovatis, acuminatis, petiolatis*. Linn. flor. Zeil. 107. Bast tegen de Loop.
 Quercus. Dod. p. 823. *Quercus cum longo pediculo*. Baub. pin. 420. I. Bast van Eike.
 Sambucus. Dod. p. 845. *Sambucus, fructu in umbella nigro*. Baub. pin. 456. I. Vlierboom. Hy geeft een groene Bast, tweede Bast van Vlier genaemt.
 Sassafras. *Arbor Sassafras Monardi*. Pulckn. phyt. 222. f. 6. *Laurus, foliis integris trilobisque*. Gron. flor. Virg. 46. Sassafras-Hout.
 Sima Ruba. *Jussi. Hist. Reg. Paris. 1729. Roodeloop-Bast*.
 Suber. *Latifolium, perpetuo virens*. Baub. pin. 424. *Phellos, of Suber*. Dod. p. 830. Korkboom.

12 BASTEN IN DE WINKEL BEHOORENDE.

Tamariscus, *Tamarix altera, folio tenuiore, Gallica.*
Baub. pin. 485. Tamarissche-Boom.

Winterani Cortex, of *Canellae albae offic. Cortex*
Winteranus acris, of Canella alba. Baub. Hist. 460.
Witte Kaneel.

Ulmus, *Campestris & Theophrasti. Baub. pin. 386. I.*
(Cortex Medius). Tpenboom.

DEEZE GEEVEN DE HOUTEN
IN DE WINKEL BEHOORENDE.

Agallochum. *Lignum Aloes. Dal. Pharm. 380. Aloe-*
Hout, Paradys-Hout.

Asphalthum. *Dal. Pharm. 379. Agallochum praestantissi-*
um. Baub. pin. 393. Calambac-Hout.

Brafilianum *Lignum Rubrum. Pseudo-santalum rubrum,*
of arbor Brasilia. Baub. pin 393. Rood Braziliën-
Hout.

Brafilienfe *Lignum Luteum. Pseudo-Santalum croceum.*
Catesb. car. 2. t. 51. Geel Braziliën-Hout.

Campefcantum *Lignum. Ligno Brasiliano simile. Baub.*
pin. 393. TSIAM PANGAM Mort. Mal. 6. p. 3. t. 2.
Campeche-Hout.

Colubrinum *Lignum. MODIRA-CANIRAM Hort. Mal.*
7. p. 10. t. 5. Slangen-Hout.

Corylus *Sylvestris. Baub. pin. 418. I. Hazelnooten-Hout.*

Cypressus. *Dod. p. 856. Baub. pin. 439. Cypres-Boom.*

Dulcamarae *stipites. Dod. p. 402. Solanum lignosum, vel*
scandens. Baub. pin. 166. I. Bitter-zoet, Alfrank.

Guajacum. *Zie Bast.*

Juni.

HOUTEN IN DE WINKEL BEHOORENDE. 13

- Juniperus. *Dod. p. 852. Juniperus Vulgaris, fruticosa.*
Baub. pin. 488. Jenever-Boom.
- Lentiscus. *Vulgaris. Dod. p. 871. Baub. pin. 399. Mastix-Boom.*
- Nephriticum Lignum. *Lignum peregrinum, aquam coeruleam tingens. Baub. pin. 416. Graveel-Hout.*
- Rhodii Lignum. *Lignum Asphaltati, odore roseo. Baub. pin. 392. Roozen-Hout.*
- Santalum Album. *Baub. pin. 392. Breyn Icon. 94. t. 5. f. 2. Wit Sandel-Hout.*
- Citrinum. *Baub. pin. 392. Geel Sandel-Hout.*
- Rubrum. *Baub. pin. 393. Rood Sandel-Hout.*
- Sassafras. *Zie Bast.*
- Viscus. *Viscum Quercinum. Viscum, baccis albis. Baub. pin. 423. Viscum. Dod. p. 825. Marentak.*

DEEZE BESCHIKKEN DE KRUIDEN
 IN DE WINKEL BEHOORENDE

- A** brotanum Mas. *Angustifolium Majus. Dod. p. 21.*
Baub. pin. 136. Averoen, Averuit.
- Absinthium Vulgare. *Offic. Majus. Baub. Hist. t. 3. p. 168. Gemeene Alsem.*
- Romanum. *Ponticum, tenuifolium, incanum. Baub. pin. 138. Dod. p. 24. Roomsche Alsem.*
- Acanthus Sativus, *of Branca Ursina. Acanthus Sativus, of mollis Virgilii. Baub. pin. 383. Dod. p. 713. Beerenklauw.*
- Acetosa Pratenfis. *Zie Wortel.*

14 KRUIDEN IN DE WINKEL BEHOORENDE.

Acetosa Hortensis. *Rotundifolia*. Baub. pin. 114. I. Room-
sche Zuuring.

Acetofella, Lujula, Alleluia. offic. *Trifolium Acetosum*
Vulgare. Baub. pin. 330. Dod. p. 578. I. A. Koekoeks-
Brood.

Acmella. *Chrysanthemum*. *Bidens*, of *Bidens Zeylanica*,
flore luteo, *Lamii folio*. Breyn. icon. 48. t. 48.
Acmella.

Adiantum Vulgare, Capillus Veneris. *Adiantum*,
foliis Coriandri. Baub. pin. 335. *Venus-Hair*.

Adiantum Nigrum. *Adiantum*, *foliis longioribus*, pul-
verulentis, *pediculo nigro*. Baub. pin. 355. *Zwart*
Vrouwen-Hair.

————— Album, Ruta Muraria, Salvia Vitae. *Ruta*
Muraria. Baub. pin. 356. Dod. p. 470. I. *Steer*;
Ruit.

Ageratum. *Foliis ferratis*. Baub. pin. 321. *Balsamita*
Minor. *Eupatorium Mesue*. Dod. p. 295. *Klein Bal-*
semkruid.

Agrimonia, of *Eupatorium*. Dod. p. 28. *Eupatorium Ve-*
terum, of *Agrimonia*. Baub. pin. 321. I. *Edel Le-*
verkruid, *Agrimonie*.

Alchymilla. Dod. p. 140. *Vulgaris*. Baub. pin. 319. *Si-*
nouw, *onzer Vrouwen-Mantel*.

Alliaria. Dod. p. 686. I. A. *Look zonder Look*.

Althaea. *Zie Wortel*.

Anethum. Dod. p. 298. *Hortense*. Baub. pin. 147. A. *Dil.*

Angelica. *Zie Wortel*.

Anserina, Argentina. Dod. p. 600. *Potentilla*. Baub. pin.
321. I. *Zilverfchoon*, *Ganserik*.

Ar.

KRUIDEN IN DE WINKEL BEHOORENDE. 15

- Artemisia, *latioris folii*. Dod. p. 33. *Vulgaris & Major*.
Baub. pin. 137. I. Byvoet.
- Arum. *Zie Wortel.*
- Afarum. *Zie Wortel.*
- Asperula Odorata, *flore albo*. Dod. p. 355. *Matris Syl-
 vae Herba. Onzer Vrouwen Bedstro, Walmeester.*
- Atriplex Hortensis. Dod. p. 615. *Alba, of pallide vi-
 rens* *Baub. pin. 119. I. A. Hof-Melde.*
- Foetida. *Olida*. *Baub. pin. 119. Garosmus. Dod.
 p. 616. Vulvaria &c. I. A. Stinkende Melde.*
- Balsamita. *Major*. Dod. p. 295. *Mentha Hortensis, Co-
 rymbifera. Baub. pin. 226. Costus Hortorum offic.
 Balsem-Kruid.*
- Basilicum, Ocimum. Dod. p. 279. *Caryophyllatum ma-
 jus. Baub. pin. 226. A. Basilicum.*
- Becabunga. *Anagallis Aquatica*. Dod. p. 593. *Major,
 folio subrotundo. Baub. pin. 252. I. Beeke-Boom.*
- Belladonna. *Solanum Lethale*. Dod. p. 456. *Solanum
 Maniacum, multis Belladonna. Baub. Hist. 3. 611.
 Dolmakende Nachtschade.*
- BellisPratensis, *Major*. Dod. p. 365. *Sylvestris, caule fo-
 liofo, major. Baub. pin. 261. I. Grootte Madelieven.*
- Beta Alba, candida. Dod. p. 620. *of Pallescens, Cicla
 offic. Baub. pin. 118. I. B. Biet.*
- Betonica. Dod. p. 39. *purpurea. Baub. pin. 235. Betonie.
 ————— Aquatilis. Dod. p. 50. Scrophularia Aquatica
 Major. Baub. pin. 235. Beekschuim.*
- Borrago. Dod. p. 627. *of Buglossum Latifolium. Baub.
 pin. 256. A. Borrage, Bernagie.*
- Bo-

16 KRUIDEN IN DE WINKEL BEHOORENDE.

- Botrys. Dod. p. 34. *Ambrosioides, Vulgaris.* Baub. pin. 132. A. *Druive-Kruid.*
- Brassica Rubra, Capitata. Dod. p. 621. Baub. pin. 111. I. A. *Roode Kool.*
- Brunella. Dod. p. 136. *Major, folio non dissecto.* Baub. pin. 460. I. *Brunelle.*
- Buglossum, *Angustifolium, Majus.* Baub. pin. 256. I. *Offe-tong.*
- Bugula. Dod. p. 136. *Consolida Media, Pratenfis, Major.* Baub. pin. 260. I. *Zegegroen, Ingroen.*
- Bursa Pastoris. Dod. p. 103. *Major, folio sinuato.* Baub. pin. 108. I. A. *Teskens-kruid.*
- Calamintha Montana. Dod. p. 98. *Calamintha Vulgaris, vel Officinarum Germaniae.* Baub. pin. 228. *Berg-Kalamint.*
- Caprifolium, *Germanicum.* Dod. p. 411. I. *Camperfoelie, Geitenblad.*
- Cardiaca. Dod. p. 94. *Marrubium, Cardiaca dictum.* Baub. pin. 187. I. B. *Hartgespan.*
- Carduus Benedictus. Dod. p. 737. *Cnicus Sylvestris, hirsutior.* Baub. pin. 378. A. *Gezegende Distel.*
- Caayophyllata. *Zie Wortel.*
- Centaurium Minus. Dod. p. 336. Baub. pin. 278. I. A. *Duizend-gulden-kruid.*
- Ceterach. Baub. pin. 354. *Asplenium.* Dod. p. 468. *Milt-kruid, Steenvaren.*
- Chamaedrys, *Major, repens.* Dod. p. 43. Baub. pin. 248. *Bathengel, Gamanderlyn.*
- Chamomilla Vulgaris. *Chamaemelum Vulgare.* Dod. p. 257.

KRUIDEN IN DE WINKEL BEHOORENDE. 17

257. *Leucanthemum Dioscoridis*. Baub. pin. 135. I. A.
Gemeene Kamillen.
- Romana. *Chamaemelum Nobile*, of *Leucanthemum Odoratus*. Baub. pin. 135. A. Roomfche Kamillen.
- Chamaemelum Foetidum*. Baub. pin. 135. *Cotula Alba Foetida*. Dod. p. 258. I. A. Stinkende Kamillen.
- Chamaepytis*. Prima Dod. p. 46. *Vulgaris lutea*, of *folio trifido*. Baub. pin. 249. A. Veld-Cypres.
- Chaerofolium*. Dod. p. 700. *Chaerophyllum Sativum*. Baub. pin. 152. I. A. Kervel.
- Chelidonium Majus*. Zie Wortel.
- Cichorium*. Zie Wortel.
- Cicuta*. Linn. Flor. Suec. 239. *Sium*, *Erucae folio*. Baub. pin. 154. I. B. Groote Water Scheerling.
- Major. Dod. p. 461. Baub. pin. 160. I. A. Groote Scheerling.
- Dens Leonis*. Zie Wortel.
- Dictamnus Creticus*. Baub. pin. 222. *Dictamnium Verum*. Dod. p. 281. *Dictamnus uit Kandiën*.
- Draco Herba*. Dod. p. 709. *Dracunculus Hortensis*. Baub. pin. 98. I. Dragon.
- Endivia*. *Intybus Sativa*, *Latifolia*. Baub. pin. 125. *Intybum Sativum*. Dod. p. 634. *Scariola offic.* I. A. Endivie.
- Epithymum*, of *Cuscuta Minor*. Baub. pin. 218. *Cassutha Minor*. Dod. p. 554. I. A. Vilt-kruid.
- Equisetum*. *Cauda Equina*. Dod. p. 73. I. Paerde-flaert.
- Erysimum*. *Vulgare*. Baub. pin. 100. of *Irio*. Dod. p. 714. I. A. Steen-Rakette.

C

Eupa-

18 KRUIDEN IN DE WINKEL BEHOORENDE.

Eupatorium Cannabinum. *Baub. pin. 320. Hepatorium
Vulgare. Dod. p. 28. I. Boelkens-kruid, Koninginne-
kruid.*

Euphrasia. *Dod. p. 54. Baub. pin. 233. I. A. Oogen-troost.
Foeniculum. Zie Wortel.*

Folium Malabathri. *Folium Indum. Baub. Hist. I. 430.
Kaneel-Blad.*

Fragaria. *Vulgaris. Baub. pin. 326. I. Aerdbeziën.*

Fumaria. *Dod. p. 596. Officinarum Dioscoridis. Baub. pin.
143. I. A. Duive-Kervel.*

Galega. *Dod. p. 546. Vulgaris. Baub. pin. 352. Wilde
Vuisen, Geiten-blad.*

Gallium Luteum. *Baub. pin. 335. Dod. p. 355. I. Wal-
stroot.*

Geranium Robertianum. *Dod. p. 62. Primum Baub. pin.
319. I. A. Robbrechts-Kruid.*

————— *Mofchatum. Cicutae folio. Baub. pin. 319.
I. A. Welriekende Ojevaersbek.*

Gratiola. *Dod. p. 362. Centauroides. Baub. pin. 279.
Godsgenade.*

Hedera Arborea. *Baub. pin. 305. Dod. p. 413. I. Boom-
klim.*

————— *Terrestris. Dod. p. 394. Baub. pin. 306. I. Honds-
Draf, Aerdyvl.*

Hepatica Nobilis. *Trifolium Aureum. Dod. p. 579. Tri-
folium Hepaticum, flore simplici, albo. Baub. pin.
339. Edel Lever-Kruid.*

Herniaria. *Dod. p. 114. Polygonum Minus, of Mille-
grana. Baub. pin. 281. A. Duizend-grein.*

Hippofelinum. *Olus Atrum. Smyrnum Theophrasti &
Diosco-*

KRUIDEN IN DE WINKEL BEHOORENDE. 19

- Dioscoridis. Baub. pin. 154. B. Pieterselie van Alexandrien, Grootte Eppe.*
- Hyoscyamus. Zie Wortel.*
- Hypericum. Dod. p. 76. Vulgare. Baub. pin. 279. I. Sint-Jans-Kruid.*
- Hyssopus. Vulgaris. Dod. p. 287. Officinarum coerulea, of spicata. Baub. pin. 217. Tzooop.*
- Kali Geniculatum. Baub. pin. 289. Salicornia. Dod. p. 82. I. A. Krabbekwaed.*
- Lactuca Sativa. Baub. pin. 122. Capitata. Dod. p. 645. I. A. Krop-salade.*
- Lapathum Acutum. Zie Wortel.*
- Laurus. Latifolia, Mas & Femina. Baub. pin. 260. Laurierboom.*
- Linaria. Prima. Dod. p. 183. Vulgaris lutea, flore majore. Baub. pin. 212. I. Wild Vlaskruid.*
- Lingua Cervina offic. Baub. pin. 353. Phyllitis. Dod. p. 467. Harts-Tong.*
- Majorana. Vulgaris. Baub. pin. 224. Majorana, of Marum. Dod. p. 270. A. Majoraen, Edele Majolyn.*
- Malva. Zie Wortel.*
- Marrubium Album. Vulgare. Baub. pin. 230. Candidum. Dod. p. 87. I. Witte Andoorn.*
- Marum Syriacum, of CRETICUM. Boerb. Ind. 1. 182. Majorana Syriaca, of Cretica. Baub. pin. 224. Kandische Marum, Syrische Majoraen.*
- Matricaria. Dod. p. 35. Vulgaris, of sativa. Baub. pin. 133. Mater, of Moederkruid.*
- Melissa. Dod. p. 91. Hortensis. Baub. pin. 229. Melisse, Citroen-kruid.*

20 KRUIDEN IN DE WINKEL BEHOORENDE.

- Melissa Romana Moldavica. *Peregrina*, folio oblongo
Baub. pin. 229. A. Roomsche Melisse.
- Mentha Aquatica. *Sisymbrium. Dod. p. 97. Mentha ro-*
tundi-folia, palustris. *Baub. pin. 227. I. Water-*
Munte.
- *Crispa. Rotundi-folia*, sativa. *Baub. pin. 227.*
Mentha altera. Dod. p. 95. Kruis-Munte.
- *Sativa. Augustifolia*, spicata. *Baub. pin. 227.*
Mentha tertia. Dod. p. 95. Hof-Munte.
- *Piperis Sapore. Dal. Pharm. 160. Peper-Munte.*
- Menthastrum. *Dod. p. 96. Mentha Sylvestris*, folio longio-
re. Baub. pin. 227. I. Wilde Munte.
- Mercurialis. *Mas & Femina. Dod. p. 658. I. A. Bengel-*
kruid.
- Millefolium. *Vulgare, Album. Baub. pin. 140. of Achil-*
laea. Dod. p. 100. I. Gerwe, Duizend-blad.
- Nasturtium Aquaticum. *Dod. p. 592. Baub. pin. 194. I.*
Water-Kers.
- *Hortense. Dod. p. 711. Vulgare. Baub. pin.*
301. A. Sterke Kers, Tuin-Kers.
- *Indicum. Dod. p. 397. Majus. Baub. pin. 306.*
A. Spaensche Kers.
- Nepeta. *Cataria Herba. Dod. p. 99. Mentha Cataria*
Vulgaris, & Major, Baub. pin. 228. I. Nip, Katte-
kruid.
- Nicotiana. (*Tabacum, Petum.*) *Major, Latifolia. Baub.*
pin. 169. Hyoscyamus Peruvianus. Dod. p. 452. A.
Tabak.
- Nummularia. *Dod. p. 600. Major, Lutea. Baub. pin. 309.*
I. Penning-kruid.

Ori-

KRUIDEN IN DE WINKEL BEHOORENDE. 21

- Origani CRETICI SPICA. *Baub. pin. 223. Orego.*
 Origanum. *Vulgare, Sylvestre. Dod. p. 285. Cunila bubula Plinii. Baub. pin. 223. I. Wilde Orego, Wilde Majolyn.*
 Papaver Hortense. *Semine albo. Baub. pin. 170. Papaver Album. Dod. p. 445. A. Witte Heul.*
 Parietaria. *Dod. p. 102. Officinarum, & Dioscoridis. Baub. pin. 121. I. Glas-kruid.*
 Pentaphyllum. *Zie Wortel.*
 Perficaria Urens. *Hydropiper. Baub. pin. 101. Hydro-piper. Dod. p. 607. I. A. Water-Peper.*
 Petroselinum. *Zie Wortel.*
 Pilosella Major. *Dod. p. 67. Auricula Muris. I. Muis-oor.*
 Pimpinella Italica. *Zie Wortel.*
 Plantago Major. *Zie Wortel.*
 ——— Minor. *Dod. p. 107. Quinquenervea, of Plantago Angustifolia Major. Baub. pin. 189. I. A. Hondsrinne.*
 Polium Montanum Album. *Baub. pin. 221. Witte Berg-Poley.*
 Polygonum. Centinodium. *Dod. p. 113. Latifolium. Baub. pin. 281. I. A. Varkens-gras, Duizend-knoop.*
 Populi Nigrae Gemmae, of OCULI. *Dod. p. 836. I. Populier-knoppen.*
 Portulaca Sativa. *Dod. p. 661. of Latifolia. Baub. pin. 288. A. Porcelyn.*
 Primula Veris (flores Paralyfios.) *Major, floribus odoratis. Dod. p. 147. Verbasculum pratense, odoratum. Baub. pin. 241. I. Sleutelbloem, Sint-Peters-kruid.*
 Ptharmica. *Draco Sylvestris, of Ptharmica. Dod. p. 70. I. Wilde Pyrethrum.*

22 KRUIDEN IN DE WINKEL BEHOORENDE.

- Pulegium *Dod. p. 282. Latifolium. Baub. pin. 222. Polei.*
 ——— Cervinum. *Angustifolium. Baub. pin. 222.*
Harts-Polei.
 Pulmonaria Maculosa. *Symphytum Maculosum. Dod. p.*
135. of Pulmonaria Latifolia. Baub. pin. 259.
Longe-Kruid.
 Pyrola. *Dod. p. 138. Rotundifolia, Major. Baub. pin. 191.*
I. Winter-groen.
 Ribesiorum Nigrorum Gemmae. *Ribesum, fructu nigro.*
Dod. p. 749. I. Zwarte Aelbezien-knoppen.
 Rosmarinus. *Rosmarinum Coronarium. Dod. p. 272.*
Rosmaryn.
 Ruta. *Hortensis, graveolens. Dod. p. 119. Latifolia.*
Baub. pin. 336. Wyn-Ruit.
 ——— Muraria. *Dod. p. 470. Baub. pin. 356. Steen-*
Ruit.
 Sabina. *Dod. p. 854. Sabina, folio Tamarisci Dioscoridis.*
Baub. pin. 487. Zevenboom.
 Salvia Major. *Dod. p. 290. Baub. pin. 237. Salie.*
 ——— Agrestis, *of Sphacelus. Dod. p. 291. Scordium*
Alterum. Baub. pin. 247. I. Wilde Salie.
 Sanicula. *Dod. p. 140. Baub. pin. 319. Sanikel.*
 Santolina. *Dod. p. 269. Abrotanum femina, foliis tere-*
tibus. Baub. pin. 336. Laege Cypres.
 Saponaria. *Dod. p. 179. Major, Laevis. Baub. pin. 206. I.*
Zeep-kruid.
 Satureia. *Dod. p. 289. Hortensis. Baub. pin. 218. A. Keul,*
Boone-kruid.
 Scabiosa. *Vulgaris, Major. Dod. p. 122. Pratenfis, Hir-*
suta. Baub. pin. 269. I. Schurf-kruid, Scabiose.
 Scla-

KRUIDEN IN DE WINKEL BEHOORENDE. 23

- Sclarea Orvala*. Dod. p. 292. *Horminum*, *Sclarea dictum*. Baub. pin. 238. B. Scarley.
- Scordium*. Dod. p. 126. *Water-look*.
- Sedum Majus*. *Vulgare*. Baub. pin. 283. *Sempervivum Majus*, of *Jovis Barba*. Dod. p. 127. I. *Huis-look*.
- *Minus Album*, *teretifolium*. Baub. pin. 283. *Sempervivum Minus*, *Alterum*. Dod. p. 129. I. *Klein Huis-look*.
- *Minus Acre*. *Vermiculatum*. Baub. pin. 283. *Sempervivum tertium*. Dod. p. 129. I. *Muur-Peper*, *Berg-knop*.
- Senna Alexandrina*. *Foliis Acutis*. Baub. pin. 397. *Alexandrische Zenebladeren*.
- *Italica*. *Foliis Obtusis*. Baub. pin. 397. *Italiaensche Zenebladeren*.
- Serpillum Vulgare*. Dod. p. 277. *Minus*. Baub. pin. 220. I. *Wilde Thym*, *Quendel*.
- Solanum*. *Officinarum*. Baub. pin. 166. *Hortense*, *baccis nigris*. Dod. p. 453. I. A. *Nacht-schade*.
- Soldanella*. Dod. p. 395. *Maritima*, *Minor*. Baub. pin. 296. (*Brassica Marina dicta*) I. *Zee-Winde*, *Zee-Kool*.
- Sonchus Laevis*. Dod. p. 643. *Laciniatus*, *Latifolius*. Baub. pin. 124. I. A. *Haeze-Latuw*.
- Tanacetum*. Dod. p. 36. *Vulgare*, *Luteum*. Baub. pin. 132. I. *Boere Worm-kruid*, *Rbyn-Varen*.
- *Crispum*. Dod. p. 36. *foliis crispis*. Baub. pin. 132. *Rbyn-Varen*, met gekrulde Bladeren.
- Thuya Theophrasti*. Baub. pin. 488. *Arbor Vitae*. Dod. p. 857. *Boom des Levens*.

Thy-

24 KRUIDEN IN DE WINKEL BEHOORENDE.

- Thymus. *Vulgaris*, folio tenuiore. Baub. pin. 219. *Thymum durius*. Dod. p. 276. *Thym.*
- Trichomanes. Dod. p. 471. of *Polytrichum offic.* Baub. pin. 356. I. *Wederdood*, *Venus-hair*.
- Trifolium Aquaticum. Fibrinum. Palustre. Dod. p. 580. Baub. pin. 327. I. *Water-Drieblad*.
- Trifolium Acetosum. Zie *Acetosellum*.
- Tussilago. Zie *Wortel*.
- Verbascum. Thapsus Barbatus. *Verbascum mas*, *Latifolium*, *Luteum*. Baub. pin. 239. *Latius*. Dod. p. 143. I. B. *Wolle-kruid*, *Toorts-kruid*.
- Verbena. *Recta*. Dod. p. 150. *Communis*, flore coeruleo. Baub. pin. 269. I. *Tzer-hard*, *Tzer-kruid*.
- Veronica. *Mas*, *serpens*. Dod. p. 40. *Mas*, *supina*, *vulgatissima*. Baub. pin. 246. I. *Eer-en-prys*.
- Vinca, Pervinca. *Clematis Daphnoides*. Dod. p. 405. *Maegde-Palm*, *Vinkoorde*.
- Viola. *Martia*, *purpurea*, flore simplici, odorato. Baub. pin. 199. *Nigra*, of *purpurea*. Dod. p. 156. I. *Viole*.
- Virga Aurea. Dod. p. 142. *Latifolia*, *Serrata*. Baub. pin. 268. *Gulde Roede*.
- Ulmaria. Zie *Wortel*.
- Umbilicus Veneris. Cotyledon. Dod. p. 131. *Groot Navelkruid*.
- Urtica. *Urens*, *Maxima*. Baub. pin. 232. *Altera*. Dod. p. 151. I. *Groote Brandnetels*.

BLOE-

DEEZE GEEVEN DE BLOEMEN, TOP-
PEN, BLOEMKOKERS, IN DE WIN-
KEL BEHOORENDE.

- A**bsinthii Summitates. *Zie Kruid.*
 Althaea. *Zie Wortel.*
 Anethi Summitates. *Zie Kruid.*
 Antherae. *Florum Rosarum Rubrarum Capillamenta Lutea. Geele Hairvezels van Roode Roozen.*
 Anthos. *Zie Rosmarinum.*
 Arnica. *Schroderi. Doronicum, Plantaginis folio Alterum. Baub. pin. 185. I. Hongarijche Doronicum.*
 Balauſtia, *ſlore pleno, majore. Baub. pin. 438. Punica, ſlore pleno. Tourn. Inſt. 636. Dubbele Granaetbloem.*
 Bellis Minor, *Sylveſtris. Dod. p. 265. Baub. pin. 261. I. Madelieven.*
 Betonica. *Zie Kruid.*
 Borrago. *Zie Kruid.*
 Bugloſſum. *Zie Kruid.*
 Calendula. *Dod. p. 254. Caltha Vulgaris. Baub. pin. 275. A. Goudsbloem.*
 Carthamus. *Cnicus Sativus, of Carthamum Officinarum. Baub. pin. 378. Carthamus Officinarum, ſlore Croceo. Tourn. Inſt. 457. A. Baſtard Saffraen.*
 Centaurium Minus. *Zie Kruid.*
 Chamomilla Vulgaris. *Zie Kruid.*
 ————— Romana. *Zie Kruid.*
 Cheiri Flores. *Leucoium Luteum, Vulgare. Baub. pin. 202. Dod. p. 160. I. Muurbloem, Steen-Violier.*

- Crocus Orientalis. *Dod. p. 213. (Stigmata) Sativus.*
Baub. pin. 65. Saffraen.
- Cyanus. *Dod. p. 251. Cyanus segetum, flore coeruleo.*
Baub. pin. 273. I. A. Koorn-bloem.
- Faba. *Baub. pin. 338. Faba Major, of Bona. Dod. p.*
515. I. A. Grootte Boonen.
- Genista. *Dod. p. 761. angulosa & scoparia. Baub. pin.*
395. I. Brem-Cappers.
- Gnaphalium Montanum. *Baub. pin. 263. I. Muis-oor.*
- Hypericum. *Zie Kruid.*
- Lavendula. *Dod. p. 273. Lavendel.*
- Lilium Album. *Zie Wortel.*
- Convallium. *Dod. p. 205. Album. Baub. pin. 304.*
I. Zegeltes.
- Lupuli Coni. *Lupulus. Dod. p. 409. I. Hop.*
- Malva Vulgaris, *flore majore, folio sinuato. Baub.*
Hist. 2. 949. I. A. Kaesjes-kruid met grootte Bloe-
men.
- Rosa, *Arborea, folio subrotundo. Baub. pin. 315.*
Malva Hortensis. Dod. p. 652. B. Stok-Roozen.
- Matricaria. *Zie Kruid.*
- Melilotus Officinarum, *Germaniae. Baub. 331. Trifo-*
lium Odoratum, of Melilotus. Dod. p. 567. I. Meli-
lote.
- Moldavica. *Zie Kruid.*
- Nymphaea Alba. *Zie Wortel.*
- Paeonia, *Femina, multiplex. Dod. p. 194. of Communis.*
Baub. pin. 324. Paeonie.
- Papaver Erraticum. (Rhoeas) *Dod. p. 447. Baub. pin.*
171. I. A. Klap-Roozen, Koorn-Roozen.
- Persica. *Malus Persica. Dod. p. 796. Persikebloemen.*
 Pri-

WINKEL BEHOORENDE. 27

- Primula Veris. *Zie Kruid.*
 Rosa Damascena, Pallida. *offic. Rosa Maxima, multiplex.*
Baub. pin. 481. Bleeke Roos, Provincie-Roos.
 — Rubra. *offic. Rosa Rubra, multiplex. Baub. pin.*
481. Aerd-Roos, Roode Roos.
 Salvia. *Zie Kruid.*
 Sambucus. *Zie Bast.*
 Schoenanthum. *Juncus Odoratus, Aromaticus, Palea*
de Mecha. Baub. pin. 11. Kameels-Hooi.
 Stoechas Arabica. *Stoechas. Dod. p. 275. Purpurea. Baub.*
pin. 216. Arabische Stoechas.
 — Citrina. *Dod. p. 268. Elichrysum, of Stoechas*
Citrina. Dod. p. 268. Elichrysum, of Stoechas Ci-
trina, latiore folio. Baub. pin. 264. Rbyn-bloem,
Motte-Kruid.
 Tanacetum. *Zie Kruid.*
 Tilia. *Dod. p. 838. Femina, folio majore. Baub. pin. 426.*
I. Linde-Boom.
 Trifolium Album. *Pratense. Baub. pin. 327. Dod. p. 565.*
I. A. Witte Klaver.
 — Odoratum. *Alterum, of Lotus sativa. Dod.*
p. 571. Lotus hortensis, odora. Baub. pin. 331. A.
Sevengetye-Kruid, Welriekende-Klaver.
 Tunica, Vetonica. *Caryophyllus Hortensis, flore pleno,*
majore. Baub. pin. 208. Anjer-Bloemen.
 Tussilago. *Zie Wortel.*
 Verbascum. *Zie Kruid.*
 Viola. *Zie Kruid.*
 Virga Aurea. *Zie Kruid.*

DEEZE LEVEREN DE ZAEDEN IN DE
WINKEL BEHOORENDE.

A belmosch. *Bamia Moschata. Alcea Aegyptiaca Villosa. Baub. pin. 317. Ketmia Aegyptiaca, seminē Moschato. Tourn. Inst. 100. Muskus-Zaed.*

Abfinthium. *Zie Kruid.*

Acetosa. *Zie Wortel.*

Agnus Castus. *Vitex. Dod. p. 774. Kuisch-Boom.*

Althaea. *Zie Wortel.*

Ammi Verum. *Parvum, foliis Foeniculi. Baub. pin. 159. A. Ammi uit Kandiën.*

Amomum Verum. *Amomum racemosum. Baub. pin. 413. Myrtus Arborea, Aromatica, foliis Laurinis latioribus & subrotundis. Slaon. Hist. 2. t. 191. Amomum uit Indiën.*

————— *Vulgare. Sison, quod Officinis Nostris Amomum. Baub. pin. 154. Bastaerd Steen-Pieterfelie.*

Anethum. *Zie Kruid.*

Angelica. *Zie Wortel.*

Anisum. *Herbariis. Baub. pin. 159. Apium, Anisum dictum, semine suaveolente. Tourn. Inst. 305. A. Anys.*

Apium. *Zie Wortel.*

Aquilegia. *Dod. p. 181. Aquilye.*

Asparagus. *Zie Wortel.*

Atriplex. *Zie Kruid.*

Aurantium. *Zie Bast.*

Bardana. *Zie Wortel.*

Basilicum, Ocimum. *Zie Kruid.*

Ber-

WINKEL BEHOORENDE. 29

- Berberis, *Dumetorum*. Baub. pin. 454. *Spina Acida*, of
Oxyacantha. Dod. p. 750. I. Berberisse.
- Bombax, *Gossypium*. *Frutescens*, *semine albo*. Baub. pin.
430. *Xylon*, of *Gossypium*. Dod. p. 66. Katoen-
Boom.
- Bunias. *Napus*. Dod. p. 674. *Sativa*. Baub. pin. 95. I. B.
Steek-Raepen, *Fransche Raepen*.
- Cannabis, *Foecunda*. Dod. p. 536. *Cannabis Sativa*. Baub.
pin. 320. I. A. Hennip, Kennip.
- Cardamomum Longum. *Grana Paradisi*. Baub. pin. 413.
Paradys-Koorn.
- Majus. *Offic.* Baub. pin. 413. *Groot Kar-*
damom-Zaed.
- Minus. *Cardamomum*, *simpliciter in Offi-*
cinis dictum. Baub. pin. 414. *Klein Kardamom-Zaed.*
- Carduus Benedictus. *Zie Kruid.*
- *Mariae*. *Leucographus*. Dod. p. 722. *Albis macu-*
lis notatus. Baub. pin. 381. I. A. *Vrouwe-Distel.*
- Carthamus. *Zie Bloem.*
- Carum, Carui. Dod. p. 299. *Cuminum pratense*, *Carui*
offic. Baub. pin. 158. *Karwy-Zaed.*
- Cataputia Major. *Ricinus*. Dod. p. 367. *Ricinus Vulgaris*.
Baub. pin. 432. A. *Wonderboom*, *Molle-kruid.*
- Minor. *Lathyrus*. Dod. p. 374. Major. Baub.
pin. 293. B. *Spring-kruid*, *Groote Spurgie.*
- Cicer Album. *Sativum*, *flore candido*. Baub. pin. 347. A.
Witte Cicers.
- Rubrum. *Floribus & Seminibus ex purpureo rube-*
scenibus. Baub. pin. 347. A. *Spaensche Erwtien.*
- Cichorium. *Zie Wortel.*

- Citrullus. *Anguria*, *Citrullus dicta*. *Bauh. pin.* 312. A. *Water-Meloen.*
- Cocco-gnidium. *Chamaelea Germanica*. *Dod. p.* 364. *Laureola*, *folio deciduo*, *flore purpureo*. *Bauh. pin.* 462. *Berg*, *of Duitſche Peper-Boom.*
- Colocynthis. *Fructu rotundo*. *Bauh. pin.* 313. A. *Koloquint-Zaed.*
- Coriandrum. *Dod. p.* 307. *Majus*. *Bauh. pin.* 158. A. *Koriander*, *Kollander.*
- Cucumis, *Sativus*, *Vulgaris*. *Bauh. pin.* 310. *Komkommer.*
- Cuminum, *Sativum*. *Dod. p.* 300. *Cuminum*, *semine longiore*. *Bauh. pin.* 146. A. *Komyn-Zaed.*
- Cydonia. *Malus Cotonea*. *Dod. p.* 795. *Quee-Appel.*
- Daucus Creticus. *Daucus*, *Foeniculi foliis tenuiffimis*. *Bauh. pin.* 150. *Daucus Creticus*, *semine hirsuto*. *Bauh. Hiſt.* 3. 56. *Kandiſch Peen-Zaed.*
- *Vulgaris*. *Bauh. pin.* 151. *Pastinaca Sylveſtris tenui-folia*. *Dod. p.* 679. I. B. *Wilde Peen-Zaed.*
- Dipſacus *Sativus*. *Dod. p.* 735. *Bauh. p.* 385. I. B. *Tamme Kaerden.*
- Endivia, *Scariola*. *Zie Kruid.*
- Eruca, *Sativa*. *Dod. p.* 708. A. *Rakket.*
- Foeniculum. *Zie Wortel.*
- *Dulce*. *Majore* & *albo semine*. *Bauh. pin.* 147. *Zoet Venkel-Zaed.*
- Foenum Graecum. *Sativum*. *Dod. p.* 536. *Bauh. pin.* 348. A. *Foenu-Griek*, *Griekſch Hooi.*
- Fagopyrum. *Dod. p.* 512. I. A. *Boek-Weit.*
- Fraxinus. *Zie Baſt.*
- Fumaria. *Zie Kruid.*

WINKEL BEHOORENDE. 31

- Genista. *Zie Bloem.*
 Hordeum Integrum. *Dod. p. 501. Distichum. Baub. pin.*
 23. I. A. *Gerst.*
 ——— Mundatum. *Gepelde Gerst.*
 ——— Perlatum *Geperde Gerst.*
 Horminum Sativum. *Baub. pin. 238. Coma Purpureo-*
Violacea. Baub. Hist. 3. 309. A. Kleine Scarley.
 Hyoscyamus. *Zie Wortel.*
 Hypericum. *Zie Bloem.*
 Lactuca. *Zie Kruid.*
 Lens, *Vulgaris. Dod. p. 526. A. Linse.*
 Levisticum. *Zie Wortel.*
 Linum, *Sativum. Dod. p. 533. Baub. pin. 214. A. Vlas,*
Lynzaed.
 Lithospermum. (*Milium Solis.*) *Majus, Erectum. Baub.*
pin. 258. Minus. Dod. p. 83. Steen-Zaed, Paerl-
Zaed.
 Lupinus Sativus. *Dod. p. 529. Flore albo Baub. pin.*
 347. *A. Boks-Boonen, Witte Lupinen.*
 Mannae Gramen. *Primum. Dod. p. 559. Gramen*
Dactylon, Esculentum. Baub. pin. 8. A. Manna-
Gras.
 Melo, *Vulgaris Baub. pin. 310. A. Meloen.*
 Milium. *Dod. p. 306. Semine luteo & albo. Baub. pin.*
 26. *A. Gierst.*
 Nasturtium Hortense. *Zie Kruid.*
 Nigella, *flore minore simplici, candido. Baub. pin. 145.*
A. Nigelle, Nardus-Zaed.
 Oulus Atrum. *Zie Hippofelinum Kruid.*

Oro-

- Orobus Sativus. *Siliquis articulatis*. Baub. pin. 346.
Mochus, of Cicer Sativum. Dod. p. 524. A. Erven,
Bittere Erwtien.
- Oryza. Dod. p. 509. A. Rys.
- Paeonia. *Zie Wortel*.
- Papaver Album. *Zie Kruid*.
 ——— Nigrum. Dod. p. 445. A. *Zwarte Heul*.
- Pastinaca. *Zie Wortel*.
- Petrofelinum Macedonicum. Baub. pin. 154. *ex Lobelio*.
 Dod. p. 697. B. *Pieterfelie uit Macedoniën*.
- Plantago. *Zie Kruid*.
- Porrum. *Zie Wortel*.
- Portulaca. *Zie Wortel*.
- Psyllium. *Majus, erectum*. Dod. p. 115. A. *Vlooye-kruid*.
- Rhus Obfoniorum, seu Sumach. Baub. Hist. I. 155. *Rhus*
Cariaria. Dod. p. 779. *Smak*.
- Ruta. *Zie Kruid*.
- Salvia. *Zie Kruid*.
- Santonicum. Semen Sanctum, Sementina. *Absinthium*
Santonicum, Judaicum & Alexandrinum. Baub.
 pin. 139. *Zeever-Zaed, Worm-kruid*.
- Sabadilli. *Indisch Luis-Zaed*.
- Secale. *Hybernum, vel Majus*. Baub. pin. 23. A. *Rogge*.
- Sesamum. Dod. p. 531. *Veterum*. Baub. pin. 27. A. *Vlas-*
Dotter.
- Seseli Creticum. *Minus*. Baub. pin. 161. *Tordylium Nar-*
bonense, Minus. Tourn. Inst. 320. A. *Seseli-Zaed uit*
Kandiën.
- Seseli Massiliense. *Ferulae folio*. Baub. pin. 161. *Venkel-*
Zaed uit Marseille.

Si-

WINKEL BEHOORENDE. 33

- Siler Montanum. *Dod. p. 310. Ligusticum, quod Sefeli offic. Baub. pin. 162. Ezels Komy.*
- Sinapi, *Sativum, prius. Dod. p. 706. Sinapi, Rapi folio. Baub. pin. 99. I. A. Mostert-Zaed.*
- *Alterum. Dod. p. 707. Sinapi, semine albo. Baub. pin. 99. I. A. Wit Mostert-Zaed.*
- Sophia. *Dod. p. 133. Nasturtium Sylvestre, tenuissime divisum. Baub. pin. 105. I. A. Fye-kruid.*
- Staphis Agria. *Dod. p. 366. Baub. pin. 324. B. Monnike-Poeder, Luis kruid.*
- Tanacetum. *Zie Kruid.*
- Thlaspi, *Latius Thlaspi Arvense, siliquis latis. Baub. pin. 108. I. A. Boere Kers, Bezem-kruid.*
- Tilli. *Tigliae Grana. Ricinoïdes Indica, folio lucido, fructu glabro. Burm. Zeyl. 200 t. 90. Purgeer-Nootjes.*
- Viola. *Zie Kruid.*
- Urtica Romana. *Urens, pilulas ferens. Baub. pin. 232. Urtica urens prior. Dod. p. 151. A. Roomsche Brand-Netels.*

VRUCHTEN, BEZIEN, NOOTEN, PIT-
TEN, IN DE WINKEL BEHOORENDE.

- A**lkekengi, *Halicacabum. Solanum Vesicarium. Dod. p. 454. Baub. pin. 166. Krieken over Zee.*
- Amygdalus Amara. *Tourn. Inst. 627. Bittere Amandelen.*
- *Dulcis, Sativa. Baub. pin. 441. Putamine molliore. Tourn. Inst. 627. Zoete Amandelen.*

E

Anac-

WINKEL BEHOORENDE V 37

- Nux Cupressi, of Strobili. Cupressus. Dod. p. 856. Baub. pin. 439. Cypres-Vrucht.
- Juglans. (immatura) of regia vulgaris. Baub. pin. 417. Okker-Nooten.
- Moschata. Myristica. Fructu rotundo. Baub. pin. 407. Moschaet-Noot.
- Pistacia. Dod. p. 817. Pistasjes.
- Vomica. Baub. pin. 511. CANIRAM. Hort. Malab. I. 71. t. 37. Kraen-Oogen.
- Nuclei Cerasorum. Zie Vrucht, Kerse-Pitten.
- Perficorum. Zie Bloem. Persike-Pitten.
- Pini. Pinus Sativa. Dod. p. 859. Baub. pin. 491. Pyn-Nooten.
- Papaveris Capita. Zie Kruid. Maen-Koppen.
- Passulae Majores. Uva Passa Major. Baub. pin. 299. Rasynen.
- Piper Album. Rotundum. Baub. pin. 412. Witte Peper.
- Nigrum. Rotundum. Baub. pin. 411. Zwarte Peper.
- Longum. Orientale. Baub. pin. 412. Lange Peper.
- Brasiliense, Indicum, Vulgatissimum. Baub. pin. 102. Capsicum, oblongioribus siliquis. Dod. p. 716. A. Spaensche Peper.
- Pruna Damascena. Prunus, fructu magno, dulci, atro-coeruleo. Tourn. Inst. 622. Pruimen van Damascus.
- Prunus Sylvestris. Baub. pin. 444. Cujus succus inspissatus Acacia Germanica. Sleedoorns.
- Rubus Idaeus. Dod. p. 743. Braem-Beziën.
- Sebesten. Officinarum. Dill. Elth. 340. t. 255. f. 331. Borst-Pruimen.

- Anacardium Occidentale. *Acajou*. Tourn. *Inst.* 658.
Kajous-Nooten.
- Orientale. *Baub.* pin. 511. *Anacarden*,
Oliphants-Luizen.
- Anifum Stellatum. *Anifum Peregrinum*. *Baub.* pin. 159.
Ster-Anys.
- Anthophylli. *Caryophyllus Aromaticus*, fructu oblongo.
Baub. pin. 410. *Caryophyllus Aromaticus*, fructu
clavato, monopyreno. *Pluckn. phyt. Tab.* 155. f. 1.
Konings Nagels, *Kruid-Nagels*.
- Aurantia Vulgaris. *Zie Bast*.
- Baccæ Ebuli. *Zie Bast*.
- Juniperi. *Zie Hout*.
- Lauri. *Zie Blad*.
- Mezerei. *Zie Bast*.
- Myrti. *Myrtus communis*, *Italica*. *Baub.* pin.
Myrte-Beziën.
- Myrtilli. *Vaccinia Nigra*. *Dod.* p. 768. *Vitis*
Idaea, foliis oblongis, crenatis, fructu nigricante.
Baub. pin. 470. *Blaeuwe Beziën*, *Kraek-Beziën*.
- Rhamni Cathartici. *Baub.* pin. 478. *Spina Cer-*
vina. *Dod.* p. 756. I. *Weegdoorn*, *Rhyn-Beziën*.
- Ribesiorum Nigrorum. *Com. plant. usu.* 97.
Zwarte Aelbeziën.
- Ribesiorum Rubrorum. *Ribes* & *Ribesium ru-*
brum. *Com. plant. usu.* 97. *Ribesium*, fructu rubro.
Dod. p. 749. *Roode Aelbeziën*.
- Sambuci. *Zie Bast*.
- Balanus Myrepfica. *Glans Unguentaria*, *Nux Ben*. *Com.*
plant. usu. cat. 83. *Baub.* pin. 402. *Ben-Nooten*.
- Berberis. *Zie Zaed*.

WINKEL BEHOORENDE. 35

- Cacao. *Arbor Cacavi, Cacavifera. Hern. Mex. 79. Theobroma Linnaei. Kakau.*
- Caricae Pingues. *Ficus communis. Baub. pin. 457. Vygen.*
- Carpobalsamum. *Balsami veri fructus. Alpin. Aegypt. 48. Balsam-Vrucht.*
- Caryophylli. *Zie Antophyll. Kruid-Nagels.*
- Cassia Fistula. *Alexandrina. Baub. pin. 403. Cassia Nigra. Dod. p. 787. Pyp-Kassie, Kanne-Fistel.*
- Cerasa Nigra. *Cerasus Major, fructu subdulci, nigro colore inficiente. Baub. pin. 450. Krieken.*
- Rubra, *Acida. Cerasus, fructu acido, serotino, succi sanguinei. Tourn. Inst. 625. Moerellen.*
- Sativa, rotunda. *Baub. pin. 449. Kersen.*
- Coffeae Nuclei. *Jasminum Arabicum, Castaneae folio, flore odoratissimo, cujus fructus Coffi in Officinis dicuntur. Com. plant. usu. 85. Koffie.*
- Cocculus Indus. *Cocculae Officinarum. Baub. pin. 511. Indiaansche Beziën.*
- Colocynthis. *Zie Zaed.*
- Corinthiacae Uvae, Passae Minores. *of Passulae Corinthiacae. Baub. pin. 299. Korenten.*
- Cornus, *Hortensis, Mas. Baub. pin. 447. Cornus. Dod. p. 802. Cornoelje-Beziën.*
- Cubebae. *Vulgares. Baub. pin. 412. Staert-Peper.*
- Cucumis Sylvestris. *Zie Wortel.*
- Cydonia. *Zie Zaed.*
- Cynosbatos, *Cynorrhodon, Rosa Sylvestris, Vulgaris, flore odorato, incarnato. Baub. pin. 483. Bottels, Róozen-knoppen.*

- Dactyli. *Palma Dactylifera Major, Vulgaris. Baub. pin. 506. Dadels.*
- Fabae Sancti Ignatii. *Valent. Hist. Simpl. 198. Sint Ignatius Boonen.*
- Glans Querci. *Zie Bast.*
- Jujubae Majores, Oblongae. *Baub. pin. 446. Ziziphus. Dod. p. 807. Borst-Pruimen.*
- Mala Cydonia. *Zie Zaed.*
- *Citrea. Zie Bast.*
- *Granata. Zie Bast.*
- Malus Sativa. *Malus, of Pomum. Boerb. ind. 2. 249. Appelen.*
- Mespila Immatura. *Mespilus. Dod. p. 801. Onrype Mispelen.*
- Morus. *Dod. p. 801. Fructu nigro. Baub. pin. 459. Moerbeziën.*
- Myrobalani Bellericae. *Rotundae. Baub. pin. 445. Belle-
rische Myrobalaen.*
- *Chebulae. Myrobalani Maximae, Oblongae,
Angulosae, Pituitam purgantes. Baub. pin. 445.
Zwarte Myrobalaen.*
- *Citrinae. Myrobalani Teretes, Citrinae, Bi-
lem purgantes. Baub. pin. 445. Geele Myrobalaen.*
- *Emblicae. Baub. pin. 445. Aschgraeuwe
Myrobalaen.*
- *Indicae. Myrobalani Nigrae, Octangulares.
Baub. pin. 445. Indiaensche Myrobalaen, of Roode-
loop-Nooten.*
- Nux Aquatica. *Tribulus Aquaticus. Baub. pin. 194.
Water-Noot.*
- *Avellana. Corylus. Dod. p. 816. Sativa, fructu
albo. Baub. pin. 417. Hazel-Nooten.*

Nux

38 VRUCHTEN IN DE WINKEL enz.

- Sorbi Aucupariae Baccae. *Sorbus Sylvestris, Domesticae foliis similis.* Baub. pin. 415. I. Lyster-Beziën.
 Siliqua Dulcis. *Ceratonia Dod. p. 787. Siliqua Edulis.* Baub. pin. 402. Sint-Jans-Brood.
 Tamarindi. *Siliqua Arabica, quae Tamarindus.* Baub. pin. 403. Tamarinde.
 Uva Urfi Clus. *Hist. 1. p. 63. Arbutiis Caulibus Procumbentibus foliis integris.* Linn. Flor. Suec. p. 339. *Radix idea putata en uva urfi* Baub. *Hist. 1. p. 524. Kraek-Beziën.*
 Vanillae Siliquae. *Vanillas, Piperis Arbori Jamaicensi innascens.* Pluckn. phyt. t. 320. f. 1. Banillies.

UITWASSEN EN MOSCH IN DE WINKEL BEHOORENDE.

- A**garicus, of *Fungus Laricis.* Dod. p. 486. Baub. pin. 375. Lorken-Zwam.
 Auriculæ Judae. *Fungus membranaceus, Auriculam referens, of Sambucinus.* Baub. pin. 372. Judas-Ooren.
 Boletus Cervinus, Tubera. Baub. pin. 376. Truffels.
 Calices, Cupulae Glandium. Zie Bast.
 Crepitus Lupi, Bovista. *Fungus rotundus orbicularis.* Baub. pin. 374. I. A. Bovist.
 Fungus Ignarius. *Fungus, in caudicibus Arborum nascens, Pedis Equini facie.* Baub. pin. 372. I. Zwam.
 Gallae Querci. Zie Bast. Galnooten.
 Grana Kermes, of Chermes. *Ilex aculeata Cocciglandifera.* Baub. pin. 425. Scharlaeke-Beziën.
 Lichen Cinereus Terrestris. *Raii Hist. 1. 117. (Musci Canini Herba offic.)* I. Hondsmosch.
 Muscus Pulmonarius. Baub. pin. 361. (*Pulmonariae Arboreae Herba offic.*) *Pulmonaria.* Dod. p. 474. I. Ly-
 Ly-

UITWASSEN IN DE WINKEL enz. 39

Lycopodium. (femen, of pollen.) *Muscus terrestris clavatus.* Baub. pin. 360. of *Lycopodium.* Dod. p. 472. 1. *Wolfsklaeuw.*

MEELEN IN DE WINKEL
BEHOORENDE.

Amylum. (unde Pulvis Cyprius.) *Styffel.*
Avenae. *Haver-Meel.*
Fabarum. *Boone-Meel.*
Foenugraeci. *Meel van Grieksch Hooi.*
Hordei. *Gerste-Meel.*
Lini. *Lynzaed-Meel.*
Lupinorum. *Lupine-Meel.*
Radicum Althaeae. *Meel van Heemst.*
——— *Consolidae Majoris. Meel van Smeerwortel.*
Sago, Sagu. *Faeces granulatae medullae Arboris*
TODDA PANNA. Hort. Malab. 3. p. 9. t. 13. Sago.
Volatilis Molitorum. *Stuif-Meel.*

VLOEIBAERE EN UITGEDAMPTE
SAPPEN IN DE WINKEL
BEHOORENDE.

Acetum Vini. *Wyn-Azyn.*
Agresta, Omphacium. *Verjuis, Sap van onrype Druiven.*
Elaterium. *Sap van Ezels-Komkommers.*
Indigo, optimum & commune. *Blaeuw Indigo.*
Lacmus. *Lacca coerulea, Ricinoides. ex qua paratur*
Tornesol Gallorum. Act. Paris. 1712. p. 337. t. 17.
Lak-Moes.

Mel

40 VLOEIB: EN UITGEDAMPTE SAPPEN.

- Mel Commune. *Gemeene Honig.*
— Maffiliense, Album. *Witte Honig.*
Orleana. *Terra, of faeculae. Orleans, Roode Verf.*
Saccharum Album, & Rubrum. *Witte, en Roode Suiker.*
— Conoïdeum. *Brood-Suiker.*
— Crystallinum, Album &c. *Kandy-Suiker.*
— Penidium. *Draei-Suiker.*
Spiritus Vini. *Brandewyn.*
Succus Aurantium. *Sap van Oranjes.*
— Acaciae. *Sap van Sleedoorns.*
— Berberis. *Sap van Berberissen.*
— Citrei. *Citroen-Sap.*
— Cydoniorum Inspissatus. *Quee-Sap.*
— Granatorum. *Sap van Granaet-Appelen.*
— Hypocistidis. *Hypocist-Sap.*
— Limonii. *Limoen Sap.*
— Ribesiorum. *Aelbeziën-Sap.*
— Liquiritiae, Glycyrrhizae. *Drop.*
Terra Japonica, Catechu. *Katsjou.*
Torna folis, Rubra. *Bezetta-Tornesol.*
Vinum Album. *Witte Wyn.*
— Canarinum. *Canarische Wyn.*
— Hispanicum. *Spaensche Wyn.*
— Rhenanum. *Rbynsche Wyn.*
— Rubrum. *Roode Wyn.*
— Rubrum, Austerum. *Pontak.*

VLOEI-

41

VLOEIBAERE HARSTEN OF BALSE-
MEN IN DE WINKEL BEHOO-
RENDE.

- B**alsamum Capivi, of Copayba. *Wond-Balssem.*
_____ de Mecha, Judaicum, Gileadense, Opo-
balsamum. *Waere, of oprechte Balssem van Mecca.*
_____ Tolutanum. *Balssem van Tolu.*
_____ Peruvianum. *Balssem van Peru.*
_____ De Racasira. *Indiaensche Balssem.*
Liquid-Ambara. *Vloeiende Amber.*
Pix Liquida. *Teer.*
Styrax Liquida. *Vloeiende Storax.*
Terebinthina Communis, of Vulgaris. *Straesburgsche
Terpentyn.*
_____ Cypria. *Cyprische Terpentyn.*
_____ Veneta. *Venetiaensche Terpentyn.*

DROOGE HARSTEN IN DE WINKEL
BEHOORENDE.

- R**esina Abietina, *Rinsche Hars.*
_____ Communis, of Pini. *Gemeene Hars.*
_____ Animae. *Gom Anime.*
Benzoës, Benzoin. *Afa Dulcis. Benzoin.*
Caranna. *Gom Caranne.*
Camphora, Caphura. *Kamfer.*
Copal. *Gom Kopal.*
Colophonia. *Spiegel Hars.*
Gummi Elemi. *Gom Elem.*

F

Gum-

42 DROOGE HARSTEN IN DE WINKEL, enz.

Gummi Hederae, *Gom van Klim.*

Lacca in Granis. *Lak in Greinen.*

— in Ramulis. *Stoklak.*

— in Tabulis. *Schellak.*

Labdanum, Ladanum. *Hars van Ciflus.*

Mastix, Mastiche. *Mastik.*

Olibanum. *Wierook in Greinen.*

Tacamahaca. *Tacamak.*

Thus Vulgare. *Gemeene Wierook.*

Sandaracha, Gummi Juniperi. *Gom Sandrak.*

Sanguis Draconis. *Draeke-Bloed.*

Styrax Calamita. *Storax.*

Pix Communis. *Gemeene Pek.*

— Burgundica. *Bourgondische Pek.*

GOM-HARSTEN IN DE WINKEL
BEHOORENDE.

Gummi Ammoniacum. *Gom Ammoniak.*

— Afa Foetida. *Duivels Drek.*

— Bdellium. *Stinkende Gom.*

— Euphorbium. *Sap van Euphorbium.*

— Galbanum. *Gom Galbanum.*

— Guajacum. *Gom van Pokhout.*

— Opoponax. *Opoponax.*

— Sagapenum. *Sagapeen.*

— Sarcocolla. *Vleesch-Lym.*

Gutta Gamba, Gutta Jemu. *Gutte Gom.*

Myrrha. *Myrrhe.*

Opium Thebaicum. *Heul-Sap.*

Scam-

GOM-HARSTEN IN DE WINKEL, enz. 43

Scammonium Aleppicum, Syriacum. *Scammonie.*
 Aloë Hepatica, of Caballina. } *Lever of Paerden*
 — Lucida. } *Doorschijnende* } *Aloë.*
 — Succotrina. } *Zuiverste*

G O M M E N I N D E W I N K E L
 B E H O O R E N D E.

G U M M I Arabicum. *Arabische Gom.*
 — Ceraforum. *Gom van Kerseboomen.*
 — Tragacanthum. *Gom Dragant.*
 Manna. *Manne.*

D I E R E N,

E N D E R Z E L V E R D E E L E N I N D E
 W I N K E L B E H O O R E N D E.

A deps Anserina. *Ganze-Smeer.*
 — Taxi. *Dasse-Vet.*
 Axungia Ovis. *Schaepe-Vet.*
 — Porci. *Varkens Reuzel.*
 Blatta Byzantina, Unguis Odoratus. *Het deksel van een
 Schael-Vis.*
 Cancer Fluvialis. *Rivier-Kreeft.*
 Cancrorum Chelae. *Punten van Kreefte-Schaeren.*
 — Oculi. *(liever Lapides.) Kreefts-Oogen.*
 Cantharides. *Spaensche Vliegen.*
 Castoreum Sibericum. *Bever-Geil.*
 Cera Alba. } *Wit, en Geel Wasch.*
 — Flava. }

Cochinella. *Concheniljes.*
 Cornu Alcis. *Elands-Hoorn.*
 Cornu Cervi. *Herts-Hoorn.*
 Dens Apri. *Wilde Varkens-Tand.*
 Ebur. *Tvoor.*
 Fel Lupi Piscis. *Snoeke-Gal.*
 — Tauri. *Osse-Gal.*
 Formicae. *Mieren.*
 Hirudines. *Bloedzuigers.*
 Ichtyocolla. *Vislym, Huisblas.*
 Lapis Bezoar Occidentalis. *Westindische Bezoar.*
 — Orientalis. *Oostindische Bezoar.*
 — Afellorum. *Kabeljaeuw-Steenen.*
 — Porcinus, Malaccensis. *Pedro del Porco.*
 Limaces Terrestres. *Tuin-Slakken.*
 Lumbrici Terrestres. *Aerd-Wormen.*
 Mandibulae Lupi Piscis. *Snoeke-Kaeken.*
 Margaritae Occidentales. *Westindische Paerlen.*
 — Orientales. *Oostindische Paerlen.*
 — Scoticae, Spuriae. *Schotsche Paerlen.*
 Mater Perlarum. *Paerlemoer.*
 Medulla Cervina. *Herts-Merg.*
 Millepedes, Afelli, Onisci. *Pissebedden.*
 Moschus. *Muskus.*
 Mumia. *Aegyptische Mumie.*
 Nidus Hirundinum. *Zwaluwe-Nest.*
 Offa Sepiae. *Zeeschuim.*
 Ostracodermata, Ostreorum Conchae. *Oester-schelpen.*
 Ova & Eorum Testae. *Eyers en der zelver Schaelen.*
 Pulmo Vulpis. *Vosse-Long.*
 Ranæ. *Kikvorsschen.*

San.

WINKEL BEHOORENDE. 45

Sanguis Hirci. *Bokke-Bloed.*
 Scincus Marinus. *Zee-Hagedis.*
 Sericum Crudum. *Zydworme-Poppen.*
 Sevum Hircinum. *Bokke Smeer.*
 Sperma Ceti. *Walschot.*
 Scorpio. *Scorpioen.*
 Spodium ex Ebore. *Gebrand Tvoor.*
 Viperarum Spinae. *Vipers, Adders.*
 Ungula Alcis. *Elands-Klaeuw.*
 Unicornu Marinum. *Eenboorn.*
 ——— Fossile. *Uitgegraeven Eenboorn.*
 Zibethum, Zibetha. *Zivet.*

MINERALEN,

METALEN EN DIE VAN DEEZE
 GEMAEKT WORDEN.

Aerugo, of Viride Aeris. *Spaensch Groen.*
 Aes Ustnm. *Gebrand Koper.*
 Argentum Cupellatum. *Kapel-Zilver.*
 ——— Foliatum. *Blad-Zilver.*
 Aurum Purum. *Goud.*
 ——— Foliatum. *Blad-Goud.*
 Cerussa alba. *Lootwit.*
 Cuprum. *Koper.*
 Limatura Martis. *Vylfel van Tzer.*
 Lithargyrium Argenti. *Zilver-Glid.*
 ——— Auri *Goud-Glid.*
 Mars, Chalybs. *Tzer, Stael.*

46 MINERAELEN, METAELEN enz.

Minium. *Menie.*
 Pompholyx, Nil album. *Niet. Witniet.*
 Plumbum Ustum. *Gebrand Loo.*
 Plumbago. *Potloot.*
 Spodium Graecorum. *Graeuwe Niet.*
 Stanni Limatura. *Gewyld Tin.*
 Tutia, Cadmia Fornacum. *Tutie, Oogniet.*

HALVE METAELEN IN DE WINKEL
 BEHOORENDE.

Antimonium, Stibium. *Spiesglas.*
 Argentum Vivum, Mercurius Vivus, Hydrargyrus.
Kwikzilver.
 Bismuthum, Marcasita Alba. *Wismuth, Marcaziet.*
 Chalcitis, of Vitriolum Calcinatum. *Gebrande Vitriool.*
 Cinnabaris Factitia. *Vermiljoen.*
 ——— Nativa. *Berg-Vermiljoen.*
 Cobaltum, Cadmia Metallica. *Cobalt, Vliege-Gift.*
 Lapis Calaminaris, Cadmia Fossilis. *Kalmei-Steen.*
 ——— Haematites. *Bloed-Steen.*
 ——— Lazuli. *Azuur-Steen.*
 ——— Magnes. *Magneet, Zylsteen.*
 Smaltum. *Bergblaeuw, Blaeuwfel.*
 Vitriolum Album. *Witte Vitriool.*
 ——— Coeruleum, Cyprinum. *Blaeuwe Vitriool.*
 ——— Viride, Romanum, Anglicum. *Groene Vi-
 triool.*
 ——— Vulgare. *Gemeene Groene Vitriool.*
 Zincum. *Zink.*

ZWA-

ZWAVELS EN LYMEN IN DE
WINKEL BEHOORENDE.

- A**mbara Grisea. *Graeuwe Amber, Ambergrys.*
 Arsenicum Album. *Wit Rottekruid.*
 ————— Rubrum. *Rood Rottekruid.*
 Auripigmentum, Sandaracha Graecorum. *Opermens.*
 Bitumen Judaicum. *Jooden-Lym.*
 Fuligo. *Roet.*
 Oleum Terrae. *Aerd-Olie.*
 ————— Petrae. *Steen-Olie.*
 Pisselaicum Indicum, Pix liquida Barbadosis. *Teer uit
de Barbados.*
 Succinum Album. *Witte Amber.*
 ————— Flavum, Carabe. *Geele Amber, of Barnsteen.*
 ————— Nigrum, Gagates. *Agaetsteen, Zwarte Am-
ber.*
 Sulphur Factitium, Citrinum. *Gemeene Zwavel.*
 ————— Vivum, Griseum, Nativum. *Levendige Zwavel.*
 ————— Caballinum. *Slegste Zwavel.*

ZOUTEN IN DE WINKEL BE-
HOORENDE, EN DIE VAN DEE-
ZE GEMAEKT WORDEN.

- A**lumen Crudum. *Gemeene Aluin.*
 ————— Rupeum, Romanum. *Roodde Aluin.*
 ————— Ustum. *Gebrande Aluin.*
 Borax Veneta, Chryfocolla factitia. *Borax, Goud-
Soudeersel.*
 Cineres Clavellati, Sal Alkali Vulgare. *Pot-Afch.*
 Magnesia Alba, Mater Nitri. *Magnesie.*

Ni-

48 ZOUTEN IN DE WINKEL enz.

- Nitrum, Sal Petrae. *Salpeter.*
 Sal Armoniacum, Ammoniacum. *Ammoniak-Zout.*
 Sal Communis, Marinus. *Gemeen Zout.*
 — Gemmae. *Steen-Zout.*
 — Epsom, Anglicum, Catharticum, Amarum. *Ipsons-Zout.*
 — Vitri, of Axungia Vitri. *Glas-Zout.*
 Lixivium. *Zeepzieders Loog.*
 Sapo Communis. *Gemeene Groene Zeep.*
 — Venetus, vel Albus. *Spaensche Zeep.*
 Tartarus Albus. } *Witte*
 — Ruber. } *Roode* { *Wynsteen.*
 — Rhenanus. } *Rynsche*

AERDENS EN STEENEN IN DE
 WINKEL BEHOORENDE.

- A**lumen Plumosum, Plumeum. *Pluim-Aluin.*
 Bolus Armenia. *Klei uit Armeniën.*
 — Communis, Rubra. *Gemeene Roode Klei.*
 — Candida. *Witte Bolus.*
 Calx Viva. *Ongebluste Kalk.*
 Cimolia Alba. *Volders Aerde.*
 Creta Alba. *Wit Kryt.*
 CrySTALLUS Montana. *Berg Kristal.*
 Gypsum. *Pleister.*
 Ochra. *Geele Oker.*
 Osteocolla. *Been-Lym.*
 Lapis Granatus. *Granaet-Steen.*
 — Hyacinthus. *Hiacint-Steen*
 — Judaicus. *Jooden-Steen.*
 — Nephriticus. *Graveel-Steen.*
 — Pumicis. *Puim-Steen.*

La-

- Lapis Rubinus. *Robyn-Steen.*
 — Sapphirus. *Saphir-Steen.*
 — Smaragdus. *Smaragd-Steen.*
 — Sardus, Carneolus. *Cornalyn, Carneool-Steen.*
 Terra Lemnia. *Aerde van Lemnos.*
 — Sigillata. *Gezegelde Aerde.*
 — Samia. *Aerde van Samos.*
 — Fabrilis. *Rood Kryt.*

ZEE - GEWASSEN, IN DE WINKEL
 BEHORENDE,

- Corallium Album. *Wit Korael.*
 — Rubrum. *Rood Korael.*
 Corallina, Muscus Corallinus. *Korael-Mosch.*
 Spongia Globosa. *Spons.*
 Spongiae Lapis. *Spons-Steen.*

50 VERZAMELING DER PLANT-GEWASSEN.

VAN DE VERGADERING DER PLANT-GEWASSEN.

De WORTELEN moeten in 't begin van de Lente, in eene heldere Lucht, eer de bladeren uitbotten, uitgegraeven; indien zy te dik zyn, doorgespleeten, of in slyfjes gesneden, en daer na in de schaduwe gedroogt worden.

De BASTEN der Boomen en andere stammen, moeten in den Lentetyd, of in den Winter, wanneer zy zeer gemakkeelyk van het hout glyden, afgedaen worden. Laeten de dikachtigen met de hand afgetrokken, maer indien zy te vast aenzitten, afgesneden, doch de dunne, als daer is die van den Vlierboom, met een mesjen afgeschraapt worden.

De HOUTEN moeten in den Wintertyd, wanneer zy met zeer veel balsamiek Sap, Olie en Hars, vervult zyn, verzamelt, en terstond daarna doorgespleeten worden. Maer de STRUIKEN, moeten in den Lentetyd, wanneer de bladeren beginnen uit te botten, verzamelt worden.

De KRUIDEN moeten, wanneer zy beginnen te bloejen, in den Morgenstond, met eene heldere drooge Lucht verzamelt, en in de schaduwe gedroogt worden.

De BLOEMEN worden in de kracht van haere rypheid afgeplukt, voor dat het Stuijmeel der Bloem-Bollen afvalt; 's morgens in droog helder weér: daer na moeten zy in de schaduwe gedroogt, en in houte, of liever Glaze Vaten, bewaerd worden.

De VRUCHTEN behooren ryp te zyn. Zy moeten geplukt worden als de Zaedhuisjes zich van zelfs beginnen te openen; ten zy met voordacht onrype begeert worden. Zy worden in de Lucht, Zon, en, als het nodig is, in eenen Oven, na de uithaaling van het Brood, gedroogt.

De ZAADEN moeten vergadert worden, als zy van zelfs van de Plant afgaen, en derhalven behoorelyke rypheid hebben. Zy moeten langzaam, in eene warme en drooge plaets, op houten planken gedroogt worden. De Zaeden zyn goed, wanneer zy, in 't water gegooit zynde, naer den bodem zinken, en deeze moeten, voor 't gebruik bewaert, maer die boven dryven, wegge worpen worden.

ONZE GEWICHTEN EN MAETEN.

- E**en Grein, of aes, is in zwaerte aen een witte peperkoorn gelyk.
 Een Scrupel bevat twintig greinen.
 Een vierendeel Loots of Drachma heeft drie scrupels.
 Een once bestaet uit acht vierendeel Loots.
 Een Medicyns-pond houdt twaelf oncen, waer van 'er zeffien byna een Haegs-pond uitmaeken.
 Een handvol is zo veel, als men met eene toegeneepen hand vatten kan, en bedraegt van gedroogde Kruiden zes vierendeel Loots.
 Een vingergreep is zo veel als met drie vingeren kan gevat worden.
 Onze Pint houd twintig oncen.

BEKENDE VERKORTINGEN, IN HET VOORSCHRYVEN DER GENEESMIDDELEN.

ANA betekent dat van ider der bovengemelde, of voorgeschrevene dingen een gelyke hoeveelheid moet genomen worden.

- N. in getal. {zo worden veele
 Par. paeren. {vruchten voorgeschreven.
 F. L. A. Laet het gemaekt worden naer de wet der Konst.
 P. Æ. Gelyke Deelen.
 Q. S. Zo veel genoeg is.
 S. A. Volgens de konst.
 Q. P. Zo veel u belieft.
 B. M. Waterbad of Marienbad.
 M. F. Meng het. Laet het worden.

52 ENKELDEN VAN EENE BENAEMING.

SOMTYDS WORDEN VEELE DINGEN ONDER EEN-
NAEM BENOEMT.

DE VYF GROOTE OPENENDE
WORTELEN.

Sellery.
Aspergie.
Venkel.
Pieterfelie, en
Stekende Palm-wortel.

DE VYF KLEINE OPENENDE
WORTELEN.

Kapper.
Kruisdistel.
Hondsgras.
Prangkruid, en
Meekrap-wortel.

DE VIER VERZACHTENDE KRUIDEN.

Dubbelde Malve, Althea, of
Heemstblad.
Kaesjesbladen.
Glas-kruid.
Violen-Kruid.

EN-

ENKELDEN VAN EENE BENAEMING. 53

DE VYF HAIRGELYKENDE KRUIDEN.

Venus hair.
Hertstong.
Wederdoot.
Salie des Levens.
Bteenvaren.

DE VIER HARTSTERKENDE BLOEMEN.

Bernagie.
Osetong.
Roosen, en
Violen-Bloemen.

DE VIER GROOTE VERWARMENDE ZAEDEN.

Anys.
Karwy.
Komyn, en
Venkel-Zaed.

DE VIER KLEINE VERWARMENDE ZAEDEN.

Konings-Komyn.
Nagels van Plinius.
Sellery, en
Vogelnest of Peen-Zaed.

54 ENKELDEN VAN EENE BENAEMING

DE VIER GROOTE KOUDE ZAEDEN.

Watermeloen.
Komkommer.
Kalbas of Kawoerden, en
Meloenen-Zaed.

DE VIER KLEINE KOUDE ZAEDEN.

Suikery of bitter Peen.
Endivie.
Salade, en
Porcelyn-Zaed.

DE VYF KOSTBAERE STEENEN, OF
DERZELVER BROKKELINGEN.

Granaet.
Hiacint.
Saphier.
Cornalyn of Carneool, en
Smaragd-Steen.

BUIK.

BUIKZUIVERENDE POEDERS.

POEDER VAN SCAMMONIE, OF
BEREIDE SCAMMONIE.

Neem *Scammonie*, tot een Poeder gebracht, zo veel gy wilt; vul een uitgeholde *Quee-Appel* met dit Poeder, welke men, met een Meeldeeg bekleed zynde, in eenen oven, of onder de asche braeden moet, tot dat de Appel murw geworden zy. Bewaer daer na de gezuiverde *Scammonie*, die dan *Scammonie met Queën bereid* genaemt word, voor het gebruik.

BITTER HEILIG POEDER VAN GALENUS.

Neem *Aloë* die zuiver is, zes oncen en twee vierendeel
Loots.
Kanceel.
Paradyshout.
Mans-oor-Wortel.
Spiekenard uit Indiën.
Mastik.
Engelsche Saffraen, van elks drie vierendeel
Loots.

Laet dit alles, naer de Konst, tot een Poeder gebracht worden, doch de *Aloë*, mastik, en Saffraen, afzonderlyk in Poeder gebracht zynde, by het overige gemengt worden.

POE.

56 BUIKZUIVERENDE POEDERS.

POEDER VAN DEN GRAVE VAN WARWYK
OF CORNACHINUS.

Neem Room van Wynsteen, of Cremor tartari.
Afgewassen zweetdryvend Spiessglas.
Poeder van Scammonie, van elks twee oncen.
Laet 'er een Poeder van gemaakt worden.

ZAEMENGESTELT POEDER VAN SENEBLADEREN.

Neem Senebladeren, van de Steelen gezuivert, twee oncen.
Room van Wynsteen, een Loot.
Anys-Zaed een half Loot.
Foelie.
Kaneel.
Steenzout, van elks een vierendeel Loots.
Laet 'er een Poeder van gemaakt worden.

M E N B E R E I D.

Koraelen,
Paerlen.
Kreeften-oogen.
Barnsteen of Amber.
Neem van welken gy wilt, zoo veel gy wilt.
Laet ze op een Vryfsteen gewreeven (eenige druppelen Roozenwater 'er by gedaen zynde) tot een zeer fyn Meel gemaakt, in koekjes gevormt, en gedroogt worden.

WEL-

WELRIEKENDE EN ANDERE POEDERS

- Neem roode Roozen vyftien vierendeel Loots.
 — Geschrapte Wortelen van Zoethout zeven vierendeel Loots.
 — Uitgelezen Kaneel, vyf vtrendeel Loots.
 — Paradyshout (Aloe hout.)
 — Geel Sandelhout, van elks drie vierendeel Loots.
 — Arabifche Gom.
 — Gom dragant.
 — Foelie.
 — Kruidnagelen, van elks twee en een half vierendeel Loots.
 — Spikenard uit Indien.
 — Galigaen Wortel.
 — Mufchaet Nooten.
 — Klein Kardamom-Zaed, gepelt, van elks een vierendeel Loots.
 Laetze alle te gelyk tot een Poeder gebracht worden, behalven de Arabifche Gom en Gomdragant welke afzonderlyk tot een Poeder moeten gemaakt worden.
 Laet het een Poeder worden.

POEDER VAN KREEFTE-SCHAEREN.

- Neem Hertshoon, Schei-konftig bereid.
 Bereide roode Koraelen.
 Kreeften Oogen.
 Witten Barnfteen, van elks een Loot.
 Kreeften-Schaeren twee oncen.
 Laet dit een Poeder worden.

H

POE-

58 WELRIEKENDE POEDERS enz.

POEDER VAN DE GRAVINNE KENT OF CANTIAEN.

Neem Kreeften-Oogen twee vierendeel Loots.
Roode Koraelen.
Paerlen.
Ooftindifchen Bezoarfteen.
Kreeftenfchaeren.
Bereiden Barnfteen.
Tegengift-Wortel.
Gepoedert Addervleefch, van elks een half
vierendeel Loots.
Bladgout een half fcrupel.
Laet 'er een Poeder van gemaekt worden.

ZAEMGESTELT GALIGAEN-POEDER.

Neem Galigaen zes vierendel Loots.
Welriekende Lifch-en
Gember-Wortel, van elks anderhalf vierendeel
Loots.
Gedroogde Berg-Calament-en
Munte-Bladeren.
Spiekenard uit Indien, van elks een vierendeel
Loots.
Foelic.
Kaneel.
't Geele der gedroogde Oranje-en
Citroen-Schillen, van elks anderhalf
vierendeel Loots.
Paradyshout zes vierendeel Loots.
Kruidnagelen.
Witte Peper.
Lange Peper, van elks anderhalf vierendeel
Loots.

Zaad

WELRIEKENDE POEDERS enz. 59

Zaed van Anys.

Sellery.

Groote Kardamom.

Kleine Kardamon.

Karwy.

Venkel, van elks een vierendeel Loots.

Laet 'er een Poeder van gemaekt worden.

VERKOELEND GOMDRAGANT POEDER.

Neem Witte Gomdragant een half once.

Arabifche Gom twee en een half vierendeel

Loots.

Styfzel een vierendeel Loots.

Gefchrapte wortelen van Zoethout.

Watermeloen-

Komkommer-

Kalbas-en

Meloenen-Zaed, van elks een half vierendeel

Loots.

Witte Broodfuiker anderhalf Loot.

Laat dit alles tot een Poeder gemaekt worden.

De Zaeden gezuivert zynde moeten met het Zoethout tot een Poeder gemaekt, en met het styfzel en de witte Broodfuiker in eene marmere Mortier gewreeven worden; vervolgens doe by deeze de Gomdragant en Arabifche Gom afzonderlyk tot een Poeder gebracht zynde. Maer gemerkt het ligt gerftig wordt, moet dit Poeder niet lang bewaert worden: weshalven sommigen het zelve te recht verfch mengen, of dikwerf verfch bereiden.

60 WELRIEKENDE POEDERS enz.

MARKGRAEVEN POEDER.

Neem Mannetjes Peonie-Wortel een half once.
Marentak.

Schaefzel van Elpenbeen.

———— Elandsklaeuw.

———— Eenhoorn of in deszelfs plaets
punten van Hertshoorn.

———— Gebrand Elpenbeen.

Witte Koraelen.

Roode Koraelen.

Bereide Paerlen, van elks een vierendeel Loots.

Zeer zuiver Bladgout twintig Bladen.

Laet 'er een Poeder van gemaekt worden.

MAEGPOEDER.

Neem Poeder van Bereide Kalfsvoet-Wortelen, twee
oncen.

———— Welriekende Lifchen

———— Pimpernel-Wortelen, van elks een
once.

Kreeften-Oogen een half once.

Kaneel drie vierendeel Loots.

Zout van Alfem.

———— Jenever, van elks een vierendeel
Loots.

Roozen Suiker een once.

Laet 'er een Poeder van gemaekt worden.

NIES.

WELRIEKENDE POEDERS enz. 61

WITTE NIES, OF HOOFD-POEDER.

Neem Majelyn-en
Betonie Bladeren, van elks twee oncen.
Bloemen van Lelien der Dalen een once.
Mofchaet Nooten een vierendeel Loots.
Bertram-en
Witte Nies-Wortel, van elks een half once.
Laet het een Poeder worden.

VAN DE KOEKJES EN PLAETJES OF TABLETTEN

KOEKJES VAN LORKENZWAM.

Neem zeer witte en ligte Lorkenzwam drie oncen.
Kanarie-Wyn waer in een half Loot Gember
geweekt is, zoo veel genoeg is.
Laet 'er Koekjes van gemaekt worden.

KOLOQUINT KOEKJES OF ALHANDEL.

Neem Wit en ligt Merg van koloquint, van de Zaeden
gezuivert, gefneden en gestooten zynde, vyf
oncen.
Arabische.
Dragant-en
Stinkende-Gom. *van elks $\frac{3}{4}$ Loots*
Tot een Poeder gebracht zynde, laetze met Roozen-
water gestooten en gemengt worden, om daer
van Koekjes te maeken, die in de schaduwe ge-
droogt en voor het gebruik bewaert worden.

62 KOEKJES EN TABLETTEN.

WITTE KOEKJES VAN RHAZIS, OF WITTE SIEF.

Neem Lootwit in Roozen-water gewassen, tien vierendeel Loots.

Styfel drie vierendeel Loots.

Kamfer een half vierendeel Loots.

Arabifche en

Dragant-Gom. *van Elks $\frac{1}{2}$ Loots*

Vleefch-Lym (dikachtig) een vierendeel Loots.

Laet 'er met Ei-wit Koekjes van gemaekt worden.

Zy worden ook met Heulfap bereid, met 'er een vierendeel Loots Heulfap by te doen.

WITTE HOEST KOEKJES.

Neem zeer zuivere Suiker.

Draai-Suiker, van elks zes oncen.

Florentynfche Lifch een once.

Zoethout-Wortelen een half once.

Styfel anderhalf once.

Slym van Dragant-Gom met Roozen-Water gemengt, zo veel genoeg is.

Laet 'er Koekjes van gemaekt, en in de fchaduwe gedroogt worden.

KOEKJES VAN CYPHEOS VOOR DE MITHRIDAET.

Neem Merg van witte en vette Rozynen.

Cypherfche Terpentyn, van elks drie oncen.

Uitgeleeze Myrrhe.

Kemelshooi, van elks anderhalf once.

Uitgezochte Kaneel een half once.

Op-

KOEKJES EN TABLETTEN. 63

Oprechte lifch negen vierendeel Loots.
Ronde Cyperus-wortelen.
Spikenard van Indien.
Balfert-Kaneel.
Jenever bezien.
Stinkende Gom, van elks drie vierendeel Loots.
Aspalthout twee en een half vierendeel Loots.
Engelsche Saffraen een vierendeel Loots.
Besten geschuimden Honig.
Canarie Wyn, van elks zo veel genoeg is om
'er Koekjes van te maeken.

Meng den Terpentyn in den Honig gesmolten, de
Myrrhe, stinkende Gom en Saffraen tot een
Poeder gemaekt zynde, onder een, doe daer na
de tot een Poeder gebrachte zaeken met den
Canarie Wyn er by.

HEDICHROI-KOEKJES VAN GALENUS VOOR DE
TERIAKEL.

Neem Nagelen van Plinius anderhalf once.
Balfert Kaneel.
Indisch blad, of in deszels plaets Foelie.
Engelsche Saffraen.
Uitgeleeze Myrrhe.
Lifch.
Welriekende Costus- en
Baldriaen-Wortel.
Paradys Hout.
Uitgezochte Kaneel.
Kameelshooi.
Waere opbalsamum of van Peru, van elks drie
vierendeel Loots.

As-

64 KOEKJES EN TABLETTEN.

Aspalt-hout.

Mans-oor-Wortel.

Syrische Majoraen of Kandfch Kraemkruid
van elks twee vierendeel Loots.

Zeer zuivere Mastik een vierendeel Loots.

Canarie Wyn zo veel genoeg is.

Laet'er Koekjes van gemaakt, en in de Schaduwe ge-
droogt worden.

KOEKJES VAN MYRRHE.

Neem Uitgeleeze Myrrhe een half once.

Boxboonen, zeer fyn gestooten, drie vierendeel
Loots.

Meekrap-Wortelen.

Wilde Munte.

Polei-en

Wynruit-Bladeren.

Komyn Zaed.

Duivelsdrek.

Gom opopanax.

— Sagapeen, van elks drie vierendeel Loots.

Laet'er met Wyn, door het afziedfel van Byvoet,
Kockjes van gemaakt worden, met de Gommen eerst
in Azyn te smelten, dewelke gezuivert en door eene
zachte warmte verdikt zynde, vervolgens met de ove-
rige zaeken gemengd worden.

KOEKJES UIT SALPETER.

Neem gezuiverde Salpeter vier oncen.

Zeer zuivere Suiker twaelf oncen.

Laet'er, volgens de wet der Konst, met slym van
Gom dragant Koekjes van gemaakt worden.

BUIK-

KOEKJES EN TABLETTEN. 65

BUIKZUIVERENDE KOEKJES OF BEETJES.

Neem Hars van Jalap.
— Scammonie.
't Geele van versche Citroen-Schillen, van elks
een vierendeel Loots.
Welriekend Roozen-Poeder.
Heilig bitter Poeder van Galenus, van elks
vierentwintig grein.
Muschaat-Noot in Indien gekonfyt, twee vieren-
deel Loots.
Laet 'er met zeer witte Suiker, in eene genoegzame
hoeveelheid Roozenwater gesmolten zynde, Koek-
jes van gemaakt worden; twaelf in getal.

KOEKJES VAN GEZEGELDE AERDE.

Neem Gezegelde Aerde.
Klei uit Armenien.
Draekenbloed.
Arabische Gom.
Styfel.
Gebrand Yvoor.
Oprecht Sap van Sleedoorns.
Sap van Hypocist.
Bloedsteen.
Roode Koraelen.
Amber, van elks twee vierendeel Loots.
Paerlen.
Zaed van zwarte Maenkop.
— van Porcelyn.
De geele Hairvezels van Roozen, van elks an-
derhalf vierendeel Loots.
Gebrande Hertshoorn.
Wierook.

66 KOEKJES EN TABLETTEN.

Cypres Nooten.
Roode Roozen-en
Granaet-Bloemen.
Saffraen, van elks een vierendeel Loots.
Dragant Gom anderhalf vierendeel Loots.
Verdeel het Poeder, zeer fyn gewreeven zynde, in twee deelen; doe by het eene deel
Bereid Heulfap twee scrupels.
Laeten beide de Poeders afzonderlyk in een genoegzaame hoeveelheid fap van Weegbree ontfangen, en onderscheiden worden.
Laet 'er Koekjes van worden, die men met, of zonder Heulfap merkt.

KOEKJES VAN ZEE-AJUIN.

Neem verschen Zee-ajuin, van zyn schorsachtig gedeelte en het onderfte hardachtige, waer aen de vezelwortelen zitten; ontdaen zynde; wind hem in gereezen Tarwendeeg, dat in eenen Oven moet gebraeden worden, tot het van rondom een harde korst gekregen hebbe, en door de reeten der korst een hout spaentje in het lighaem van den Zee-ajuin gemakkelyk doordringe, en dezelve murw bewonden worde; alsdan de Tarwenkorst 'er afgedaen hebbende, zo
Neem welgewreeven Merg van Zee-ajuin een pond.
Bittere Erwtten Meel acht oncen.

Gemengt en te gelyk gewreeven zynde, maek het tot Koekjes, die in de fchaduwe of in eenen oven gedroogt moeten worden.

KOEK-

KOEKJES EN TABLETTEN. 67

KOEKJES VAN CATSJOU-AERDE.

Neem Japonifche Aerde een once.
Gom dragant een half once.
Zeer witte Suiker vier oncen.
Roozenwater zo veel genoeg is
Dat 'er Koekjes van gemaekt kunnen worden.

KOEKJES VAN VIPERS TOT DE TERIAKEL.

Vermits deeze Koekjes van het zeer beruchte te-
gengif de Teriakel 't voornaemfte zyn, en dat men van
die welke uit Italien, Venetien en Padua, hier heen
gevoerd worden, zegt dat ze dikwils of vervalscht of
te zeer veroudert zyn, zal het dienftig weezen in der-
zelve plaats het vleefch van Viperslangen te gebrui-
ken.

TABLETTEN OF PLAETJES.

PAERLSUIKER.

Neem Allerwitfte Suiker een pond.
Roozenwater zo veel genoeg is.
Laet ze tot eene behoorlyke Lyvigheid gekookt
worden, doe 'er op het einde der kooking by
Welbereide Paerlen een half once.
Laet 'er volgens de konft Tabletten van gemaekt
worden.

68. KOEKJES EN TABLETTEN.

HEEMST OF ALTHEA-SUIKFR.

Neem Merg van Heemstwortelen drie oncen.
Zeer witte fyngewreeve Suiker een pond.
Roozenwater zo veel genoeg is.

Laet 'er volgens de konst Tabletten van gemaekt, en
die in de schaduwe gedroogt worden.

ROOZEN-SUIKER.

Neem Roode Roozen, gepoedert zynde, twee oncen.
Giet 'er by
Citroen Sap zoo veel genoeg is, dat het gelyk
een Pap werde.

Smelt daarna in een Schotel met een genoegzaeme
hoeveelheid Roozenwater een pond gestoote Brood-
fuiker, en de Roozenpap 'er by gedaen zynde, zo
breng het zonder vuur of eenige kooking volgens de
konst tot Plaetjes, die met eene zeer zachte warmte
gedroogt moeten worden.

TABLETTEN VAN CITROEN-SAP.

Neem Zeer witte Suiker, tot een Poeder gebracht en
gedroogt zynde, vier oncen.

Verfch Citroen-Sap een half once.

't Geele van Citroen-Schillen, geraspt, een
scrupel.
Laet 'er Tabletten van gemaekt worden.

Ta-

TABLETTEN TEGEN DE WORMEN.

Neem Zoete Kwik twee vierendeel Loots.
 Hertshoorn, scheikundig bereid, twee scrupels.
 Beste Kaneel een scrupel.
 Bereide Scammonie vier scrupels.
 Witte Suiker een once.
 Konserf van roode Roozen twee vierendeel Loots.
 Laet 'er met Slym van Gomdragant, met Roozen-
 water bereid, Tabletten of Koekjes van gemaakt wor-
 den, vier-enzestig in getal.

VAN DE PILLEN EN DIKKE
 UITTREKZELS.

BUIKZUIVERENDE PILLEN.

WASSCHING VAN ALOE.

Neem beste Aloe zo veel gy wilt.
 Stoot hem tot een Poeder, doe dit in eene zuivere
 Glazen kolf, en giet 'er zuiver Roozen-of ander Water
 by; na eene weeking van eenige uuren zo zyg het wa-
 ter door, giet by het overige deel, dat in het water niet
 smeltbaer is, overgehaelden Brandewyn. Laet dit trek-
 ken en zyg het door; damp de gesmolten vochten door
 een zacht vuur tot de dikte van een dik uittrekzel uit.
 Van het eerste zal men een gomachtig, maer van het
 laeste een harsachtig uittrekzel hebben.

70 BUIKZUIVERENDE PILLEN.

GEZUIVERDE ALOE DOOR ROOZEN-SAP.

Neem besten doorschynenden en gewreeven Aloe zo veel gy wilt.

Sap van bleeke Roozen zo veel genoeg is dat hy in 't zelfde kan gesmolten worden; laet het daer na uitgedroogt wederom gewreeven, en met het zelfde gedeelte bleek Roozen sap verdunt worden; laet het geroert, gesmolten, wederom uitgedroogt, en dit alles zeer dikwyls herhaelt worden.

PILLEN VAN KOLOQUINT.

Neem Pap van koloquint.

Scammonie, van elks twee oncen.

Olie van welriekende Kruidnagelen, twee vierendeel Loots.

Laeten de dingen die droog zyn afzonderlyk tot een Poeder gebracht, de Olie'er onder gemengt, en met Rhyn-bezien Siroop tot een klomp gemaekt worden.

PILLEN VAN HET ALGEMEEN DIK-UITTREKZEL.

Neem Pap van Koloquint zes vierendeel Loots.

Witte Lorkenzwam.

Zwarten nieswortel.

Poeder van roode Roozen, van elks een half once.

Giet by deeze, gestooten zynde, geest van Wyn of Brandewyn ter hoogte van drie a vier vingeren; laetze gedurende veertien dagen in het bad weeken, doe daer na by het doorgezegen en sterk uitgeperft aftrekzel door-

BUIKZUIVERENDE PILLEN. 71

Doorfchynende Aloe een once.

Laet het dan met een zacht vuur tot de dikte van honig uitdampen, en meng 'er naer de Kunst allengskens onder

Bereide Scammonie een half once.

Dat 'er volgens de konst een Pillendeeg van gemaekt werde.

PILLEN COCHIE.

Neem Poeder van Heilg bitter van Galenus, tien vierendeel Loots.

Koloquint Koekjes.

Bereide Scammonie, van elks drie en een half vierendeel Loots.

Gomachtige Turbit.

Vreemde Lavendel-Bloemen, van elks vyf vierendeel Loots.

Laet 'er met Siroop van vreemde Lavendel een Pillendeeg van gemaekt worden.

STINKENDE PILLEN.

Neem Koekjes van Koloquint.

Doorfchynende Aloe.

Gom Ammoniak.

— Opopanax.

— Sagapeen.

Myrrhe.

Viltkruid.

Zaed van Wynruit, van elks vyf vierendeel Loots.

Bereide Scammonie drie vierendeel Loots.

Gomachtige Turbit een Loot.

Kleine Wolfsmelk.

Hartjes-wortel, van elks twee vierendeel Loots.

Gember-Wortel anderhalf vierendeel Loots.

Spi-

BUIKZUIVERENDE PILLEN.

Spikenard uit Indien.

Kaneel.

Saffraen.

Bevergeil, van elks een viérendeel Loots.

Gestooten Euphorbium twee Scrupels.

Laeten de Gommen eerst in Azyn gesmolten worden en, met Sap van Porrei gezuivert zynde, de Poeder'er onder gemengt, en tot een Pillendeeg gestampt worden.

GEMEENE PESTVERHOEDENDE PILLEN, OF VAN RUFFUS.

Neem Helderer Aloe twee oncen.

Myrrhe een once.

Saffraen een halfonce.

Laet 'er met Canarie-Wyn een Pillendeeg van gemaakt worden.

PILLEN VAN ZEE-AJUIN.

Neem Gomammoniak.

Verschen Zee-ajuin, van elks een halfonce.

Stamptze saem in een Marmere Mortier, doe 'er vervolgens by een half once gestoote kleine Kardamon, opdat'er een Pillendeeg van gemaakt werde, met, indien het nodig is, 'er by te doen een genoegzaeme menigte Balsen Copaiva *Wond-Balsen*.

SLAEP.

SLAEPMAKENDE PILLEN.

PILLEN VAN HONDSTONG.

Neem gedroogde Hondstong-Wortel.
Wit Bilfen-Zaed.
Bereid Heulsap, van elks een half once.
Myrrhe zes vierendeel Loots.
Mannetjes Wierook vyf vierendeel Loots.
Saffraen.
Bevergeil.
Drooge Storaks, van elks twee vierendeel Loots.
Laet 'er met Roozen-Water een Pillendeeg van ge-
maekt worden.

PILLEN VAN HONDSTONG ZONDER SAFFRAEN
EN BEVERGEIL.

Het gewicht van deeze moet met de Mastik, Myrrhe, en
Wierook vergoed worden.

HEULSAP MET QUEESAP BEREID.

Neem raeuw Heulsap zo veel gy wilt.
Smelt het in een genoegzaeme hoeveelheid Quee-
appelen-Sap, laet het veertien dagen staen, en het door-
gezeegen aftrekzel op een zacht vuur tot de dikte van
Pillen uitgedampt worden.

74 SLAEPMAEKENDE PILLEN.

PILLEN VAN VERBEETERT HEULSAP.

Neem Zuiver Heulsap, in Brandewyn gesmolten, een weinig gekookt en doorgezeegen zynde, een once.

Laet het tot de dikte van Pillen uitwaessenen; doe 'er op het einde by

Engelsche Saffraen een vierendeel Loots.

Bevergeil een half vierendeel Loots

Dat 'er een Pillendeeg van gemaekt werde.

GEZUIVERT HEULSAP.

Neem best Heulsap een once.

Smelt het in een pond Regenwater; dan door een doek gedaen zynde, laet het op een zacht vuur tot de lyvigheid van een Dik-uittrekzel verdikt worden.

STYRAKS PILLEN.

Neem Roode Myrrhe.

Drooge Storax.

Wierook.

Gom Sandrak, van elks ^{twice} ~~een~~ vierendeel Loots.

Heulsap vier Scrupels.

Sap van Zoethout een vierendeel Loots.

Laet 'er een Pillendeeg van gemaekt worden.

DIK-

DIKKE UITTREKZELS. 75

DIKKE UITTREKZELS.

MANIER OM EEN DIK SAP VAN EZELS KOMKOM-
MER TE MAEKEN.

Neem Ezel-Komkommers zo veel gy wilt.

Sny de steelen met de punt van een Mesjen in het midden voorzichtig door, opdat de rype Zaeden in een breede Schotel of ruim Ontfang-vat 'er uitspringen; daarna pers het overige Zaed en de Slym op een zeef uit de Vruchten, en stoot dezelve in eene Marmere Mortier met een houten Stamper, terwyl het dunne vocht dat uit de gesneedene Vruchten druipt, en een weinig Regenwaters 'er allengskens bygegooten word, ten einde het vette en olieachtige vocht uit het merg van het Zaed door een zeer fyn en nieuw haire zeefjen tot een Pap doorgae, welke door uitwaesfeming op het Zand tot de dikte van een Pillendeeg moet gebracht worden.

DIK UITTREKZEL VAN RHABARBER.

Neem Rhabarber zo veel gy wilt.

Klein gesneeden en gestooten zynde, giet 'er zo veel zuiver Water by, dat het 'er drie of vier vingeren boven staet. Laet het dus drie dagen lang warm staen, en daer na het doorgezegen aftrekzel met een zacht vuur tot een behoorlyke dikte van Pillen uitgewaessent worden.

K. 2

OP

76 DIKKE UITTREKZELS.

OP DEZELFDE WYZE WORD GEMAEKT

Dik-uittrekzel van Alsem.

Edel-Leverkruid of Agrimonie.

Duizend Gulden Kruid.

Kamillen.

Kina-bast.

Duivekervel.

Hondsgras.

Hondsdrif.

Gentiaen.

Alant-en

Zwarte Nies-Wortel.

Wynruit.

Zevenboom.

Paerdebloemen.

Netelen.

Men moet aenmerken, dat in veelen, behalven een weeking, ook een kooking vereifcht wordt. De uittrekzels nu van Duivekervel, Hondsgras, Hondsdrif, Paerdebloemen en Netelen moeten tot een dikte; die een weinig zachter is, uitgewaessent worden.

DIK-UITTREKZEL OF UITGEDAMPT SAP VAN

ZOETHOUT.

Neem versche wortelen van Zoethout zo veel gy wilt.

Kookze zachtjes in Water, en zyg het daer na met uittepersen door, na dat de vuiligheden gezonken zyn, zo kook het tot een behoorelyke dikte, de aenbranding ontrent het einde voorzichtiglyk vermydende.

SAP

DIKKE UITTREKZELS. 77.

SAP VAN ZOETHOUT MET ANYS.

Laet het Sap van Zoethout op nieuw in eene genoegzaeme menigte Regenwater gesmolten, doorgeze- gen, wederom tot een behoorelyke dikte gekookt, en onder vyf oncen van 't zelfde vyf-endertig druppelen Anys-Olie gemengt worden. Laet het daer na tot staafjes of Koekjes gebracht worden.

WIT SAP VAN ZOETHOUT.

Neem versche of gedroogde wortelen van Zoethout anderhalf once.

Laet 'er een weeking in vyf oncen warm Roozen- water van geschieden, 't welk daerna wordt door geze- gen, en vier oncen tot een Poeder gebrachte Arabi- sche Gom met twee oncen zeer witte Suiker 'er by- gedaen zynde, zo laet vervolgens het Water tot een behoorelyke dikte worden uitgedampt, gestadig met een Spatel of houte Stamper roerende.

Z E T P I L.

Wordt gemaakt uit Honig, tot behoorlyke hardig- heid gekookt zynde, met of zonder Zout.

78 BUIKZ: ZAEMGEST: CONSERVEN.

*VAN DE BUIKZUIVERENDE ZAEM-
GESTELDE KONSERVEN.*

ZAEMGESTELD KONSERF VAN CASSIA.

Neem Losmaeckende Siroop van Roozen een half once.
Merg van Cassie versch uitgetrokken.
Zuivere Manne.
Pap van Tamarinde, van elks een once.
Room van Wynsteen twee vierendeel Loots.
Meng en wryf ze naer de konst in een Mortier. Het
best is dit altyd versch te bereiden.

ALGEMEEN ZAMENGESTELD KONSERV.

Neem Wortelen van Eikenvaren vier oncen.
Venkel-Zaed zes vierendeel Loots.
Kook ze volgens de konst in eene genoegzaeme me-
nigte Waters, en doe by het doorzygzal
Witte Suiker twee ponden.
Laet dit tot een Siroop gekookt worden, en smelt
in dezelve
Merg van Cassie.
———— Tamarinde, van elks twee oncen.
Gefmolten zynde, doe 'er by
Gezuiverde Senebladeren twee oncen.
Uitgeleezen Rhabarber.
Mechoacanna - wortel, niet wormstekig, van
elks een once.
Anys-Zaed een half once.
De vier groote koude Zaeden, gezuivert.
Geschrapte wortelen van Zoethout.
Violen-Bloemen, van elks twee vierendeel Loots.
Laet 'er volgens de Konst een zaemgesteld Kon-
serf van gemaekt worden.

ZAEM-

BUIKZ: ZAEMGEST: KONSERVEN. 79

ZAEMGESTELD KONSERF VAN PRUIMEN.

Neem Merg van Rynsche Pruimen tien oncen.
Witte Suiker zestien oncen.
Beste Scammonie.
Room van Wynsteen, van elks twee oncen.
Uitgeleezen Rhabarber.
Mechoacanna-Wortel.
Gezuiverde Senebladeren, van elks een once.
Scherpe Kaneel een half once.

Laet 'er volgens de Konst een zaemengesteld Konserf van gemaakt worden.

ZAEMENGESTELD KONSERF VAN HEILIG BITTER
VAN GALENUS.

Neem Eenvoudig Poeder van Heiligbitter van Galenus zo veel gy wilt.

Laet met geschuimden Honig driemaal zo veel, 'er volgens de Konst een zaemengesteld Konserf van gemaakt worden: laet verhoed worden dat de Aloe of Mastik niet tot gruzelen gae; en men draege zorg dat de Saffraen met den Honig vermengt werde, eer het overige Poeder 'er by gedaen word.

VAN DE TEGENGIFFTEN EN RUSTMIDDELEN.

TOEMAEKZEL VAN SCHARLAKEN-BEZIEN.

Neem Siroop van Scharlaken-bezien, van Montpellier overgebracht, twee en een half pond.
Amber de grys, klein gesneden, twee vierendeel Loots.
Paradys-Hout.

Ka

80 TEGENGIFTEN EN RUSTMIDDELEN.

Kaneel, van elks zes vierendeel Loots.

Bereide Paerlen twee vierendeel Loots.

Laet 'er een zeer fyn Poeder van gemaekt, en dit met de warmgemaekte Siroop van Scharlaken-bezien eerst zachtjes uitgedampt, en tot de dikte van Honig gebracht zynde onder een gemengt worden. Op dezelfde wyze wordt gemaekt

TOEMAEKZEL VAN SCHARLAKEN-BEZIEN
ZONDER AMBER.

VERSTERKEND TOEMAEKZEL.

Neem Roode Coraelen een half once.

Oprechte Armenische Klei een once.

Scharlaken-bezien.

Witte Elfen-en

Tormentel-Wortel.

Zuuring-en

Porcelyn-Zaed.

Roode Roozen.

Saffraen.

Alle de Sandel houten.

Gefchaefd Yvoor, van elks vier Scrupels.

———— Hertshoorn drie vierendeel Loots.

Alles tot een Poeder gebracht zynde, doe 'er by Siroop van Citroen-Sap, zo veel genoeg is tot de lyvigheid van een zaemengefteld Konferf.

Zo 'er by gedaen worden

Hiacint een half once.

Smaragd-en

Saphier-steen.

Paer-

TEGENGIFTEN EN RUSTMIDDELEN 81

Paerlen.

Zyde-wormen-poppen.

Blad gout.

— Zilver, van elks twee Scrupels,

Wordt het genoemd

toemaekzel van Hiacinten.

ZAEMENGESTELD KONSERF VAN WATERLOOK
VAN FRACASTORIUS.

Neem gedroogde Bladeren van Waterloo twee on-
cen.

Oprechte Armenische klei anderhalf once.

Drooge Storaks vier en een half vierendeel

Loots.

Kaneel.

Bastert Kaneel.

Kandisch Kraem-kruid.

Tormentil.

Hertstong-en

Gentiaen-Wortelen.

Gom Galbanum.

Arabische Gom.

Aerde van Lemnos, van elks een half once.

Zuuring-Zaed twee vierendeel Loots.

Heulsap anderhalf vierendeel Loots.

Zeer witten geschuimden Honig twee en een
half pond.

Konserf van Roode Roozen een pond.

Besten Canarie-Wyn zo veel genoeg is.

Laet 'er naer de konst een Rustmiddel van gemaakt
worden.

L

MI-

82 TEGENGIFTEN EN RUSTMIDDELEN.

MITHRIDAET VAN DAMOCRATES.

Neem Engelsche Saffraen.
Myrrhe.
Mannetjes Wierook.
Gember.
Witte en ligte Lorkenzwam.
Spikenard uit Indien.
Kaneel.
Boerekers-Zaed, van elks tien vierendeel Loots.
Venkelzaed uit Marfellie.
Welriekende Costus-Wortel.
Laurierblad voor Kaneel-blad.
Kemelshooien
Arabische Stæchas-bloemen.
Lange Peper.
Bevergeil.
Oprechte drooge Storaks.
Gom Galbanum.
— Opopanax.
Hypocist-Sap.
Cyperfche Terpentyn.
Olie van Muschaet-Nooten uitgeperst, voor de
oprechte Balssem van Mecca, van elks een once.
Bastert Kaneel.
Witte Berg-polei.
Kandische Waterlook of van ons Land.
Witte Peper.
Jeneverbezien, voor de Balssem-vrucht.
Kandisch Peen-zaed.

Stin-

TEGENGIFTEN EN RUSTMIDDELEN 83

- Stinkende Gom.
Koekjes van Cypheos, van elks zeven vierendeel Loots.
Gentiaen-Wortel.
Spikenard.
Kandisch-kraemkruid.
Griekfche Pieterfelie.
Klein Kardamon-en
Venkel-Zaed.
Roode Roozen.
Bereid Heulfap.
Worms-gewyze Arabifche Gom, van elks vyf vierendeel Loots.
Oprechte Lifch.
Mans-oor.
Baldriaen-en
Ronde hool-Wortel.
Anys-Zaed.
Gom Sagapeen, van elks drie vierendeel Loots.
Beerwortel.
Sint Jans-Zaed.
Oprecht Sap van Sleedoorns.
Den buik van den minderen Krokodil, van elks twee en een half vierendeel Loots.
Besten Canarie-Wyn zo veel genoeg is om de Gommen en Sappen te smelten.
Geschuimden Honig van Narbonne driemael zo veel als het andere, uitgenomen den Wyn.
Laet 'er volgens de konst een Rustmiddel van gemaakt worden.

84 TEGENGIFTEN EN RUSTMIDDELEN.

TERIAKEL VAN ANDROMACHUS DEN
OUDEN.

Neem Koekjes van Zee-ajuin zes oncen.

————— Vipers.

————— Hydecrhoi.

Bereid Heulfap.

Lange Peper, van elks drie oncen.

Irias-Wortel van Florence.

Witte en ligte Lorkenzwam.

Kaneel.

Kandifch-Waterlook of van ons Land.

Rooze Roozen.

Steek-raepen of Fransche Raepen-Zaed.

Olie van Muschaet-noot door uitperffing, voor
de Balfem van Mecca.

Sap van Zoethout, van elks anderhalf once.

Welriekende Coftus.

Vyfvingerkruids-en

Rhaponticum-wortel, of in deszels plaets Rha-
barber.

Spikenard uit Indien.

Gember-wortel.

Bastert Kaneel.

Kandifch-kraem-kruid.

Berg-Kalanint-en

Andooren-bladeren.

Kemelshooi.

Arabifche Stocchas.

Engelfche Saffraen.

Witte, en

Zwarte-peper.

Op.

TEGENGIFTEN EN RUSTMIDDELEN. 85

Oprecht Griekfchs Pieterfelie-Zaed.
 Myrrhe.
 Mannetjes Wierook.
 Cyperfche Terpentyn, van elks zes vierendeel
 Loots.
 Lifch of onze welriekende Calmoes.
 Gentiaen-
 Beer-
 Baldriaen-en
 Spikenard-wortel.
 Gamanderlyn.
 Veld-Cypres.
 Laurier-voor Kaneel-en
 Witte Berg-polei-Bladeren.
 Verfche Jenever-bezien, voor de Balsenvrucht.
 Konings-Komyn.
 Anys.
 Klein Kardamon-
 Venkel-
 Sint Jans-
 Marfeillies-Venkel-en
 Boere Kers-zaed.
 Nagels van Plinius, voor het Amomum.
 Oprechte Armenifche Klei, voor de aerde van
 Lemnos.
 Koperrood tot aschwordens gerooft.
 Worms-gewyze Arabifche Gom.
 Gom Sagapeen.
 Oprechte drooge Storaks.
 ——— Sap van Sleedoorns.
 ——— Hypocift, van elks een half
 once.
 Dunne Wortel van Oosterlucie.

L 3

Bloe-

86 TEGENGIFTEN EN RUSTMIDDELEN.

Bloemen van Duizend-gulden-kruid.

Kandifch Peen-Zaed.

Gom Opopanax.

— Galbanum

Bevergeil.

Jooden Lym, van elks twee vierendeel Loots.

Besten Canarie-Wyn zo veel genoeg is om de
Gommen en Sappen te smelten.

Honig van Narbonne driemaal zo veel.

Laet 'er volgens de Konst een zaemengesteld Konserf
van gemaekt worden.

TERIAKEL VAN EDENBURG.

Neem Serpent-Wortel van virginien acht oncen.

Wilde Baldriaen-en

Tegengift-wortel, van elks drie oncen.

Hars van Pokhout.

Klein Kardamom-Zaed.

Welriekende Kruidnagelen, van elks twee oncen.

Uitgeleeze Myrrhe.

Engelsche Saffraen.

Zuiverste Galbanum, van elks een once.

Heulsap een half once.

Honig driemaal zo veel als het gewicht van het
Poeder.

Meng het naer de Konst.

TE.

TEGENGIFTEN EN RUSTMIDDELEN. 87

TERIAKEL UIT VIER ENKELDEN.

Neem rōnde Hoolwortel. _____
Gentiāen-wortel. _____
Laurier-bezien. _____
Myrrhe, van elks twee oncen. _____
Geschuimden Honig twee Ponden. _____
Laet 'er naer de Kunst een zaemengesteld Konserf van
gemaekt worden. _____

VAN DE KONFFTINGEN, KONSERVEN
EN GELEIEN.

KONFFTINGEN.

Gekonfyte Alant-en _____
_____ Gember-wortel. _____
_____ Oranje-en _____
_____ Citroen-Schillen. _____
_____ Berberissen. _____
_____ Okker-en _____
_____ Moschaet-nooten. _____
Vleesch van Quee appelen. _____

Laeten de Wortelen, Schillen en Vruchten, die men
Konfyten wil, in eene genoegzaeme menigte Waters
gekookt of geweekt worden, en daer na by dezelve
beste Siroop, bereid zynde van het afziedzel of afweek-
zel en Suiker, 'er by gegooten worden, die, als zy dun zal
geworden zyn, wederom gekookt, opnieuw bygegoo-
ten, en zulks eenige reizen gedaen worden, tot dat de
bygegootene Siroop eene behoorelyke dikte behoude.

KON-

KONSERVEN.

- Konferf van de buitenfte Oranje-schillen.
 _____ Rozemaryn-
 _____ Gouds-
 _____ Lavendel-
 _____ Bleeke Roozen-
 _____ Roodde Roozen-en
 _____ Violen-bloemen.
 _____ Gemeene Alfem.
 _____ Lepel-
 _____ Meliffe-
 _____ Munte-
 _____ Wynruit-en
 _____ Salie-Bladeren.

Doe by ieder pond der vochtigften, gestooten zynde
 in eene Marmere Mortier, drie ponden Broodfuiker,
 doch by ieder pond der droogere twee ponden.

G E L E I E N.

GELEI VAN AELBEZIEN.

_____ VLIERBEZIEN.

Neem Sap van Aelbezien, of

_____ Vlierbezien drie ponden.

Witte Suiker een pond.

Kook het naer de Konft tot de dikte van Gelei.

GE-

GELEI VAN JENEVER-BEZIEN.

Neem gekneusde Jenever-bezien, zo versc[h] als het
weezen kan, zo veel gy wilt.

Kookze met een zacht vuur tot ze week worden, en
het Merg door een zeef gedaen zynde, doe by

Een pond van dit gewreeven Merg,

Zuiverste witte Suiker een pond.

Laet het zachtjes uitgwaessemt worden tot de dik-
te van gelei: edoch de beste soort van deeze Gelei
wordt uit Duitsland, daer men de bezien versc[h] heeft,
herwaerds gebracht.

VAN DE SIROOPEN EN HO-
NIGSIROOPEN.

EENVOUDIGE SIROOPEN.

EENVOUDIGE SIROOP VAN HEEMST.

Neem Versche Heemst-Wortelen een pond.

Zuiverste Suiker vier ponden.

Water acht ponden.

Kook het Water met de Wortelen tot op de helft,
en 't zelve daarna geheel koud geworden zynde, zo
giet en pers het uit. Zet dit vocht gedurende eenen
nacht weg opdat de droesem zinke, en giet het smor-
gens van zyne vuiligheden af, dan daar by de Suiker
gedaen zynde zo kook het af tot op zes ponden.

M

SI-

90 EENVOUDIGE SIROOPEN.

SIROOP VAN HET GEELE DER ORANJE-SCHILLEN.

Neem 'tgeele van versche Spaensche Oranje-schillen
acht oncen.

Kookend Water vyf ponden.

Week ze gedurende eenen nacht in een beslooten
vat; smelt daarna in het doorgegooten vocht eene ge-
noegzaeme menigte zeer zuivere in Poeder gebrachte
Suiker, opdat 'er volgens de Konst een Siroop van wer-
de. Men heeft ook *Siroop van gekonfyste Oranje-schillen.*

SIROOP VAN BALSEM.

Neem Balsam van Tolu twee oncen.

Gemeen Water een pond.

Laet dit volgens de Konst in een welgeslooten glas
tot droog-werdens destilleeren; doe dan by het gede-
stilleerde Water tweemaal zo veel Brood-Suiker, en
smelt het op een zacht vuur, dat 'er een Siroop van
werde.

SIROOP VAN SCHARLAKEN-BEZIEN.

Zy word bereid van Suiker en 't sap van Scharla-
ken-bezien, dat van elders herwaerds gebracht word.

SIROOP VAN GEZEGENDE DISTEL.

Neem Sap uit de bladeren van gezegende Distel, versch
uitgeperst en gezuivert zynde, anderhalf pond.

Witte Suiker twee ponden.

Kook het tot de dikte van een Siroop.

Siroop van Citroenen.

————— Quee-appelen.

————— Moer-bezien.

————— Braem-bezien.

Neem

EENVOUDIGE SIROOPEN. 91

Neem versch uitgeperst en door nederzinking gezui-
vert Sap van een deezer Vruchten, een pond.
Broodsuiker twee ponden.
Breng het roerende tot een Siroop.

SIROOP VAN WELRIEKENDE KRUIDNAGELEN.

Neem gedestilleert Water van welriekende Kruid-Na-
gelen een pond.
Broodsuiker twee ponden.
Breng het, in een Waterbad, naer de konst met roeren
tot een Siroop.

Laeten op dezelfde wyze uit de gedestilleerde Wate-
ren bereid worden

Siroop van Kaneel.

_____ Venkel.

_____ Roode Roozen, of Juleb van
Roozen.

SLAKKEN-SIROOP.

Neem Tuin-flakken twee ponden.
Laet ze een weinigje gekneust worden, opdat de
huisjes gebrooken werden; meng'er dan een pond ge-
poederde Broodsuiker by, en laetze dus in een Ypo-
cras-mouw in een vochtige plaets opgehangen worden,
ten einde de Siroop in een ondergestelt vat van zelfs
nedervloeje.

92 EENVOUDIGE SIROOPEN.

SIROOP VAN WITTE MAEN-KOP.

Neem welgedroogde witte Slaep-bollen veertien on-
cen.

Laet ze vier-entwintig uren weeken in.

Zuiver Water acht ponden.

Daerna wel gekookt zynde, en by het sterk uitge-
perste vocht gedaen

Witte Suiker twee ponden,

Zo kook het tot een Siroop.

SIROOP VAN KLAP-ROOZEN.

Neem sterk uitgeperst Sap van Klap-roozen zo veel
gy wilt, en witte Broodsuiker zo veel genoeg is.

Laet 'er volgens de konst op een zacht vuur een
Siroop van gemaakt worden.

Merk wel, dat wanneer versche Bloemen ontbree-
ken, men dezelve van gedroogde met Water zal moo-
gen kookken, en het afziedzel met witte Suiker volgens
de konst tot de dikte van een Siroop brengen.

SIROOP VAN PERSIKE-BLOEMEN.

Neem versche Persike-Bloemen acht oncen.

Gemeen heet Water zestien oncen.

Laetze in een tin vat gedaen, en gedurende vier-
entwintig uren in een Waterbad gestelt worden. Pers-
die daarna sterk uit, en doe by het doorgezegen Wa-
ter

Allerwitste Suiker dertig oncen.

En met een zachte warmte tot een Siroop gesmol-
ten worden. Op dezelfde wyze worden bereid.

— Siroop van Peonie-en

— Vlier-Bloemeh.

— Roode anjers.

SI-

EENVOUDIGE SIROOPEN. 93.

SIROOP VAN GEDROOGDE ROOZEN.

Neem gedroogde roode Roozen een pond.

Laetze in een genoegzaeme hoeveelheid laeuw Water viert-entwintig uren warm geweekt, en by het uitgeperste afziedzel gedaen worden.

Witte Suiker twee ponden.

Kook het tot een Siroop.

LOSMAEKENDE SIROOP VAN ROOZEN.

Neem dikwyls herhaeld aftrekzel van bleeke Roozen vyf ponden.

Witte Suiker vier ponden.

Kook het tot een Siroop.

SIROOP VAN VIOLLEN.

Neem aftrekzel van versche Violen-Bloemen, van de kelkjes gezuivert, twee ponden.

Broodsuiker zo veel genoeg is.

Om zonder kooking, met roeren, tot een blaauw-gekoleurde Siroop gebracht te worden: zy wordt dus gemaekt, zo men een once Violen-Bloemen tot twee oncen waters neemt.

94 ZAEMGESTELDE SIROOPEN.

ZAEMGESTELDE SIROOPEN.

SIROOP VAN HEEMST VAN FERNELIUS.

Neem Heemst-wortel twee oncen.

Aspergie-

Gefchilde Zoethout-en

Gras-wortel.

Rozynen, van de korrels gezuivert, van elks een half once.

Roode Spaensche Erwten een once.

Toppen van Heemst.

Beide foorten van Venus-hair.

Kaesjes-

Glas-

Pimpernel-en

Weegbree-Kruid, van elks een hand vol.

Vier groote koude-en

— Kleine koude-Zaeden, beide gekneusd, van elks drie vierendeel Loots.

Kookze in eene genoegzaeme menigte waters, tot'er een derde deel verkookt is; en kook het doorzygzal met

Vier ponden witte Suiker,

Tot een Siroop.

SIROOP VAN BYVOET.

Neem Venkel-

Alant-en

Lifch of Irias-wortel.

La-

ZAEMGESTELDE SIROOPEN. 95

Lavas-
Peonie-en
Meekrap-Wortel, van elks een half once.
Byvoet twee handen vol.
Betonie-
Kalamint-
Gamanderlyn-
Veld-Cypres-
Yzooop-
Sint Jans kruid-
Majelyn-
Moederkruid-
Melisse-
Nippe-
Orego-
Andoren-
Polei-en
Zevenboom-bladeren, van elks een handvol.
Anys-
Vogelneft-
Venkel-
Nardus-
Basilikum-
Pieterfelie-en
Wynruit-Zaed, van elks drie vierendeel Loots.
Zuiver Water vier pinten.

Laet'er, door destilleering, vyftien oncen afgehaelt worden, waar in men smelt

Witte Suiker twee en een half pond.

Pers het geen na de destillatie overgebleven is uit, en doe by dit doorgezeegeen vocht

Witte

96 ZAEMGESTELDE SIROOPEN.

Witte Suiker twee en een half pond.
Laet het tot een Siroop kooken, om onder de voorige gemengt, en ingemaekt te worden met
Kaneel een once.
Spikenard uit Indien drie vierendeel Loots.

SIROOP VAN BUIKZUIVERENDE RHYN-OF
DUIN-BEZIEN.

Neem Sap van rype en versche Rhy-n-of Duin-bezien,
door nederzinking gezuivert, twee ponden.
Anys-Zaed drie vierendeel Loots.
Kruidnagelen.
Gember.
Kaneel.
Muschaet-Noot, van elks anderhalf vierendeel
Loots.

Laet ze in een Zakjen gebonden, den tyd van een dag in een Waterbad geweekt, daer na sterk uitgeperst, en met anderhalf pond witte Suiker, volgens de konst, tot een Siroop gekookt worden.

SIROOP VAN VENUS-HAIR.

Neem versch en een weinig gesneeden Venus-Hair vyf oncen.

Laet het, na vier-entwintig uren in eene genoegzaeme menigte warm Waters geweekt te hebben, volgens de konst kooken. Doe 'er op 'teinde by
Geschrapte wortelen van Zoethout twee oncen.
En by vyf ponden van het heldergemaekte doorzygel,
Witte Suiker vier ponden.

Kook het volgens de konst tot een Siroop.

SI-

ZAEMGESELDE SIROOPEN. 97

SIROOP VAN SUIKERY MET RHABARBER.

Neem Sap van Suikery of bitter Peen drie ponden

Kook het tot op anderhalf pond.

Besten Rhabarber twee en een half onse.

Uitgeleeze Kaneel anderhalf vierendeel Loots.

Laetze gedurende eenen Nacht op eene warme plaets in een welgeslooten vat weeken; doe by het uitgeperste doorzygzal

Witte Suiker twee ponden.

Opdat dit door eene enkele smelting een Siroop werde.

SIROOP UIT MAENKOPPEN ZAEMGESTELD.

Neem gedroogde witte Maen-koppen zonder de Zaeden.

Sint Jansbrood zonder de Boonen, van elks drie oncen.

Heemstwortel.

Gefchrapt Zoethout, van elks twee oncen.

Gefneeden zynde, laetze in eene genoegzaeme hoeveelheid Waters, met ze nu en dan eens te roeren, gekookt worden; doe by het uitgeperste doorzygzal

Witte Broodsuiker anderhalf pond.

Laet het tot de dikte van van Honig of een dikke Siroop gekookt worden.

SIROOP VAN YZOOOP VAN ZWELFER.

Neem versche Yzoop vier oncen.

Wortelen van Sellery.

———— Venkel.

———— Versch Zoethout.

———— Pieterfelie, van elks twee oncen.

Grof gefneeden, gestooten en in een glaze Kolf gedaen zynde, zoo laet 'er bygegooten worden

Sap

98 ZAEMGESTELDE SIROOPEN.

Sap van Yzoop een pond.

———— Venkel een half pond.

En laet 'er, nadat dit alles een dag getrokken heeft, een destilleering der Sappen, tot byna al het vocht afgehaelt is, gedaen worden; doe in het gedestilleerde Water op nieuw

Versche Yzoop.

Wortelen van Zee-ajuin, onbereid, van elks anderhalf once.

En na datze den tyd van eenen dag warm gestaen hebben, zo laet 'er een doorzyging, uitpersing, en doorlekking gedaen worden; kook dan 't geen na de destillatie en het laeste uittrekzel overgebleeven is, met een genoegzaeme menigte zuiver Water, tot ontrent op twee ponden.

Laet dit afziedzel uitgeperst, en door Eier-wit gezuivert zynde, met twee ponden witte Suiker, tot deszelfs voorige dikte of de gedaente van Tabletten, gekookt worden; doe 'er dan by

Van het eerste overgehaeld en geweekt aftrekzel ontrent vyftien oncen.

Opdat dit door eene enkele smelting een Siroop werde. Zomen de behoorelyke dikte niet heeft, kan, of de hoeveelheid der Suiker vermeerdert, of die van het aftrekzel vermindert worden.

SIROOP VAN MUNTE.

Neem Sap van Quee-Appelen.

———— Zuure Granaten.

Afweekzel van roode Roozen, van elks een half pond.

Witte Suiker drie ponden.

Kook het volgens de konst tot een Siroop; doe 'er op het einde der kooking by

Gezuivert Sap van Munte een pond.

SI-

ZAEMGESTELDE SIROOPEN. 99

SIROOP VAN MIRTE-BEZIEN.

Neem Mirte-bezien twee en een half once.
Onrype Mispelen een half pond.
Zaed van Zuurboom of Berberisse.

———— Smak.

Granaet-Bloemen.

Roode Roozen.

Wit Sandelhout.

Rood Sandelhout, van elks anderhalf once.

Gekneusd zynde, kook ze in eene genoegzaeme
menigte Waters, tot 'er een derde deel verteert is;
doe by het uitgeperste en doorgzeege afziedzel

Witte gezuiverde Suiker vyf ponden.

Laet het wederom tot een dikke lyvigheid kooken,
op het einde 'er by doende

Gezuivert Sap van Queen.

————— Zuure Granaeten, van elks
twee ponden.

Laet het volgens de konst een Siroop werden.

SIROOP VAN DE VYF OPENENDE WORTELEN.

Neem versche Wortelen van Sellery.

————— Aspergies.

————— Venkel.

————— Pieterfelie.

————— Stekende Palm. *aa. 31V*

Gefneeden zynde, kook ze in een genoegzaeme
menigte Waters; doe by het doorzygzal

Witte Suiker vier ponden.

Laet het heldergemakt, en tot een Siroop gekookt
worden.

ZAEMGESTELDE SIROOPEN. 101

Witte Broodfuiker veertig oncen.
Meng by het overige uitgeperste

Witte Suiker twee en een half pond.

Kook dit tot een dikke Siroop, die men by de vorige mengen moet, opdat 'er volgens de konst een Siroop van werde.

SIROOP VAN GROOTE SMEERWORTEL.

Neem Wortelen en toppen van groote Smeer-wortel.
Kruiden van Madelieven met het geheel, van
elks drie deelen.

————— Betonie.
————— Pimpernel.
————— Weegbree.
————— Varkensgras.
————— Schurftkruid.
————— Hoefblad.

Roode Roozen van elks twee deelen.

Laet uit deeze groene Kruiden, in een weinigje Water gekookt zynde, het Sap geperst worden, 't welk gekookt en geschuimt moet worden; doe by drie ponden van dit

Witte Suiker twee en een half pond.

Kook het tot een Siroop.

HONIG-SIROOPEN.

SCHUIMING VAN HONIG.

Smelt den Honig in een bad, en neem 'er het bovendryvende schuim af; giet het daer na door een wollen doek.

HONIG UIT MOERBEZIEN, VAN NICOLAUS.

Neem Sap van onrype Moer-en
 ————— Braem-bezien, van elks een pond.
 Besten gefchuimden Honig vier ponden.
 Kook ze tot een dikke Siroop.

HONIG VAN ROZEMARYN-BLOEMEN.

Neem welverzadigt aftrekzel van versche Bladeren en
 Bloemen van Rozemaryn, tien oncen.
 Gefchuimden Honig een pond.
 Laetze een weinig kooken tot de dikte van een Si-
 roop.

HONIG VAN BENGELKRUID.

Neem Gezuivert Sap van Bengelkruid drie ponden.
 Besten gefchuimden Honig vier ponden.
 Kook ze met een zacht vuur tot de lyvigheid van
 een Siroop.

HONIG VAN ROODE ROOZEN.

Neem onöpen gedroogde Roozen, van haere onderste
 Klacuwttjes ontdaen zynde, een pond.
 Laetze in eene genoegzaeme hoeveelheid Waters
 weken; doe dan by het doorgezeegen en sterk uitge-
 perste aftrekzel
 Besten gefchuimden Honig drie ponden.
 Kook het met een zacht vuur tot de Lyvigheid van
 een dikke Siroop.

EEN-

HONIG-SIROOPEN. 103

EENVOUDIGE HONIG-AZTN.

E N

HONIG-AZYN VAN ZEE-AJUIN.

Neem besten geschuimden Honig drie ponden.

Laet hem op de warme affche in een verglaesd aerde-vat smelten, gesmolten zynde zo laet 'er by gemengt worden

Witte Wyn-Azyn, of
Azyn van Zee-ajuin twee ponden.

Laetze door een zacht vuur tot de dikte van Sirop gebracht worden.

AZTNEN.

GEDESTILLEERDE AZYN.

Neem zeer zuuren Wyn-Azyn zo veel gy wilt.

Laet hem uit een glas of welvertinde kolf tot drie vierde deelen destilleeren, het waterachtige dat eerst overkomt wegwerpde.

Azyn van Goud-

————— Lavendel-

————— Roozen-en

————— Vlier-Bloemen.

————— Wynruit-Bladeren.

Zy worden alle op dezelfde wyze gemaect.

Neem de Bloemen of Kruiden, middelmatig gedroogt, drie oncen.

Wyn-Azyn twee Ponden.

Laetze lang trekken, en daer na doorgezeegen worden.

AZYN

AZYN VAN ZEE-AJUIN.

Neem Zee-ajuin in fchyven gefneeden, en een weinig gedroogt, een pond.

Azyn zes ponden.

Week den Zee-ajuin met een zachte warmte in den Azyn, pers hem daer na uit, en zet dit weg opdat de vuiligheden zinken; ten laesten doe by den Azyn, van zyn droeffem gezuivert zynde, ontrent het twaelfde gedeelte flappen Brandewyn, opdat hy des te langer van het schimmel bevryd blyve.

TERIAKEL-AZYN.

Neem Teriakel van Andromachus twee oncen.

Wyn-Azyn vyf-entwintig oncen.

Laet dit lang trekken, en deeze Azyn daarna doorgooten zynde voor het gebruik bewaert worden.

AFZIEDZELS, MELKDRANKEN,

SLTMEN enz.

WIT AFZIEDZEL VAN SYDENHAM.

Neem gefchaefde Hertshoorn.

Kruim van Wittebrood, van elks twee oncen.

Kook ze met vier ponden zuiver Water tot op twee ponden.

Maek het daarna met eene genoegzaeme menigte Suikers zoet.

VER-

AFZIEDZ: MELKD: SLYMEN enz. 105

VERZACHTEND EN WINDBREKEND AFZIEDZEL
VOOR EEN KLYSTEER.

Neem Bladeren van Heemst.
————— Glaskruid.
Bloemen van Kamillen.
————— Meliloten, van elks een halve
hand vol.

Zoet Venkel-Zaed twee vierendeel Loots.

Kook ze in eene genoegzaeme hoeveelheid Waters
tot op acht oncen.

AFZIEDZEL VAN GERST.

Neem gepelde Gerst twee oncen.
Regen-Water drie ponden.

Kook ze tot een derde deel verteert is, en zyġ het
door

AFZIEDZEL VAN PETRUS FORESTUS.

Neem Pieterfelie-en
Venkel-Wortel, van elks twee oncen.
Heemst-Bladeren twee handen vol.
Vier groote koude Zaeden, van elks twee vierendeel Loots.
Roode Spaensche Erwtten, gekneusd, een once.
Vette Vygen zes in getal.
Gepelde Gerst anderhalf once.

Look ze in zuiver Water anderhalf uur lang, op het
einde 'er by doende Zoethout - wortel zes vierendeel
Loots, en maek 'er een doorzygzal af van twee
en een half pond. Zo 'er met de Wortelen van
Zoethout, ook gezuiverde Sene-Bladeren en Anys-
Zaed, van elks een once, by gedaen worden noemt
men het *Afziedzel van Petrus Forestus met Senebladeren.*

O

VER-

VERKOELENDE EN VERZACHTENDE MELK-DRANK.

Neem Zaed van Komkommers dat niet rans is.

———— Witte Maenkop, beide geflooten, van
elks een once.

Gepelde Haver.

———— Zoete Amandelen, van elks een half
once

Laet 'er met eene genoegzaeme menigte zuiver gekookt Water, in eene marmere Mortier, een Melk-Drank van gemaekt worden; en doe by twee ponden van dit doorgezeegen vocht, anderhalf once Roozen-Juleb met twee vierendeel Loots Prunel-Zout.

SLYM VAN QUEE-ZAED.

Neem Quee-Zaed een vierendeel Loots.

Zuiver Water vier oncen.

Kook het op een zacht vuur tot het Water bynagelyk Ei-wit, of lymachtig werde; doe het dan door een Linnendoek. Men kan, als het te paskomt, in de plaets van zuiver Water, Roozen-of ander Water neemen.

Op dezelfde wyze word bereid.

Slym van Arabische Gom.

———— Gom dragant.

———— Heemst-Wortel.

———— Saleb-Wortel.

———— Vlooi-Zaed enz.

GELEI VAN HERTSHOORN.

Neem zeer witte en zuivere geschaeftde Hertshoorn vier oncen.

Regen-Water drie pinten.

Laet:

Laet ze in een verglaesd toegeslooten vat gedurende vier of vyf uren, (dat is tot byna twee deelen verteert zyn) gekookt worden, zo dat eenige druppelen van het heldere vocht, in een Lepel genomen, op eene koude plaets tot een weekachtige Gelei zaemenstollen; doe dan het gekookte door een Zeef, en meng 'er het wit van acht Eieren met de Schaelen onder, schudt het wel en lang om, en doe 'er daarna by

Versch uitgeperft Sap van Citroenen vyf oncen.

Versche Citroen-Schillen twee vierendeel Loots.

Besten Rhynschen Wijn tien oncen.

Zeer witte Suiker zo veel genoeg is voor een aengenaeme smaek.

Laet het wederom een vierde-uurs op een zacht vuur gekookt worden, altyd roerende, en het vocht een en andermael door een Ypocras-mouw worden doorgezeegen, op dat het zeer helder zy, het welk daarna in bekwaeme vaten op een koude en drooge plaets moet weggezet werden, opdat het verdikke tot een Gelei.

VAN DE OLIEN.

OLIEN DOOR UITPERSING.

Olie van bittere Amandelen.

— zoete Amandelen.

— Laurier. De oprechte wordt uit de gelukkige Eilanden overgebracht.

— Foelie komt uit Oost-Indien.

— Moschaetnoot wordt uit Oost-Indien overgebracht.

— Okker-Nooten.

108 U I T G E P E R S T E O L I E N .

Olie van rype Olyven komt uit Spanjen.

———— Palm word uit Indien en Genua overgebracht.

———— Bilsen-

———— Lyn-

———— Nardus-

———— Maen-en

———— Mostert-Zaed.

Worden op de volgende wyze bereid.

Neem de Amandelen die droog en niet verrot zyn, of van de gemelde Zaeden, zo veel gy wilt. In eene marmere Mortier zeer fyn gestooten zynde, doe ze in eenen ruwen hennipen-doek, en pers 'er allengskens met een koude pers den Olie uit.

 O L I E V A N E I E R E N .

Neem versche Eieren zo veel gy wilt.

Laet ze tot ze hard worden kookken, en de Schaelen met het wit weggedaen worden; pers dan uit de doojers in een pan gebraden tot zy olieachtig worden, den Olie, gelyk van de Amandelen gezegt is.

 O L I E N D O O R W E E K I N G E E N K O O K I N G E .

Olie van Alfem uit de Toppen.

———— Dille uit de Bladeren en Bloemen.

———— Kamillen uit de Bloemen.

———— Sint Jans Kruid uit de toppen en Bloemen.

Olie

GEWEEKTE EN GEKOOKTE OLIEN. 109

- Olie van witte Lelien uit de Bloemen.
—— Roozen (volmaekte) uit de openeroode Roozen en rypen Olie.
—— Wynruit.
—— Nachtschade, uit de Bladeren en bezien, met Roozen-Olie.
—— Welriekend drieblad, uit de Bladeren en Bloemen.

Zy worden alle op dezelfde wyze gemaekt, als
Neem Toppen van groenen Alfem, gefneeden en gestooten, vier oncen.

Olie van Olyven drie ponden.

Na eenige dagen geweekt te hebben, zo laetze zachtjes kooken tot dat 'er byna al het vocht afgehaelt zy; daer na laet de Olie doorgezeegen en uitgeperft worden, moettende wyders door nederzinking worden gezuivert. De kooking nu moet geschieden in vaten die met een Helm gedekt zyn, of in een hoog scheikundig-Phiool-glas, opdat de vlugge deelen behouden worden.

OLIE VAN BEVERGEIL.

- Neem Bevergeil.
Drooge Storaks.
Gom Opopanax.
—— Galbanum.
Euphorbium.
Baltert Kaneel.
Bittere Costus.
Lange Cyperus-en
Bertram-Wortel.

O 3

Spi-

110 GEWEEKTE EN GEKOOKTE OLIEN.

Spikenard uit indien.
Zevenboom.
Saffraen.
Kemelshooi.
Staertpeper.
Lange-en
Zwarte Peper, van elks twee vierendeel Loots.
Olyven-Olie drie ponden.
Witte Wyn een pond.

Gefneeden en gestooten zynde, laetze twee dagen lang in den Wyn geweekt worden; doe'er dan den Olie by, en na eene herhaelde weeking van eenige dagen, zo kook ze zachtjes in een dubbeld vat tot de Wyn verteert is; laet het daer na doorgezegen, uitgeperst, en gezuivert worden.

OLIE VAN SAFFRAEN VOOR DE

KIKVORSCHEN-PLEISTER.

Neem Engelsche Saffraen.
Klein Kardamon-Zaed.
Lifch-Wortel, van elks een once.
Myrrhe een half once.
Wyn-Azyn een half pond.

Week deeze gedurende zes dagen; doe'er daarna by Olyven-Olie anderhalf pond.

Na eene nieuwe weeking van eenige dagen, zo kook het met een zacht vuur in een hoog Phiool-Glas tot de Azyn verteert is; zyg het daarna door, en pers het uit.

OLIE

GEWEEKTE EN GEKOOKTE OLIEN. III

OLIE VAN AERD-WORMEN.

Neem Aerd-wormen, in Wyn gewasschen; een half pond.

Olyven-Olie twee ponden.

Witten Franschen Wyn vier oncen.

Zet ze warm te weeken gedurende eenen dag,
kookze tot de Wyn verteert is; zyg het door, en
pers het uit.

OLIE VAN MASTIK.

Neem uitgelezen Mastik drie oncen.

Roozen-Olie een pond.

Witte Wyn twee oncen.

Laetze gekookt worden in een gesloten Ketel tot
de Wyn verteert is, zyg het daarna door, en pers
het uit.

OLIE VAN SLYMEN.

Neem verschen gesneeden Heemstwortel vier oncen.

———— Gekneusden Zee-Ajuin een once.

Fænegrick-en

Wyn:Zaed, beide gestooten, van elks anderhalf
once.

Na behoortlyke weeking in eene genoegzaeme menig-
te Waters, zo kook ze daer na zachtjes, tot dat ze de dik-
ke en lymachtige slymen afleggen. By welke doe

Olie van Dillen.

———— Kamillen.

Olie

112 GEWEEKTE EN GEKOOKTE OLIE.

Olie van witte Lelien, van elks zestien oncen.

Laetze te gelyk kooken tot het Water verteert is, achtgeevende dat 'er geen verbranding geschiede; zyg het daerna door.

NARDUS-OLIE.

Neem Spikenard uit Indien drie oncen.

Majelyn twee oncen.

Laurier-blad.

Paradys-Hout.

Welriekende Calmoes.

Cyperus-en

Alant-Wortel.

Klein Kardamon-Zaed.

Foelie.

Kemels-Hooi, van elks anderhalf once.

Witten Wijn twee ponden.

Olyven-Olie vier en een half pond.

Laetze eenige dagen warm geweekt worden, vervolgens in een hoog Phiool-Glas kooken, zyg het eindelyk door, en pers het uit.

OLIE VAN SCORPIOENEN.

Neem Scorpioenen, die gezond en vlug zyn, vyftien

in getal. Giet 'er op

Olie van bittere Amandelen twee ponden.

VAN

VAN DE ZALVEN EN BALSEMEN.

EGYPTISCHE ZALF.

Neem Spaensch Groen vyf oncen.
 Rœuwen Aluin een once.
 Besten Honig veertien oncen.
 Sterken Wyn-Azyn zeven oncen.
 Kook ze volgens de konst tot de dikte van een Zalf.

WITTE KAMFER-ZALF.

Neem Roozen-Olie een pond.
 Wit Wafch drie oncen.
 Lootwit zes oncen.
 Kamfer, met Roozen Olie gewreeven, twee vierendeel Loots.
 Laet 'er volgens de konst een Zalf van gemaakt worden.

EENVOUDIGE HEEMST-ZALF.

Neem Olie van Slymen twee ponden.
 Geel Wafch een half pond.
 Hars drie oncen.
 Terpentyn anderhalf once.
 Laet 'er volgens de konst een Zalf van gemaakt worden.

ZAEMGESTELDE HEEMST-ZALF.

Neem Olie van Slymen twee ponden.
 Geel Wafch een half pond.

P

Hars

Hars.

Spiegel-Hars, van elks drie oncen.

Gom Galbanum.

— van Klim.

Terpentyn, van elks een once.

Laet 'er volgens de konst een zalfvan gemaekt worden.

Men merke dat de Gom Galbanum in Azyn gesmolten moet worden.

VERKENSBRÖOD-ZALF.

Neem Sap van Verkensbrood-wortelen een pond.
Of in deszelfs plaets

Afkookzel van een pond gedroogde en aen
stukken gesneeden wortelen van Verkens-
brood.

Sap van Ezel-Komkommer een half pond.

Wortelen van Eiken-varen drie oncen.

Merg van Koloquint anderhalf once.

Euphorbium twee vierendeel Loots.

Gekneust zynde laetze eenige dagen weken, daer na
zachtjes kooken tot de Sappen verteert zyn; giet het
door en pers het uit, en laet in het uitgeperste smelten
Koei-Boter.

Olie van Irias, van elks een half pond.

Geel Wasch twee en een half once.

Meng onder deeze, nog laeuw zynde,

Gom Sagapeen in Azyn gesmolten, gezuivert,
en door een zacht vuur uitgewaessent, drie
vierendeel Loots.

Stieren-gal, tot de dikte van Honig uitgedampt,
een half once,

En daer na de volgende dingen tot een zeer fyn
Poeder gebracht.

Scam-

Scammonie.

Koloquint.

Turbit-wortel.

Aloe.

Miferi-bezien, van elks twee en een half vierendeel Loots.

Euphorbium.

Myrrhe.

Kamil-Bloemen.

Lange Peper.

Gember-wortel, van elks een vierendeel Loots.

Steen-Zout twee vierendeel Loots.

Laet 'er naer de konst een Zalf van gemaekt worden.

G U L D E Z A L F.

Neem Olyven-Olie twee ponden.

Geel Wach zes oncen.

Terpentyn twee oncen.

Rinchen-hars.

Spiegel-Hars, van elks anderhalf once.

Deeze te gelyk gesmolten en laeuw geworden zynde, zo laet het volgende ingestroot worden;

Maftik.

Wirook, van elks een once.

Saffraen een vierendeel Loots.

Laet dit volgens de konst een Zalf worden.

KONINGLYKE ZALF.

Neem Geel Wasch.
 Zwarte Pek.
 Geelen Hars, van elks een half pond.
 Olie van Olyven twee ponden.
 Laet het naer de konst een Zalf worden.

KONINGLYKE ZALF MET TERPENTYN.

Word gemaekt, zo by de vorige gesmoltene zacken
 gevoegt worden
 Terpentyn vier oncen.

GEELE KONINGLYKE ZALF.

Word gemaekt, indien'er zes oncen Terpentyn, in
 de plaets van de zwarte Pek, bygevoegt en onder ge-
 mengt worden voor dat de andere dingen kout zyn.

ZALF VAN KALK.

Neem Kalk eenige reizen gewasschen.
 Wasch, van elks drie oncen.
 Olie van Roozen een pond.
 Laet 'er naer de konst een Zalf van worden.

BLAEUWE BESCHERM-ZALF OF CEROEN.

Neem Wyn-Azyn acht pinten.
 Gepoederde Menie acht ponden.
 Kook het tot op de helft, zyg het door, en doe by
 het overgeblevene

Wyn-

Wyn-Azyn acht pinten.

Kook het, zyg het door als voren, en herhael dit viermael; alsdan

Neem den te voren doorgezeegen Azyn twaëlf ponden.

Olyven-Olie twee-entwintig ponden.

Geel Wasch tien ponden.

Goudglit zes ponden.

Beste Blauwzel, gepoedert, zestien ponden.

Drie ponden poeder van Lootwit.

Laeten de Azyn en Olie tot de gedaente van een Smeerzel gemengt, en daarna het Wasch en de overige dingen 'er by gedaen worden, opdat het met lang te mengen en te kneeden naer de wet der konst een smeerzel werde. Indien, in de plaets van Olyven-Olie zoete Amandel-Olie en wit Wasch genoomen worden, zo zal dit een uitmuntende Zalf zyn zonder eenigen stank: edoch laet alsdan een mindere hoeveelheid bereid worden, opdat zy altyd versch bewaert werde.

EENVOUDIGE BLAEUWE ZALF.

Neem verkoelende Zalf zonder Lighaem vier oncen.
Blauwzel twee en een half once.

Roer ze in een Marmere Mortier tot een Zalf.

ROODE OPDROOGENDE ZALF.

Neem Olie van Olyven anderhalf pond.

Wit Wasch.

Armenische Klei.

Bereide Klemei-Steen, van elks vier oncen.

Goudglit.

P 3

Loot

Z A L V E N.

Lootwit, van elks drie oncen.

Laet 'er naer de konst een Zalf van gemaekt worden.
Zo ze iemand met Kamfer begeert, doet men 'er twee vierendeel loots, in Olie van Olyven gesmolten, by.

W I T N I E T - Z A L F.

Neem Olie van Nachtschade zestien oncen.

Wit Wasch vyf oncen.

Te gelyk gesmolten zynde, strooi 'er de volgende tot een fyn Poeder gebrachte zaeken in;

Gewasschen Lootwit twee oncen.

Bereid Witniet.

Gebrand en gewasschen Loot, van elks een once.

Eindelyk, meng onder dezelve, byna koud geworden zynde,

Wierook een once.

Opdat 'er naer de wet der konst een Zalf van werde.

B R U I N E Z A L F.

Neem doode Kop.

't Waterachtige van Koperrood.

Azyn, van elks een once.

Spaensch-Groen vyf vierendeel Loots.

Geschuimden Honig drie oncen.

Laet 'er volgens de konst een Zalf van gemaekt worden.

A L A N T - Z A L F M E T K W I K.

Neem Alants-Wortelen in Azyn gekookt, gekneusd, en een weinig tot bry gedroogt zynde, een pond.

Oude

Oude gezoute Verkens Reuzel acht oncen.

Ouden Olie vier oncen.

Kwikzilver.

Nieuw Wasch.

Gewasschen Terpentyn, van elks twee oncen.

Gemeen Zout, tot een zeer fyn Poeder gebracht, een once.

Laet het Vet de Olie en 't Wasch smelten, gesmolten zynde zo meng 'er het Merg van de Alants-Wortelen, alsook het Zout met den Terpentyn, waer in de Kwik naeuwkeurig gebluscht zy, onder.

Laet 'er volgens de kunst een Zalf van gemaakt worden. Op dezelfde wyze word bereid

ALANT-ZALF ZONDER KWIK EN TERPENTYN.

ZALF VOOR DE KLOOVEN DER BORSTEN.

Neem Olie van Olyven drie oncen.

———— Eieren.

Verkens-Reuzel, van elks een once.

Versche ongezoute Boter drie en een half once.

Arabische Gom.

Dragant Gom van elks zes vierendeel Loots.

Balsam van Peru een vierendeel Loots.

Laet 'er naer de konst een Zalf van gemaakt worden.

ZALF VAN MARTIATUS.

Neem Alfem-

Averuit-en

Basilicum-Kruid.

Krui-

- Kruiden van Kalamint.
 ————— Duizend Gulden-Kruid.
 ————— Bathengel.
 ————— Tuin-Coftus.
 ————— Scherpe Muurpeper.
 ————— Majelyn.
 ————— Water-munte.
 ————— Sleutel-Bloem.
 ————— Zevemboom.
 ————— Salie.
 ————— Vlier, van elks anderhalf once.
 ————— Rozemaryn.
 ————— Wynruit.
 Laurier-Bladeren, van elks drie oncen.
 Komyn.
 Fenegriek-en
 Groot Netel-Zaed, van elks een half once.
 Merg uit Herte-of Koei-fchonken zes oncen.
 Vloeyjende Storaks drie oncen.
 Ongezoute Boter een pond.
 Uitgeperften Olie van Mufchaet-Nooten een
 once.
 Olyven-Olie vier ponden.
 Geel Wasch een pond.
 Witten Wyn zo veel genoeg is.

Laeten de Kruiden en Zaeden gefneeden en ge-
 kneusd zynde, na een behoorlyke weeking in den Wyn
 en Olie gekookt worden tot al het vocht verteert is.
 Laet dan in den uitgeperften Olie het Herte-merg door
 een doek gedaen zynde, met de Boter en het Wasch
 gefmolten worden; by welke gy op het einde der fmel-
 ting, den uitgeperften Olie van Mufchaet-Nooten, en
 den vloeyjenden Storaks voegen moet, opdat 'er vol-
 gens de konft een zalf van werde.

GE-

GEMENGDE ZALF DER WONDHEELERS.

Neem Pleister van Witniet.
 Koninglyke Zalf, van elks een pond.
 Meng by deeze door een zacht vuur gsmolten zynde,
 Roode neergeslagen Kwik anderhalf once.
 Laet 'er naer de kunst een Zalf van gemaekt worden.

N A P E L S C H E Z A L F.

Neem raeuwe Kwik twee oncen.
 Ontbind ze in eene genoegzaeme menigte Vence-
 tiaenschen Terpentyn; doe 'er daerna by
 Zwarte Zeep.
 Verkens Reuzel, van elks een pond.
 Laet 'er naer de konst een Zalf van gemaekt worden.

Z E N U W - Z A L F.

Neem Heemst-Zalf acht oncen.
 Verkens-Reuzel vier oncen.
 Olie van Dillen.
 ——— Kamillen.
 ——— Laurier.
 ——— Wormen, van elks anderhalf once.
 Wasch twee oncen.
 Laetze op een zacht vuur gsmolten, en tot een Zalf
 geroert worden, met 'er eindelyk koud onder te men-
 gen
 Overgehaelden Brandewyn twee oncen.
 Steen-Olie.
 Spyk Olie.

Q

Olie

Olie van Bevergeil.

_____ Terpentyn, van elks zes vierendeel
Loots.

Laet 'er naer de kunst een Zalf van gemaakt worden.

VERKOELENDENDE ZALF.

Neem Goudglit, tot een ontaftbaer Poeder gebracht,
een half pond.

Roozen-Olie.

Zeer zuuren Wyn-Azyn, van elks een pond.

Laet 'er roerende in een Mortier, dan eens een we-
nig Olie, dan een weinig Azyns 'er by gietende, vol-
gens de konst een Zalf van gemaakt worden.

VERKOELENDENDE ZALF ZONDER LIGHAAM.

Neem Azyn van Goudglit vier oncen.

Olyven-Olie zo veel genoeg is.

Dat 'er door gestadige Roering een weeke Zalf van
werde.

O O G - Z A L F.

Neem bereide Klemmei-Steen drie oncen.

Bereid oogniet een once.

Wit Koperrood.

Kamfer, van elks twee scrupels.

Roozen-Zalf een pond.

Laet de Kamfer met verschen zoeten Amandel-Olie
gewreeven, en 'er vervolgens naer de kunst een Zalf
van gemaakt worden.

Zalf

ZALF OF BALSEM OPODELDOCH.

Neem geest van Lavendel twee ponden.
 Witte Spaensche Zeep vyf oncen.
 Week ze met een zachte warmte tot zy vereenigt werden; Doe 'er dan by
 fer een once
 stilleerden Olie van Rozemaryn.

----- Orego, van elkstwee
 vierendeel Loots.
 roerende.

L-OF WELRIEKENDE-ZALF.

en gezuiverden en met Roozen-water
 affchen Verkens-reuzel twee ponden.

op een zacht vuur gesmolten zynde,

ekende Appelen, in schyven gesneden,
 en.

n-Hout, versch geschaeft.

as-Hout gesneden.

tynfchen Irias-wortel, van elks zes vierendeel Loots.

eenige dagen in een verglaesd aerde-vat warm
 weeken staen; daerna dezelve gesmolten zynde doe
 er in een zakje, waer in is

Benzoin.

Drooge Storaks, beide grof gestooten, van elks
 een Loot.

Beste Kaneel drie vierendeel Loots.

Kruidnagelen een vierendeel Loots.

Q 2

Van

af voor Ontkoste

Le quest ider ... 2 — 17 — 4

Point voor ider 17 — 2 — 4

Tractement

des A. Couchen. enta 43 — 15 — 11

ZALF OF BALSEM OPODELDOCH.

Neem geest van Lavendel twee ponden.
 Witte Spaensche Zeep vyf oncen.
 Week ze met een zachte warmte tot zy vereenigt werden; Doe 'er dan by
 Kamfer een once
 Gedestilleerden Olie van Rozemaryn.
 ----- Orego, van elkstwee
 vierendeel Loots.

Meng het roerende.

APPEL-OF WELRIEKENDE-ZALF.

Neem verschen gezuiverden en met Roozen-water gewasschen Verkens-reuzel twee ponden.
 Langzaam op een zacht vuur gesmolten zynde, zo doe 'er by
 Welriekende Appelen, in schyven gesneden, zestien.
 Roozen-Hout, versch geschaeft.
 Sassafras-Hout gesneden.
 Florentynschen Irias-wortel, van elks zes vierendeel Loots.
 Laetze eenige dagen in een verglaesd aerde-vat warm te weeken staen; daarna dezelve gesmolten zynde doe 'er in een zakje, waer in is
 Benzoin.
 Drooge Storaks, beide grof gestooten, van elks een Loot.
 Beste Kaneel drie vierendeel Loots.
 Kruidnagelen een vierendeel Loots.

Q 2

Van

Van het vuur gezet zynde, laetze dus eenige dagen staen; daerna laet het doorzygzal met
Roozen-water vier oncen

Zachtjes met een Stamper geroert worden tot de Zalf koud geworden is.

P O P U L I E R - Z A L F.

Neem versehe oogen of toppen van Populier.
verschen Verkens-Reuzel, van elks drie ponden.

Laeten de Populier-Knoppen of Botten gestooten, en in den Reuzel geweekt worden, tot dat men de volgende Kruiden verzamelen kan.

Neem Kliffen-

Bilsen-

Salade-

Mandragers-

Zwarte heul-

Groot en

Klein Huislook-

Nachtschade-

Violen-en

Venus-navel of Porcelyn-Bladeren.

De opperste Toppen der Braem-bezien, van elks twee handen vol

Gestooten zynde, kookze met drie ponden Verkens-Reuzel tot al het vocht verteert is, gestadig roerende; meng 'er dan den Reuzel met de Populier-Knoppen onder, en na een zeer ligte kooking zo zyg het door, sterk uitpersfende; en roer tot het koud werde.

ROO.

ROOZEN-ZALF.

Neem Verkens-Reuzel, naeuwkeurig van zyne vliezen
ontdaen, twee ponden.

Gedestilleert Roozen-water

Zo veel 'er met roeren in een marmere Mortier on-
der den Reuzel gebracht kan worden.

ZALF TEGEN DE SCHURFT.

Neem Verkens reuzel drie oncen.

Olyven-elie een once.

Gember-wortel.

Zwarte Peper.

Lootwit, van elks twee vierendeel Loots.

Raeuwen Aluin een vierendeel Loots.

Zwavel-bloemen een half once.

Roode Neergeplotte Kwik twee vierendeel
Loots.

Zwarte Zeep een vierendeel Loots.

Laet 'er naer de kunst een Zalf van gemaakt worden.

ZALF OF SMEERZEL VAN WALSCHOT.

Neem Olyven-olie drie oncen.

Walschot zes vierendeel Loots.

Wit Wasch twee vierendeel Loots.

Te gelyk op een zacht vuur gesmolten zynde, zo
roer ze gestadig en sterk tot ze geheel koud gewor-
den zy.

GROENE ZALF OF BALSEM.

Neem Lyn-olie een half pond.
 Gom Elem twee oncen.
 Gestooten Spaensch-groen twee vierendeel
 Loots.
 Dat ze met een zacht vuur naar de kunst een Zalf
 werden.

B A L S E M E N.

B A L S E M V A N A R C E U S.

Neem Gom Elem.
 Terpentyn uit den Dennenboom, van elks an-
 derhalf once.
 Oud gesmolten Schaepen-smeer twee oncen.
 Ouden gesmolten Verkens-reuzel een once.
 Laet 'er volgens de konst een Balssem van gemaakt
 worden.

B A L S E M V A N L U C A T E L.

Neem Olie van Sint Janskruid.
 Welgewassen Venetiaenschen Terpentyn, van
 elks zes oncen.
 Geel Wasch vier oncen.
 Balssem van Peru twee vierendeel Loots.
 Rood Sandel-hout een half once.
 Canarie-wyn vier oncen.
 Laet 'er volgens de kunst een Balssem van gemaakt
 worden.

WOND-

W O N D - B A L S E M .

Neem gestooten Benzoin drie oncen.
 Balsen van Peru twee oncen.
 Gewreeven Lever-Aloë een half once.
 Overgehaelden Brandewyn twee ponden.
 Laet ze gedurende drie dagen in een water-bad
 geweekt, en doorgezeegen worden.

B A L S E M D E S L E V E N S .

Neem Terpentyn-olie acht oncen.
 Zout van Wynsteen een half once.
 Venetiaensche Zeep drie oncen.
 Zet den Terpentyn-olie met het Wynsteen-zout in
 eene glaze Phiool, wel toegestopt, op warm Zand tot
 dat het afstrekzel zich zeer rood verdoone; giet dan
 den Terpentyn olie in eenig vat klaar af, en door een
 zacht vuur allengskens warm gemaekt zynde, zo doe
 'er by de zeer fyn gesneden en welgedroogde Zeep,
 gestadig roerende tot zy gesmolten zy; daar na zet
 het van 't vuur.

P L E I S T E R S .

P L E I S T E R T E G E N D E G E B R A N D H E I D .

Neem Roozen-zalf.
 Wit Wasch, van elks een pond.
 Gestooten Wierook drie oncen.
 Natuurlyk Vermiljoen een half once.
 Dat 'er volgens de wet der konst een Pleister van
 werde.

KLE-

K L E V E N D E P L E I S T E R.

Neem Olie van Olyven een pint.
 Rinschen Hars acht oncen.
 Zeer fyne gestoote en gezifte Menie twaelf oncen.

Den Olie en Hars gelyk gesmolten, door een doek gedaen, en weder op het vuur gestelt zynde, zo meng 'er de Menie by, en kook ze tot een behoorlyke dikte. Zy word gepreezen, zo ze in 't water hard word.

P L E I S T E R T E G E N D E O P S T Y G I N G.

Neem Gom Galbanim twaelf oncen.
 Gestooten Takamak.
 Geel Wasch, van elks zes oncen.
 Duivels-drek.
 Gestooten Komyne-zaed.
 Venetiaenschen Terpentyn, van elks vier oncen.
 Olie van Barnsteen twee vierendeel Loots.
 Laet 'er naer de konst een Pleister van gemaakt worden.

H O O F D - P L E I S T E R.

Neem gewreeven Tacamak.
 Geel Wasch, van elks vier oncen.
 Te gelyk gesmolten zynde, doe 'er by Venetiaenschen Terpentyn vier oncen.
 Dat 'er een Pleister van werde, by dewelke men van het vuur gezet, en byna kout geworden, minge Gedestilleerden Olie van Lavendel twee vierendeel Loots.
 — Barnsteen een vierendeel Loots.

P L E I.

P L E I S T E R V A N C H A V O N .

Neem Goudglit vier en twintlg oncen.
 Olyven-olie twee en een half pond.
 Geel Wafch een pond.
 Gom Ammoniak, drie oncen en twee viere-
 deel Loots.
 Galbanum, tien vierendeel Loots.
 Opopanax.
 Wierook, van elks een once.
 Mannetjes Wierook, twee oncen.
 Myrrhe.
 Stinkende-gom of Bdellium.
 Mastik.
 Spaensch-groen, van elks een once.
 Bereide Zeil-steen vier oncen.
 Ronde Hool-wortel, twee oncen.

Giet by het Goudglit en Spaensch-groen, met den
 Olyven-olie een genoegzaeme hoeveelheid Waters,
 en laet ze tot de dikte van een Pleister gekookt wor-
 den; doe 'er dan het Wafch, de gefmoltene Gom-
 men, en daer na de Poeders by.

P A L M - P L E I S T E R .

Neem Ouden Olie van Olyven.
 Goudglit, van elks drie ponden.
 Kookze met een genoegzaeme menigte zuiver Wa-
 ters, tot dat het Goudglit ontbonden zy, en doe 'er
 gedurig met een Spatel roerende by
 Verkens-reuzel, twee ponden.
 Laet 'er volgens de konst een Pleister van gemaekt
 worden.

R

GOM

G O M - S A P - P L E I S T E R.

Neem Olie van Slymen, acht ponden.
 Goudglit, vier ponden.
 Wasch.
 Terpentyn, van elks een half pond.
 Gom Ammoniak.
 Galbanum.
 Opopanax.
 Sagapeen, van elks vier oncen.

Den Olie en het Goudglit, te gelyk met eene genoegzaeme menigte Waters gekookt zynde, zo laet 'er het Wasch, en daerna de in Azyn gesmolten Gommen by gedaen worden, opdat 'er volgens de konst een Pleister van werde.

R O O D E B E S C H E R M - P L E I S T E R.

Neem Wilgen-
 Effen-en
 Braem-bladeren, van elks vier handen vol.
 Groote Smeer-wortel met het blad, twee handen vol.
 Schors van den Effen-wortel.
 Toppen van Mirte, van elks een hand vol.
 Alles gestooten zynde, zo giet 'er by
 Wrangen rooden Wyn veertig oncen.
 Roozen-azyn, twee oncen.
 Laet ze in een laeuwe plaets acht dagen achter een weeken, doe 'er daer na by
 Roozen-olie, anderhalf pond.
 Mastik-olie, een half pond.

Laet

P L E I S T E R I S. 131

Laet ze met een zacht vuur gekookt worden, daer na moet het sterk uitgeperste doorzygzel koken met

Goudglit

Zilverglit, van elks zes oncen.

Tot de dikte van een Pleister, onder het kooken 'er by doende

Schaepen-vet, een pond.

Nieuw Wasch, twee ponden.

En de kooking geëindigt zynde,

Terpentyn, vier oncen.

Mannetjes Wierook.

Myrrhe, van elks een once.

Mastik, een half once.

Armenische Klei.

Menie.

Gezegelde Aerde, van elks vier oncen.

Laet 'er naer de konst een Pleister van gemaakt worden.

P L E I S T E R V A N W I T N I E T.

Neem Geel Wasch, vyftien oncen.

Olie van Nachtschade, veertien oncen.

Gewasschen Lootwit, vier oncen.

Gebrand Loot, zes oncen.

Witniet, anderhalf once.

Mannetjes Wierook, tien vierendeel Loots.

Laet 'er volgens de kunst een Pleister van gemaakt worden.

GALBANUM-PLEISTER MET SAFFRAEN.

Neem Gom Galbanum in Azyn gesmolten, doorgooten, en tot de lyvigheid van een Pap verdikt, zes oncen.

Meloten-pleister.

Gom sap-pleister, van elks drie oncen.

Geel Wasch, twee oncen.

Terpentyn, een once.

Engelsche Saffraen, zes vierendeel Loots.

Laeten de Pleisters met het Wasch smelten, en doe de Galbanum met den Terpentyn vermengt, en eindelyk de gestooten Saffraen 'er by.

EENVOUDIGE KLEMEI-STEEN-PLEISTER.

Neem Klemei-steen, drie ponden.

Goudglit, een pond.

Olyven-olie, anderhalf pond.

Ongezoute Boter, drie oncen.

Gemeen Water.

Scherpen Azyn, van elks zo veel genoeg is.

Laet 'er volgens de konst een harde Pleister van gemaakt worden.

Z A E M G E S T E L D E K L E M E I - S T E E N -
P L E I S T E R .

Neem Bereiden Klemei-steen, een once.

Goudglit, twee oncen

Lootwit.

Oog-

P L E I S T E R S. 133

Oogniet, van elks een half once.
 Terpentyn, een once.
 Wierook, vyf vierendeel Loots.
 Mastik, drie vierendeel Loots.
 Myrrhe, twee vierendeel Loots.
 Kamfer anderhalf vierendeel Loots.
 Wit Wasch, anderhalf once.
 Bokken-smeer, twee oncen.

Die in Poeder gebracht kunnen worden, gestooten zynde, zo laet ze met het Wasch, Smeer en den Terpentyn zaemen gesmolten zynde, vermengt worden; doe 'er op het einde de Mastik, Myrrhe en Wierook by, en geheel koud zynde, de Kamfer met Roozen-olie gevreeven.

Laet 'er volgens de kunst een Pleister van gemaakt worden.

L A B D A N U M - P L E I S T E R.

Neem Palm-pleister, zes ponden.
 Laurier-olie, anderhalf once.
 Spiegelhars.
 Geel Wasch, van elks negen oncen.
 Gom Galbanum.
 — Ammoniak.
 Stinkende Gom.
 Gom Opopanax.
 — Elem.
 Drooge Storaks, van elks twee oncen.
 Terpentyn.
 Rinschen Hars, van elks drie oncen.
 Poeder van Florentynschen Irias-wortel.

R 3

Gom

Gom Labdanum, van elks drie en een half once.
 Laurier-bezien.
 Komyn-zaed.
 Kamillen- en
 Meloten-bloemen.
 Roode Roozen, van elks drie oncen.
 Thym- of Doot-kruid.
 Zevenboom, van elks een once.

Laeten de Palmpleister, Spiegel- en Rinschen Hars, het Wasch, en de Gom Elem te gelyk gesmolten worden: gesmolten zynde, doe 'er den Laurier-olie by, dan de Gom-Galbanum, Ammoniak en Opopanax, eerst met Azyn gezuivert, en met den Terpentyn vermengt zynde; vervolgens langzaam de andere Poeders.

M E L O T E N - P L E I S T E R.

Neem Meloten-bloemen zes oncen-
 Kamillen-Bloemen.
 Alfem- en
 Majelyn-bladeren.
 Fenegriek-zaed.
 Laurier-bezien.
 Wortel van Heemst, van elks drie vierendeel
 Loots.
 ——— Ronde Cyperus.
 ——— Florentynsche Irias.
 ——— Spikenard uit Indien.
 Bastert Kaneel-
 Konings-Komyn- en
 Sellery-Zaed.

Klein

P L E I S T E R S. 135

Klein Kardamon-zaed, van elks twee en een half vierendeel Loots.

Gom Ammoniak, tien vierendeel Loots.

Stinkende Gouw.

Drooge Storaks, van elks vyf vierendeel Loots.

Terpentyn, anderhalf once.

Gedroogde Vygen, twaelf in getal.

Hars.

Bokken-vet, van elks vier oncen.

Geel Wafch, acht oncen.

Spyk-olie, twee oncen.

Olie van Welriekend-drieblad.

Het Bokken-vet, den Hars en het Wafch door een zachte warmte gefmolten zynde, zo strooi 'er de voorschreeven Poeders in, en meng 'er eindelyk den Terpentyn, de gezuiverde Ammoniak-gom, den Spyk-en Welriekend-drieblad-olie onder, opdat 'er volgens de konst een Pleister van gemaakt werde.

P L E I S T E R V A N S L Y M E N.

Neem Olie van Slymen zes oncen.

Gom Ammoniak.

— Galbanum.

— Opopanax.

— Sagapeen, van elks een half once.

Saffraen, twee vierendeel Loots.

Geel Wafch, twintig oncen.

Terpentyn twee oncen.

De Gommen gefmolten, gezuivert, en met den Terpentyn gemengt zynde, laetze in den te voren gefmolten Olie en Wafch gedaen worden, en eindelyk de gestooten Saffraen.

AZYN-

AZYN-SAFFRAEN-PLEISTER.

Neem Geel Wasch.

Spiegel-hars.

Scheeps-Pek, van elks zes oncen.

Engelſche Saffraen, een once.

Gom Ammoniak.

— Galbanum.

Maſtik.

Myrrhe.

Terpetyn.

Wierook, van elks twee oncen.

Azyn zo veel genoeg is om de Gommen te smelten.

Het Wasch, de Spiegelhars en 't Scheeps pek gesmolten zynde, zo doe de in Azyn gesmolten en verdikte Gom Ammoniak en Galbanum 'er by, daer na de Maſtik met den Terpetyn, de Wierook en Myrrhe, en ten laesten de Saffraen; zonder kooking.

Laet 'er volgens de konſt een Pleiſter van gemaakt worden.

P L E I S T E R V A N P E K.

Neem Palm-pleiſter, twee ponden.

Bourgondiſche Pek, een pond.

Laetze t' zaemen smelten, opdat 'er een Pleiſter van werde.

P L E I S T E R V A N K I K V O R S S C H E N Z O N D E R K W I K.

Neem Olie van Kamillen.

— Dillen.

— Witte Lelien.

Spyk-

Spyk-olie, van elks vier oncen.
 Saffraen-olie, twee oncen.
 Verkens-reuzel, twee ponden.
 Kalfs-vet, een pond.
 Laurier-olie, acht oncen.
 Mannetjes Wierook, twee en een half once.
 Euphorbium, tien vierendeel Loots.
 Levendige Kikvorschen, in Wyn gewasschen,
 twaelf in getal.
 Aerdwormen, met Wyn afgewasschen, zeven
 oncen.
 Bladeren van Moeder-kruid.
 Kemelshooi- en
 Vreemde Lavendel-bloemen, van elks twee
 handen vol.
 Sap van Wilde Vlier- en
 ——— Alant-wortel.
 Helderer Terpentyn, van elks vier oncen.
 Vloeiende Storaks, drie oncen.
 Goudglit, twee en een half pond.
 Olyven-olie, zes onctn.
 Wit Wafch, twee pond.

Laeten de Kikvorschen en Wurmen in den Olie van Kamillen, Dillen, en Lelien, twee dagen lang te weeken gestelt worden, daer na doorgezeegen, en in den zelfden Olie de Bladeren van Moederkruid, de Bloemen van Kemelshooi, en vreemde Lavendel met het Euphorbium, vier-en twintig uren geweekt worden; zyg het daarna door, en pers het uit.

Het Goudglit nu moet met den Olyven-olie, het Sap van Wilde Vlier en van Alant-wortel, tot een genoegzaame harde Lyvigheid gekookt worden, daer by doende den Reuzel en het Vet, by welke men vervolgens het Wafch doet, 't geen op een zacht vuur 'er onder gemengt wordt, daer na den Olie van Kikvorschen enz., de Wierook, Terpentyn, Storaks, Olie van Laurier

rier en Saffraen, en op het laest de Spyk olie, wanneer de Pleister byna kout geworden is.

Indien men ze met Kwik begeert, zo word 'er by gedaen

Kwikzilver, in eene genoegzaeme menigte
Terpentyng gebluft, acht oncen.

Laetze door en door vermengt worden.

Zo'er een dubbelde of vierdubbelde menigte Kwik by gedaen word, noemt men haer

PLEISTER VAN KIKVORSSCHEN MET DUBBELDE
OF VIERDUBBELDE KWIK.

P L E I S T E R V A N R U S T I N G.

Neem Goudglit, twee ponden.

Olyven-olie, twee en een half pond.

Gemeen Water, zo veel genoeg is.

Laet ze kooken tot het Water verteert is, of tot een behoorlyke dikte, gedurig met een Spatel roerende, en doe 'er op 't einde by

Geel Wasch, een half pond.

Venetiaenschen Terpentyng.

Laurier-olie, van elks vier oncen.

Gom Opopanax, twee en een half once.

— Galbanum, anderhalf once.

— Ammoniak.

Stinkende Gouw.

Poeder van ronde Hool-wortel.

— Vleesch-lym.

— Wierook.

— Mastik.

— Myrrhe, van elks twee oncen.

Poe-

P L E I S T E R S. 139

Poeder van besten Aloë, een once.

Kamfer, drie oncen.

Laet 'er volgens de kunst een Pleister van gemaakt worden.

P L E I S T E R V A N W A L S C H O T.

Neem Wit Wasch, twee oncen.

Walschot, twee vierendeel Loots.

Gom Galbanum in Azyn gesmolten een once.

Olie van Olyven, zo veel genoeg is.

Dat 'er naer de konst een Pleister van werde.

M A E G - P L E I S T E R.

Neem Gom Labdanum, drie oncen.

Wierook, een once.

Kaneel.

Uitgepersten Olie van Foelie, van elks een half once.

Gedestilleerden Olie van Munte een vierendeel Loots.

Doe de Labdanum, door warmte week gemaakt, by den gesmolten Wierook, daer na den Olie van Foelie, de Kaneel, en den Olie van Munte. Stoot ze dus te zaemen in een laeuwe Mortier tot een deeg, dat in een welgeslooten Vat bewaert moet worden.

B L A E R T R E K K E N D E - O F S P A E N S C H E
V L I E G E N - P L E I S T E R.

Neem Bourgondische Pek, twintig oncen.

Venëtiaenschen Terpentyn.

Spaensche Vliegen, van elks zes oncen.

Laeten de Spaensche Vliegen tot een zeer fyn Poeder gestooten worden, die by het Pik en den Terpentyn te zamen gesmolten zynde, moeten gedaen worden, opdat 'er volgens de konst een Pleister van gemaakt werde.

WASCH-PLEISTER VAN KOMYN.

Neem Geel Wafch.

Palm-pleister.

Olyven-olie.

Komyn-zaed, tot een zeer fyn Poeder gebracht,
van elks vyf oncen.

Laetze langzaam smelten, dat 'er volgens de konst
een Wafch-pleister van gemaekt werde.

P A P P E N.

VERDRYVENDE PAP.

Neem Wilde Wyngaert wortel, drie oncen.

Vlier-bloemen, een once.

Kook ze tot ze week zyn, en doe daer by, gevree-
ven en gemengd zynde,

Gom Ammoniak in Azyn gesmolten, een
half once.

Raeuw Ammoniak-zout, twee vierendeel Loots.

Geest van Wyn met Kamfer, een once.

Meng ze dat het volgens de konst een Pap werde.

VERZACHTENDE PAP.

Neem Gepelde Haver, een once.

Versch Lyn-zaed-meel, twee oncen.

Witte Lelie-bollen, drie oncen.

Heemst-bloemen, een once.

Deeze

Deeze met zoete Melk naer de konst gekookt zyn-
 de, zo doe 'er by
 Ongezoute Boter, twee oncen.
 Dat het een Pap werde.

R Y P E N D E P A P.

Neem Meel van Heemst-wortel, vier oncen.
 Vette Vygen, een once.
 Met zuiver Water gekookt, en daer na gestooten zyn-
 de, doe 'er by
 Galbanum met Dooier van Ei ontbonden, een
 half once.
 Honig.
 Olie van Kamillen, van elks een once.
 Lyn-zaed-meel, zo veel genoeg is.
 Meng ze, en laet 'er een Pap van gemaakt worden.

B L A E R T R E K K E N D E D E E G.

Neem Spaensche Vliegen met Vleugels en Pooten,
 zo veel gy wilt.
 Zuurdeeg van Roggen-brood, zo veel genoeg is.
 Meng ze dat 'er een deeg van werde.
*Het wordt ook uit Poeder van Spaensche Vliegen en
 Azyn gemaakt.*

M O S T E R T - P A P.

Neem Zuurdeeg van brood, zes oncen.
 Wynruit, een hand vol.
 Gestooten Mostert-zaed zes vierendeel Loots.
 Gemeen Zout.
 Wyn azyn, van elks een half once.
 Meng ze naer de konst.

142 GEDESTILLEERDE WATERS.

WATERS DOOR DESTILLEERING
OF OVERHAELING.

- _____ Water van Averuit.
 _____ Alfem.
 _____ den Boom des Levens.
 _____ Jenever-Bezien.
 _____ Krieken.
 _____ Lepelblad.
 _____ Verfche Oranje- en
 _____ Citroen-Schillen.
 _____ Venkel.
 _____ Oranje-bloemen.
 _____ Kamillen.
 _____ Lavendel.
 _____ Zegeltjes.
 _____ Roozen-
 _____ Vlier- en
 _____ Linde-bloemen.
 _____ Yzoop.
 _____ Lavas.
 _____ Edle Majelyn.
 _____ Moeder-kruid.
 _____ Meliffe.
 _____ Munte.
 _____ Water-munte.
 _____ Polei.
 _____ Rozemaryn.
 _____ Wynruit.

Wa-

GEDESTILEERDE WATERS. 143

Water van Zevenboom.

Salie.

Laet by de Kruiden of Bloemen, zo men ze hebben kan versch, anders met Zout ingemaekt, en een weinige gestooten zynde, zuiver Water gegooten worden, dat het 'er twee vingeren boven staet; na eene Weeking, zo laetze daerna volgens de wet der konst destilleeren door een Ketel, voorzien met eenen Tinnen Helm, tot dat het druijpende Water niet meer Melkachtig, of byzonder smaek of reuk werde; men moet vooral de aenbranding myden. De Vaten waer in ze bewaert worden, moeten eenigen tyd voor dat men die fluit, opengelaeten worden. Ook moet men van de Wateren, dewyl zy in't begin walgachtig zyn, voor een verlopen tyd van drie weken geen gebruik maeken. Indien het in den Wintertyd anders niet zyn kan, zal men de destilleering uit gedroogde Kruiden en Bloemen moogen inzetten. Zo het geschiedt dat 'er Olie op dryft, moet hy naeuwkeurig afgenomen wordn. Eindelyk kan by alle deeze Wateren, ten einde die beter bewaert werden, een twintigste deel slapen Brandewyns na de destilleering gedaen worden.

WATER VAN WELRIEKENDE KRUIDNAGELEN.

KANEEL.

Neem Welriekende Kruidnagelen, of beste Kaneel, een pond.

Eenvoudig Water, zeven pinten.

Enkelde Brandewyn, zes oncen.

Laet ze zes dagen lang geweekt, en dan gedestilleert worden, zo lang tot het Water niet meer witsachtig door den Helm gaet.

WE-

144 GEDESTILLEERDE WATERS.

WEDER OVERGEHAELT WATER VAN MUNTE.

't Gedestilleert Water van Munte giet men op nieuw by versche Munte, en zet na eene weeking van twee dagen de destilleering in; herhael dit voor de derdemaal.

Laet op de zelfde wyze bereid zynde gereed staan

WEDER OVERGEHAELT WATER VAN EDLE MAJELYN.

_____ POLEI.

_____ ROZEMARYN.

_____ WYNRUIT.

GEGIST WATER VAN ROZEMARYN.

Doe versche Rozemaryn in een Eiken Vat, tot de hoogte dat 'er van den bovensten rand een ruimte van vier vingeren ledig blyve, giet 'er zo veel Waters by als genoeg is om het vat tot die hoogte te vullen als 'er de Rozemaryn in opryft; meng 'er vervolgens, indien het Winter is, ontrent een achtste gedeelte, doch in den Zomer byna het twaelfde gedeelte Honig by; zet dan het Vat met een hout dekzel luchtig gedekt in een hout kistje, waer onder men een vuur van ontrent tachtig graeden legt, welke graed van warmte daerna door opgelegde dekens altyd gehouden moet worden. Daer zal den tweeden dag in het vocht een geruisch beginnen te ontstaen met blaezen, schuim, en eenen aengenaemen geur van Rozemaryn. Wanneer deeze gifting vyf of zes dagen, of wel zo lang tot dat het te vooren opgeheven Kruid zinke, geduurt heeft, zo is het genoeg, en men moet derhalven het Vat koud laeten worden, en dichter toefluiten.

Op

GEDESTILLEERDE WATERS. 145

opdat de deelen nu vlugger gemaekt zynde niet ver-
vliegen. Eindelyk vul met dit Kruid en gegifte vocht
een ketel tot twee derde deelen, en begin voorzich-
tig te destilleeren, opdat het schuimende en kookende
vocht niet te schielyk opkooome: daer zal een door-
dringend, geurig en smaeklyk vocht te voorschyn
koomen, 't welk van het overige dat 'er na volgt af-
zonderlyk moet bewaert worden.

Op dezelfde wyze worden bereid

_____ GEGIST WATER VAN MUNTE.

_____ ZEVENBOOM.

_____ SALIE.

EENVOUDIGE GEESTEN.

OVERGEHAELDE BRANDEWYN EN ZUI-
VERSTE GEEST VAN BRANDEWYN.

Neem Brandewyn, zo veel gy wilt

Laet hem tot op de helft destilleeren, zo zal hy
zyn overgehaelde Brandewyn,

Welke wederom en voor de derdemaal tot op de
helft gedestilleert zynde, geeft het de in 't gemeen
zo genaemde

Zuiverste Geest van Wyn of Voorloop.

ZUIVEERSTE GEEST VAN WYN MET LOGZOUT.

Neem zeer zuivere drooge Potäsch, drie deelen.

Gemeene Brandewyn, een deel.

Meng ze in een zuivere glaze Kolf en schudze ;
laet ze een tyd lang stillaen, opdat de Vochten
zich wel onderscheiden: giet vervolgens het boven-
dryvende vocht door neerhouding van de Kolf,

T in

146 EENVOUDIGE GEESTEN.

in eene andere zuivere en drooge Kolf uit; doe hier wederom door vuur sterk uitgedroogd en warm vast Loogzout by, schud het te zaemen lang in eene gestoote Kolf; indien dit Zout nog nat is, zo herhael het een en andermael, tot dat het Zout niet meer smelte; giet dit vocht dan in een hoog zuiver en droog Phiool-glas, en doe by het zelve nog een weinig zeer droog, allerzuiverst, en zeer heet Loogzout, en zet het in een plaets die de warmte van hondert graeden heeft, dikwyls schuddende; indien dan het Zout, 't welk men 'er dus ingedaen heeft, niet meer nat werdt, en men door een zacht vuur het vocht uit een Kolf destileert, zo heeft men den zuiveren Geest.

GEEST VAN ENGEL-WORTEL.

Neem Engel-wortel, vier oncen.

Gefneeden zynde, giet 'er op

Brandewyn, twee en een half pond.

Laet ze twee dagen lang trekken, en met een zacht vuur uit een glaze Kolf, tot op de helft gedestilleert worden.

GEEST VAN ANYS.

Neem Anys-zaed, vier oncen.

Besten Brandewyn, twintig oncen.

Laet ze in een Waterbad, na een behoorelyke weeking, gedestilleert worden, tot op twaelf oncen.

Op gelyke wyze word bereid

GEEST VAN LAVAS.

GEEST

EENVOUDIGE GEESTEN. 147

GEEST VAN ORANJE-EN
CITROEN-SCHILLEN.

Neem versche Oranje- of
Citroen-schillen, anderhalf pond.
Brandewyn of Geest van Wyn, tien ponden.
Laet ze volgens de konst tot op de helft gedestilleert
worden.

GEEST VAN LEPEL-BLAD.

Neem versche Lepel-bladeren, een weinig gesneeden,
zes ponden.
Geest van Wyn, negen ponden.
Laet ze naer de konst uit een Glas gedestilleert
worden, tot op de helft.

GEEST VAN MIEREN.

Laeten de Mieren in de Maend Juny of July ver-
zamelt worden, dat men 'er een genoegzaeme me-
nigte hebbe, en by deeze vervolgens Geest van Wyn
gegooten worden, dat hy 'er drie vingeren boven
stae, waer na de destilleering ingestelt word.

GEEST VAN JENEVER.

Vermits deeze genoeg te bekoomen is, kan men
hem gemakkelyk hebben.

EENVOUDIGE GEEST VAN LAVENDEL-BLOEMEN.

Neem versche Bloemen van Lavendel, zes oncen.
Brandewyn, dertig oncen.

T 2

Laet

148 EENVOUDIGE GEESTEN.

Laet ze uit een Glas tot op de helft destilleeren.
Op dezelfde wyze word bereid
Geest van Rozemaryn-Bloemen.

GEEST VAN ZEGELTJES-BLOEMEN.

Neem versche Zegeltjes of Lelien der Daelen, acht
oncen.
of
Dezelve mei Zout ingelegt twaelf oncen.
Brandewyn, dertig oncen.

Laet ze in een Glas tot drie vierde deelen destil-
leeren.

GEEST VAN MUNTE.

Neem Bladeren van Kruis-munte, acht oncen.
Brandewyn, dertig oncen.

Hy wordt uit een Glas tot drie vierde deelen ge-
destilleert.

GEEST VAN WYN MET KAMFER.

Neem Kamfer, twee oncen.

Overgehaelden Geest van Wyn, twee ponden.
Meng ze naer de konst opdat de Kamfer gesmol-
ten werde.

Z A E M.

Z A E M G E S T E L D E W A T E R S
E N G E E S T E N.

A N H A L T - W A T E R.

Neem Terpentyn, een half pond.
Mannetjes Wierook, een once.
Paradys-hout, drie oncen.
Welriekende Kruidnagelen.
Beste Kaneel.
Staert-peper.
Rozemaryn-Bloemen.
Kleine Galanga-wortel.
Mastik.
Mufchaet-noot, van elks zes vierendeel Loots.
Oostindische Saffraen, twee en een half vierendeel Loots.
Laurier-bezien.
Venkel-zaed, van elks een Loot.
Gestooten zynde, laetze getrokken worden in Brandewyn, vyf ponden.
En na een weeking van zes dagen, zo laet 'er volgens de konst drie vierde deelen van gedestilleert worden.

W O N D E R B A E R - W A T E R.

Neem Kaneel twee oncen.
Het buitenste van versche Citroen-Schillen.
Engel-zaed, van elks een once.
Foelie, een half once.

T 3

Peper-

150 ZAEMGEST: WATERS EN GEESTEN.

Peper-munte, drie oncen.

Franfchen Brandewyn, drie pinten.

Laet ze twee dagen geweekt, en tot op twee Pinten gedestilleert worden.

ZAEMGESTELD PEONIE-WATER.

Neem Lelien der Dalen of Zegeltjes-

Linden-

Lavendel-

Betonie- en

Vrouwtjes Peonie-bloemen, van elks een once.

Witte Effen-wortel, een once.

Mannetjes-Peonie-wortel, drie oncen.

Zaed van mannetjes-Peonie.

———— Wynruit, van elks zes vierendeel

Loots.

Hout van 'Marëntak, een Loot.

Laet ze in vier ponden Spaenschen Wyn gedurende acht dagen weken, en daerna in een Waterbad tot byna alles droog is, gedestilleert worden.

ZAEMGESTELD WATER VAN PEPER-WORTEL.

Neem Lepel-bladeren die in de Lente vergadert en gezuivert zyn, twaelf ponden.

Gestooten zynde, laet 'er het Sap uitgeperst worden, by 't welke men mende

Sap van Beekenboom.

———— Water-kers, van elks een half pond.

Peper-wortelen, twee ponden.

Versche Kalfsvoet-wortelen, zes oncen.

Witte

ZAEMGEST: WATERS EN GEESTEN 151

Witte Kaneel.

Mofchaet-noot, van elks vier oncen.

't Geele van gedroogde Citroen-schillen, twee oncen.

Franschen Brandewyn, vier ponden.

Destilleer het tot op acht ponden.

VERKOELEND-WATER OF ZOGENAEMDE
KLARET.

Neem Konferf van roode Roozen, anderhalf once.

———— Goudsbloem.

———— Violen-bloemen, van elks zes vierendeel Loots.

Siroop van Nagel-bloemen, een once.

Geest van Zwavel, door de Klok, veertig drop-pelen.

Gekookt koud Water, zoo veel genoeg is.

In eene Marmere Mortier, met een houten Stamper wel gemengt zynde, zo laet ze door een Ypocrasmouw gegooten worden, tot dat het een helder vocht of Klaret werde, van vier ponden.

ZAEMGESTELD WATER VAN BALDRIAEN.

Neem Wilde Baldriaen-wortelen, anderhalf pond.

Lavas-zaed, een half pond.

Polei-bladeren, vier oncen.

Toppen van Zevenboom, twee oncen.

Brandewyn, zes pinten.

Na een trekking van twee dagen, zo laet ze uit een glas destilleeren, tot op drie pinten.

WA-

152 ZAEMGEST: WATERS EN GEESTEN.

WATER DES LEVENS VAN
MATTHIOLUS.

Neem Kaneel een once.

Wortel van Gember.

_____ Zedoar, van elks een half once.
_____ kleine Galanga.

Kruidnagelen.

Mofchaet-noten, van elks twee en een half
vierendeel Loots.

Foelie.

Staert-peper, van elks een vierendeel Loots.

Zaad van beide de soorten van Kardamom.

_____ Anys.

_____ Zoete Venkel.

_____ Wilde Pinxternakel.

_____ Bafilicum.

Wortel van Engel-kruid.

Nagel- en

Welriekende Costus-wortel.

Bladeren van Kalamint.

_____ Munte.

_____ Polei

_____ Scarlei.

_____ Thym.

Bloemen van Betonie.

_____ Rozemaryn.

_____ Salie.

_____ Vreemde Lavendel.

Citroen-schillen.

Welriekend Roozen-poeder, van elks drie
vierendeel Loots.

Alles

ZAEMGEST: WATERS EN GEESTEN. 153

Alles gestooten, gesneden, en in eene glaze Kolf
gedaen zynde, zo gier 'er op
Besten Brandewyn, twaelf ponden.

Laet ze veertien dagen geweekt, en volgens de
konst in een Waterbad tot op de helft gedestilleert
worden.

WOND-WATER, BY DE FRANSCHEN
EAU D'ARQUEBUSADE.

Neem Bladeren en Wortelen van groot Smeer-kruid.

- _____ van Salie.
- _____ Byvoet.
- _____ Zegegroen, van elks vier handen
vol.
- _____ Betonie.
- _____ Sanikel.
- _____ Madelief.
- _____ Weegbree.
- _____ Agrimonie.
- _____ Yzer-kruid.
- _____ Alfem.
- _____ Venkel, van elks twee handen vol.
- _____ Sint-Jans-kruid.
- _____ Lange Hoolwortel.
- _____ Eerenprys.
- _____ Klein Duizend Gulden-kruid.
- _____ Duizend-blad.
- _____ Tabak.
- _____ Munte.
- _____ Yzoop, van elks een hand vol.

Gesneden en gestooten zynde, giet 'er by

V

Witten

154 GEDEST: WATERS EN GEESTEN.

Witten Wyn, twaelf pinten.
En laet, na een weeking van drie dagen, in een Waterbad de destilleering tot op de helft ingestelt worden.

GEEST TEGEN DE BLAEUWSCHUIT
VAN DEKKER.

Neem Peper of Mierik-wortel, een once.
Engel-wortel, drie vierendeel Loots.
Lepel-
Waterlook- en
Kruis-munte-bladeren, van elks een hand vol.
Zoet Venkel-zaed.
't Geele van versche Citroen-schillen.
Witte Kanceel, van elks drie vierendeel Loots.
Ammoniak-zout anderhalf vierendeel Loots.
Zout van Wynsteen, drie vierendeel Loots.
Gesneden en gestooten zynde, giet 'er by
Franschen Wyn.
Brandewyn, van elks twee en een half pint.
Laet ze door een zachte warmte uit een Waterbad destilleeren tot op de helft.

WINDBREEKENDE GEEST VAN SYLVIUS.

Neem Engel-
Kleine Galanga-
Meester- en
Gember-wortel, van elks anderhalf vierendeel Loots.
Basilicum-
Majelyn- en
Rozemaryn-bladeren.

Tuin-

ZAEMGEST: WATERS EN GEESTEN. 155

Tuin-Wynruit.

Toppen van klein Duizend-gulden-kruid,
van elks een halve hand vol.

Engel-

Anys- en

Lavas-zaed, van elks een half once.

Moschaet-noot.

Foelie, van elks anderhalf vierendeel Loots.

Allerbeste Kaneel, zes vierendeel Loots.

Kruidnagelen.

't Geele van versche Oranje-schillen, van elks
een vierendeel Loots.

Gefneeden en een weinig gestooten zynde, zo
giet 'er op

Brandewyn, veertig oncen.

Trek het twee dagen lang in een Waterbad, en
destilleer vervolgens tot alles byna droog is.

GEEST VAN ZWARTE KERSEN OF KRIEKEN.

Neem Krieken met de Kernen, in eene Marmere
Mortier wel gestooten, acht ponden.

Giet 'er op

Besten Franschen Wyn, vier pinten.

—— Brandewyn, twee pinten.

Laet ze in een glas tot de helft destilleeren.

VRUCHTVERSTERKENDE GEEST OF BALSEM.

Neem Moschaet-noot, twee en een half vierendeel
Loots.

Foelie, anderhalf vierendeel Loots.

Kruid-

156. ZAEMGEST: WATERS EN GEESTEN.

Kruidnagelen.

Uitgeleezen Kaneel.

Gember- en

Zedoar-wortel, van elks twee vierendeel Loots.

Kleine Galanga, een vierendeel Loots.

Beste Saffraen, anderhalf vierendeel Loots.

Verse bleeke Roozen.

— Zegeltjes.

— Peonie.

— Linde- en

— Anjer-bloemen, van elks een once.

— Majelyn.

— Melisse- en

— Salie-bladeren, van elks twee oncen.

— Oranje- en

— Citroen-schillen, van elks drie oncen.

Venkel-zaed, drie vierendeel Loots.

Gefneeden en gestooten zynde, giet 'er op

Mallaga- of Spaenschen Wyn, twee en een half pint.

Water van Zegeltjes.

— Linde-bloemen, van elks twee en half pond.

Laet ze acht dagen lang warm geweekt, en vervolgens naer de konst tot op drie vierde deelen destilleert worden.

GEEST VAN GALBANUM.

Neem raeuwe zeer zuivere Gom Galbanum, vier oncen.

— Zout van Wynsteen, een once.

— Ammoniak, een half once.

— Besten Brandewyn, dertig oncen.

't Zout

ZAEMGEST: WATERS EN GEESTEN. 157

't Zout van Wynsteen en Ammonak byzonder gestooten, en alles in een Kolf gedaen zynde, zo laet ze in het zand tot droogwordens toe gedestilleert worden.

GEEST TEGEN DE GEBREKEN DER
LYFMOEDER VAN BURRHUS.

Neem Mastik.

Myrrhe.

Wierook.

Barnsteen, van elks twee oncen.

Gestooten zynde, zo laet 'er by gegooten worden Overgehaelden Brandewyn, vier en twintig oncen.

Laet ze den tyd van vier dagen trekken, en daarna volgens de konst, tot op drie vierde deelen gedestilleert worden.

ZAEMGESTELDE GEEST VAN LAVENDEL-
BLOEMEN.

Neem Versche Lavendel-bloemen, twee ponden.

——— Rozemaryn bloemen, een pond.

——— buitenste Citroen-schillen, drie oncen.

Overgehaelden Brandewyn, acht pinten.

Laet deeze in een Waterbad, tot alles byna droog is, destilleeren, zet daarna in den gedestilleerden Geest drie dagen te trekken.

Kaneel, drie oncen.

Welriekende Kruidnagelen.

Staert-peper, van elks een once.

Schaefzel van rood Sandelhout, twee oncen.

Zyg ze door.

V 3

VEEL-

158 ZAEMGEST: WATERS EN GEESTEN.

VEEL-VERMOGEND MELISSE-WATER, BY DE
FRANSCHEN EAU DES CARMES.

Neem Versche Roomsche Melisse, twintig handen vol.
Gedroogde Citroen-schillen, acht oncen.
Moschaet-noot.
Coriander-zaed, van elks twee oncen.
Kaneel.
Kruidnagelen, van elks zes vierendeel Loots.
Brandewyn, zes pinten.
Franschen Wyn, drie pinten.
Na een trekking van drie dagen, zo destilleer naer
de konst tot op de helft.

GEEST VAN MASTIK.

Neem Uitgezochte Mastiek, acht oncen.
Bladeren van Munte, twee oncen.
Kruidnagelen, een once.
Moschaet-noten, anderhalf once.
Zedoar-wortel, drie oncen.
Grof gekneusd zynde, zo giet 'er op
Besten Brandewyn, vier ponden.
Gemeen Water, drie ponden.
Laet ze volgens de konst tot op drie ponden ge-
destilleert worden, by welken men doe
Geest van Ammoniak-zout, een half once.
Meng en bewaer het ten gebruike.

AREL

VLUG.

ZAEMGEST: WATERS EN GEESTEN. 139

VLUGGE OLIEACHTIGE EN WELRIEKENDE
GEEST OF ZOUT.

Neem Beste Kaneel, een once.
Foelic.
Moschaat-noot, van elks zes vierendeel Loots.
Kruidnagelen, twee en een half vierendeel Loots.
Versche Oranje- en
——— Citroen-schillen, van elks twee oncen.
Klein Kardamom Zaed.
Staert-peper, van elks twee vierendeel Loots.
Brandewyn, vyftig oncen.
Na een weeking van zes dagen, zo doe 'er, afzon-
derlyk in Poeder gebracht, by
Ammoniak-zout, drie oncen.
Pot-afsch, zes oncen.

Laet ze in een welgeslooten Glas tot op de helft
gedestilleert worden. Men moet zorg draegen, dat
het eerst opkomende drooge en vlugge Zout het on-
derste deel van den Helm niet verstoppe: en, zo het
gebeurt, moet dit met 'er vuur aen te houden, gesmolten
worden, vermits anders het bersten van 't glas te
wachten staet.

VOORBEHOEDEND-WATER OF AZYN.

Neem Engel-en
Zedoar-wortel, van elks een once.
Pest-wortel, twee oncen.
Bladeren van Tuin-wynruit vier oncen.
——— Melisse.
——— Schurftkruid.

Gouds.

160 ZAEMGEST: WATERS EN GEESTEN.

Goudsbloemen, van elks twee oncen.

Onrype gesneden Okker - nooten, twee ponden.

Versche gesneden Citroenen, een pond.

Alles in eene Marmere Mortier gestooten zynde, zo giet 'er op

Besten Wyn-azyn, in een glaze Kolf op het Zand, tot op drie vierde deelen door zich zelfs gedestilleert, twaelf ponden.

Laet ze een nacht staen trekken, en des morgens uit een Glas door een zachte warmte van Asch, byna tot droogwordens toe gedestilleert worden, doch zonder aenbranding.

OLIEN DOOR DESTILLEERING.

- _____ Olie van Alfem.
- _____ Jenever-bezien.
- _____ Kruidnagelen.
- _____ Cajapoet.
- _____ Kamfer.
- _____ Kamillen.
- _____ Kaneel.
- _____ Versche Oranje-
_____ Citroen-schillen.
- _____ Yzoop.
- _____ Kinkenmael.
- _____ Lavendel-bloemen.
- _____ Roozen-
- _____ Sassafras-hout.

Olie

GEDESTILLEERDE OLIEN. 161.

- Olie van Foelie.
 ——— Majelyn.
 ——— Munte.
 ——— Moschaet noot.
 ——— Kandifche Orego.
 ——— Polei.
 ——— Rozemaryn.
 ——— Wynruit.
 ——— Zevenboom.
 ——— Anys.
 ——— Karwy.
 ——— Komyn.
 ——— Venkel-Zaed.
 ——— Tuin-Halm
 ——— Ryn-Varen.

Alle deeze Olien moeten uit een Ketel overgehaelt worden. Van de Kruiden nu, kunnen eenige die altyd groen zyn, versch; andere beter een tyd lang gedroogt zynde gebruikt worden. Wyders vereifchen zommige een voorafgaende weeking in een geslooten vat met Zee-Zout (waervan een half once voor ieder pond waters genoeg is) voornamentlyk zo de Olien wat vasthoudende zyn of zich in de slym wikkelen, waer toe ook een ligte gifting helpt; vooral moeten de harde houten langen tyd met Zout water getrokken, en daer na met pekkel van Zee-Zout ter destilleeringe overgegeeven worden; in het destilleeren zelfs moet men zorg draegen dat de stoffe terstont schielyk kooke, en sterk genoeg destilleere. 't Is ook beter dat het Kruid met zyn eigen gedestilleert water getrokken werde, en men dit destilleere, vermits dit reeds ryk van Olie zynde, een groote menigte van Olie zal doen te voorschyn koomen. Zo het gebeurde (en zulks zyn de Zaeden 't meest onderhevig) dat eene te overtollige menigte van neder-

162 GEDESTILLEERDE OLIEN.

vloeiende Olie in de Slang verdikt zynde, dezelve verstoppe, en dus het water enden Olie stil doe staen, zo zal men het groote gevaer van het aen stukken bersten der werktuigen voorkomen met 'er terstont den helm afteneemen, en in de Slang kookend water te gieten ten einde die Olie gefinolten werde.

Sommige Olien dryven op het water: andere, als die van Kruidnagelen, Kaneel, Sassafras zinken naar den grond, wyl zy zwaerder zyn dan het water. De afneeming der Olien van 't water geschiedt met een doorlekking van Vloei-papier dat door water nat wordt; zulks geschiedt ook door neerhouding van een glas met een langwerpigen ronden hals gekromt aen den rand; zy geschiedt ook door een glas 't welk men een Schei-glas noemt. De Olie afgescheiden zynde wordt in zuivere kleine Flesjes, die met een glaze stop toegemaakt zyn, bewaert. Men opent ze niet buiten noodzaakelykheid, opdat de geest niet vervliege.

Voor 't overige worden sommige Olien, die men anders niet bekoomen kan, uit Indien overgebracht

OLIE VAN WASCH.

Neem best Wafch zo veel gy wilt

Laet het in kleine stnkjes gefneeden, en daer meede de helft van een ruimen kromhals, ende andere helft met zeer zuiver Zand gevult worden; laet de retort of kromhals warm worden tot dat het smeltende Wafch het Zand zal hebben ingezoogen; destilleer dan in 't Zand by trappen, daer zal een zuurachtig Water voortkoomen, en als dit ophoudt te druppelen, zal 'er, de ontfangen verandert en het vuur vermeerdert zynde tot het zeer hevig is, een Olie overkoomen en eindelyk de geheele klomp Wafch, in den ontfangen als Boter zaemenstollende, welke Boter door een zacht vuur

GEDESTILLEERDE OLIEN. 163

vuur gesmolten, en in een te voren warmgemaakt Retort gedaen moet worden, dat 'er de helft van vervult zy; laet het dus met eenen aengevoegden ontfanger uit het Zand destilleeren, tot eindelyk al de Boter zal overgekomen zyn. Indien diergelyke destilleering dikwerf herhaelt wordt, zal de Olie dunner, helderer, en meer doordringende zyn

PYNSTILLENDE OLIE OF BALSEM VAN GUIDON.

Neem gestooten Tacamak.

Venetiaenschen Terpentyn, van elks gelyke deelen.

Gemengt zynde, laetze in een Kromhals of Retort gedaen worden, dat die tot een derde deel vervult zy, en destilleer met een vuur dat by trappen of graeden vermeerdt wordt, laet den Rooden Olie of Balssem van het waterachtige volgens de konst afscheiden worden.

OLIE VAN TEGELEN OF DER FILOZOOFEN.

Neem gebakke steenen of roode oude Tegelen zo veel gy wilt. Aen stukken gebrooken en zeer gloeyend gemaekt zynde, zo blus ze in

Helderen ouden Olie,

met welken doortrokken en tot een poeder gebracht zynde zo doe ze in een Kromhals, en laet 'er met open vuur destilleerende, de Olie uitghaelt worden.

OLIE VAN TERPENTYN.

Neen Natuurlyken en zeer zuiveren Terpentyn zo veel gy wilt. Giet hem in een aerde pot, warm gemaekt, dat hy als water vloeije in een Kromhals, ook te vooren warm gemaekt dat 'er van deszelfs buik twee derde deelen vervult zyn; leg 'er dan voorzichtig vuur onder, dat daerna allengskens door graeden vermeerdert moet worden, zo zal 'er een helder dun en een naer water gelijkend vocht te voorschyn koomen, op 't welk de ligte zuivere en vlugge Olie van Terpentyn dryft. Indien men langer voortvaert, zo word de Olie eindelyk dikachtig rood en taei, en op den grond van den Kromhals een harde wryfbaere stoffe gevonden, dat de Spiegelhars is.

De Olie welke in de Winkels gemeenlyk voor Terpentyn Olie gehouden wordt, is door bygedaen Water dunner.

BALSEM UIT GEDESTILLEERDE OLIE

BALSEM TEGEN DE BEROERTHEID.

Neem Olie van Muschaet-nooten, uitgeperst, en zo lang in overgehaelden Brandewyn getrokken, tot hy niet meer geverwt werde, een once.

Olie van Kaneel.

———— Lavendel.

———— Roozen-hout.

———— Munte.

———— Nagelen, van elks twintig droppels.

Balssem van Peru.

———— Mecca van elks dertig druppels.

Laet ze volgens de konst een Balssem worden.

EEN-

EENVOUDIGE AFTREKZELS.

- _____ Aftrekzel van Bevergeil. _____
- _____ Katsjou. _____
- _____ Concenielje. _____
- _____ Oranje- _____
- _____ Cascaril- _____
- _____ Baftert Kaneel- _____
- _____ Kaneel- _____
- _____ Kina of Koorts-en _____
- _____ Saffraen-hout-Baften. _____
- _____ Klein duizend-gulden-kruid. _____
- _____ Saffraen. _____
- _____ Sint Jans-en _____
- _____ Lavendel-bloemen. _____
- _____ Raeuw Heulfap. _____
- _____ Gentiaen- _____
- _____ Alant- _____
- _____ Rhabarber- _____
- _____ Virginiaenfche Slang- _____
- _____ Wilde Baldriaen- _____
- _____ Zwarte nies-en _____
- _____ Zedoar-Wortelzn. _____
- _____ Klein Kardamom Zaed. _____
- _____ Alfem-toppen. _____

Neem van deeze welken gy wilt, een once.
 Enkelde Brandewyn tien oncen.

X 3

Laet

Laetze in een hoog schei-konstig Phiool-glas met een matige warmte trekken tot het aftrekzel genoeg heeft, dat volgens de konst moet doorgezeegen worden.

Aftrekzel van duivelsdrek.

_____ Benzoin.

_____ Witte Kaneel.

_____ Pokhout.

_____ Tegengift-

_____ Jalappe-en

_____ Ninzi-wortelen.

Laeten ze op dezelfde wyze bereid worden met overgehaelden Brandewyn.

AFTREKZEL VAN KORAELEN.

Neem Broodfuiker een once.

Gestoote roode Koraelen twee oncen.

Tot een zeer fyn Poeder gebracht en gemengt zynde, zo roer ze gestadig op een zacht vuur zonder branding, tot een deeg,

By welk daer na giet

Overgehaelden Brandewyn tien oncen.

Zyg het na eenige dagen door.

Aftrekzel van gom lak.

_____ Myrrhe.

_____ Barnsteen.

Neem gom lak van de stokjes gezuivert, of

Myrrhe, of

Barnsteen een Loot.

Olie van Wynsteen door neerdruiping een once.

Laet ze in een glaze Mortier zeer naeuwkeurig gewreeven worden tot een Pap, die op een zacht vuur uitgedroogt, daerna wederom in de lucht gesmolten en

EENVOUDIGE AFTREKZELS. 167

en gedroogt moet worden. Wanneer dit driemaal gedaen is, zo giet by het laefte uitgedroogde Papjen
Zuivertste met Loog-zout opgevulde geest van
Wyn vyf oncen,

En laetze in een hoog Phiool-glas den tyd van twee uuren zachtjes kooken; laet eindelyk het aftrekzel doorgezeegen en voor 't gebruik bewaert worden.

ENKELD AFTREKZEL VAN TERIAKEL.

Neem Teriakel van Andromachus vier oncen.

Brandewyn veertig oncen.

Laet dit mengfel, na een behoorlyke trekking, doorgezeegen en voor 't gebruik bewaert worden.

ZAEMGESTELDE AFTREKZELS.

I N K T.

Neem Eike Galnooten een pond.

Arabische Gom.

Gemeen Koperroodt, van elks een half pond.

Regen-water zes pinten.

Wyn-azyn twee pinten.

Gemengt zynde laetze veertien dagen in een aerde pot trekken, by het vuur of in de Zon gestelt zynde, en nu en dan schuddende.

PYNSTILLEND AFTREKZEL OF VLOEIBAER:
HEULSAP VAN SYDENHAM.

Neem Heulsap twee oncen.

Engelsche Saffraen een once.

Kaneel.

Kruid:

168 ZAEMGESTELDE AFTREKZELS.

Kruidnagelen, van elks een vierendeel Loots.
Spaenschen Wyn een pond.

Laetze den tyd van drie of vier dagen in het zand
laeuw geweekt, 't aftrekzel daarna doorgezeegen, en
voor 't gebruik bewaert worden.

AFTREKZEL TEGEN DE VALLENDE ZIEKTE.

Neem gedroogde Wortelen van Mannetjes Peonie
een half pond.

Engel-en

Essen-wortel.

Bladeren van orego.

_____ Wynruit.

_____ Salie, van elks twee oncen.

Versche bloemen van Wyfjes Peonie.

_____ Betonie.

_____ Zegeltjes.

_____ Rozemaryn.

_____ Linden.

Zaed van Oostindisch Konings-komyn.

_____ Nardus, van elks een once.

_____ Peonie twee oncen.

Bastert Kaneel.

Kruidnagelen.

Klein Kardmom-zaed.

Moschaet-noot.

Olie van Koperrood, van elks twee vierendeel
Loots.

Gefneden en gekneusd zynde, laet 'er bygegoo-
ten worden

Franschen Brandewyn tien ponden.

Laetze in een welgellooten vat gedurende acht da-
gen warm geweekt, en het doorzygzal daarna voor 't
gebruik bewaert worden.

OPE-

ZAEMGESTELDE AFTREKZELS, 169

OPENEND AFTREKZEL.

Neem kleine Galanga- en
Gentiaen-wortel, van elks een half once.
Kandisch Kraem-kruid.
Zevenboom, van elks een vingergreep.
Saffraen een vierendeel Loots.
Roet.
Duivelsdrek.
Galbanum.
Beste Bevergeil, van elks drie vierendeel Loots.
Lavas-zaed een half once.
Zout van Wynsteen twee oncen.
Grof gestooten zynde, giet 'er op
Geest tegen de gebreken der Lyfmoeder der-
tig oncen.
Laet ze te gelyk in een welgestooten vat op een
warme plaets trekken, hoe langer hoe beter, en by het
doorgezeegen aftrekzel gedaen worden
Aftrekzel van Myrrhe twee oncen.

AETREKZEL TEGEN DE KORTADEMHEID.

Neem uitgezochte Myrrhe twee vierendeel Loots.
Bloemen van benzoin een vierendeel Loots.
Dik Sap van Zoethout een half once.
Balsem van Peru twee vierendeel Loots.
Gedestilleerde Anys-olie een half vierendeel
Loots.
Zuiver Heulsap een Scrupel.
Zout van Wynsteen een half once.
Overgehaelden geest van Wyn vyf-en twintig
oncen.

Y

Laet

170 ZAEMGESTELDE AFTREKZELS.

Laet ze eenige dagen getrokken, en daerna 'er by gedaen worden

Besten Honig vier oncen.

Aftrekzel van Saffraen een half once.

Laet deeze wederom eenige uuren trekken, en daer na het aftrekzel doorgezegen worden.

AFTREKZEL VAN SPAENSCH E VLI EGEN.

Neem gestoote Spaensche Vliegen twee vierendeel Loots.

Conchenieljes een half vierendeel Loots.

Brandewyn anderhalf pond.

Na behoorlyke weeking, zyg het door een Papier.

AFTREKZEL VAN ROET.

Neem Roet van hout twee oncen.

Duivelsdrek een once.

Brandewyn twee ponden.

Na behoorlyke weeking, giet het aftrekzel door.

WATER-AFZETTEND-UITTREKZEL.

Neem harsachtige Jalap-wortel twee oncen.

Zwarte Nies-wortel een half once.

Mechoacanne.

Scammonie, van elks zes vierendeel Loots.

Kaneel twee vierendeel Loots.

Foelie een vierendeel Loots.

Gestooten zynde, giet 'er by

Overgehaelden Brandewyn zestien oncen.

Laet ze met een matige warmte in het zand trekken en het doorgelekte uittrekzel voor 't gebruik weggezegt worden.

AF.

ZAEMGESTELDE AFTREKZELS. 171

AFTREKZEL TEGEN DE OPSTYGING.

Neem gedroogde wilde Wyngaert-wortel twee oncen.

Vlier-bezien vier oncen.

Bladeren van Byvoet.

————— Kandisch Kraem-kruid.

————— Moeder-kruid.

————— Nip.

————— Basilicum.

————— Polei.

————— Wynruit.

————— Zevenboom, van elks een half
once.

'tBuitenste van gedroogde Oranje-schillen an-
derhalf once.

Gefneeden zynde, laetze den tyd van acht dagen
geweekt worden in Brandewyn vier ponden.

Doe by het doorzygzal

Beste Myrrhe, in zeer fyn Poeder gebracht,

Bevergeil, van elks drie vierendeel Loots.

Saffraen een vierendeel Loots.

Laet ze wederom gedurende twaelf dagen trekken,
en het doorzygzal in een welgestopte Fles bewaert
worden.

VERSTERKEND AFTREKZEL VAN JALAP-WORTELE

Neem harsachtige Jalap-wortelen drie oncen.

Citroen-schillen een once.

Kancel een half once.

Anys-zaed vier Scrupels.

Overgehaelden geest van Wyn zestien oncen.

Laet'er volgens de konst een Aftrekzel van gemaakt
worden.

172 ZAEMGESTELDE AFTREKZELS.

AFTREKZEL VAN ZWARTE NIESWORTEL.

Neem zwarte Nies-wortel anderhalf once.
Welriekende Calmoes-wortel twee oncen.
Galanga-wortel een half once.
Saffraen anderhalf vierendeel Loots.
Klein Kardamom-zaed drie vierendeel Loots.
Witten Spaenschen Wyn vier ponden.

Laetze in een geslooten vat vier-en twintig uren op een warme plaets geweekt worden; vervolgens vyf dagen koud stilstaen; zyg het eindelyk door, en pers het uit.

HEILIG AFTREKZEL.

Neem Beste Aloe, gewreeven zynde, een once.
Virginiaenschen Serpent-wortel.
Gember, van elks een vierendeel Loots.
Conchenieljes een Scrupel.
Witten Spaenschen Wyn anderhalf pond.

weeken Laetze gedurende driedagen of langer weken, zomtyds roerende, en giet het door.

YPOCRAS-WYN.

Neem besten Rhynschen of rooden Wyn zefstien pinten.
Allerbeste Kaneel tien oncen.
Welriekende Kruidnagelen.
Gember-wortel, van elks een vierendeel Loots.
Gepeld klein Kardamom-zaed een Scrupel.
Beste Broodfuiker drie ponden.
Koe-melk zo veel genoeg is.

Na

ZAEMGESTELDE AFTREKZELS. 173

Na een behoorlyke trekking van drie dagen, zo laet het door een dikke Ypocras-mouw of zak naer de konst doorgezeegen worden, opdat 'er een zeer heldere Wyn van werde.

ELIXERS OF UITTREKZELS.

ELIXER TEGEN DE NIER-KWAELEN.

Neem Sterre-Anys een once.
Conchenieljes zes vierendeel Loots.
Banieljes een once.
Brandewyn twintig oncen.
Laet 'er naer de wet der konst een Elixer van gemackt worden.

ELIXER TEGEN DE KORTADEMIGHEID.

Neem Melisse-en
Hoef-bladeren.
Hoef-bloemen, van elks een halve hand vol.
Virginiaenschen Serpent-wortel een once.
Gesneeden zynde, week ze drie dagen lang in Brandewyn twintig oncen.
Overgehaelden geest van Wyn tien oncen.
Canarie-wyn dertig oncen.
Doe 'er vervolgens by
Beste Kaneel een vierendeel Loots.
Foelie een half vierendeel Loots.
Laetze volgens de konst uit het Zand destilleeren.
Neem van deezen gedestilleerden geest, en
Siroop van Venus-hair, van elks gelyke deelen.

Gemenjt zynde, laetze een en andermael door een Papier gezeegen worden, tot dat het vocht zeer helder doorgae, by 't welk men ten laefsten doe

Aftrekzel van Saffraen een vierendeel Loots.

ALGEMEEN ELIXER MET LOOZOUT BEREID.

Neem Aloe.

Saffraen.

Myrrhe, van elks een once.

Laetze in een hoog schei-konstig Phiool-glas besproeit worden met Olie van Wynsteen door smelting of neerdruijing.

Opdat de stoffe vochtig werde gelyk een Pap, waer by vierentwintig uren hier na gegooten moet worden

Overgehaelden Brandewyn dertig oncen.

Laet dit veertien dagen laeuw trekken, de Elixer daerna doorgegooten en voor 't gebruik bewaert worden.

E L I X E R T E G E N D E O P S T Y G I N G.

Wordt gemaekt met by deezen Elixer, die met Loozout bereid is, te doen

Galbanum een once.

Vezelen van Engel-wortel een half once.

ALGEMEENE ELIXER MET ZUUR BEREID.

Wordt gemaekt, indien dezelfde voorgeschrevene hoeveelheid van Aloe Saffraen en Myrrhe genoomen wordt, en by deeze, in plaats van overgehaelden Brandewyn, gedestilleerde Azyn gegooten; het vocht of Olie van Wynsteen daer uit laetende.

HEIL.

HEILZAEME ELIXER.

Neem Alant-wortelen een half once.
 Zouthout-wortelen een once.
 Gezuiverde Sene-bladeren vier oncen.
 Korenten een half pond.
 Anys-
 Coriander-en
 Venkel-zaed, van elks een half once.
 Pokhout een once.
 Brandewyn.
 Mallaga-wyn, van elks twee pinten.
 Laet zet twee dagen trekken, het af trekzel vervolgens
 doorgezeegeen, en voor het gebruik bewaert worden.

M A E G - E L I X E R.

Neem Gentiaen-wortel twee oncen.
 Virginiaenschen Serpent-wortel een half once.
 Spaensche Oranje-Schillen een once.
 Conchenieljes een half vierendeel Loots.
 Brandewyn twee ponden.
 Giet ze, na een trekking van drie dagen, door.

't ZOGENAEMDE ELIXER VOOR DE INGEWANDEN
VAN HOFMAN.

Neem Gentiaen-wortel een once.
 't Geele van Oranje schillen twee oncen.
 Zout vrn Wynsteen drie vierendeel Loots.
 Canarie-wyn twee ponden.

Laet.

Laetze in een Waterbad trekken; meng daarna by het doorgooten aftrekzel.

Dik-uittrekzel van klein-duizend-gulden-kruid.
 ————— Kamillen.
 ————— Gentiaen, van elks drie vierendeel Loots.

Laeten de dikke-uittrekzels door eene berhaelde weeking ontbonden worden; doe dan by het zuivere vocht.

Gedestilleerden Olie van Foelie.

————— Rozemarryn, beide met Suiker gemengt, van elks een Scrupel.

Bewaer hem voor 't gebruik.

Indien by twee oncen van deezen Elixer een vierendeel loots van het Minerale pynstillend vocht gemengt wordt, noemt men het

Pynstillend Elixer voor de ingewanden van Hofman.

E L I X E R V A N K O P E R R O O D.

Neem overgehaelden Geest van Wyn twee ponden.

Druppel 'er allengskens in

Olie van Koperrood zes oncen.

Na een weeking van drie dagen op een zachte warmte, zo doe 'er by

Kaneel anderhalf once.

Gember een once.

Gedroogde bladeren van Peper-munte een half once.

Laet ze wederom met dezelfde warmte gedurende drie dagen trekken, en de Elixer daarna doorgezeegen worden.

Merk wel dat men alle geesten, aftrekzels, Elixers, en de overige bereidingen waer toe geest van Wyn of Brandewyn verëischt wordt, met geen anderen dan Franschen Brandewyn zal mogen bereiden, ten zy 'er andere zal genoemt zyn.

HAR.

H A R S T E N.

H A R S V A N J A L A P.

Neem aftrekzel van harsachtige Jalap-wortel, met zuiversten geest van Wijn bereid.

Laet het in een Kolf op een zacht vuur verdikt worden, tot dat het vierde deel maer overig zy; giet dit verdikte in een zuiver laeg vat met een breeden mond, in 't welk twaeffmael zo veel water is. Dit mengzel word terstont troebel en wit; alsdan een helm 'er op gezet zynde, zo destilleer den overgebleeven geest met een zacht zand-vuur, laet het water dat op den bodem blyft, weggeworpen; en de hars tot een klomp vergadert zynde, eenige reizen met versch hernieuwt kout Water afgewasschen worden, die men dan gedroogt zynde in een zuiver droog vat bewaeren moet.

Op gelyke wyze wordt bereid

Hars van Lorkenzwam.

———— Pokhout.

———— Scammonie.

H A R S V A M K I N A - B A S T.

Neem beste Kina-bast twee ponden.

Tot een fyn Poeder gestooten, en in een glaze Kolf gedaen zynde, zo giet 'er by

Overgehaelden Brandewyn drie pinten.

Laet het in een gellooten vat gedurende vyf of zes dagen getrokken, en de geest door een zacht vuur met vermyding van aenbranden gedestilleert worden; pers dan de stoffe, die uit het vat gegooten en in een dikken linnen doek verzamelt is; met een pers en warmge-

Z

maekte

maekte yzere plaeten sterk uit, opdat de geest die den Hars bevat daer uitgedrukt werde, dien men zorgvuldiglyk bewaeren moet; laet de overgeblevene droeffem wederom met bygegooten overgehaelden Brandewyn getrokken, en na een gelyke destilleering op dezelfde wyze uitgeperst, en van al zyn vocht berooft worden. Deeze beide aftrekzels nu onder malkander gemengt, door stilstaen gezuivert, en in een Kolf met een groote menigte gemeen Water verdunt gedaen zynde, zo geef ze aen een zachte destilleering over, opdat de geest afgehaelt werde, die voor een dergelyk en ander gebruik bewaert moet worden. Laet de hars, op den bodem overgebleeven, zo dikwyls met koud Water afgewasschen worden, dat het Water geheel smaekeloos en zonder koleur zy.

Indien men den hars wederom in overgehaelden Brandewyn smelt, en met een zacht vuur uitdroogt, zo verkrygt men glinsterende brokken.

*BEREIDING DOOR OPHEFFING
EN SMELTING.*

BLOEMEN VAN BENZOIN.

Neem gestooten Benzoin zo veel genoeg is. Doe hem in een aerde Kolf en stel dezelve in het zand, omwonden met een langwerpigen papieren Trechter, zo zullen de Bloemen door een zacht vuur in den Trechter opklimmen, die men met den Trechter somtyds te vernieuwen verzamelen moet.

De Bloemen van Ammoniak-zout, Zwavel, en andere zyn ieder op haere plaetsen aengetekent.

OLIE

BEREIDING DOOR OPHEFFING enz. 179

OLIE OF VOCHT VAN MYRRHE.

Neem gestoote Myrrhe zo veel genoeg is.

Laet ze gedaen worden in

Hard-gekookt wit van Eieren.

Die in een vochtige plaets gehangen zynde, dege-smoltene Myrrhe of het olieachtige vocht zullen neer laeten vloeijen.

Men zal den Olie van Wynsteen door smelting, en het vocht van vasten Salpeter in de Bereidingen van den Wynsteen en Salpeter vinden.

Z O U T E N.

NATUURLYK OF ZOGENAEMT WEZENTLYK

ZOUT VAN ZURING.

Neem een genoegzaeme menigte van volwasse Tuinzuring; met Water afgewasschen, gesneden en gekneusd zynde, zo druk ze met een pers tusschen zuivere linne doeken zeer sterk uit, en giet daer na het uigeperste Sap, met zesmael zo veel Regenwater verdunt, eenen andermael door een linnen trechter of zak, opdat het dun zuiver en helder zy; laet het dus van zyne vuiligheden ontdaen, door een zachte kooking tot de lyvigheid van Room van Melk verdikt, endaerna in een Glas gedaen worden; giet 'er een weinigje zuiveren Olyvenolie by, en laet het dan eenige maenden lang in de Kelder stilstaen; daer zullen onder den Olie aen de zyden en op den bodem van het vat kristallen gebooren worden, die eindelyk met kout Water afgewasschen, en op een papier gedroogt moeten worden.

Een dergelyk Zout kan men uit Beekeboom, Suiker-ry, Duivekervel, Gras, Waterkers, en andere dingen bereiden.

Z 2

VAST

VAST ZOUT VAN ALSEM UIT ASCH BEREID.

Neem gedroogden Alsem zoo veel gy wilt.
 Tot een bos gebonden zynde, steek hem in de open lucht boven een vloer van gelyke steenen in brand, opdat hy door luchtige vlammen met een Yzer omgeroert verbrand werde. Laet de vergaderde asch met viermael zo veel regenwater kooken, en vervolgens de loog, nadat ze een half uur stil gestaen heeft, door een linnen doek met herhaeling klaer doorgooten worden, opdat het zeer helder doorgae, 't welk vervolgens in een zuivere yzere pot kooken, en tot droogwordens-toe uitdampen moet, zorg dragende dat het gestadig met een yzere lepel geroert werde, opdat het Zout zich niet aen de pot zette, of de luchtige stoffe uit de pot overloope.

Dus heeft men een wit genoegzaam zuiver loog zout 't welk men in een wel toegestopte Fles bewaeren moet.

Dit Zout word ook bereid uit Brem, Zevenboom, en andere Kruiden: want, vermits de Kruiden haer eigen kracht geheel verliezen, is 'er weinig aengeleegen welk Kruid genomen wordt: hierom kooft slecht boone stroote pas, ook gesnoeide Wyngaerds-ranken, die vooral een overvloed van Zout verschaffen.

ZOUT VAN BOONEN-STOPPELEN OP DE WYZE
VAN TACHENIUS BEREID.

Neem versche ligtgedroogde Boonen-stoppelen zo veel gy wilt; brandze in een yzere Pan, en met yzere Plaeten behoorlyk gedekt en toegeperst, opdat de vlam, door te beletten dat 'er geen lucht bykooome, verhindert werde, en het Kruid aldus door een langzaam vuur verstikke en tot zwarte koolen uitbrande; deeze

nu met een open vuur verbrand en gestadig met een Yzertje geroert zynde zonder eenige vlam, zo brengze tot afch die geheel wit is, welke afch, na dat ze nog een uur of twee op het vuur gegloeit heeft, met zesmael zo veel Regenwater gekookt, de loog daerna doorgezeegen, en ten laesten helder in een zuiver yzer vat tot droogworden uitgedampt wordt. Het zal een bruin olieachtig en in de lucht smeltbaer zout weezen. Men kan dit Zout, op dat het des te zuiverder zy, wederom in een Kroes smelten, en tot de gedaente van Plaetjes uitgieten. Daer is ook niet aengelegen, welke Kruiden tot deeze werking gebruikt worden, dewyl de kracht der Plant door het vuur uitgedreven wordt.

BEREIDINGEN VAN WYNSTEEN.

ROOM EN KRISTALLEN VAN WYNSTEEN.

Neem witten zuiveren gestooten Wynsteen.

Laet hem in een zuiver aerde-vat met twintigmael zo veel Water kooken, daer zal onder het kooken gedurig een Vliesje boven gedreeven worden, 't welk terstont als het verschynt, met een houten Spaentjen verzamelt, en op Vloei papier gedroogt zynde, genaemt wordt Room van Wynsteen, 't geen men in een glas bewaeren moet: doch wanneer de Wynsteen zo afgekookt is, dat hy in 't Water geheel smelte, en men dan het kookende vocht schieelyk in een zuiver houten vat zonder vermengde vuiligheid overgiet, zo zal terstond an de kanten van het vat een korst aenzetten, tot klompen zaemengroeiende, 't welk de Krystallen van Wynsteen zyn, die byzonder verzamelt, zachtjes gedroogt, en bewaert moeten worden

ZOUT VAN SEIGNETTE BESCHREEVEN.

Neem Afch, uit het Krabbekwaet bereid, een pond.

Smelt ze in drie ponden kookend Water; werp daer na in de doorgezeegen en kookende ontbinding, in een glazen vat, Room of Kristallen van Wynsteen in Poeder gebracht, tot eindelyk de kooking ophoudt; laet het vocht daarna doorgezeegen, en met een zacht vuur uitgedampt worden, opdat 'er een vliesje verschyn; laet het dan in de Kelder weggezet worden, opdat 'er Kristallen van voortgebracht werden.

ZOUT VAN WYNSTEEN.

Neem witten of Rynschen raeuwen Wynsteen zo veel gy wilt; wind hem in een Vloei-papier en leg hem, van alle kanten nat gemaekt, in een vuur dat genoegzaam sterk is om hem van alle zyden te kunnen omringen met een helderen gloed; laet dit daarna van zols uitgaen. De neergestorte en nog warm zynde Afch weggedaen zynde, zal 'er op den grond een Loogzoutachtigen't zaemgeloopen klomp gevonden worden, die in Water gesmolten, doorgezeegen, en in een zuivere pot gedroogt moet worden; eindelyk, opdat men een zuiverder en sterker Zout hebbe, zo laet het wederom met een hevig vuur in een Kroes gesmolten worden; daarna in een Mortier uitgegooten zynde, zeer schielyk tot een Poeder gemaekt, en terstont daarna heet in een warm droog Phiool-glas, dat men naeuwkeurig toestoppen moet, gedaen worden.

'Er word ook een Zont van Wynsteen door destilleering verkreegen, veel meer dan op de andere wyze.

TUOS

OLIE

BEREIDINGEN VAN WYNSTEEN. 183.

OLIE VAN WYNSTEEN DOOR SMELTING.

Neem Zout van Wynsteen zo veel gy wilt.

Op een vochtige plaets aen de lucht bloot gestelt zynde, wordt het van zelfs ontbonden in een vocht, dat door een Ypocras-zak neervloeiende, en in een glas ontfangen, den Olie van Wynsteen door smelting geeft.

S M E L T B A E R E W Y N S T E E N .

Neem Kristallen van Wynsteen zo veel gy wilt

Kookze in tienmael zo veel zeer zuiver Water tot alles gesmolten is, en drup in de nog zachtjes kookende ontbinding

Olie van Wynsteen door smelting zoo veel genoeg is,

Dat is, tot de kooking ophoude; laet het vocht daerna nog warm doorgelekt en uitgedampt worden, tot dat 'er een vel of vliesje opkoome, en laet het op een koele plaats kristallen schieten.

Z E E P V A N S T A R K E I .

Neem zeer zuiver en scherp Zout van Wynsteen zo veel gy wilt; stoot het nog heet zynde in een warme zuivere yzere Mortier, met een yzeren Stamper, tot een fyn Poeder; doe het dan terstond in een zeer zuiver warm Urinael-glas, en drup 'er zeer warmen gedestillerden vluggen Olie van Terpentyn in, zo zal de Olie met een rook en geraes in 't Zout trekken; laet de indruiping schielyk vervolgt worden tot dat de zuivere Olie boven dryve; vervolgens het vat met een Papier toegedekt in de Kelder weggezet worden, zo zal de Olie in 't kort verdwynen. Laet 'er wederom een weinigje warmen Olie bygegooten, en onder de vorige
Stoffe

Stoffe met eenen houten stok geroert worden; zet het weg als voren, en vaert voort met ingieten tot driemaal zo veel Olie met het Zout vereenigt zy. Het zal een zeepachtige gelyke klomp weezen, die hoe meer hy gewreeven en geroert wordt, hoe beter men hem heeft.

Wanneer een weinigje van deeze Zeep onder Water gemengt wordt zonder eenig teken van Olie, zo blykt het dat dit werk wel volbracht is.

A M A N D E L - Z E E P.

Neem Loog uit twee deelen Zout van Wynsteen of Potasch en een deel levendige Kalk, 'twelk met viermaal zo veel bygegoten Water gekookt en vervolgens doorgezegen is, bereid, zo veel gy wilt.

Verfch uitgepersten Olie van zoete Amandelen, zo veel gy wilt. Deeze gemengt zynde, kookze langzaam met een zacht vuur, wel roerende, tot dat zy, het Water allengskens vervloogen zynde, zich wel beginnen te vereenigen; vaer voort met kooken, en giet 'er onder het kooken, zo veel Loog of Olie by, dat het zaemengestelde 't geen hier uit gebooren wordt, volkoomen met Water kan vermengt worden, zonder eenige Olie te verneemen, en geproeft zynde evenwel niets loogzoutigs van zich geeft, in de Lucht zonder smelting bestaenbaer. Indien het vocht door 't kooken al te slymig werdt, zo meng 'er Zee-zout onder. Men houdt de kooking gaende tot men een klomp bekooft, die in de koude met een vaste hardigheid stand houdt, 't welk men bespeuren zal met een weinigje van dien op een kouden Steen te doen: zo het dan in eene behoorelyke gedaente van een vast lighaem blyft, heeft men een volmaakte Zeep.

HER.

HERBOOREN WYNSTEEN OF BLADSGEWYZE AER-
DE VAN WYNSTEEN.

Neem zeer schiep zuiver en droog Zout van Wynsteen zo veel gy wilt; giet 'er in een zuiver ruim glaze vat met een naeuwen hals, sterken gedestilleerden Azyn by, tot dat het Zout daer mee byna overdekt zy; schud het lang en teffens sterk, zo begint 'er een kooking te ontstaen; giet 'er wederom en voor de derde-mael Azyn by, en schud het vat, zo ontstaet 'er een groote opbruiffing, schuim, en geraes; vaer voort met by te gieten, tot het Loogzout genoegsaem opgevuld is, 't welk doorgaans geschiedt als 'er veertien deelen Azyns naer evenredigheid van het Zout bygegoten zyn; laet het warmgemaekte lang en sterk geschud worden, vooral op het einde, opdat men van de opvulling zeker zy; eindelyk nog een weinig Azyns bygegoten hebbende, waer van het in de warmte niet meer opbruift, zo laet het vocht den tyd van een dag en nacht in behoorlyke warmte weggezet worden, en het heldere, van den gezonken droeffem gezuivert, op nieuw geschud, en wanneer het geen blyk van opbruiffing by het ingieten van een weinig Azyns, meer geeft, uit een Kolf met een Helm gedestilleert worden. Daer koomt een zuiver enkeld Water te voorschyn: in het Vat wordt een bruin byna zwart dik en vetvocht achtergelaten, by 't welk men wederom een weinig Azyns mengen moet, opdat men verzekert zy dat het Zout verzadigt, en het evenwicht gevonden is. Laet eindelyk dit vocht door stilstaen van zyn droeffem afgescheiden, en al het Water door een zacht vuur daer afgehaelt worden, tot dat 'er op den bodem een zoutachtige klomp, uit den zwarten rood zynde, en van een Zeepachtigen smaek, overblyve, die genoent wordt *op nieuws voortgebracht Zout van Wynsteen*; indien dit eindelyk door een zacht vuur voorzichtiglyk uitgedroogt wordt, gelykt het naer een uit plaetjes beftaenden klomp als Talk, die in de warmte terstond wegvloeit

A a

tot

tot een vetten Olie, en in de koude wederom in de gedaente van Plaetjes te zaemen stolt. Dit wordt genoemd bladsgewyze Aerde van Wynsteen, welke in een welgeslooten vat bewaert moet worden.

Dit zout aen de lucht bloot gestelt, of weinige druppelen Water daer by gedaen zynde, smelt en wordt genaemt, Vocht van bladsgewyze aerde van Wynsteen.

AFTREKZEL VAN WYNSTEEN MET WYN.

Neem raeuwen rynschen Wynsteen.

Rynschen Wynsteen tot zwartworden gebrand, van elks een half pond.

Zout van Wynsteen drie oncen.

Tot een Poeder gestooten zynde, zo giet'er lepels-gewyze by

Heeten Rynschen Wyn een pint.

Laet ze twee dagen met eene matige warmte trekken, en het aftrekzel daarna doorgezeegen worden.

AFTREKZEL VAN WYNSTEEN-ZOUT VAN HARVEUS.

Neem zeer zwart Zout van Wynsteen, 't welk na de destilleering van Wynsteen overgebleeven is, zo veel gy wilt.

Dit in eene heete yzere Mortier met een heeten Stamper schielyk tot een Poeder gestooten, en in een hoog Phiool-glas gedaen zynde, zo giet'er besten Brandewyn by dat hy'er vier vingeren hoog boven dryve, kook het dus op een zacht vuur gedurende twintig uren, zo heeft men een zwart dun en bitter vocht, dat klaer afgegooten, en in een geslooten vat bewaert moet worden.

AF.

BEREIDINGEN VAN WYNSTEEN. 187

AFTREKZEL VAN HERBOOREN WYNSTEEN.

Neem herbooren wynsteen die behoorlyk bereid, en zo veel het veilig geschieden kan gedroogd is, zo veel gy wilt.

Giet 'er in een hoog scheikonstig Phiool-glas zesmael zo veel zuiveren voorloop of geest van wyn by, en kook het voorzigtiglyk op een zacht vuur; na dat de vuiligheden vervolgens door stilstaen gezonken zyn, zo laet het bovendryvende en zuivere vocht door een voorzigtige neerhouding van het vat afloopen, 't welk daarna met door een zacht vuur te destilleeren, tot op de helft moet gebracht worden.

BEREIDING VAN ROET.

WATER, GEEST, ZOUT, EN OLIE VAN ROET.

Neem zeer zwart en droog Roet, uit Bakkers-schoorsteen by droog weer verzamelt, zo veel gy wilt.

Vul met het zelve een grooten glazen Kromhals, zet 'er een grooten zuiveren glazen ontfanger aen, en smeer het met een gemeen Lym van Lynzaed-meel toe; maek alsdan een vuur van honderd en vyftig graeden, zo zal 'er een helder overvloedig Water met geweld overkoomen, hou het vuur aen zo lang dit overkoomt: dit water daarna weggenomen hebbende, zo leg 'er den ontfanger wederom aen, en zet het vuur voort; daer zal een melkachtig vet en menigvuldig water overkoomen; dit ook afzonderlyk bewaert, en den ontfanger voor de derdemaal verandert hebbende, zo maek het vuur heviger, dan zal 'er een geel vlug overvloedig zout opkomen, dat zich aen de kanten van den Ontfanger aenzet. Eindelyk wordt door een zeer sterk vuur in 't Zand een vuilen dikken Olie opgeheven. Laet ten laesten alles van zelfs

koud worden. Op den bodem zal een zwarte vuiligheid met een korst bedekt, die naer Ammoniak-zout gelykt, blyven leggen. Het melkachtige gedestilleerde Water dat de tweede reis overgekoomen is, geeft een vluggen zeer doordringenden geest, en een weinig olieachtig vlug en scherp Zout.

BEREIDINGEN VAN LEVENDIGE KALK.

KALK-WATER.

Neem levendige Luiksche Kalk een pond.

Zet ze gedurende vier-entwintig uren in zes ponden gemeen water te weeken, laet het vocht dan doorgezeegen en bewaert worden.

UITBYTEND-WATER.

Neem water van Levendige Kalk een pond.

Opgeheeven bytende Kwik een Scrupel.

Laet ze gemengt worden.

HEMELSCH-BLAEUW-WATER.

Neem Water van levendige Kalk een pond.

Ammoniak-zout anderhalf vierendeel Loots.

Gesmoltten zynde doe het in een Koper Bekken, tot dat 'er een Hemelsch-blaeuwe-verwe verschyne; zyg het daerna door.

DOOR.

BEREIDINGEN VAN LEVENDIGE KALK. 189

DOORKNAEGEND OF GEMEEN BRAND-MIDDEL.

Dit wordt bereid uit Loog die uit levendige Kalk en Potasch, te gelyk in water gekookt, gemaekt wordt, en op een sterk vuur uitgedroogt tot brokken, die men in een zeer warme glaze Fles, omzigtelyk terstond toegestopt, bewaeren moet.

BEREIDINGEN VAN HERTSHOORN.

BEREIDING VAN HERTSHOORN.

Neem Hertshoorn zo veel gy wilt.

Laet hem in 't bloote vuur of in een Kroes gebrand worden tot dat hy geheel wit zy; stoot hem dan zeer fyn, dikwyls met Rozewater gewasschen, en eindelyk op een Marmer-steen tot een ontastbaer Poeder gewreeven zynde, zo laet hem in Koekjes gebracht worden.

Op dezelfde wyze worden bereid, behalven dat in de andere de branding en uitbluffing voor de derdemaal herhaelt word.

Klemei-steen.

Oester-schelpen.

Schaefzel van Yvoor of gebrand Yvoor.

Oogniet enz.

SCHEIKONSTIGE BEREIDING VAN HERTSHOORN.

Laet in de destilleering van eenig water door een Ketel, brokken van Hertshoorn aen een draet in den hals van de Ketel zo gehangen worden, dat ze het vocht zelfs niet aenraeken, op welke wyze de op-

Aa 3

klim-

190 BEREIDINGEN VAN HARTSHOORN.

klimmende dampen de beenderen tot een wryfbaere zelfstandigheid brengen zullen. Laet op gelyke wyze met het Y voor gehandelt worden.

GEEST, OLIE, EN ZOUT VAN HERTSHOORN.

Neem Hertshoorn, zo veel gy wilt.

In groote stukken gezaegt zynde, zo laet ze in een yzeren Pot gedaen worden die in een Oven gemetzelt is, waer op een ruimen aerden Helm gezet is, en aen denzelven een zeer grooten Ontfanger. De naeden wel toegelymt zynde, laet 'er voorzichtiglyk een vuur by trappen gemaekt worden, zo zal 'er een helder waterachtig vocht te voorschyn koomen, 't welk afzonderlyk in een zuiver vat uitgegooten moet worden: met een sterker vuur zal ook een vlug Zout met een Olie overkoomen, en eindelyk zal 'er met een allersterkst vuur een weinig vaster Zout en een dikke taeje pikachtige Olie overkoomen; op den bodem zal een zwarte vaste kool blyven. Als dan den Olie volgens de wet der konst afgescheiden zynde, zo laet de geest met het Zout gemengt door een zacht vuur destilleeren, zy zullen beide zuiverer overkoomen, zo dat ten laesten, indien dit eenige reizen voorzichtig herhaelt wordt, een zeer wit Zout te voorschyn komt, en een geest helder als Water van geen onangenaemen reuk; het Zout van den geest nu gescheiden zynde, met het eerst uit viermael zo veel gewigts zuiver kryt, en daerna uit een weinig voorloop op te heffen, wordt dan spoediger van den aenhangenden Olie zuiver gemaekt: ten laesten wordt de Olie door destilleering gezuivert.

OLIE

BEREIDINGEN VAN HERTSHOORN. 191

OLIE VAN HERTSHOORN VAN DIPPELIUS.

Neem Olie van Hertshoon zo veel gy wilt.

Giet 'er in een Glas zuiver laeuw Water by, en schud het teffens, het scherpe brandige Zout, dat nog aen den Olie was blyven hangen, zal in het Water smelten, waer door de Olie veel zachter word; laet de Olie dan uit een glaze Kolf, met een warmte van kookend Water, zo lang van 't water ontdaen worden, dat 'er niets meer uit gehaelt kan worden. Laet vervolgens de zuivere Olie in een Retort of Kromhals destilleeren, in eenen genoegzaam ruimen Ontfanger, het vuur allengskens vermeerdert zynde, eindelyk tot den hoogsten graed van een zandvuur, tot dat 'er niets meer overkoome: zo heeft men een heldere dunne-
re, en minder stinkende Olie; in den Kromhals blyft een zwarte aerde te rug. Laet deeze Olie op dezelfde wyze destilleeren, zo krygt men nog een zuiverder en helderder Olie; laet dit twintigmael herhaelt worden, hebbende altyd de aerdachtige vuiligheid weggeworpen, zo wordt het eindelyk een Olie die dun is gelyk geest, zeer doordringende, vlug, aengenaem van Reuk, en pryffelyk van smack.

GEBRANDE HERTSHOORN.

Verbrand met een open vuur, den zwarten kool die na de destilleering van den Hertshoorn, op den bodem der Pot overgebleeven is, tot dat die wit gemaekt werde.

GEEST VAN HERTSHOORN MET AMBER BEREID.

Neem zeer sterken geest van Hertshoorn, zo veel gy wilt; werp in deezen by beurten zeer fyn gewreeven vlug Zout van Barnsteen, zo lang tot de kooking

192 BEREIDINGEN VAN HARTSHOORN.

king ophoude; laet het vocht door nederzinking helder gemaekt, tot het gebruik bewaert, of door een Kromhals gezuivert worden.

BEREIDINGEN VAN AMMONIAK-ZOUT.

BLOEMEN VAN AMMONIAK-ZOUT.

Neen gestooten en gedroogd Ammoniak-zout een pond; doe het in eene aerde Kolf, zet'er een ruimen Helm op, en sluit de naeden of zaemenvoegselen, met pot-aerde en zand; stel het dus in een Zandoven, aen den mond van den helm een lang gehalsde Fles, waer in het Water dat eerst overkomen zal gemakkelijk druipen kan, gestelt zynde. Laet dan al de vochtigheid met een zacht vuur het eerste opgeheven worden, en dezelve hette acht of negen uren gehouden worden; laet ten laefsten alles koud worden, en het sneeuw-witte dunne ligte opgeheven Zout, voorzichtig uit den helm losgemaekt, uitgenomen worden, 't welk men in een droog warm en zeer zuiver glas bewaeren zal.

BLOEMEN VAN AMMONIAK-ZOUT MET YZER.

Neem zeer drooge Bloemen van Ammoniak-zout.

Versch gevylt yzer, van elks vier oncen.

Wryf ze in eene glaze Mortier, hoe langer hoe beter, doe dit Poeder dan in eene ruime en drooge glaze Kolf, en zet op deeze een Helm aen welken een Ontfanger gevoegt werd; laetze tot den Helm toe,
in

BEREIDINGEN VAN AMMONIAK-ZOUT. 193

in 't zand begraeven worden, en daerna een vuur gemaakt, eerst zacht, waer door een scherp en doordringend vocht zal overkoomen, daerna aengezet en vermeerdert zynde, zo zullen 'er bloemen verscheidentlyk geverwt naar boven geheeven worden, die zich aen het binneste van den helm zullen vasthechten. Na dat deeze trap van vuur nu zes of acht uren vervolgt, en alles ten laesten kout geworden is, zo verzamel voorzichtig de bloemen, die in een welgedroogd glas, naeukeurig toegestopt, bewaert moeten worden.

GEEST VAN AMMONIAK-ZOUT MET VAST
LOOG-ZOUT.

Neem zeer drooge Bloemen van Ammoniak-zout,
tien oncen.

Zeer droog zuiver en wel gemaakt Zout van
Wynsteen drie oncen.

Doe deeze in een glazen Retort, en giet 'er by
Zuiver Water negen oncen.

Laetze door verschillende trappen van vuur, in eenen naeukeurig aengevoegden Ontfanger destilleeren, daer zal een vochtige damp opklimmen, die tegen de oppervlakte des Ontfangers tot een vast Zout, dat gedurig vermeerdert, zaemenstolt. Dit nu begint daer na door het waterachtige vocht, 'tgeen vervolgens opklimt, te smelten; zet dan het vuur voort tot dat het Zout, 't welk op den bodem vast blyft, droog werde; giet ten laesten het vocht, geschud zynde met het zo verdunde, en ten deele gesmolten Zout, in een zuiver glazen vat 't welk men met een glazen stop naeuwkeurig sluit. Men heeft een Loogzoutigen vluggen, bovendryvenden geest, bygevolg opgevult, en pryzenswaerdig indien het vaste Zout op den bodem leggen blyft.

Bb

GEEST

194 BEREIDINGEN VAN AMMONIAK-ZOUT.
GEEST VAN AMMONIAK-ZOUT MET LEVENDIGE
KALK.

Neem zuiver gewreeven Ammoniak-Zout, zo veel
gy wilt.

Laet het in driemael zo veel zuiver Water smelten,
daerna drie deelen levendige Kalk naer maete van het
Ammoniak-zout in eene zuivere ruime Kolf, die een wei-
nig warm gemaakt, is, gedaen worden; giet 'er het ge-
smolten van 't Ammoniak-zout boven op, zet 'er zeer
schielyk een helm op, voeg 'er een ruimen Ontfan-
ger aen, en smeer 'er een dik lym uit Lyn-zaed-meel
om, zo ontstaet 'er schielyk een warmte en opbruis-
sing. In den ontfanger druipt een geest die niet te be-
dwingen is, en teffens een overvloedig vocht, schielyk
neder en verzamelt zich. Na dat deeze van zelfs ge-
koomen hitte uitgebruist heeft, zo laet het lym vaster
aengesmeert worden, en leg 'er een weinig vuur onder,
waer mede het allengskens destilleert tot droogwordens
toe. De voortgebrachte geest moet terstont in een Fles,
die zeer dicht geslooten wordt, gedaen worden.

KOORS DRYVEND-ZOUT VAN SYLVIVS.

Neem het Zout, dat, na den gedestilleerden geest van
Ammoniak-zout met het vaste Loogzout, op
den bodem overgebleeven is, zo veel gy wilt.

Giet 'er zo veel zuiver warm Regenwater op, als
genoeg is om gesmolten te konnen worden; giet het
vocht door, opdat het helder zy, en breng vervolgens
het zelve verdikt zynde, tot Kristallen. Het zal een
zout weezen, in smaak, vierkantige gedaente, en an-
dere uitwerkzelen, byna aen het Zee-zout gelyk. Dit
in een Kroes met een tegel bedekt gedaen, een tyd lang
gebrand, en daerna gesmolten zynde, wordt zeer zu-
ver gemaakt.

GEEST

BEREIDINGEN VAN AMMONIAK-ZOUT. 195

G E E S T V A N M I N D E R E R.

Neem geest van Ammoniak-zout met Loogzout bereid, zo veel gy wilt; giet 'er beurtsgewyze een gedeelte geest van zeer sterken Wyn-azyn, in een ruim zuiver Glas, by, schud en meng ze naeuwkeurig onder een tot 'er geen opbruissing meer ontsta; maek dan het glas warm, en giet 'er op nieuws iets van een der beide geesten by, ten einde men van de opvulling verzekert zy. Men heeft een zoetachtig zeer doordringend vocht, dat nog een tyd lang warm gezet moet worden.

VLUG OLIEACHTIG WELRIEKEND EN DROOG
AMMONIAK-ZOUT.

Neem gedestilleerden Olie van Kaneel.
————— Lavendel-bloemen.
————— Foelie.
————— Citroen-schillen, van
elks een Scrupel.

Deeze in twaelfmael zo veel zuiversten geest van Wyn met Loogzout opgevuld, opgeloft, en in een glaze Kolf gedaen zynde, zo meng 'er by,

Bloemen van Ammoniak-zout twee oncen.

Zeer droog Zout van Wynsteen een half once.

Schud het behoorlyk dat het wel gemengt werde; terstond een ruimen helm opgezet en een zuiveren glazen Ontfanger aen gevoegt zynde, zo laet 'er vervolgens een opheffing geschieden door een zacht vuur, 't welk aenghouden moet worden, tot dat 'er een vocht zou beginnen over te gaen: dan moet men aenstonds ophouden, en laeten het zeer zuivere vlugge Zout, uit den helm gedaen zynde, in een droog glazen vat, wel voorzien, bewaeren.

Bb 2

BE-

BEREIDINGEN VAN SALPETER.

GEZUIVERDE SALPETER.

Neem gemeen Salpeter, zo veel gy wilt.

Smelt het in zesmael zo veel kookend water, en giet aenstonds het heete Loog door; laet het doorgezeegene op het vuur in een zuiver vat uitdampen tot dat 'er een velletje op de bovenvlakte verschyne; dan eenige houtse stokjes daer in geworpen hebbende, zo stel het vat op eene koude plaets weg, en vergader vervolgens de kristallen, die aenstonds geschooten zyn, en op vloeipapier moeten gedroogt worden. Wanneer men eerst in het water klapperoozen zal hebben laeten trekken dat het vocht wel geverwt zy, dan worden ze genoemd mineraele of mynstoffelyke kristallen. 't Wordt ook op dezelve wyze gezuivert, indien men Olie van Wynsteen door smelting onder het loog zal gemengt hebben.

LOOGZOUTIGE OF VASTE SALPETER.

Neem zeer droogen gestooten Salpeter, zo veel gy wilt.

Vul hier meede een sterken ruimen kroes, zet hem stevig in rontom gelegde gloeiende koolen; na dat het Salpeter volkoomen gesmolten en gelyk water is, zo werp 'er een klein stukjen wel beglommen houtskool in. Dit vat aenstonds vlam, ruischt en zwerft over de oppervlakte van het Salpeter, tot het verteert is, 't welk geschied zynde, zo wordt de vlam uitgebluscht, en het Salpeter staet stil; werp 'er dan wederom en diergelyk stukjen in, en dezelve verschyningen zullen gebeuren; vaer voort dit 'er in te werpen, tot dat het Salpeter niet meer vloeije, noch eenige vlamme veroorzaekt werde. Eindelyk moet de klomp van de laest ingeworpen kool, een holte boven op hebbende, vast, groenachtig loogzoutig zynde, en in de lucht schielyk smeltende, terstont uit
den

BEREIDINGEN VAN SALPETER- 197

den gebrooken kroes genoomen, en in een naeuwkeurig toegestopt glas bewaert worden.

VOCHT VAN VAST SALPETER OF ALGEMEEN
SCHEIVUCHT VAN GLAUBER.

Neem vasten Salpeter, zo veel gy wilt.

Leg het op een glazen schotel, en stel die aen de open lucht bloot in een laege koude en stille plaets; het zal van zelfs smelten, gesmolten zynde, giet het in een zuiver glazen vat uit. Na dat alles opgelost is, zo laet het vocht, nu helder loogzoutig, en den Olie van Wynsteen door smelting gelyk zynde, doorgegooten worden.

PRUNEL-ZOUT.

Neem zeer zuiveren Salpeter, vier oncen.

Laet het in een kroes smelten; doe 'er daarna in

Zeer zuivere bloemen van Zwavel een Scrupef.

Daer ontstaet een vlam, welke, de Zwavel verteert zynne, van zelfs uitgebluscht word. Herhael het zelve drie-of viermael, giet vervolgens het Salpeter in plaetjes uit.

VEEL VERMOOGEND ZOUT.

Neem zeer zuiveren en droogen Salpeter.

Beste Zwavel-bloemen, van elks zo veel gy wilt.

Stootze naeuwkeurig en lang; vervolgens het Poeder voorzichtig warm gemaekt zynde, zo werp 'er twee scrupels gelyk van in een kroes, die op het vuur gezet eu gloeyend is. Wanneer die uitgebrand hebben, zo vaer voort, met 'er beurtsgewyze in te werpen,

Bb 3

tot

198 BEREIDINGEN VAN SALPETER.

tot het genoeg fchyne. Laetze dus een uur lang gloeyen; vervolgens het Zout met heet water ontbonden, en aenftonds daerna doorgezeegen zynde, zo laet het naer de wet der konst, verdikt en tot kristallen gebracht worden.

GEEST VAN SALPETER VAN GLAUBER.

Neem zeer zuiveren droogen en gestooten Salpeter achtien oncen.

Doe het in een zuiveren glazen Kromhals, en giet 'er by
Zeer zuiveren en sterken Olie van Koperrood zes oncen.

Leg 'er een grooten glazen Ontfanger aen, en de naeden met een lym van Kalk en Potaerde wel geflooten zynde, zo laetze in een Zand-oven gedestilleert worden: eerst met een matig, daarna met een by trappen vermeerdert vuur, eindelyk met het allersterkste dat gemaakt kan worden. De Ontfanger zal met roode dampen vervult worden, en 'tvocht met druppelen afloopen; laet dan de warmte van zelfs verminderen; en het vocht zeer voorzichtig onder de Schoorsteen, ten einde men voor de long zorg draege, in een zuiver glas uitgegooten worden, dat aenftonds met een glazen stop toegeslooten moet worden, opdat de roode vlugge dampen niet vervliegen kunnen.

DUBBELD GEHEIM.

Dit wordt uit den doodekop van den Salpeter-geest van Glauber gemaakt, of uit het zeer witte noch zuur noch loogzoutig zynde zout, dat op den bodem van den Kromhals blyft, in water gesmolten, doorgezeegen, en volgens de konst uitgedampt zynde. Het wordt ook genaemt *Salpeter met Koperrood opgevult*, eeniger maten naer den *met Koperrood bezwangerden Wynsteen* gelykende.

SAL-

SALPETER-GEEST MET KLEI.

Neem zeer zuiveren gestooten Salpeter, anderhalf pond.
Gemeene roode Klei of Aerde, vier en een
half pond.

Deeze gemengt zynde, doe ze in een steenen Kromhals, dat deszelfs halve deel ledig blyve; als dan een zeer ruimen glazen Ontfanger daer behoorlyk aengevoegt en toegelymt zynde, zo destilleer met een zacht open vuur; daarna sterker, en eindelyk met het allersterkste, terwyl men vlytig zorge draegen moet dat de Turven die 'er gedurig aengebragt moeten worden, eerst wel doorwarm gemaekt zyn, opdat de Kromhals door de koude niet springe; laet het hevigste vuur dustwee uren lang aengehouden, vervolgens de vaten van zelfs koud worden, en de Salpeter-geest die zeer roode en schadelyke dampen uitwaeslemt, schielyk in een glaze vat, dat wel toegestopt word, uitgegooten worden.

ZOETE SALPETER-GEEST.

Neem allerzuiversten geest van Wyn, of Voorloop, acht deelen; giet 'er druppels-gewyze een deel besten Salpeter-geest van Glauber in, met gedurig wat te wachten, en 't vat wel te schudden, tot dat ze geheel inwendig en onder elkander vereenigt zyn.

Laet het vocht eenigen tyd warm staen. Indien het twee of driemaal uit een Kromhals gedestilleert wordt, wordt het genaemt *overgehaelde zoete Salpeter geest*.

STERK WATER.

Laet dit uit gelyke deelen gebrand Kopperrood en Salpeter, in eenen aerden Kromhals, met een by trappen vermeerderd vuur, tot het eindelyk op zyn hoogst zy, gedestilleert worden.

KO-

KONINGLYK WATER.

Neem Salpeter-geest of Sterk-water, vier oncen.

Meng'er, in eene ruime Kolf, allengskens by
Gestooten Ammoniak-zout, een once.

Zet het in 't zand, tot dat het Zout geheel gesmolten zy. Het Zee-zout doet het zelfde.

BEREIDINGEN VAN ZEE-ZOUT.

GEEST VAN ZEE-ZOUT VAN GLAUBER.

Neem Zee-zout, in zesmael zo veel Regenwater gesmolten, daer na volgens de wet der Konst, wederom tot vierkantige kristallen uitgedroogt, en eindelyk gebrand, dat het in 't vuur kraeke, drie deelen.

Besten Olie van Koperrood, een deel.

Meng ze in eenen glazen Kromhals onder een, en stel het op dezelfde wyze in, als de Salpeter-geest van Glauber bereid geweest is. Men moet zich ten naeuwsten hoeden voor de dampen, die wit, vlug, en zeer verstikkende zyn. Alsdan is 'er groote voorzichtigheid nodig in 't vermeerderen der vuur-trappen, opdat de woedende geest het vat niet aen stukken breeke. Daer is nog een andere manier om dezen geest te macken, waer op hy minder nadeelig, en zonder verstikkende dampen gemackt wordt, wanneer'er by drie deelen Zee-zout, twee deelen zuiver Regenwater gemengt worden, en een deel Olie van Koperrood; en men vervolgens den voortgebrachten geest met een zacht vuur uit een Kolf destilleert: want het ontdoet zich aldus van zyn water, en op den bodem van het vat wordt een zuivere, vette, welriekende, en aengenaem zuur zynde, groenachtigen geest overgelaeten.

GEEST VAN ZEE-ZOUT MET KLEI.

Neem Zee-zout, door kraeking gezuivert, drie ponden.
 Gemeene roode Klei, tien ponden.

Lang en naeuwkeurig ondereen gemengt zynde, zo doe ze in een Kromhals, en handel op gelyke wyze als in de destilleering van den Salpeter-geest met klei: vooral moeten de vuur-trappen langzaam vermeerdert worden, en wanneer 'er in den Ontfanger vetgelyke streepen beginnen te loopen, moet het vuur tot den hoogsten graet aengezet, en dus zes of acht uuren gehouden worden; hou eindelyk op, en giet het zuivere, aengenaem riekende, zuure en groen-gekleurde vocht uit.

ZOETE GEEST VAN ZOUT.

Men verkrygt hem, indien de zuiverste geest van Zout van Glauber, by driemaal zo veel zuiveren geest van Wyn gemengt, en daarna met twee-of driemaal te destilleeren, met den zelve naeuwkeurig vereenigt wordt.

WONDERBAER ZOUT VAN GLAUBER.

Neem het Zout dat op den bodem van den Kromhals, na de destilleering van den geest van Zout van Glauber, overgebleeven is; stoot het, en in een Kroes gedaen zynde, zet het in 't vuur tot het vloeije; verdun het dan met warm Water: ook kan het Zout dat in den Kromhals overgebleeven is, zelfs door bygegootten warm Water gesmolten worden. Giet daarna het heete loog door, en verdik het tot het een velletje begint te macken, stel het dan stil op een koude plaets weg, zo zal het tot een ysachtigen klomp zaemen loopen. Deeze door zesmaal zo veel heet Water wederom gesmolten, vervolgens verdikt, en in een groot glas weggezet zynde, zal tot zeer schoone Kristallen aenzetten, die vast blyven en in de Lucht niet smelten.

BEREIDINGEN VAN KOPERROOD.

BRANDING VAN KOPERROOD.

Neem gemeen groen Koperrood, zo veel gy wilt.

Doe het in een aerde pot, die met een Tegel gedekt wordt, en leg'er vuur rondom, opdat hy langzaem warm werde, zo begint het Koperrood te rooken, en het vuur vervolgens vermeerdert zynde, te smelten, doch dan wederom, met nog heeter vuur, te verdikken en wit te worden, ten laesten nog sterker gemaekt zynde, geel en aen de zyden van het vat rood te worden; neem eindelyk de koud geworden Stoffe uit, en stoot ze tot Poeder.

GEEST, OLIE, EN DOODE KOP VAN KOPERROOD.

Neem gebrand Koperrood, zo veel gy wilt.

Doe het in een sterken aerden Kromhals, zo ruim dat die tweemaal zo veel en meer bevatten kan; voeg aen deezen een zeer ruimen glazen Ontfanger, die'er wel tegen over en in de gestalte van een gezicht-einder evenwyd geplaeft is; omwind hem met linnen en een lym van kalk en pot-aerde, en laet het dus vier-entwintig uren staen, opdat het lym drooge; maek dan een vuur trapsgewyze, zo zal'er een witte damp uitkomen, en de Ontfanger warm worden; hou dit vuur gedurende zes uren aen, daarna zullen'er streepen van geesten, gelyk een Olie, aen de zyden van den Ontfanger beginnen afteloopen; hou deezen trap van vuur ook zes uren lang aen; onderhou eindelyk het vuur, de laeste zes uren, tot dat de Kromhals gloeyend werde, zo zal de laeste dikke Olie

BEREIDINGEN VAN KOPERROOD. 203

lie te voorschyn koomen; laet eindelyk alles stil staen en 't vuur van zelf nitgaen; als dan de omwindzels zeer voorzichtig los gemaakt zynde, zo giet het vocht, met u zorgvuldig voor den schadelijken damp te hoeden, in een fles, en stop die toe. Op den bodem van den Kromhals zal een roode zwartachtige en wrange Kalk zyn, dat de doode kop van Koperrood is. Laet de geest of Olie van Koperrood in een zuivere glaze Kolf gedaen, en door een Zandvuur van vyfhonderd graeden heet gemaakt worden, dan zal hy zyn wilden geest en 't water van zich afgeeven, en is dus van zwart helder geworden; indien eindelyk deeze nu heldere Olie, uit een kleinen zuiveren Kromhals, met een langen hals destilleert, zo dat de druppels malkander volgen, en die in zeer zuiver Water op den bodem van den Ontfanger nedervallen, zo heeft men een zeer zuiveren besten Olie van Koperrood.

WYNSTEEN MET KOPERROOD OP-
GEVULD.

Neem zeer zuiveren Olie van Koperrood, drie oncen.
Verdun hem in een glaze hooge ruime en naeuw-gehalsde Kolf met driemaal zo veel zuiver warm Waters, en giet 'er druppelsgewyze Olie van Wynsteen door smelting by, tot men een volmaakte opvulling bekoome, vermits 'er anders een schadelijke scherpte, zuur of loogzoutig zynde, overblyft; daer zal een zeer geweldige opbruifling geschieden, en het Zout lang voor de verzadiging naer den bodem gaende, beginnen wit te worden: schud het dan, ten einde men de verzadiging te zekerder hebbe; beproef dit met een warm gemaakt deel van het loog in tweeën te verdeelen, by welke eene men een druppel Olie van Koperrood druppen moet, en in het ander een druppel Olie van Wynsteen door smelting; zo men dan van 't evenwicht verzekert is, moet het vocht waer by meer

Cc 2 heet

204 BEREIDINGEN VAN KOPERROOD.

heet Water gegooten is, geheel ontbonden worden, opdat het Zout geheel verdunt zy. Laet het daarna terstond doorgezeegen en tot een vliesje verdikt, en naer de wet der konst tot kristallen gebracht worden.

Het voortgebrachte Zout zal van een middelsmaek en wit zyn, zeer veel Waters nodig hebbende eer het volkoomen gesmolten kan worden.

MINERAEL PYNSTILLEND VOCHT 'T WELK VAN HOFMAN GENOEMT WORD.

Neem zeer zuiveren Voorloop acht oncen.

Druip 'er in een hooge glaze Kolf, met eene langzaeme ondermenging, druppelsgewyze in

Zeer zuiveren oprechten Olie van Koperrood,
een once.

Het vocht wel doormengt, en roodachtig, zal een aengenaemen geur van Averuit, maer die teffens schadelyk en verftikkende is, van zich geeven; laet het in een geslooten vat, met een zachte warmte den tyd van vyf dagen staen.

Indien dit vocht in dicht toegelymde vaten, zachtjes destilleert, zo zal 'er een wonderlyk fyne aengenaem ruikende en verftikkende geest uitkoomen, welke, indien hy zwart begon te worden, afzonderlyk verzamelt moet worden. De Ontfanger verandert zynde, vaer voort met vervolgens een zacht vuur te maeken, zo zal 'er een waterachtig stinkend vocht, en met het zelve een zwaerwichtig zuiver en helder vocht overkoomen, op zich zelve blyvende, en met het waterachtige niet vermengt zynde, maer ook in het eerst niet kunnende vermengt worden, aengenaem ruikende, en smelbaer in den voorloop. Laet de Ontfanger verandert worden, opdat het stinkende vocht, dat daarna te voorschyn zou koomen, niet overgae. Het word genaemt

Zoete Olie of geest van Koperrood.

VLUG.

BEREIDINGEN VAN KOPERROOD. 205

BOVENDRYVEDE GEEST.

Neem zoeten Geest van Koperrood.

Zeer zuiver Water met gesmolten Zout van
Wynsteen opgevuld, van elks gelyke deelen.

Mengze door schudding van het vat; daerna stil gestaan hebbende, zo schei'er de bovendryvende Geest af. De zoete Geest van Koperrood wordt door het destilleeren weder bekoomen.

BLOEDSTELPEND WATER.

Neem Rots-aluin.

Blaeuw Koperrood, van elks drie oncen.

Zuiver Water, twee ponden.

Kookze tot de Zouten gesmolten zyn, en doe by het doorgelekte vocht

Olie van Koperrood, twee vierendeel Loots.

BLOETSTELPEND WATER VAN RABELIUS.

Neem Olie van Koperrood, een once.

Laet hem langzaam gegooten worden by

Brandewyn, twee oncen.

Laet ze vervolgens warm staen in een vat, dat men kringsgewyze noemt.

SLAEPMAEKEND ZOUT VAN HOMBERG.

Neem Borax van Venetien twee oncen.

Verdun en smelt ze in eene genoegzaeme menigte zuiver Water, by 't welk men vervolgens langzaam meng

Cc 3

over-

206 BEREIDINGEN VAN KOPERROOD.

Overgehaelden Olie van Koperrood, vyf vierendeel Loots.

Laet het zachtjes uitdampen, en 't velletje dat geduurig gebooren word, verzamelt en gedroogt worden.

K O P E R - B L O E M E N .

Neem doode kop van Koperrood, eerst gebrand, daer na zo dikwerf in Water afgekookt, tot het zelve smaekloos zy.

Zeer drooge Bloemen van Ammoniak-zout, van elks gelyke deelen.

Stootze zeer lang in een warme glaze Mortier, met zorg te draegen dat ze niet nat worden; doe dit gemengde Poeder in een aerde Kolf, zet 'er een breeden helm met een breeden mond op, voeg 'er een kleinen ontfangen aen, en plaets het in een Zand-oven: maek eerst een vuur by trappen, zo zal 'er een vlug scherp vocht van een brandachtigen smaek uitkoomen, 't welk overgedreeven zynde, zo zal 'er een witte Bloem, die aenstonds geel en in 't kort zeer rood is, in den helm opklimmen; het hoogste vuur zes uren lang aengehouden hebbende, zo laet de vaeten, van zels koud worden; neem 'er de Bloemen voorzichtig uit, en bewaer ze in een droog glas.

G E N E E S - S T E E N .

Neem Aluin.

Goudglit.

Armenische Klei, van elks een half pond.

Doode kop van Koperrood, drie oncen.

Azyn vier oncen.

Meng en droogze uit, tot ze hard worden.

AF-

BEREIDINGEN VAN KOPERROOD. 207

AFTREKZEL VAN KOPERROOD OF MAEN-AFTREK-
ZEL VAN HELVETIUS.

Neem blaeuw Koperrood.

Ammoniak-zout. *aa. 3/4*

Laet ze zo lang gewreeven worden, tot 'er een Poc-
der van werde, by 't welk giet

Overgehaelden Brandewyn, drie oncen.

Laet ze vier-entwintig uuren trekken, giet by het
doorgezeegen vocht

Geest van Ammoniak-zout, met Zout van Wyn-
steen bereid, zo veel genoeg is.

Dat 'er aen het vocht een aengenaeame Hemelsch-
blauwe verwe toegebracht werde.

BEREIDINGEN VAN ZWAVEL.

BLOEMEN VAN ZWAVEL.

Neem gemeene Zwavel, zo veel gy wilt.

Doe ze in een aerde Kolf, zet 'er een ruimen gla-
zen helm op, maek de naeden dicht toe, met een lym
van pot-aerde, asch, en water; stel ze dan in een
Zand-oven, en een Ontfanger 'er aengevoegt hebben-
de, zo maek langzaam vuur; daer zal een weinigje
water uitkoomen, en de helm zal door de geelheid
der opklimmende Zwavel bezwalkt worden. Vaer
voort met acht uuren lang de warmte zo te bestueren,
dat de Zwavel opgeheven werde, en echter de Bloe-
men in den helm niet smelten. Neem 'er ten laesten
de opgeheeven Bloemen uit.

OLIE

OLIE OF GEEST VAN ZWAVEL DOOR EEN KLOK.

Neem zeer zuivere Bloemen van Zwavel, zo veel gy wilt.

By koel vochtachtig en stil weder, zo leg ze in een aerde vat, en zet dit in een groote verglaesde Schotel, die in 't midden een weinig verheven is; steek dan de Zwavel aen brand, en hang 'er terstond een glaze Klok over, of liever een glaze Kolf wier bodem in een ruime rondte uitgesneden is, eerst gehouden over de waesfem van warm Water, opdat de inwendige oppervlakte vochtig zy: maer hang ze naeuwkeurig over het midden van de vlam, hoe nader hoe beter, als ze maer niet uitgebluft wordt. Zo dra de vlam byna begint uittegaen, zo laet 'er een ander diergelyk vat vol gesmolten en aengestoken Zwavel gereed zyn, opdat de destilleering kan vervolgt worden, en men dus voortvaere. De rook van de Zwavel, tot een vocht verzamelt zynde, zal met streepen uit de Kolf neerdruijen, het zy in den Ontfanger of glaze Fles, die aen de Klok gevoegt is, of in de onderstaende groote Schotel. Dat men zich zeer voorzichtig voor den damp wachte.

ZWAVEL-BALSEM MET TERPENTYN-OLIE.

Neem Bloemen van Zwavel, een once.

Bereiden Terpentyn-olie, zes oncen.

Laet ze den tyd van een uur 't zaemen kooken; een gedeelte van de Zwavel zal in den bovendryvenden Olie gesmolten worden. Laet het dan van zelfs koud worden, en het bovendryvende vocht uitgegooten worden. Giet by de Zwavel, die op den bodem over is, wederom nieuwen Terpentyn-olie, kook en giet het

het uit als voren; vaer voort de werking op dezelfde wyze aenterechten, tot al de Zwavel tot een balssem zal gesmolten zyn.

Zwavel-balssem van Anys-olie.

————— Jenever-olie.

————— Barnsteen-olie.

Worden op dezelfde wyze gemaekt, als de Zwavel-balssem van Terpentyn-olie, indien men in plaats van Terpentyn-olie, gedestilleerden Anys, Jenever-, of Barnsteen-olie gebruikt. Men kan ook een gelyk deel van Zwavel-balssem met Amandel-olie nemen en eenige gedestilleerde Olien, die door een zacht vuur tot een Balssem vereenigt worden.

ZWAVEL-BALSEM MET AMANDEL-OLIE.

Neem versch uitgepersten Olie van zoete Amandelen, vier oncen; zet hem in een aerde verloode pot op het vuur, en doe 'er by Bloemen van Zwavel, een once.

De Zwavel gesmolten zynde, zal naer den grond van den Olie zinken, en wordt 'er niet ondergemengt: maer het vuur vermeerdert zynde, en als de Olie begint te rooken, zullen zy zich inwendig tot een gestolt lighaem onder elkander vereenigen. Indien gy 'er dan nog nieuwe Zwavel bydoet, zo zal die ook gemakelyk in den Olie smelten.

Zo men Lynzaed-olie neemt, wordt hy genoemd

Zwavel-balssem met Lynzaed-olie.

Dd

BE-

BEREIDING VAN BARNSTEEN.

VLUG ZOUT, EN OLIE VAN BARNSTEEN.

Neem Barnsteen aen stukken gestooten, zo veel gy wilt.

Doe hem in een glazen ruimen Kromhals, dat deszelfs twee derde deelen vervult zyn, voeg 'er een grooten Ontfanger aen met een gemeen Lym toegesmeert; laet 'er uit het zand met een vuur-graed die een weinig sterker dan kookend Water is, een destilleering aengevangen worden. Daer komt een veelvuldige dunne en heldere Olie uit, die afzonderlyk moet vergadert worden; de Ontfanger 'er wederom aengevoegt zynde, wordt het vuur voorzichtig vermeerdert tot dat 'er wederom een Olie te voorschyn koome, die geel rood en dikchtig is, en ook byzonder moet verzamelt worden. Het vuur wordt allengskens vermeerdert, tot dat 'er tegen de holte van den Ontfanger, en voornamentlyk tegen den hals, witte zoute vlokken beginnen te verschynen, welke, wanneer 'er niet meer koomen, voorzichtig moeten uitgenomen worden, ten einde zy met den daer opvolgenden dikken Olie niet vermengt worden: op den zelven tyd nu, dat het Zout opklimt, wordt 'er teffens een roode Olie uitgeperst, nog byna helder zynde. Eindelyk komt 'er, het vuur zeer sterk vermeerdert zynde, een dikke zwarte en taeye Olie te voorschyn.

De Olien kunnen door een nieuwe destilleering gezuivert, en dus helder gemaekt worden; het Zout nu, dat vlug Olieachtig en zuur is, kan op nieuw uit een glaze Kolf met een blinden helm voorzien en de naeden digt toe gemaekt zynde, uit het zand opgeheven worden, opdat het zuiverder zy.

BE-

BEREIDING VAN GOUD EN ZILVER.

B L I X E M . G O U D .

Het wordt gemaekt van Goud in Konings-water gesmolten, en daerna met Olie van Wynsteen door smelting, tot een geel Poeder neergeslagen, 't welk met Water volkomentlyk afgewasschen, en daerna zeer voorzichtig gedroogt moet worden, opdat het, te warm geworden, geen slag geeve.

H E L S C H E S T E E N .

Neem Zilver in greinen, een once.

Best Sterkwater of Salpeter-geest, twee oncen.

Mengze in een Urinael-glas, zo zal de geest beginnen te bruisen, te rooken, en warm te worden, en het Zilver smelten tot het geheel verdwynt; men verkrygt een zeer helder vocht zonder koleur, 't welk men in een zuiver glasgiet. Doet in deeze ontbinding vervolgens een grein zeer zuiver Zilver, zo lang het gesmolten wordt: wanneer het niet meer smelt, zo laet het gesmoltene in een koude plaets weggezet worden; terstond zullen 'er effen witte plaetjes gevormt worden, indien nu van deeze gevormde het overgebleeven vocht afgegooten word, bekomt men scherpe Kristallen die naeuwlyks te droogen zyn; doe deeze in een holle schael gesneden uit het Urinael-glas, en stel het zelve op een gloeyende kool; de Kristallen zullen een schadelijken rook van zich geeven. Wanneer zy niet meer rooken, maer in 't glas vloeyen, zo giet ze voorzichtig

212 BEREIDINGEN VAN GOUD EN ZILVER.

uit in kegelachtige holligheeden, die eerst tot dat oogmerk in een vierkantig stuk Klei gedrukt zyn. Het vloeijende Zilver zal 'er met een geluit ingaen. Wanneer nu de stoffe eindelyk gestolt is, zo hael uit de gebrooken Klei de Kegels, en leg ze op droog zuiver warm papier; droogze dus tot geheel droog worden, veeg daerna derzelve oppervlakte met een warme drooge Haeze-poot af, en zet ze op staende voet weg in een zuiver droog glas, 't welk met een Kurk wel gestopt moet worden.

B E R E I D I N G V A N K O P E R .

A F T R E K Z E L V A N K O P E R .

Neem versch gevylt Koper, een once.

Giet 'er, in een zuiver glas, by

Geest van Ammoniak zout, met loogzout bereid,
twaelf oncen.

Sluit het vat en schud het dikwyls, zo zal 'er een zeer schoon blaeuw, en eindelyk een Viool-verwig-af-trekzel van worden.

B E R E I D I N G E N V A N L O O T .

K A L K V A N L O O T .

Neem dunne plaeten van Loot.

Schikze in een helm, die op een groote Kolf, daer Azyn in gegooten is, gesteld wordt; zet ze in een Zand-oven, en voeg 'er een Ontfanger aen, destilleer dan met een zacht vuur twaelf uren lang, en vervolgens alles ook twaelf uren lang koud geworden zynde. zo laeten de witachtige plaetjes met een wit poeder bedekt gedroogt worden. Dit Poeder met een Hae-

ze

BEREIDINGEN VAN LOOT. 213

ze poot afgeveegt zynde, geeft het Lootwit. Het werk herhaelt zynde, wordt al het loot in een dergelyk smaeken reukloos Poeder verandert. Deeze Kalk of 't Lootwit lang gebrand, en op het vuur geroert zynde, glimt ten laesten met een Karmozyn koleur, is in gewicht vermeerdert, en wordt Menie genaemt.

BRANDING VAN LOOT.

Neem zeer dunne plaeten van Loot, zo veel gy wilt. Zwavel zo veel genoeg is.

Laet 'er in een nieuwe aerde Pot, laeg op laeg gelegd worden, en de Zwavel aengestookten zynde, zo roer het brandende Loot gestadig met een yzere Spatel tot het geheel in asch gebracht zy. Het wordt ook gemaakt indien men by het loot, in een yzere Lepel gesmolten, wat Zwavel werpt, roerende den klomp terwyl hy brand, en men daerna de vlam ophoudende 'er wederom nieuwe Zwavel by doet, en dus voortvaert, tot dat het loot niet meer vloeibaer in een Kalk verandert zy.

AZYN VAN LOOT OF GOUDGLIT.

Neem Lootwit of Goudglit, zo veel gy wilt.

Kook het met twintigmael zo veel sterken gedestilleerden Azyn, in een hoog scheikunstig Phiool-glas, den tyd van vier-entwintig uren, met het dikwyls te schudden; laet het koud worden, en het zuivere bovendryvende vocht doorgezeegen worden; laet dezelfde werking met nieuwen bygegoeten Azyn geschieden, en die wederom zo lang herhaelt worden, tot byna al het Lootwit tot een vocht gesmolten zy; laeten eindelyk deeze Azynen met een zacht vuur gedestilleert worden, tot 'er een vierde deel overblyve, zo zal al het

214 BEREIDINGEN VAN LOOT.

zuur vanden Azyn in het Lootwit of gesmolten Goudglit gehouden worden. Dit is de Azyn van Loot of Goudglit: wanneer by dit verdikte vocht van het gesmolten Loot, nieuwe gedestilleerde Azyn gegooten wordt, en dit gekookt en verdikt tot de lyvigheid van Honig, wordt 'er als een olieachtig vocht achter gelaeten, 't welk genaemt word

Dikke Olie van Loot.

ALGEMEENE BALSEM.

Neem dikken Olie van Loot, zes oncen.

Wit Wasch, vier oncen.

Olyven-olie een pond.

Kamfer, een half once.

Laet 'er volgens de konst een Balsam van gemaakt worden.

ZOUT OF SUIKER VAN LOOT.

Neem Azyn van Loot of Goudglit, zo veel gy wilt.

Verdik hem in een laege Kolf met een zeer wyden mond, tot dat hy byna de dikte van Olie verkreegen hebbe, zet hem dan op een stille koude plaets weg. Op den bodem zal zich een klomp zetten, die witachtig en uit dunne pyltjes zaemgestolt is; laet daer na, het bovendryvende vocht uitgegooten zynde, dit zaemgestolde met een zacht vuur uitgedroogt worden, 't welk zoet zal zyn als Suiker, en genoemt wordt Suiker van Loot. Zo dit met verschen zeer zuuren gedestilleerden Azyn gesmolten, en door stilstaen gezuivert, tot de lyvigheid van een Olie verdikt, en het vocht koud weggezet word, zo zullen 'er op den bodem dikke vaste en zeer schoone Kristallen schieten, van smaek als Suiker.

BE.

BEREIDINGEN VAN YZER. 615

BEREIDINGE VAN TZER.

ZOUT VAN YZER.

Neem zeer zuiveren Olie van Koperrood, zo veel gy wilt.

Doe'er in een Urinael-glas droppelsgewyze achtmael zo veel Water by, en meng het wel; daer zal een helder zuur vocht voortgebracht worden, werp daer in een gedeelte zeer zuiver versch Yzer, zo zal 'er een opbruiffing, damp, en zonderlinge reuk ontstaen; deeze opbruiffing bedaert zynde, ga voort met 'er gedurig een weinig je in te werpen, tot dat het Yzer ongesmolten op den bodem van het vat blyve; laet het zuivere bovendryvende vocht, door een papier gelekt, helder en groenachtig zynde, en in een zeer zuiver Urinael-glas gedaen, door een zacht vuur gebracht worden tot 'er een velletje op te voorschyn koome; en laet dan het vat op een koude plaets weggezet worden, zo zullen 'er in het kort op den bodem heldere en groene Kristallen schieten, aen den Smaragdsteen gelyk, welke van het vocht gescheiden, en langzaam gedroogt zynde, in een glas moeten bewaert worden.

AFTREKZEL VAN ZOUT VAN YZER VAN LODEWYK.

Neem Koperrood van Yzer, een deel.
Kristallen van Wynsteen, vier deelen.
Regenwater twintig deelen.

Laet ze 'tzaemen in een glaze vat kooken, dikwyls roerende met een houten stok, tot dat het een afchachtige klomp zy, de verbranding zorgvuldig vermyden-
de; laet ze dan in een hoog schei-konstlig Phiool-glas gedaen, en daer by gemeene Brandewyn, dat 'er die vier vingeren hoog boven sta, gegooten worden; laet dit gelyk kooken, gedurende een uur of twee. Het
kou l

koudgeworden roode zuivere en bovendryvende vocht wordt uitgegooten en doorgezeegen. Dit is het aftrekzel van Yzer van Koperrood van Lodowyk: indien dit gedestilleert wordt, tot 'er een vliesje op verschynt, zo wordt 'er de geest afgenoomen, en de Wynsteen zet met het Zout van Yzer tot Kristallen aen. Dit wordt genaemt Koperrood van Yzer van Lodewyk.

AFTREKZEL VAN YZER MET RHYNSCHEN WYN.

Neem zeer zuiver en fyn versch Yzer, twee oncen.

Besten Rhynschen Wyn, vier-entwintig oncen.

Laetze in een hoog schei-konstig Phiool-glas onder-eengemengt, en in een houten oven met een warmte van twee hondert graeden, gedurende drie of vier dagen, met dikwyls te schudden, trekken, de bovendryvende zuivere Wyn doorgezeegen, en in een geslootten vat bewaert worden.

OPENEND AFTREKZEL VAN YZER.

Neem versch gevylt Yzer, zes oncen.

Witten zuiveren Wynsteen, achtien oncen.

Doe ze in een genoegzaam ruime Yzere Pot, en giet 'er acht ponden water op; laet het twaelf uren koken, dikwyls met een Yzere of houte Spatel roerende, en zo veel water by gietende als 'er door de kooking uitwaessemt; wanneer het water nu door de kooking van zuur zoet, en zwartachtig geworden is, laet dan het vocht van het vuur gezet zynde stilstaen, en het boven op de vuiligheid dryvende doorgezeegen, daerna in een glaze vat, tot de lyvigheid van een dunne Siroop, op een zacht vuur uitgedampt worden. Het wordt ook genaemd Siroop van Stael.

ZAE.

ZAEMENTREKKEND AFTREKZEL VAN YZER.

Neem verfch gevylt Yzer, een once.

Giet 'er, in een hoog fchei-konftig Phiool glas, twintig oncen zeer zuuren gedestilleerden Azyn by; laet dit den tyd van vier-entwintig uuren 't zaemen zachtjes kooken, en het koud geworden zeer roode vocht doorgezeegen worden.

OPENENDE SAFFRAEN VAN YZER.

Neem verfch gevylt Yzer.

Zwavel, van elks gelyke deelen.

Wryfze naeuwkeurig en lang in een glaze Mortier, kneed vervolgens het Poeder met water, opdat het een dik deeg werde, pak dit fterk in een aerde pot, en zet het weg. Het begint in 't kort warm te worden, te bruiffen, rook van zich te geeven, en eindelyk dikwerf vuur te vatten; na dat het geweld uitgewoed heeft, zo is de stoffe in een gelyken klomp verandert; deeze zorgvuldig gestooten zynde, kook hem met water gedurende een half uur; ten laeften uitgegooten, doorgezeegen, en verdikt zynde, zal men 'er een zeer zuiver Koperrood van Yzer uit haelen.

ZAEMENTREKKENDE SAFFRAEN VAN YZER.

Neem Koperrood van Yzer, met een fterk vuur tot rood worden gebrand, zo veel gy wilt.

Laet het in water kooken, en herhael dit, met het water gedurig weg te werpen, en nieuw by te gieten, tot dat het laefte bygegooten 'er wederom fmaekloos afkoome; zo zal 'er een rood fmaekloos zaementrekend Poeder blyven.

BEREIDINGEN VAN KWIK-ZILVER.

GEZUIVERDE KWIK.

Neem Gemeen Kwik-zilver.

Doe het in Zeemleer dat rond gefneeden, tot een zakje gemaekt, en met een touwtje zeer vast toegebonden is; pers het boven een zeer wyd verglaesd vat, zo zal het Kwikzilver van alle zyden door het leer zuiver heendringen; vaer voort met sterk te perffen, ten einde het geheel doorga. Het wordt ook gezuivert met een driemaal herhaelde destilleering, op een Zandvuur, uit een Kromhals.

SMELTING VAN KWIK-ZILVER.

Neem zuiver Kwik-Zilver, vier oncen.

Sterk Water zes oncen.

Leg 'er in een Urinael-glas gedaen, een weinig vuur om, opdat ze warm worden, zo begint de Kwik-bol op den bodem te kooken en te verteeren, met zeer roode dampen; wanneer het verteert is, zo doe 'er nog een weinigje Kwik by, tot dat 'er na de volmaekte ontbinding, nog een weinig ongesmolten overgelaeten worde; laet het koud geworden geheel helder en gelijk vocht in een ander vat uitgegooten worden.

WIT NEERGESLAGEN KWIK-ZILVER.

Neem Kwik, in Sterk Water behoorlyk gesmolten, een deel.

Zeer zuiver water, twee deelen

Ge-

BEREIDINGEN VAN KWIK-ZILVER. 219

Gemengt zynde, zo doe 'er druppelsgewyze sterke en warme Pekel van Zee-zout in, zo wordt het vocht troebel wit, laetende door schudding een wit Poeder naer den grond vallen; vaer voort met 'er in te druppen, tot dat het vocht niet meer troebel werde; laet vervolgens het bovendryvende heldere vocht door een papier gedaen, en by het in 't Papier blyvende Poeder nieuw zeer warm water gegooten worden, 't welk 'er zout geworden door vloeyen zal; laet 'er op nieuw weer ander bygegooten worden, tot dat het eindelyk zo smaekeloos doorga, als het bygegooten geweest was; ten laesten droog het papier met het Poeder, door een zacht vuur, en bewaer het zelve.

ROOD NEERGESLAGEN KWIK-ZILVER.

Neem ontbinding van Kwik, anderhalf pond.
Doe ze in een glazen Kromhals, die tweemaal zo veel bevatten kan, zet 'er een Ontfanger aen, en begin de destilleering met een zacht vuur zonder kooking, tot byna alles droog is; voeg 'er dan een anderen ruimen Ontfanger aen, en destilleer met een zacht vuur in een Zand-oven, tot dat 'er roode dampen beginnen op te klimmen; vervolgens weder een anderen Ontfanger aengevoegt hebbende, zo stook het overgeblevene met een langzaam vermeerdert, en eindelyk allersterkst vuur, gedurende twee of drie uren. Alles koud geworden, en den Kromhals voorzichtig gebrooken zynde, zo hael 'er den zeer rooden klomp die in den buik van het glas is, uit, met voorzichtig dat geene 't welk op de oppervlakte hangen blyft, minder rood, en meer nadeelig is, af te scheiden. Dit word genaemt roode neergeplofte Kwik. In den Ontfanger is een zeer sterke Salpeter-geest.

Ee 2

OP.

220 BEREIDINGEN VAN KWIK-ZILVER.

OPGEHEVEN BYTEND KWIK-ZILVER.

Neem levendig Kwik-zilver. *een half part*

Smelt het in een vereischte menigte Sterk-waters, en verdik het zelve daarna voorzichtig tot een witten droogen klomp. Neem dan

Met kraeking gezuivert Zout.

Gemeen Koperrood, tot wit worden gebrand, van elks tien oncen.

Stoot deeze twee Zouten in een marmere of glaze Mortier, elk byzonder en lang, mengze daarna, en doe 'er eindelyk op het allertzorgvuldigste het Kwiwzilver by; doe dit Poeder in een schei-konstig Phiool-glas dat het derde deel van den buik vervult zy, en sny deszelfs hals af, zo dat hy 'er maer zeven vingeren hoog boven uitsteeke: laet dan het Phiool-glas in een Zand-oven gesteld worden, met zorg te draegen, dat de oppervlakte van het Zand het Phiool-glas niet hooger bedekke dan de oppervlakte van de Stoffe die 'er in is; bedien u van een zeer zacht allengskens vermeerdert vuur, tot dat de damp die voorzichtig gemyd moet worden, door den open mond uitwaessene. Na dat al het vocht nu uitgedampt is, zo laet den mond van het Phiool glas met een papier geslooten worden, en laet het vuur ten laesten zo vermeerdert worden, dat de Pot door het vuur gloeiend werde: daer zal een opgeheven bytende Kwik tegen de zyden in witte Kristallen naer boven gedreeven worden, welke uit het koudge worden en gebrooken Phiool-glas moeten genomen worden, en van de vuiligheid en 'tzachte bovenste Poeder behoorlyk afgescheiden, in een droog vat bewaert moeten worden.

ZOETE OPGEHEVEN KWIK-ZILVER.

Neem Opgeheven bytende Kwik, vier deelen.

Levendige Kwik, drie deelen.

Wryf

BEREIDINGEN VAN KWIK-ZILVER. 221

Wryf ze lang in een glaze Mortier, tot dat het levendige Kwik-zilver geheel verdweenen zal zyn, doe het dan in een klein bekwaem Phiool-glas dat driemaal zo veel bevatten kan, en stel het zelve met een papieren trechter los toegeslooten, in een aerde verglaesde Pot gedaen, in het Zand, op zo een wyze, dat het niet boven het Poeder in het Phiool-glas uitstecke; laet in het begin een zacht vuur gemaakt worden, 't welk daarna gestadig vermeerdert, en na het anderhalf uur op zyn hoogst geweest is, deeze trap een half uur gehouden worden, ten einde dus de geheele werking in den tyd van twee uren verricht zy. Het glas gebroken hebbende, laet 'er het opgeheven Kwik uitgenomen worden, en opdezelfde wyze wederom, en voor de derdemaal tot een Poeder gebracht, uit een nieuw Phiool-glas geheel opgeheven worden, altoos de vuiligheden of het roode Poeder, dat op den bodem leggen blyft, weggeworpen zynde. Wanneer deeze opheffing zes-of zevenmael herhaelt wordt, noemt men het Panacea of algemeen geneesmiddel.

VOORTREFFELYK WATER VAN FERNELIUS.

Neem opgeheven bytend Kwik-zilver, een vierendeel Loots.

Gedestilleert Roozen-water, een pond.

Mengze.

KOEKJES VAN MENIE.

Neem Kruim van Brood, vier oncen.

Opgeheven bytend Kwik-zilver, een once.

Menie een half once,

Laeten 'er, naer de Wet der konst, met Roozen-water langwerpige Koekjes van gemaakt worden.

E e 3

GEEL.

G E E L K W I K - P O E D E R .

Neem zeer zuiver levendig Kwik-zilver.

Giet 'er, in een zuiver Urinael-glas, by

Besten Olie van Koperrood, acht oncen.

Maek ze langzaam warm, warmgemaakt zynde, zo zet het in een glas op gloeiende koolen, ten einde de Stoffe zeer langzaam kooke en rooke; het Kwik zal beginnen te smelten, en vaer voort tot het geheel gesmolten zy; het zal een wit deeg zyn, 't welk met het zelfde vuur branden moet, tot het droog is en niet meer rooke, zo zal het een zeer wit Poeder zyn; wryf dit daerna, droog en warm, zeer fyn in een glaze Mortier; laet 'er dan een glaze vat gereed zyn, dat vol zeer zuiver warm Water is, ten minsten twintigmael zo veel; werp 'er de Kalk in, die terstond naer den grond zinkende, een geele Citroen-koleur verkrygt; schud het vat, opdat het Poeder onder 't Water gemengt werde; laet het daerna zinken, en het vocht in een ander vat uitgegooten worden; laet het Poeder dat op den bodem blyft, met warm bygegooten Water, tot het geheel smaekloos zy, afgewasschen, ten laesten door een zacht vuur gedroogt worden.

Z W A R T K W I K - P O E D E R .

Neem Levendig Kwik-zilver, drie deelen.

Zwavel-Bloemen, een deel.

Wryf ze zeer sterk langen tyd in eene glaze Mortier tot eindelyk het Kwik-zilver geheel verdwyne, en het mengsel een zwart Poeder geworden zy.

ZWART

BEREIDINGEN VAN KWIK-ZILVER. 223

ZWART SPIESGLASSIG KWIK-POEDER.

Neem raeuw Spiessglas, op een Marmer-steen tot een ontaftbaer Poeder gewreeven, drie vierendeel loots.

Levendige Kwik, een half once.

Zwavel-bloemen, twee vierendeel Loots.

Laet ze in een glaze Mortier zeer lang gewreeven worden, tot dat de Kwik geheel verdweenen, en in een zwart Poeder verandert zy.

GEMAEKT VERMILJOEN.

Neem Bloemen van Zwavel, vier oncen.

Doe ze in een genoegzaam hoog krom aerde-vat, en smelt ze met een zacht vuur dat niet rookt; giet 'er dan uit een vaetje met een krom pypje een weinig levendig Kwik-zilver in, zynde tot nu toe nog zo warm niet gemaekt, dat ze beginnen te rooken; de Zwavel begint aenstonds taei te worden, roer het gedurig met een Spatel, en vaer voort met in te gieten, en te roeren, tot driemaal zo veel Kwik, naer evenredigheid van de Zwavel, met roeren zeer wel vermengt zy; daer ontstaet doorgaens een geruis en dikke roode rook, en de Stoffe gaet met gedruis aen brand. Leg een Tegel op den mond van het vat, het zal koud geworden een zwart deeg zyn; doe dit vervolgen in een aerde Kolf, en lym die met den helm zeer dicht toe; stel ze in een Zand-oven, maek trapsgewyze vuur tot den hoogsten graed toe; laet eindelyk na drie uren alles van zelfs koud worden, zo zal tegen de zyden van de Kolf een 't zaemgedrongen stof blyven hangen; hael 'er die uit, veeg de zwartheid met een Haezen-poot af, en wryfze. Dit wordt het gemaekte Vermiljoen genaemt, zynde van een Scharlaken kleur.

BE.

BEREIDINGEN VAN SPIESGLAS.

GLAS VAN SPIES-GLAS.

Neem zeer zuiver fyn gewreeven Spiesglas.

Doe het in een ruime aerde Schotel, die niet ver-
loot is, en stel dezelve op gloeyende koolen, in de
open lucht, op dat het Poeder rooke, maer niet smel-
te; gedurig met een aerde scherf roerende, zo gaet 'er
een witte stinkende en schadelyke rook uit; vaer voort
tot het niet meer rooke, en maek het vuur sterker,
tot de Schotel eindelyk gloeyend rood begint te wor-
den, en echter de stoffe niet meer rooke. Het zal een
Kalk van een asch-koleur zyn; doe die in een bekken
of kom, welke men smeltkroes noemt, vermeerder al-
lengskens het vuur, opdat ten laesten het kommetje, wel
toegedekt dat 'er niets in vallen kan, geheel gloeije.
Laet het vuur eindelyk aengezet worden, tot de Kalk
gesmolten zy, en zo een kwartier-uurs gesmolten ge-
houden worden, 't welk dan op een zeer droogen war-
men Marmer-steen uitgegooten wordt. Het zal een
donkerachtige geele breekbaere en harde plaet zyn, glas
van Spiesglas genaemt.

AFWEEKZEL VAN GLAS VAN SPIESGLAS.

Neem heel glas van Spiesglas, een vierendeel Loots.
Spaenschen Wyn, een pond.

Laet de Wyn, na een koude afweeking van vier-en-
twintig uren, doorgezeegen worden.

GLAS

BEREIDINGEN VAN SPIESGLAS. 225

GLAS VAN SPIESGLAS MET WASCH.

Neem geel Wasch een vierendeel Loots.

In een Yzer vat gesmolten zynde, zo werp 'er in
Glas van Spiesglas, tot een Poeder gewreeven,
een once.

Hou dit een half uur boven een zacht vuur, gedurig
met een Spatel roerende; giet de Stoffe daarna uit op
Papier, en laet die koud zynde, tot een Poeder ge-
wreeven worden.

KONINGJE VAN SPIESGLAS.

Neem zuiver Spiesglas, vier deelen.

Racuwen Wynsteen, drie deelen.

_____ gemeenen Salpeter, twee deelen.

Laetze eerst afzonderlyk, daer na gemengt zynde,
te gelyk zeer fyn gewreeven worden; werp dan twee
vierendeel loots van dit zacht warmgemackte en
drooge Poeder, in een Kroes die zeer gloeiend is, en
groot, opdat de kookende Stoffe niet overloope. Daer
ontstaet een hevige brand met geruis en vonken; na
een volkomen stillstand, doe 'er weer zo veel in, en
het zelfde zal geschieden; vaer voort in te werpen tot
het genoeg schynt. Na al de Stoffe nu uitgewoed heeft,
zo vermeerder het vuur, zynde de Kroes, die altyd
gloeyend blyft opdat de Stoffe vloeye, met een tegel
gedekt; eindelyk giet al de gesmolten Stof met eenen
vloed uit in een metaelen zo genoemden Smeltkroes,
die van binnen droog, met kaersvet bestreeken, en een
weinig warm is; schud hem op staende voet, zo ontstaet
van het ontflooken kaers-vet een schielyke vlam; laet
hy stillstaen en koud worden, en de kroes het onder-
ste boven gekeert zynde, zo laet 'er tegen den bodem
met een hamer geslagen worden: het onderste deel
van den uitgevallen kegel, is het metaele deel, of Ko-

Ff

ning-

226 BEREIDINGEN VAN SPIESGLAS.

ningje van Spiesglas, welke van het bovenste deel, bestaende uit Zouten en Zwavel dat het schuim genoemd wordt, afgescheiden moet worden. Het gedeelte van het Koningje, waer meede het de vuiligheden aenraekt, heeft de gedaente van een Ster ingeprent.

SAFFRAEN VAN SPIESGLAS.

Neem raeuw Spiesglas.

Zuivere Salpeter van, elks gelyke deelen.

Stootze tot een fyn Poeder; doe een weinigje van dit in eene yzere Lepel, die op het vuur gestelt is, tot hy byna gloeye, het gaet aen brand; werp 'er wederom na den stilstand wat in, en vaer zo voort tot de geheele Stoffe uitgebrand hebbe; eindelyk wasch de Stoffe klein gewreeven met heet water af, tot dat 'er een smaekelooze Kalk, die gedroogt wordt, overblyve.

BRAEKVERWEKKENDE WYNSTEEN.

Neem Saffraen van Spiesglas.

Room van Wynsteen, van elks gelyke deelen.

Laet ze in een aerde verglaesde Pot, met zuiver water kooken tot den Wynsteen gesmolten is; laet het gesmolten warm doorgezeegen, en tot een vliesje verschynt, uitgedampt worden; zet het dan in een koude plaets weg, en de voortgebrachte Kristallen zullen de braekverwekkende Wynsten zyn.

ZWEET.

BEREIDINGEN VAN SPIESGLAS. 227

ZWEETDRYVEND SPIESGLAS, GEWASSCHEN EN
ONGEWASSCHEN, EN SALPETER VAN SPIESGLAS.

Neem Spiesglas een deel.

Salpeter drie deelen.

Tot een Poeder gewreeven zynde, werp het met eene kleine menigte teffens in een kroes die in het vuur gloeyend gemaekt is, het zal branden, en vaer met inwerpen voort, tot de geheele Stoffe verbrand zy, hou ze vervolgens nog een kwartier-uurs in 't vuur, opdat de kroes gloeyend blyve; hael 'er eindelyk den koud-gewordenklomp uit, en wryf dien tot Poeder. Dit is het ongewasschen zweetdryvend Spiesglas. Zo nuby dit Poeder heet water gegooten, en daer mede vermengt wordt, zo smelt de aenhangende Salpeter, en daer zal een witte Kalk naer den bodem zinken, die wederom met nieuw bygegooten water afgezoet wordt, opdat zy smaekloos zy. Deeze wordt, gedroogt en gewasschen, Zweetdryvend Spiesglas genaemt. Laet dit Water nu zwanger van het afgewasschen Salpeter, doorgezeegen worden, en in een zuiver Urinael-glas tot droogworden uitdampen, gedurig roerende; daer zal een witte zoute stof overblyven, welke het Salpeter van Spiesglas is.

KERMES MINERALE.

Neem beste Potasch, twee en een half pond.

Gemeen water tien ponden.

Laet ze 'tzaemen kooken, tot dat de Potasch wel gesmolten zy; giet het loog zeer heet in een linnenzak uit, en zyghet door; zet het dus gezuivert in een verglaesd aerde-vat weg: wanneer het nu koud geworden twaelf uren stil gestaen heeft, zal men bevinden dat aen alle zyden van het vat, bittere vaste Kristallen ge-

schooten zyn, die weggeworpen moeten worden. Het loog van deeze nu ontdaen zynde, zo laet het in een yzere pot gegooten, tot droogworden uitgedampt worden, en het zo gezuiverde Zout tot het volgend gebruik dienen.

Neem gezuiverde Potasch anderhalf pond.

Hongarisch Spiesglas, tot een grof poeder gestooten, vyf ponden.

Gemeen water vier pinten.

Kook ze in een geslooten pot gedurende twee uren; doe daer na het vocht zeer heet schieelyk door een vloei-papier, dat eerst met water wel doortrokken is, het zal 'er zeer helder doorgaan. Dit vocht in een verglaesd aerde-vat verzamelt zynde, en koud wordende, zal troebel worden, en een ligte purperachtige Stoffe van zich vallen laeten in 't papier: in de pot zal een overschot blyven, dat voor eene andere afkooking bewaerd moet worden. Laet het vocht met de purperachtige Stoffe in den Ontfanger verzamelt, wederom in een zuiveren papieren Trechter gedaen en doorgezeegen worden, zo zal 'er in den zelve een stof van eene zeer schoone en byna purperachtige koleur blyven hangen, en 't vocht zal 'er helder doorgaan; giet dit by 't overgebleevene van de eerste afkooking, en zes pinten regenwater 'er by gedaen hebbende, zo kook het wederom in een geslooten pot twee uren lang, en zyg daarna het vocht zeer heet door. Na dat het koud geworden is, en een purperachtige stoffe heeft laeten vallen, zo vergader die als voren, met een nieuwe doorzyging in een papieren trechter; giet het doorgelekte vocht voor de derdemaal by het overschot, en byna zo veel water 'er by gedaen hebbende, als door deeze kooking vervlogen is, zo kook en zyg het als voren zeer heet door: wanneer het koud geworden is, verzamel dan met doorzygen de purperachtige Stoffe. Laet deeze werking tienmael herhaelt worden; wafch de Purperachtige Stoffe dus bereid, en in een kladpapieren Trechter hangende gebleven, eenige reizen met laeuw water, en zoet het af, droogze vervolgens met een zeer zachte warmte, en
maek-

BEREIDINGEN VAN SPIESGLAS. 229

maek ze gedroogt zynde tot Poeder; giet eindelyk by het zelve twee of drie reizen overgehaelden Brandewyn, welke men telkens ontsteekt, en onder een gestadige roering laet uitbranden. Bewaer het dus bereide zeer ligte fyne en schoongekoleurde Kermes minerale voor het gebruik.

BOTER EN VERMILJOEN VAN
SPIESGLAS.

Neem opgeheven bytend Kwik-zilver, twee ponden.
Best Spiesglas, een pond.

Wryf ze byzonder, in een droogelaeuwe glaze Mortier, tot een fyn Poeder; daerna onder malkander gemengt zynde, doe het in een droogen warmen glazen Kromhals met een wyden hals, die viermael zo veel bevatten kan; zet hem in het zand, maek 'er een glazen Ontfanger aen vast, en stook zeer voorzichtig een vuur by trappen, zo zal 'er eerst een weinig vocht, vervolgens eenig vet in den Ontfanger neerdruipen, het welk in het neervallen stolt: daer zal een witte ysachtige Stoffe opklimmen, die in den hals van den Kromhals verstyft, en daerom, met 'er gloeyende kolen voorzichtig tegen te houden, moet gesmolten worden, opdat zy gesmolten in den Ontfanger kan druipen, en de hals van den Kromhals door de verstopping niet springe. Wanneer 'er geen boter meer overkomt, zo neem den Ontfanger voorzichtig af, stop hem toe en zet dien weg; voeg en lym 'er dan wederom eenen anderen aen, en vermeerder het vuur, zo zal 'er een geele roode en zwartachtige Stoffe opklimmen; vermeerder dan het vuur tot den hoogsten graed, opdat het zand den Kromhals van alle zyden bedekkende, byna twee uren gloeyend zy. Laet eindelyk alles van zelfs koud, en de Ontfanger afgenomen worden. Voor aan den hals zal een t'zaemgedrongen harde donkere en zwaerwichtige klomp blyven hangen, welke tot een Poeder gewreeven, Vermil-

Ff 3

joen

230 BEREIDINGEN VAN SPIESGLAS.

joen van Spiesglas genaemt wordt. Laet de Boter wederom uit een zuiveren Kromhals opklimmen, en in eenen zuiveren Ontfanger neerdruipen, daer zal doorgaens een vloeibaere Olie van Spiesglas verschynen. Laet het Vermiljoen afgewasschen of wederom opgeheven worden.

Men hoede zich in deeze geheele werking zeer voorzichtig voor de schadelyke brandige en terstond dodelyke dampen.

KWIK DES LEVENS VAN SPIESGLAS.

Neem overgehaelden Olie of Boter van Spiesglas, zo veel gy wilt.

Giet hem druppelsgewyze in een glas vol zeer zuiver water, op het oogenblik wordt 'er een wit Poeder naer den bodem geslagen; vaer voort met in te druppen tot dat 'er van den Olie van Spiesglas een vierde deel ten opzichte van het Water ingedaen zy, roer het zeer naeuwkeurig met een yzertjen om, en stel het dan stil weg; het zeer heldere zuure vocht uitgegooten zynde, zo wafch eindelyk het Poeder door eene herhaelde bygieting van nieuw water geheel af, tot dat het volkomen smaekloos zy, en droog het op een zacht vuur. Dit heldere en ^{zuure} zwaere Vocht nu, doorgezeegen en tot op de helft verdikt zynde, wordt genaemt

Philosophische geest van Koperrood.

E I N D E.

INDEX.

I N D E X.

A.

Abbreviationes in Medicamentorum Praescriptione fa- miliares.	Pag.
Aceta.	51
Acetum Calendulae.	103
—— Destillatum.	213
—— Lavendulae.	103
—— Lithargyrii.	ibid.
—— Plumbi.	213
—— Prophylacticum.	ibid.
—— Rosarum.	159
—— Rutaceum.	103
—— Sambucinum.	ibid.
—— Scilliticum.	ibid.
—— Theriacale.	104
Aethiops Mineralis.	ibid.
—— Antimonialis.	222
Agaricus Trochiscatus.	223
Alcahest Glauberi.	61
Alcohol Alcalifatum.	197
—— Vulgo dictum.	145
Aloes Lotio.	ibid.
—— Nutritio per Succum Rosarum.	69
Animalia, eorumque Partes Officinales.	70
Antidota & Opiata.	43
Antimonii Butyrum & Cinnabaris.	79
—— Mercurius Vitae.	229
—— Regulus.	230
Antimonium Diaphoreticum non Ablutum, & Ablutum.	225
Aqua Abrotani.	227
—— Absinthii.	142
—— Anhaltina.	ibid.
	149
	Aqua

	Pag.
Aqua Arboris Vitae.	142
— Baccarum Juniperi.	ibid.
— Calcis.	188
— Caryophyllorum Aromaticorum.	143
— Ceraforum Nigrorum.	142
— Cinamomi.	143
— Cochleariae.	142
— Cohobata Majoranae Nobilis.	144
— — Menthae.	ibid.
— — Pulegii.	ibid.
— — Rorismarini.	ibid.
— — Rutae.	ibid.
— Corticum recentium Aurantiorum.	142
— — Citreorum.	ibid.
— Divina Fernelii.	121
— Fermentata Menthae.	145
— — Rorismarini.	144
— — Sabinae.	145
— — Salviae.	ibid.
— Florum Aurantiorum, five Naphae.	242.
— — Chamaemeli.	ibid.
— — Lavendulae.	ibid.
— — Liliorum Convallium.	ibid.
— — Rosarum.	ibid.
— — Sambuci.	ibid.
— — Tiliae.	ibid.
— Foeniculi.	ibid.
— Fortis.	199
— Hyssopi.	143
— Levistici.	142
— Majoranae Nobilis.	ibid.
— Matricariae.	ibid.
— Meliffae.	ibid.
— — Magistralis.	158
	Aqua

I N D E X

	233 Pag.
Aqua Menthae.	142
_____ Aquaticae.	ibid.
_____ Mirabilis.	149
_____ Paeoniae Composita.	150
_____ Phagedaenica.	188
_____ Prophylactica.	159
_____ Pulegii.	142
_____ Raphani Composita.	150
_____ Refrigerans, seu Claretum.	151
_____ Regia.	200
_____ Rorismarini.	142
_____ Rutae.	ibid.
_____ Sabinae.	143
_____ Salviae.	ibid.
_____ Sapphirina.	188
_____ Styptica.	202
_____ Rabelii.	ibid.
_____ Valerianae Composita.	151
_____ Vitae Matthioli.	152
_____ Vulneraria.	153
Aquae per Destillationem.	142
_____ seu Spiritus Compositi.	149
Arcanum Duplicatum.	191
Atramentum.	167
Auri & Argenti Praeparatio.	211
Aurum Fulminans.	ibid.
B.	
Balsama.	126
_____ Officinalia.	41
Balsamum Antapoplepticum.	164
_____ Arcaei.	126
_____ Embryonum.	155
	Bal-
G g	

	Pag.
Balsamum ex Oleis Stillatitiis.	164
Lucatelli.	126
Opodeldoch.	121
five Oleum Guidonis.	161
Sulphuris Amygdalinum.	209
Anifatum.	ibid.
Juneperinum.	ibid.
Linatum.	ibid.
Succinatum.	ibid.
Terebinthinatum.	208
Traumaticum.	127
Univerfale.	214
Viride.	126
Vitae.	127
Bitumina Officinalia.	47
Butyrum Antimonii.	229
C.	
Calcis Vivae Praeparationes.	188
Calomelan.	221
Calx Plumbi, seu Cerussa.	212
Cataplafma Discutiens.	141
Emolliens.	ibid.
Suppuratorium.	141
Cauticum Potentiale.	81
Ceratum Defensivum Coeruleum.	61
e Cumino.	140
Cinnabaris Antimonii.	229
Factitia.	223
Claretum, five Aqua Refrigerans.	151
Collectio Vegetabilium.	50
Condita, Conservae, Rob.	87
Conditi Cortices Aurantiorum.	ibid.
Citreorum.	ibid.
	Con-

I N D E X

	235 Pag.
Conditi Fructus Berberis.	87
— Nuces Juglandes.	ibid.
— Moschatae.	ibid.
— Radices Enulae Campanae.	ibid.
— Zingiberis.	ibid.
Confectio Alkermes.	79
— sine Ambara.	80
— Corroborans.	ibid.
— Hyacinthorum.	81
Conserva Corticis exterioris Aurantiorum.	88
— Florum Anthos.	ibid.
— Calendulae.	ibid.
— Lavendulae.	ibid.
— Rosarum Pallidarum.	ibid.
— Rubrarum.	ibid.
— Violarum.	ibid.
— Foliorum Absinthii Vulgaris.	ibid.
— Cochleariae.	ibid.
— Melissae.	ibid.
— Menthae.	ibid.
— Rutae.	ibid.
— Salviae.	ibid.
Conservae.	ibid.
Cornu Cervi Oleum Dippelii.	191
— Praeparatio.	189
— Spagyrica.	ibid.
— Praeparationes.	ibid.
— Spiritus, Oleum, Sal.	190
— Succinatus.	191
— Ustum.	ibid.
Cortices Officinales.	10
Cremor Tartari.	181
Crocus Antimonii.	226
— Martis Adstringens.	217
Gg 2	Cro-

	Pag.
Crocus Martis Aperiens.	217
Cryſtalli Mineralis.	190
Tartari.	181
Cupri Praeparatio.	212

D.

Decocta, Emulſum, Mucilago &c.	104
Decoctum Album Sydenhami.	ibid.
Emolliens & Carminans Clyſteris.	105
Hordei.	ibid.
P. Foreſti.	ibid.
cum Sena.	ibid.
Diagrydium.	55
Diaſcordium Fracaſtorii.	81

E.

Eboris Praeparatio.	189
Elaterium conficiendi Modus.	75
Electuaria Purgantia.	78
Electuarium Diacatholicon.	ibid.
Diaprunum.	79
e Caſſia.	78
Hiera Picra Galeni.	79
Elixir Antinephriticum.	173
Aſthmaticum.	ibid.
Hystericum.	174
Proprietatis cum Acido paratum.	ibid.
Alcali paratum.	ibid.
Salutis.	175
Stomachicum.	ibid.
Viſcerale Anodynum Hoffmanni.	176
Hoffmanni dictum.	175
Eli-	Eli-

I N D E X.

	Pag.
Elixir Vitrioli.	176
Elixiria.	173
Emplastra.	127
Emplastrum ad Ambuffionem.	ibid.
Adhaerens.	128
Antihystericum.	ibid.
Cephalicum.	ibid.
de Chavonne.	129
Defensivum Rubrum.	130
Diachylon cum Gummi.	ibid.
Diapalmae dictum.	129
Diapompholygos.	131
de Galbano Crocatum.	132
de Labdano.	133
de Lapide Calaminari Compositum.	132
Simplex.	ibid.
Meliloti.	134
Mucaginum.	135
Oxycroceum.	136
e Pice.	ibid.
Ranarum cum Mercurio Duplicato, vel Qua-	
druplicato.	138
fine Mercurio.	136
Rustingii.	138
e Spermate Ceti.	139
Stomachicum.	ibid.
Visicatorium.	ibid.
Emulsio Refrigerans, Emolliens.	106
Ens Veneris.	206
Extracta.	75
Extractum Absinthii.	76
Agrimoniae.	ibid.
Centaurii Minoris.	ibid.
Chamaemeli.	ibid.
	Ex.

	Pag.
Extractum Corticis Peruvianl.	76
———— Fumariae.	ibid.
———— Graminis.	ibid.
———— Hederae Terrestris.	ibid.
———— Radicis Gentianae.	ibid.
———— Helenii.	ibid.
———— Hellebori Nigri.	ibid.
———— Rhei.	75
———— Rutae.	76
———— Sabinae.	ibid.
———— Taraxici.	ibid.
———— Urticae.	ibid.
———— vel Succus Glycyrrhizae.	ibid.
F.	
Farinae Officinales.	39
Ferri Praeparationes.	215
Floris Benzoes.	178
———— Officinales.	25
———— Quatuor Cordiales.	53
———— Salis Ammoniaci.	192
———— Martiales.	ibid.
———— Sulphuris.	207
Fossilia Officinalia.	45
Fructus, Baccae, Nuces Officinales.	33
Fuliginis Aqua, Spiritus, Sal, Oleum.	187
Fungi, Musci Officinales.	38
G.	
Gelatina Cornu Cervi.	106
Gammi Officinalia.	43
———— Resinae Officinales.	41
H.	

H.

	Pag.
Herbae Capillares.	53
——— Officinales.	54
——— Quatuor Emollientes.	52

I.

Infusio Vitri Antimonii.	224
Julapium Rosarum.	91

K.

Kesmes Minerale.	227

L.

Lapides Officinales.	48
——— Quinque Pretiosi.	54
Lapidis Calaminaris Praeparatio.	189
Lapis Infernalis.	211
——— Medicamentosus.	206
Laudanum Cydoniatum.	73
——— Liquidum Sydenhami.	167
——— Purum.	74
Ligna Officinalia.	12
Linimentum e Spermate Ceti.	125
Liquor Anodynus Mineralis Hoffmanni.	204
——— Myrrhae.	179
——— Nitri Fixi, seu Alcahest Glauberi.	197
——— Terrae Foliatae Tartari.	186
Lithargyrii Acetum.	213

M

M.

	Pag.
Marina Officinalia.	49
Martis Praeparationes.	115
Massa Vesicatoria.	141
Mel Anthos.	102
— Diamoron Nicolai.	ibid.
— Mercurialis.	ibid.
— Rosarum Rubrarum.	ibid.
Mellis Despumatio.	101
Mellita.	ibid.
Menstruae & Pondera.	51
Mercurii Praeparationes.	218
— — — — — Vivi Solutio.	ibid.
Mercurius Depurgatus.	ibid.
— — — — — Praecipitatus Albus.	ibid.
— — — — — Ruber.	219
— — — — — Sublimatus Corrosivus.	220
— — — — — Dulcis	ibid.
— — — — — Vitae.	230
Metalla, & quae ex his fiunt, Officinalia.	45
Minium.	213
Mithridatium Damocratis.	82
Miva Cydoniorum.	87
Morsuli Purgantes.	65
Mucilago Gummi Arabici.	100
— — — — — Tragacanthi.	ibid.
— — — — — Radicis Althaeae.	ibid.
— — — — — Salab.	ibid.
— — — — — Seminis Cydoniorum.	ibid.
— — — — — Pfyllii &c.	ibid.

N.

N.

	Pag.
Nitri Fixi Liquor.	197
— Praeparationes.	196
— Spiritus cum Bolo.	199
— Dulcis.	ibid.
— Glauberi.	198
Nitrum Alcalifatum, seu Fixum.	196
— Depuratum.	ibid.
— Stibiatum.	227

O.

Olea.	107
— per Destillationem.	160
— Expressionem.	107
— Infusionem & Decoctionem.	108
Oleum Expressum Amygdalarum Amararum.	107
— Dulcium.	ibid.
— Laurinum.	ibid.
— Macis	ibid.
— Nucis Juglandis.	ibid.
— Moschatae.	ibid.
— Olivarum.	108
— Ovorum.	ibid.
— Palmae.	ibid.
— Seminis Hyoscyami.	ibid.
— Lini.	ibid.
— Nigellae.	ibid.
— Papaveris.	ibid.
— Sinapi.	ibid.
Oleum Infusum & Decoctum Absinthii.	ibid.
— Anethinum.	ibid.
— Castorei.	108
— Chamaemelinum.	108
H h	Oleum

	Pag.
Oleum Infusum & Decoctum Crocinum pro Emplastris e Ranis.	110
Hyperici.	108
Liliorum Alborum.	109
Lumbricorum Terrestrium.	111
Mastichinum.	ibid.
Mucaginum.	ibid.
Nardinum.	112
Rosaceum completum.	109
Rutaceum.	ibid.
Scorpionum.	112
Solani.	109
Trifolii Odorati.	ibid.
Saturni Durum.	214
Seu Liquor Myrrhae.	179
Stillaticium Absinthii.	160
Baccarum Juniperi.	ibid.
Caryophyllorum.	ibid.
Cajapoeti.	ibid.
Camphorae.	ibid.
Cerae.	162
Chamaemeli.	160
Cinamomi.	ibid.
Cornu Cervi.	190
Dippelii.	191
Corticum recentium Aurantiorum.	160
Citreorum.	ibid.
Florum Lavendulae.	ibid.
Hyssopi.	ibid.
Kinkenemalo.	ibid.
Laterum, seu Philosoporum.	163
Ligni Rhodii.	160
Sassafras.	ibid.
Macis.	161
	Ma.

I N D E X.

243

Pag.

_____ Majoranae.	161
Oleum Stillatitium Menthae.	ibid.
_____ Nucis Moschatae.	ibid.
_____ Origani Cretici.	ibid.
_____ Pulegii.	ibid.
_____ Rorismarini.	ibid.
_____ Rutaе.	ibid.
_____ Sabinae.	ibid.
_____ Seminis Anisi.	ibid.
_____ Carui.	ibid.
_____ Cumini.	ibid.
_____ Foeniculi.	ibid.
_____ five Balsamum Anodynum Guidonis.	163
_____ Spiritus Vitrioli Dulcis.	204
_____ Spicae Hortensis.	161
_____ Sulphuris per Campanam.	208
_____ Tanaceti.	161
_____ Terebinthinae.	164
_____ Tartari per Deliquium.	183
Opiata.	79
Ostracodermata Praeparata.	189
Oxymel Scilliticum.	103
_____ Simplex.	ibid.
P.	
Panacea, vel Calomelan.	221
Pilulae Cochiae.	71
_____ de Cynoglossa.	73
_____ sine Croco & Castoreo.	ibid.
_____ e Styrace.	74
_____ & Extracta.	69
_____ ex Colocynthide.	70
_____ Extracti Catholici.	ibid.
_____ Foetidae.	71
_____ Laudani Opiati.	74

Hh 2

	Pag.
Pilulae Narcoticae.	73
———— Pestilentialia, vel Ruffi.	72
———— Purgantes.	69
———— Scilliticae.	72
Plumbi Acetum.	213
———— Calx.	212
———— Oleum Durum.	214
———— Praeparationes.	212
———— Uftio.	213
Pondera & Mensurae.	51
Praeparatio Coralliorum.	56
———— Cornu Cervi.	189
———— Lapidis Calaminaris.	ibid.
———— Margaritarum.	56
———— Oculorum Cancrorum.	ibid.
———— Ostracodermat.	189
———— per Sublimationem, & Deliquium.	178
———— Rafurae Eboris, feu Spodii.	189
———— Succini.	56
———— Tutiae &c.	189
Pulveres	55
———— Aromatici, & Alii.	57
———— Purgantes.	55
Pulvis Aromaticus Rosaceus.	57
———— Cantianus, vel Comitiffae Kent.	58
———— Cephalicus.	61
———— Cornachini.	56
———— Diagalangae.	58
———— Diagyridii.	55
———— Diatragacanthi Frigidus.	59
———— e Chelis Cancrorum.	57
———— Hierae S. Galeni.	55
———— Marchionis.	60
———— Senae, vel Diafenae.	56

Pul-

I N D E X.

245

Pulvis Sternutatorius, vel Cephalicus.	Pag.	61
—— Stomachicus.		60

R.

Radices & Bulbi Officinales.		1
—— Quinque Aperientes Majores.		51
—— Minores.		ibid.
Regulus Antimonii.		225
Resina Agarici.		177
—— Corticis Peruviani.		ibid.
—— Guajaci.		ibid.
—— Jalappae.		ibid.
—— Scammonii.		ibid.
Resinae.		ibid.
—— Liquidae, seu Balsami Officinales.		41
—— Siccae Officinales.		ibid.
Rob.		89
—— Juniperinum.		88
—— Sambuci.		ibid.
Ruptorium Commune.		189

S.

Saccharum Althaeae.		68
—— Perlatum.		67
—— Rosaceum.		68
—— Saturni.		214
Sal Abfinthii Fixus, ex Cineribus paratus.		180
—— Ammoniacus, Volatilis, Oleofus, Aromaticus, ficcus.		195
—— a Seignette defcriptus.		182
—— Cornu Cervi.		190
—— Essentialis Acetosae.		179

Hh 3

Sal

	Pag.
Sal Effentialis Corticis Peruviani. Vide Praefationem.	193
— Febrifugus Sylvii.	194
— Mirabilis Glauberi.	201
— Narcoticus Hombergii.	205
— Polychrestus.	197
— Prunellae.	ibid.
— five Saccharum Saturni.	214
— Spiritus Volatilis, Oleofus, Aromaticus.	159
— Vitriolum Martis.	215
— Stipitum Fabarum, more Tacheniano paratus.	180
— Tartari.	182
Sales.	179
— Officinales, & quae ex his fiunt.	47
Salis Ammoniaci Flores.	192
— Martiales.	ibid.
— Praeparationes.	ibid.
— Marini Praeparationes.	200
— Spiritus cum Bolo.	201
— Dulcis.	ibid.
— Glauberi.	200
Sapo Amygdalinus.	184
— Starkeyanus.	183
Scammonium Praeparatum.	55
Semi-Metalla Officinalia.	46
Semina Officinalia.	28
— Quatuor Calida Majora.	53
— Minora.	ibid.
— Frigida Majora.	54
— Minora.	ibid.
Sief Album.	62
Sinapismus.	141
Spiritus Aethereus.	205
— Anisi.	146
— Anthos.	148
	Spi-

I N D E X.

	247
	Pag.
Spiritus Antiscorbuticus Dekkeri.	154
Carminativus Sylvii.	ibid.
Ceraforum Nigrorum.	155
Cochleariae.	147
Compositi.	149
Cornu Cervi.	190
Succinatus.	191
Corticum Aurantiorum.	147
Citreorum.	ibid.
Florum Lavendulae Compositus.	157
Simplex.	147
Lilliorum Convallium.	148
Formicarum.	147
Galbani.	156
Juniperi.	147
Levistici.	146
Mastichinus.	158
Matricalis Burrhi.	157
Melissae Magiftralis.	158
Menthae.	148
Mindereri.	195
Nitri cum Bolo.	199
Dulcis.	ibid.
Rectificatus.	ibid.
Glauberi.	198
Radicis Angelicae.	146
Salis Ammoniaci cum Alkali paratus.	193
Calce Viva paratus.	194
Dulcis.	201
Glauberi.	200
Marini cum Bolo.	201
Simplices.	145
five Balsamum Embryonum.	155
Sal Volatilis, Oleosus, Aromaticus.	159
	Spi.

	Pag.
Spiritus Sulphuris per Campanam.	208
—— Vini Camphoratus.	148
—— Rectificatus, & Alcohol.	145
—— Vitrioli Dulcis.	204
—— Philosophicus.	230
Spodii Praeparatio.	189
Succi Liquidi, & Inspissati Officinales.	39
Succini Sal Volatilis, & Oleum.	210
Succus Glycyrrhizae Albus.	77
—— Anisatus.	ibid.
—— Inspissatus.	76
Sulphura, Bitumina Officinalia.	47
Sulphuris Flores.	207
—— Praeparationes.	ibid.
Suppositorium.	77
Syrupi Compositi.	94
——, Mellita.	89
—— Simples.	ibid.
Syrupus Althaeae Fernelii.	94
—— Simplex.	89
—— Artemisiae.	94
—— Balsamicus.	90
—— Capillorum Veneris.	96
—— Cardui Benedicti.	90
—— Caryophyllorum Aromaticorum.	91
—— Chalybeatus.	216
—— Cichorei cum Rhabarbaro.	97
—— Cinamomi.	91
—— Citreorum.	90
—— Conditurae Corticum Aurantium.	ibid.
—— Cydoniorum.	ibid.
—— Diacodion.	97
—— Flavedinis Corticum Aurantium	90
Syru-	

I N D E X.

249

	Pag.
Syrupus Florum Paeoniae.	92
_____ Perficorum.	ibid.
_____ Sambuci.	ibid.
_____ Foeniculi.	99
_____ Granorum Kermes.	99
_____ Hyssopi Zwelferi.	97
_____ Limacum.	99
_____ Menthae.	98
_____ Mororum.	99
_____ Myrtinus.	99
_____ Papaveris Albi.	99
_____ Erratici.	ibid.
_____ Quinque Radicum.	99
_____ Rhamni Cathartici.	99
_____ Rosarum Rubrarum, sive Julapium Rosaceum.	91
_____ Siccatarum.	93
_____ Solutivus.	ibid.
_____ cum Sena.	100
_____ Rubi Idaei.	99
_____ Stoechadis.	100
_____ Symphiti Majoris.	101
_____ Vetonicae Rubrae.	92
_____ Violaceus.	93

T.

Tabellae.	67
_____ Contra Vermes.	69
_____ e Succo Citrei.	68
Tartari Praeparationes.	181
Tartarus Emeticus.	226
_____ Regeneratus, sive Terra Foliata Tartari.	185
_____ Solubilis.	183
_____ Vitriolatus.	203

	Pag.
Terrae, Lapides Officinales.	48
Theriaca Andromachi Senioris.	84
———— Diateffaron.	87
———— Edenburgensis.	88
Tinctura Anodyna, five Laudanum Liquidum Sydenhami.	167
———— Antiepileptica.	168
———— Aperiens.	169
———— Aſae Foetidae.	161
———— Aſthmatica.	169
———— Benzoes.	166
———— Cantharidum.	170
———— Caſtorei.	165
———— Catechu.	ibid.
———— Cochinellae.	ibid.
———— Corallorum.	161
———— Corticum Aurantium.	165
———— Caſcarillae.	ibid.
———— Caſſiae Ligneae.	ibid.
———— Cinamomi.	ibid.
———— Kinae Kinae, feu Peruvianorum.	ibid.
———— Ligni Saffaſtras.	ibid.
———— Winterani.	166
———— Florum Centaurii Minoris.	165
———— Croci.	ibid.
———— Hyperici.	ibid.
———— Lavendulae.	ibid.
———— Fuliginis.	170
———— Hydragoga.	ibid.
———— Hyſterica.	171
———— Jalappae Corroborans.	ibid.
———— Laccae.	166
———— Ligni Guajaci.	ibid.
———— Martis Adſtringens.	217
———— Aperiens.	216
Tin-	Tin-

I N D E X.

251

	Pag.
Tinctura Martis cum Vino Rhenano.	216
Melampodii.	172
Myrrhae.	166
Opii Crudi.	165
Radicum Contrajervae.	166
Gentianae.	165
Helenii.	ibid.
Jalappae.	166
Ninzing.	ibid.
Rhabarbari.	165
Serpentariae Virginianae.	ibid.
Valerianae Silvestris.	ibid.
Veratri Nigri.	ibid.
Zedoariae.	ibid.
Sacra.	172
Salis Tartari Harveana.	687
Seminis Caedamomi Minoris.	165
Succini.	166
Summitatum Absinthii.	165
Tartari cum Vino.	186
Regenerati.	187
Theriacalis Simplex.	167
Veneris.	212
Vitrioli Martis Ludovici.	215
Seu Lunae Helvetii.	207
Tincturae Compositae.	167
Simplices.	165
Trochisci Agarici.	61
Albi Rhazis, vel Sief Album.	62
Alhandal, vel Diacolocyntis.	61
Bechici Albi.	62
Cypheos pro Mithridatio.	ibid.
& Tabellae.	61
Hedychroi Galeni pro Theriaca.	63

	Pag.
Trochisci Minii.	221
_____ Myrrhae.	64
_____ e Nitro.	ibid.
_____ Scillitici.	66
_____ Terrae Catechu.	67
_____ Sigillatae.	65
_____ vel Morfuli Purgantes.	ibid.
_____ Viperini ad Theriacam.	67
Turbith Minerale.	222
Tutiae Praeparatio.	189
U.	
Unguenta & Balsami.	113
Unguentum ad Mammaram Fissuras.	119
_____ Scabiem.	125
_____ Aegyptiacum.	113
_____ Album Cemphoratum.	ibid.
_____ Althaeae Compositum.	ibid.
_____ Simplex.	ibid.
_____ Arthanitae.	114
_____ Aureum.	115
_____ Basilicum.	116
_____ cum Terebinthina.	ibid.
_____ Flavum.	ibid.
_____ de Calce.	ibid.
_____ Coeruleum simplex.	117
_____ Desiccativum Rubrum.	ibid.
_____ Diapompholygos.	118
_____ Enulatum cum Mercurio.	ibid.
_____ sine Mercurio & Terebinthina.	119
_____ Fuscum.	118
_____ Martiatum.	119
_____ Mixtum Chirurgorum.	121
	Un-

I N D E X.

	253
	Pag.
Unguentum Neapolitanum.	121
———— Nervinum.	ibid.
———— Nutritum.	122
———— dictum sine Corpore.	ibid.
———— Oculare.	ibid.
———— Pomatum, vel Odoriferum.	123
———— Populeum.	124
———— Rosaceum.	125
———— five Balsamum Opodeldoch.	123
———— Viride.	126
———— Ceratum Defensivum Coeruleum.	116
———— Linimentum e Spermate Ceti.	125

V.

Vegetabilia Officinalia.	1
Vinum Hippocraticum.	172
Vitri Antimonii Infusio.	224
Vitrioli Calcinatio.	202
———— Praeparationes.	ibid.
———— Spiritus, Oleum, Colcothar.	ibid.
Vitriolum, seu Sal Martis.	215
Vitrum Antimonii.	224
———— Ceratum.	225

F I N I S.

B L A D W Y Z E R.

A.

	Bladz.
Aerde en Steenen, in de Winkel behorende.	48
Aftrekzel (Heilig.)	172
———— (Openend.)	169
———— (Pynstillend.)	167
Aftrekzels (eenvoudige.)	165
———— (Zaemgestelde.)	167
Aftrekzel tegen de Opftyging.	171
———— Vallende Ziekte.	168
———— Voor de kortademigheid.	169
———— (Waterafzettend.)	170
———— Van Alantwortelen.	165
———— Alfem-toppen.	165
———— Barnsteen.	166
———— Benzoin.	166
———— Bevergeil.	165
———— Cascaril.	165
———— Conchenieljes.	165
———— Duivelsdrek.	166
———— Gentiaen.	165
———— Gom Lak.	166
———— Herbooren Wynsteen.	187
———— Jalapwortelen.	166
———— (Versterkend.)	171
———— Kaneel.	165
———— Katsjou.	165
———— Kina-baften.	165
———— Klein Duizend-guldenkruid.	165
———— Kardamom Zaed.	165
———— Koper.	212
———— Koperrood met Yzer, van Lodewyk.	215
———— Of Maen-aftekzel van Helvetius.	207
———— Af-	Af-

B L A D W Y Z E R. 255

	Bladz.
Aftrekzel van Lavendel-bloemen.	165
Myrrhe.	166
Nieswortelen.	172
Ninzi-wortelen.	166
Oranje-schillen.	165
Pokhout.	166
Raeuw heulfap.	165
Rhabarber.	165
Roet.	170
Saffraen.	165
Sassafras-hout.	165
Sint Jansbloemen.	165
Spaensche Vliegen.	170
Tegengift-wortelen.	166
Teriakel (eenvoudig.)	167
Virginifche Serpent-wortelen.	165
Wilde Baldriaen-wortelen.	165
Kaneel.	165
Witte Kaneel.	166
Wynsteen met Wyn.	186
Zout van Harvei.	186
Yzer met Rynfchen Wyn.	216
(Openend.)	216
(Zaementrekkend.)	217
Zedoarie-wortelen.	165
Zwarte-nieswortelen.	165
Afweekzel van Glas van Spiesglas.	224
Afziedzels, Melkdranken, Slymen.	104
Afziedzel van Gerst.	105
Petrus Foreftus.	105
Met Sene-bladeren.	105
(Verzachtend- en Windbreekend-) tot Klyfteeren.	105
(Wit- van Sydenham.)	104
Algenezepde Kwik.	221
	Aloe

	Bladz.
Aloe (gewaffchen.)	69
— Voeding- door Roozefap.	70
Azyne.	103
Azyn (gedestilleerde.)	103
Azyn-honing (eenvoudige.)	103
— Van Zee-Ajuin.	103
Azyn van Goud-glit.	213
— Gouds-bloemen.	103
— Lavendel-bloemen.	103
— Loot.	213
— Roozen.	103
— Teriakel.	104
— Vlierbloemen.	103
— Wynruit.	103
— Zee-Ajuin.	104
— (Verhoedende.)	159
B.	
Balfem (algemeene.)	214
— des Levens.	127
Balfemen.	126
— In de Winkel behoorende.	41
Balfem (Groene.)	126
— Of Olie van Guidon.	163
— Tegen de Beroertheid	164
— Uit gedestilleerde Olien.	164
— (Wond-)	127
— Van Arceus.	126
— Lucatel.	126
— Zwavel met Amandel-olie.	209
— Anys-olie.	209
— Barnsteen-olie.	209
— Jenever-olie.	209
Bal-	

B L A D W Y Z E R. 257

	Bladz.
Balfem van Zwavel met Lyn-olie.	209
_____ Terpetyn-olie.	208
_____ (Vruchtversterkende.)	155
Barnsteen (vlug Zout en Olie van.)	210
Baſten in de Winkel behorende.	10
Beeten (Buikzuiverende.)	65
Bereidingen van Ammoniak Zout.	192
_____ Hertshoorn.	189
_____ Koperrood.	202
_____ Kwik.	218
_____ Levendige Kalk.	188
_____ Loot.	212
_____ Salpeter.	196
_____ Yzer.	215
_____ Zeezout.	200
_____ Zwavel.	207
Bereiding door opheffingen en neerdruijing.	178
_____ Van Barnsteen.	56
_____ Gebrand Yvoor.	189
_____ Gefchaefd Yvoor.	189
_____ Goud en Zilver.	211
_____ Hertshoorn.	189
_____ Klemei-ſteen.	189
_____ Koper.	212
_____ Koraelen.	56
_____ Kreeften-oogen.	56
_____ Oeſterſchelpen.	189
_____ Oogniet.	189
_____ Paerlen.	56
_____ Wynſteen.	181
_____ Yvoor.	189
Blixemgoud.	211
Bloemen in de Winkel behorende.	25
_____ Van Ammoniak Zout.	192
K k	Bloe-

	Bladz.
Bloemen van Ammoniak Zout, met Yzer.	192
_____ Benzoin.	178
_____ Zwavel.	207
_____ (Vier Hartsterkende.)	53
Boter van Spiesglas.	229
Brandmiddel (vermogend.)	189
D.	
Dieren en derzelver Deelen.	43
Dikke- uittrekzels.	75
Dik- uittrekzel, of Sap van Zoethout.	76
_____ Van Alantwortel.	76
_____ Alfem.	76
_____ Duivekervel.	76
_____ Gentiaen-wortel.	76
_____ Graswortel.	76
_____ Hondsdraf.	76
_____ Kamillen.	76
_____ Kina-bast.	76
_____ Klein- duizend- guldenkruid.	76
_____ Leverkruid.	76
_____ Netelen.	76
_____ Paerdebloemen.	76
_____ Rhabarber.	76
_____ Wynruit.	76
_____ Zevenboom.	76
_____ Zwarte Nieswortel.	76
Dubbeld geheim.	198
E.	
Elixer (algemeen- met Loogzout bereid.)	174
_____ Zuur bereid.	174
_____ (Heilzaam-)	175
_____ (Maeg-)	175
	Elix-

B L A D W Y Z E R. 259

Bladz.

Elixers.	173
Elixer tegen de Kortademigheid.	173
———— Nierkwaelen.	173
———— Opstying.	174
———— Van Koperrood.	176
———— Voor de ingewanden, (van Hofman.)	176
———— Pynstillend (van Hofman.)	176

G.

Geeften (eenvoudige.)	145
———— (Zaemengestelde.)	149
Geest of vlug Olieachtig welriekend Zout.	159
———— Vruchtversterkende Balsam.	155
———— (Hemelsche-)	205
———— Tegen de Blauwschuit (van Dekker.)	154
———— Gebreken der Lyfmoeder (van Burrhus.)	157
———— Van Ammoniak Zout met Levendige Kalk.	194
———— Loogzout.	193
———— Anys.	146
———— Citroen-schillen.	147
———— Engelwortel.	146
———— Galbanum.	156
———— Hertshoorn.	190
———— Met Amber	191
———— Jenever.	147
———— Koperrood (zoete.)	204
———— Der Filosoofen.	230
———— Krieken.	155
———— Lavas.	146
———— Lavendel-bloemen (eenvoudige-)	147
———— (Zaemengestelde.)	157
———— Lepelblad.	147
———— Mastik.	158
———— Melisse (vermogende-)	158

K k 2

Geest

	adz.
Geest van Mieren.	147
_____ Minderer.	195
_____ Munte.	148
_____ Oranje-schillen.	147
_____ Rozemaryn-Bloemen.	148
_____ Salpeter met Klei.	199
_____ Van Glauber.	198
_____ (Zoete-)	199
_____ (Overgehaelde.)	199
_____ Wyn met Kamfer.	148
_____ Overgehaelde.	148
_____ (Zuiverste.)	145
_____ (Met Loogzout.)	145
_____ Zeezout met Klei.	201
_____ Zegeltjes.	148
_____ Zout (van Glauber.)	200
_____ (Zoete-)	201
_____ Zwavel door de Klok.	208
_____ (Windbreekende-) van Sylvius.	154
Gekonfyte Alantwortelen.	87
_____ Berberiffen.	87
_____ Citroen-Schillen	87
_____ Gember-wortelen.	87
_____ Mofchaet-nooten.	87
_____ Okkernooten.	87
_____ Oranje-schillen.	87
Glas van Spiesglas.	224
_____ Met Wafch.	225
Geleien.	88
Gelei van Aelbezien.	88
_____ Hertshoorn.	106
_____ Jeneverbezien.	89
_____ Vlier-bezien.	88
Gemeen doorknaegend Middel.	189
	Ge-

B I L A D W Y Z E R. 261

Gewichten en Maeten.	Bladz.	51
Graefbaere Lighaemen, of Mineraelen in de Winkel behorende.		45
H.		
Halve Metaelen in de Winkel behorende.		26
Hars-gommen in de Winkel behorende.		42
Harften.		177
—— (Gedroogde-) in de Winkel behoorende.		41
—— (Vloeibaere-) of Balsfemen in de Winkel behoorende.		41
Hars van Jalap.		177
—— Kina-baff.		177
—— Lorkenzwam.		177
—— Pókhout.		177
—— Scammonie.		177
Hertshoorn (gebrande.)		191
—— Geest met Amber.		191
—— Olie en Zout.		190
—— Van Dippelius.		191
—— Scheikonfig bereid.		189
Heulfap (gezuiverd.)		74
—— Met Queefap bereid.		73
—— (Vloeibaer-) van Sydenham.		167
Honig fchuiming.		101
Honig-firoopen.		102
—— Van Bengelkruid.		102
—— Moerbezien (van Nicolaus.)		102
—— Roode Roozen.		102
—— Rozemaryn-bloemen.		102
Houten in de Winkel behorende.		12
I.		
Inkt.		167
Juleb van Roozen.		91
	Kk 3	K.

K.

	Bladz.
Kalk van Loot, of Lootwit.	212
Kermes minerale.	227
Klaret of verkoelend Water.	151
Klomp (Blaerttrekkende.)	141
Koekjes en Tabletten.	61
Of Buikzuiverende Beeten.	67
Van Cypheos, voor de Mitridaet.	62
Gezegelde Aerde.	63
Hydechroi voor de Teriakel.	63
Katjou-aerde.	67
Koloquinten.	61
Lorkenzwam.	61
Menie.	221
Myrrhe.	64
Salpeter.	64
Slangen tot de Teriakel.	67
Zeeajuin.	66
(Witte hoeft-)	62
Sief.	62
Konfytingen, Konferven, Geleien.	87
Koningje van Spiesglas.	225
Konferf van bleeke Roozen.	88
De buitenste Oranje-schillen.	88
Gemene Alfem-Bladeren.	88
Goudsbloemen.	88
Lavendel-bloemen.	88
Lepelbladeren.	88
Meliffe-bladeren.	88
Munte-bladeren.	88
Roode Roozen.	88
Rozemaryn-bloemen.	88
Salie-bladeren.	88

Kon-

B L A D W Y Z E R. 263

	Bladz.
Konferf van Violen-bloemen.	88
_____ Wynruit-bladeren.	88
_____ Zaemgefelde - (algemeene.)	79
_____ Van Heilig bitter (van Galenus.)	79
_____ Pruimen.	79
_____ Pypcaffie.	79
_____ Waterlook van Fracafforius.	81
Konferven.	88
_____ (Zaemgefelde Buikzuiverende-)	78
Koperrood (branding van.)	202
_____ Of Zout van Yzer.	215
_____ (Olie geeft en doode kop van.)	202
Koperwezen.	206
Kruiden in de Winkel behorende.	13
_____ (Vier hairige-)	53
_____ Weekmaekende.	52
Krystallen (minerale-)	196
_____ Van Wynsteen.	181
Kwik des Levens.	230
_____ (Neergeflaegen roode-)	219
_____ Witte-	218
_____ (Opgeheven bytende-)	220
_____ Zoete-	220
Kwik - poeder (geel-)	222
_____ Zwart.	222
_____ Spiessglaffig-	223
L.	
Loot - azyn.	213
_____ Branding.	213
_____ Kalk.	213
_____ Olie (harde-)	214
Lymen in de Winkel behoorende.	47
	Maeten

M.

Maeten en Gewichten.	Bladz.	51
Manier om verdikt Sap van Ezelskomkommer te maeken.		75
Meelen in de Winkel behorende.		39
Melkdrank (verkoelende- en verzachtende.)		106
Menie.		213
Metaelen en wat van dezelve gemaekt wordt.		45
Mithridaet (van Damocrates.)		82
Moftert - pap.		141

O.

Olien.		107
— Door destilleering.		160
— Uitpersing.		107
— Weeking en Kooking.		108
Olie (gedestilleerde-) van Alfem.		160
— Anys - Zaed.		161
— Cajapoet.		160
— Foelie.		161
— Hertshoorn.		190
— Van Dippelius.		191
— Jeneverbezien.		160
— Kamfer.		160
— Kamillen.		160
— Caneel.		161
— Karwy - Zaed.		161
— Kinkenemaele.		160
— Komyn - Zaed.		161
— Kruidnagelen.		160
— Lavendel - bloemen.		161
— Majelyn.		161
— Moschaetnooten.		161
— Munte.		161
	Olie	

B L A D W Y Z E R. 265

	Bladz.
Olie (gedestilleerde) van Orego van Kandien.	161
_____ Polei.	161
_____ Roozenhout.	150
_____ Rozemaryn.	161
_____ Rynvaeren.	161
_____ Saffrafas-hout.	161
_____ Tegelen Of der Filosoofen.	163
_____ Terpentyn.	164
_____ Tuin-halm.	161
_____ Venkel-Zaed.	161
_____ Versche Citroen-schillen.	160
_____ Oranje Schillen.	160
_____ Wasch.	162
_____ Wynruit.	161
_____ Wynsteen door Neerdruiping.	183
_____ Yzooop.	160
_____ Zevenboom.	161
_____ Zwavel door de Klok.	208
Olie (geweeekte en gekookte) van Aerdwormen.	111
_____ Alfem.	108
_____ Bevergeil.	109
_____ Dillen	108
_____ Kamillen.	109
_____ Mastik.	111
_____ Nachtschade.	109
_____ Nardus.	112
_____ Roozen.	109
_____ Saffraen voor de Pleister	
_____ van kikvorffen.	110
_____ Schorpioenen.	112
_____ Sint Jans-bloemen.	108
_____ Slymen.	111
_____ Welriekend drieblad.	189
_____ Witte Lelien.	109
_____ Wynruit.	109
L 1	Olie

Olie of Balsam (pynstillende) van Guidon.	163
— Geest van Koperrood (Zoete-)	204
— Vocht van Myrrhe.	179
— (Uitgeperste-) van Amandelen, bittere.	107
— — — — — Zoete.	107
— Bilzen - zaed.	108
— Eieren.	108
— Foelie.	107
— Laurier.	107
— Lyn - zaed.	108
— Maenzaed.	108
— Moschaet-nooten.	107
— Mostert-zaed.	108
— Nardus.	108
— Okkernooten.	107
— Olyven.	108
— Palm.	108
— Van Loot (harde-)	214
P.	
Pap (Rypende-)	141
— (Verdriyvende-)	140
— (Verzachtende-)	140
Pillen (Buikzuiverende-)	69
— Cochie.	71
— En dikke uittrekzels.	69
— (Pestverhoedende-) of van Ruffus.	72
— (Slaepmackende-)	73
— (Stinkende-)	71
— (Stiraks-)	74
— Van algemeen dik-uittrekzel.	70
— Hondstong.	73
— — — — — Zonder Saffraen en Bevergeil.	73
— Koloquint.	70
— Verbeterd Heulsap.	74
— Zee - Ajuin.	72
Plantgewassen in de Winkel behorende.	1
Pleister (Azyn - Saffraen-)	136
— (Blaertrekkende-)	139
— (Gom - Sap-)	130
	Pleister

B L A D W Y Z E R. 267

	Bladz.
Pleister (Hoofd-)	128
— (Klevende-)	128
— (Maeg-)	139
— (Meloten-)	134
— (Roode bescherm-)	130
Pleisters.	127
Pleister (Slym-)	135
— Tegen de gebrandheid.	127
— Opstyging.	228
— Van Chavon.	129
— Galbanum met Saffraen.	132
— Kikvorffen met dubbelde- of vier dubbelde Kwik.	138
— Zonder Kwik.	136
— Klemei- Steen (eenvoudige.)	132
— Klemei- Steen (zaemengefelde-)	132
— Labdanon.	133
— Pek.	136
— Rusting.	138
— Walfchot.	139
— Witniet.	131
Poeder des Graeven van Warwik.	56
— (Maeg-)	60
— (Markgraeven-)	60
— (Nies- of hoofd-)	61
Poeders.	55
— (Buikzuiverende-)	55
— (Welriekende- en andere-)	57
Poeder van Cantiaen of Gravinne kent.	58
— Galigaen (Zaemengefeld-)	58
— Heilig bitter van Galenus.	55
— Kreeften- fchaeren.	57
— Scammonie (bereide-)	55
— Senebladeren (zaemengefeld-)	56
— (verkoelend Gomdragant-)	59
— Voor 't Hoofd.	16
— (Welriekend Roozen-)	57
R.	
Roet Water Geest Olie en Zout.	187
L1 2	Room

	Bladz.
Room van Wynsteen.	181
Ruſtmiddeleu.	79
S.	
Saffraen van Spiesglas.	226
_____ Yzer (openende-)	217
_____ (Zaementtrekkende-)	217
Salpeter-Geest met Klei.	199
_____ Van Glauber.	198
_____ (Zoete-)	199
_____ (Gezuiverde-)	199
_____ Met Loogzout.	196
_____ Van Spiesglas.	227
_____ (Vaſt Vocht van.)	197
Sappen (vloeibaere en uitgedampte-) in de Winkel be- horende.	39
Sap van Zoethout met Anys.	77
_____ (Uitgedampt-)	76
_____ (Wit-)	77
Scammonie (bereide-)	55
Scheivocht van Glauber.	197
Siroopen (eenvoudige-)	89
_____ En Honingen.	89
_____ (Zaemengeſtelde-)	94
Siroop van Byvoet.	94
_____ Citroenen.	90
_____ Frambozen.	90
_____ Gedroogde Roozen.	93
_____ Gekonfyte Oranje-ſchillen.	90
_____ Gezegenden Diſtel.	90
_____ Groote Spekwortel.	101
_____ Heemſt (eenvoudige-)	89
_____ Van Fernelius.	94
_____ Kaneel.	91
_____ Klap-Roozen.	92
_____ Maen-kop (Zaemgeſtelde-)	97
	Si-

B I L A S D I W Y Z A E R 269

	Bladz.
Siroop van Moerbezien.	90
_____ Mirte-bezien.	99
_____ Munte.	98
_____ Peonie - bloemen.	92
_____ Perfik - bloemen.	92
_____ Quee - appelen.	99
_____ Roode Anjelieren.	92
_____ Roozen.	19
_____ Roozen (losmaackende-)	93
_____ Met Senebladeren.	101
_____ Rynbezien.	99
_____ Scharlaken - bezien.	99
_____ Slakken.	19
_____ Stael.	212
_____ Suikery met Rhabarber.	97
_____ 't Geele der Oranje-schillen.	99
_____ Venkel.	91
_____ Venus - hair.	96
_____ Violen - bloemen.	93
_____ Vlier - bloemen.	92
_____ Vreemde Lavendel.	100
_____ Vyf Wortelen.	99
_____ Welriekende Kruidnagelen.	19
_____ Witte Maenkop.	92
_____ Yzooop van Zwelfer.	97
_____ (Verzachtende-)	90
Slym van Arabifche Gom.	106
_____ Dragant - gom.	106
_____ Heemst - wortel.	106
_____ Quee - zaed.	106
_____ Saleb - wortel.	106
_____ Vlooi - zaed.	106
Smeerzel van Walfchot.	125
Smelting van Levendige Kwik.	218
Spiesglas-Boter en Vermiljoen.	226

Spiesglas (Koningje van.)	225
_____ Van Kwik des Levens.	230
_____ (Zweetdryvend - gewaffen-)	227
_____ (ongewaffen-)	227
Steenen in de Winkel behorende.	48
_____ (Vyf kostelyke-)	45
Steen (Genees-)	206
_____ (Helsche-)	212
Suiker van Heemst.	86
_____ Loot.	214
_____ Paerlen.	67
_____ Roozen.	68
T.	
Tabletten.	67
_____ Tegen de Wormen.	69
_____ Van Citroen Sap.	68
Tegengiften en Rustmiddelen.	79
Teriakel van Andromachus den ouden.	84
_____ Edenburg.	86
_____ Vier enkelden.	87
Toemaekzel van Hyacinten.	81
_____ Scharlaken - bezien.	79
_____ Zonder Amber.	80
_____ (Versterkend-)	80
U.	
Uitwassen Mosschen in de Winkel behorende.	38
V.	
Vergadering der Plantgewaffen.	50
Verkorting (gemeenzaeme-) in het voorfchryven der Geneesmiddelen.	51
Vermiljoen (gemaekte-)	223
_____ Van Spiesglas.	229
Vleesch van Quce - appelen.	87
	Vocht

B L A D W Y Z E R. 271

	Bladz.
Vocht (Minerael pynstillend-) van Hofman.	204
— Van bladsgewyze aerde van Wynsteen.	186
— Myrrhe.	197
— vaste Salpeter of scheivocht van Glauber.	197
Vruchten, Bezien en Nooten in de Winkel behorende.	33
W.	
Wasch-pleister (blauwe beschermer-)	116
— Uit Komyne.	140
Water (Bloestelpend-)	205
— Van Rabelius.	205
— Des Levens van Mathiolus.	152
— (Gegift-) van Munte	145
— Rozemaryn.	144
— Salie.	145
— Zevenboom.	145
Water (Goddelyk-) van Fernelius.	121
— (Hemelsch-blaeuw-)	188
— (Konings-)	200
Waters door destilleering.	142
— Of Geesten (zaemengestelde-)	149
Water (Sterk-)	199
— (Uitbytend-)	188
— Van Alfem.	142
— Averuit.	142
— Baldriaen (Zaemengesteld-)	142
— Den Boom des Levens.	142
— Edele Majelyn.	142
— Jenever-bezien.	142
— Kalk.	188
— Kamillen.	142
— Caneel.	143
— Krieken.	142
— Lavas.	142
— Lavendel-bloemen.	142
	Wa-

	Bladz.
Water van Lepelblad.	142
_____ Linde - Bloemen.	142
_____ Melisse.	142
_____ (Vermogend-)	158
_____ Moederkruid.	142
_____ Munte.	142
_____ Oranje - bloemen.	152
_____ Peonie (Zaemengesteld-)	150
_____ Peperwortel (Zaemengesteld-)	142
_____ Polei.	142
_____ Roozen.	142
_____ Rozemaryn.	142
_____ Salie.	143
_____ Venkel.	142
_____ Versche Citroen - schillen.	142
_____ Oranje - schillen.	142
_____ Vlierbloemen.	142
_____ Water - munte.	142
_____ Welriekende Nagelen.	143
_____ Wynruit.	142
_____ Yzoop.	143
_____ Zegeltjes - bloemen.	142
_____ Zevenboom.	143
_____ (Verkoelend-)	151
_____ (voorbehoedend)	159
_____ Voor de Ademhaling.	149
_____ (weder overgehaeld-) van Edle Majelyn.	144
_____ Munte.	144
_____ Polei.	144
_____ Rozemaryn.	144
_____ Wynruit.	144
_____ (Wond-)	153
_____ (Wonderlyk-)	149
Witte zief.	62
Wortels en Bollen in de Winkel behorende:	1

Wor-

B L A D W Y I Z E R 272

	Bladz.
Wortels (vyf groote openende)	152
———— (kleine openende-)	52
Wynsteen (braekende-)	226
———— (Herbooren-)	185
———— Met Koperrood.	203
———— Smeltbaere.	183
Wyn (Ypocras.)	172

Z.

Zaeden in de Winkel behorende.	128
———— (vier groote koude)	54
———— (Warme)	53
———— (Kleine koude)	54
———— (Warme)	53
Zalf (Appel- of Welriekende-)	124
———— (Bruine-)	118
———— (eenvoudige Blauwe.)	117
———— (Egyptifche-)	113
———— (Gemengde Wondhealers-)	121
———— (Gulde)	115
———— (Koninglyke)	116
———— (Geele)	116
———— Met Terpentyn.	116
———— (Napelfche.)	121
———— Of blaeuwe verhoedende Wasch-Pleifter.	116
———— Groene Balfem.	126
———— Smeerzel van Walfchot.	125
———— Wond- en Steek- Balfem.	123
———— (Oogen-)	123
———— (Populier-)	125
———— (Roode opdroogende-)	117
———— (Roozen-)	123
———— Tegen de fcheuring der Borften.	119
———— Schurft.	125
———— Van Alant met Kwik.	118

M m

Zalf

Zalf van Alant zonder Kwik en Terpentyn.	119
_____ Heemst (eenvoudige-)	113
_____ (Zaemengeltelde.)	113
_____ Kalk.	116
_____ Martiatius.	119
_____ Varkensbrood.	114
_____ (Verkoelende-)	122
_____ Zonder Lighaem.	122
_____ (Witte Kamfer-)	123
_____ (Niet.)	118
_____ (Zenuw.)	121
Zalven en Balsamen.	113
Zeegewassen in de Winkel behoorende.	49
Zeep (Amandel-)	184
_____ Van Starkei.	183
Zetpil.	77
Zouten.	79
_____ In de Winkel behorende en wat van deeze ge- maekt word.	47
Zout (Koortsverdrievend-) van Sylvius.	194
_____ Of Koperrood van Yzer.	215
_____ Suiker van Loot.	214
_____ Vlugges olieachtige welriekende Geest.	195
_____ (Slaepmaekend.) van Homberg.	205
_____ Van Ammoniak (vlug olieachtig welriekend en droog.)	195
_____ Boonenstruiken naer de wyze van Tachenius bereid.	180
_____ Hertshoorn.	190
_____ Prunel.	197
_____ Seignette beschreeven.	182
_____ Wynsteen.	182
_____ (Vast) van Alfem uit asch bereid.	180
_____ (Veel vermoogend)	197
_____ (Wezentlyk-) van Kinabaften.	Ziede Voorrede.
_____ Zuuring.	179
_____ (Wonderbaer-) van Glauber.	201
Zwavel-bloemen.	207
Zwavel en Lymen in de Winkel behorende.	47

N A R E E D E

van den BOEKVERKOOPER

aan alle Onpartydige Leezers.

Nadat de Vertaler van de Haegsche Apot-
heek zyn Manuscript aan de twee oudste
en voornaemste Stads Doctoren een geruimen
tyd ter lezinge gelaten, en genoegsaem hun-
ne goedkeuringe had verkreegen, met aan-
wyzing van het geen dienstig zou zyn om het drukken
van zyn Werk wel ter uitvoering te brengen enz. gelyk
hy breeder in zyne Voorrede meldt; en nadat ik aen
alle de Stads Doctoren myn voorneemen om dat werk
ter drukpersse overtebrengen, had bekend gemaakt, heb
ik het gemelde Manuscript van den Vertaler gekogt,
en vervolgens laten drukken. 't Is waar, dat ik, genee-
gen zynde die onderneeming wel uit te voeren, aen de
Stads Doctoren vriendelyk versogt had my de gunst te
bewysen, om van tyd tot tyd hun oog daar over te
willen laten gaan, 't geen zy alle op een vriendelyke
wyse weigerden, uitgenomen de jongste, die niet alleen
zeide zulks niet te willen doen, maar terstond, als ie-
mand die een quaed oog op my had, my dreigde met
een Advertissement daar tegen in de Courant, 't welk
my geen voordeel zoude doen. Desnietteenstaande
hebbe ik, vertrouwende dat de voornaemste Stads Doc-
toren genoeg daar in hadden, en ook van andere Kun-
digen verstaende, dat de Overzetting zeer goed was, en
voor veele menschen van nut zoude zyn, naer het voor-
beeld van andere Apotheeken, voorheen uit het La-
tyn in het Nederduitsch aen 't ligt gebragt, het druk-
ken met alle my mogelyke zorg voortgezet, om daer

N n

meede

N A R E E D E.

meede het Publicq dienst te doen, en voor my zelven eenig voordeel te bekomen.

Maar wat gebeurt 'er? nadat het werk afgedrukt was, en ik, voor de uitgave, aan de vier oudste Stads Doctoren een Exemplaer op groot papier, heel net gebonden, en aen den jongsten een diergelyk Exemplaer, doch op klein papier ('t geen moogelyk zyn nydig humeur heeft gaande gemaakt) had 't huis gezonden, wierd ik eenige daagen na de uitgave ontboden by het Collegie van Stads Doctoren, bestaande toen maer uit de drie jongste, die my vergden dat ik in de Couranten zou laten stellen, dat de Vertaaling van de Haegsche Apotheek, die ik uitgegeeven hadt, zeer vitieus gedrukt en vol fauten was. Dit konde ik immers niet doen, niet wetende of 'er veele fauten in waren, en van wat aangelegenheid. Ik gaf ook te kennen myne verwondering dat de twee Professoren, als oudste Stads Doctoren niet present waren, en dus het Collegie incompleet was. Ik verzogt te gelyk, dat de Heeren zo goed geliefden te zyn van my de fauten die zy ontdekt hadden, optegeeven, ten einde ik dezelve by forme van *Errata* konde laten drukken, en agter het boek invoegen, ten dienste van de Kopers, die daer voor niets meerder dan de gestelde prys zouden betalen. Dit wiert niet alleen geweigert, maar dit Driemanschap besloot my met Odieuse Advertiffementen, onder den naam van *de Stads Doctoren*, in de Couranten te quellen, verzuimende ook niet overal gelegenheit te zoeken, om daar van met de uiterste verachting te spreken, voorgeevende dat men geen *Errata* konde opgeeven, omdat zelfs geen een Bladzyde zonder fauten was; meenende dus hun overlang voorgestelde oogmerk te bereiken, om het vertaalde Werk geheel te onderdrukken, en my so
veel

N A R E E D E.

veel mogelyk was te benadeelen. Merkende vervolgens, dat het Publicq, waar onder verstandige en waarheitminnende Leezers, hunne partydigheit gewaar wiert, besloot vervolgens dat Driemanschap (waarschynelyk door aanhitsing des jongsten van hun Drien) aan de Edele Achtb. Heeren, Schout en Burgemeesteren de Vertaalde Haegsche Apotheek, tegen de waarheit, voor te draagen als *kriellende van fouten, en wel zodanige, waardoor veele menschen zouden kunnen worden ongelukkig gemaakt.*

Hierom was ik genootsaakt, ter ontdekkinge der waarheit, en tot bescherming van het Vertaalde Werk, om eenige Kunstkundige, ervaren, en onpartydige Heeren zeer vriendelyk te verloeken, dat zy geliefden de moeite te neemen, van met de uiterste nauwkeurigheid het Latyn tegen het Nederduitsch te vergelyken, en ten allerstrengsten de wesentlyke fouten aan te teekenen. 't Geen dan ook met alle omzigtigheid, naar waarheit, en getrouwelyk geschiet is, hebbende die schrandere en onpartydige Onderzoekers de volgende LYST uitgebragt, met byvoeging dat meest alle de fouten zyn *uitlaatingen*, die niemant kunnen benadeelen, dewyl de geene, die zulke Recepten zouden willen klaarmaaken, zulks niet zouden kunnen doen, zonder het Latyn natezien, of een ander te vragen, wat, of hoe veel hy van dit of dat neemen moest; dat de anderen fouten voor reedelyke oordeelaers van weinig of geen belang zyn, uitgenomen eene, daar korfelige Berispers op souden kunnen vitten, gelyk in de Lyft op zyn plaats aangewezen wordt; en dat onder alle de fouten geen een van die natuur is, dat daar door iemand ter waerelt zou kunnen worden ongelukkig gemaakt, verklaarende die eerlyke Onderzoekers by hun weeten niets te hebben overgesslagen dat

N A R E E D E.

van eenige confideratie was, en zich verwonderende, dat de Vertaler en andere die aan een Werk van dien aard gearbeid hebben, zo weinig fouten hebben begaan.

Z I E T H I E R D E L Y S T.

- Bladzyde 57 Is overgeflagen de Tytel, zynde *Welriekend Roze-poeder*.
- 61 Onder aan is vergeeten het gewicht van de gommen, zynde van elks drie vierendeel loots. Die de koekies wilde maaken, zou het Latyn moeten nazien, gelyk hier boven gezegt is.
- 62 Vyfde regel, is vergeeten van elks een half loot. Zie boven.
- 63 Tuffen de 7 en 9 regel van onder is overgeflagen *Spike-nard uyt Indiën, van elks anderhalf loot*. Zie boven.
- 64 Tuffen de 2 en 3 regel van booven is overgeflagen *Edele Majolyn*, als boven.
- 74 De vierde regel van onder moet twee, in plaats van een staan. *In deeze Pillen, die zeer zeldzaam gebruikt worden, zou iemant die ze gemaakt had naar 't voorschrift, te veel Opium hebben genoomen: doch de grootste dosis zou nog geen AES of GREIN meer hebben ingebouden, daar egter niemand ongelukkig door zou geworden zyn.*
- 90 In 't midden moet staan byna droogwerdens.
- 99 Is vergeeten achter de vyf openende wortelen: van elks vier oncen, als boven.
- 130 Moet van de *Braembladeren*, volgens het Latyn, maar twee handen vol genoomen worden. *Een faut van geen belang voor de Konst, en niet fchadelyk voor 't Gemeen.*
- 135 Is door den Letterzetter grouw voor gom gezet. 't Geen een Leerjongen zien kan van geen belang te zyn.
- 138 Even zo is het hier geleegen.
- 150 Moet in plaats van een staan ander. *Een faut voor Kenners van weinig belang, ten minften niet fchadelyk.*
- 168 Het zelve moet hier gezegt worden, omdat by *Nardus-Zaet*, half vergeeten is.
- 173 Moet staan *weken* voor *dagen*. Een faut van weinig belang.
- 194 Onderaan achter *gefmolten* zynde moet gevoegd worden *en*.

N A R E E D E.

- wederom verdikt.* Een uitlating van geen het minste belang.
- 207 De 2 regel van boven is vergeeten: *van elks een onco*
Men zou 't niet kunnen maken zonder 't Latyn nate-
zien, en bygevolg kan hier uit geen ongemak koomen.
- 220 Het zelve zy hier gezegt: omdat in de eerste regel
een half pond overgeslagen is.
- 222 Gelyk ook hier in de eerste regel, daar moet bygevoegt
worden *vier oncen*.
- 228 In de 14. regel, is door 't niet zetten van 't Punctum
agter *laeten* de zin gemist. Men leeze: *laaten. In 't*
papier en in de pot zal enz.
- 230 De derde regel van onder moet *zuure vocht* staan, ge-
lyk gemakkelyk te zien is.

Andere gemeene drukfeilen, die na rato van het Werk
zeer weinig zyn, en den leezer geen hinder kunnen toe-
brengen, zyn niet aangeteekent, om dat het Latyn daar
ook niet vry van is, en het hier omtrent op wat meer of
min niet zal aankomen.

Wie van onpartydige en bescheidene Leezers,
die het Vertaalde Werk van 't begin tot het einde
met aendacht wil doorbladeren, zou van zich kon-
nen verkrygen het zelve *als krielende van fouten* te
veroordeelen? Dat 'er de aangehaalde, tegen veel zorg
en buiten verwagting zyn ingesloopen, is my leet, en
alle de geene die daar aan gearbeid hebben: maar ik
ben blyde, dat 'er geen eene die schadelyk is, in kan
gevonden worden; en ik troost my dat nog nooit ee-
nig Boek zonder fouten gedrukt is, en vooral Werken
van deesen aert. Dit blykt ten klaarsten in de Latyn-
sche voorrede van de derde uitgave in het jaar 1758.
Waar in de Stads Doctoren zelve bekenen, dat hun-
ne tweede uitgave, hoe zeer zy die meenden fraai ver-
nieuwt en wel opgesiert te hebben, waarlyk maar al te
veel verbetering nodig had, *zo wegens drukfeilen, als*

N A R E E D E.

ten aanzien van den toestand van het werk zelve, en de opene plaatsen, of uitlaatingen, mislagen en andere fouten. Ook heeft men in het opstellen van dezelve Voorrede, die met een geaffecteerde hoogdraventheid, en zeer duister (zo oordeelen de grootste Latinisten van onzen tyd daar over) geschreeven is, wel gevoelt dat 'er vry wat op die laatste uitgave te zeggen valt, schoon men waant den zogenaamden stal van AUGIAS, als een HERCULES, zeer schoon gereinigt te hebben. My is bericht, dat eenige geleerde en Kunstkundige Heeren bezig zyn om de fouten en mislagen, daar in begaan, te doen zien. Ook hoor ik dat sommige Apothecars en Chirur-gyns veel te zeggen weten op eenige Recepten daarin vervat, zo omtrent de ingredienten, als de manier van bereiding. Maar dit raakt den vertaaler, noch my niet.

Wat nu de vertaaling zelve aangaat, ik hoor eenpaarig van alle ompartydige kenners van diergelyke zaaken, dat dezelve in zuiver Nederduitsch, zeer net, verstaanbaar, en volkomen wel is overgezet, zo dat zy zich verwonderen, hoe de Vertaaler, niet van de kunst synde, een werk van deesen aart soo loffelyk heeft kunnen uitvoeren; met byvoeging, dat deese vertaalde Haegsche Apotheek in netheid en klaarheid van uitdrukkingen voor de Latynsche geensins behoeft te wyken.

Indien de Drie jongste Stads Doctoren, 't sy uit hun zelve, of op myn geitereert verzoek, en de vermaaning van anderen, de gemelde fouten hadden gelieven op te geeven, zou ik deselve getrouwelyk en eenvoudig, agter het werk gedrukt hebben ingevoegt, en zy zouden het Publicq hebben dienst gedaan. Dan had ik niet genoodsaakt geweest deese Nareede in 't licht te geeven, tot verdediging van den vertaler en my, en van deese Haegsche Apotheek. Maar wat zal ik zeggen? Men wilde

N A R E E D E.

wilde een Burgerman onderdrukken, zonder daartoe ooit eenige de minste reden gegeeuen te hebben; men wilde met geweld triomfeeren, en daarom deezen Gordiaanschen knoop, als andere * ALEXANDERS, met het swaert van eene *Sub en obreptief verkregeue* RESOLUTIE, op eenmaal doorhakken, om dus het overlang beraamt Doelwit om my zo veel mogelyk te benadeelen, zo zy waanden, gewis te treffen.

Ik moet nog iets zeggen wegens de nuttigheid van deeze vertaalde Haegsche Apotheek, behalven 't geen de Vertaler daar van in zyne Voorrede gemelt heeft. Voor my, ik heb dit boek niet laten drukken voor de Haegsche Apothecars, dewyl ik wist dat zy alle, by het doen hunner Proeve, in het Latyn geexamineert zyn, en dus deeze vertaaling eigentlyk niet noodig hadden, gelyk zy ook zekerlyk daar uit geene Recepten hebben gereet gemaakt: zy koopen deselve alleen uit nieuwsgierigheid, of uit liefhebbery. Ik heb dit werk in 't licht gegeeuen voor alle Apothecars en Chirurgyens die weinig of geen Latyn verstaan; voor sommige Scheeps-Chirurgyens, als meede voor de meeste Chirurgyens ten platten Lande, die alle, indien zy op de *verbeteringen* willen agt geeuen, daar aan een Compleet goed werk zullen hebben. Het kan ook dienen voor alle Liefhebbers der Geneeskunde, die gaerne, in geval van ziekte zoo van hun zelve als van hunne vrienden, weeten willen wat van de ingredienten in de Recepten der Doctoren zy; als meede voor Liefhebbers van de Chymie, die met het zogenaamde stoofjen van BOERHAVE, als anderlins, hun vermaak in het destilleeren

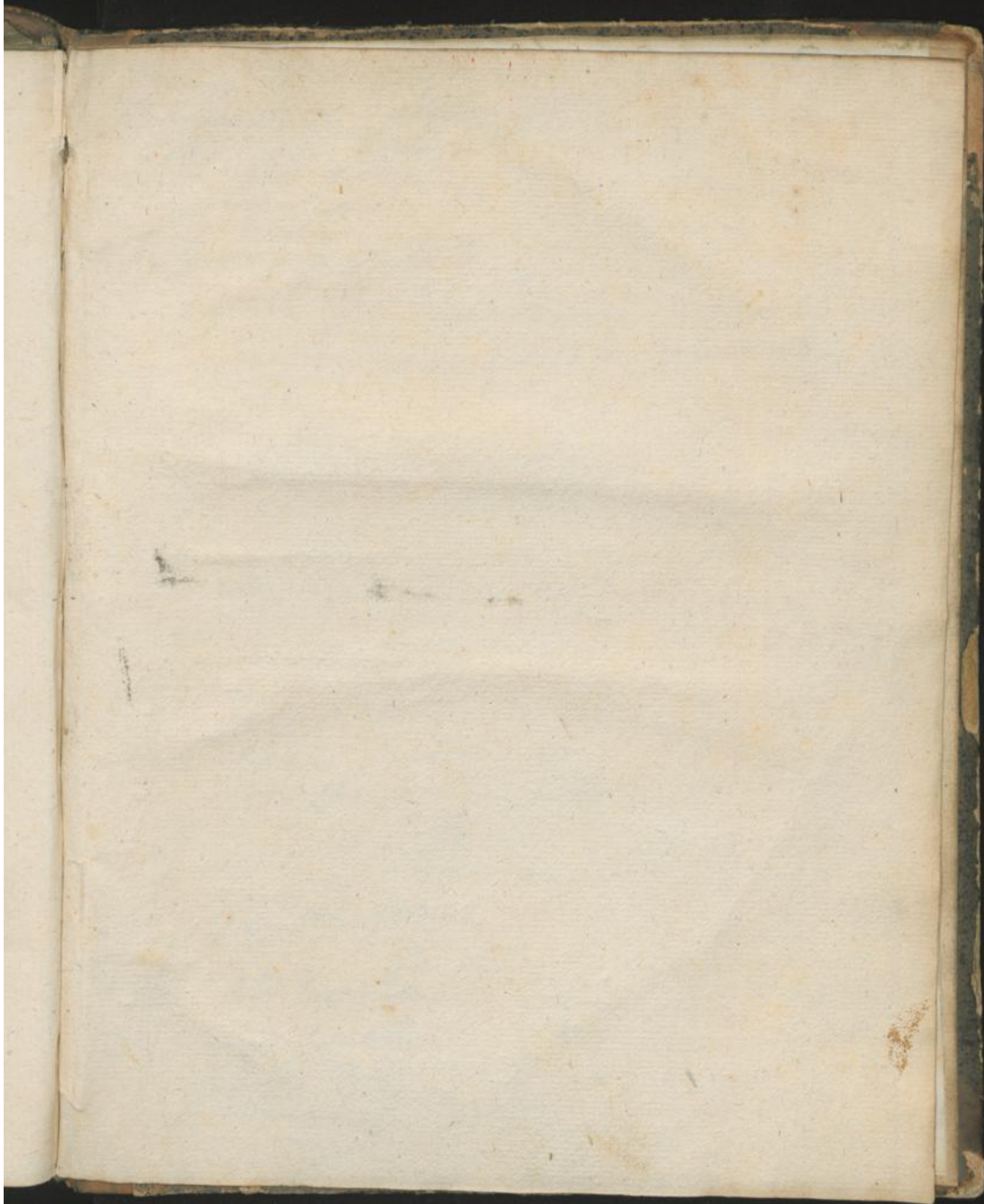
* Zie Quintus Curtius, in zyne Historie van ALEXANDER DEN GROOTEN in 't derde boek, het eerste hoofddeel, volgens de vertaaling van GLASEMAKER Bladzyde 168 en 169.

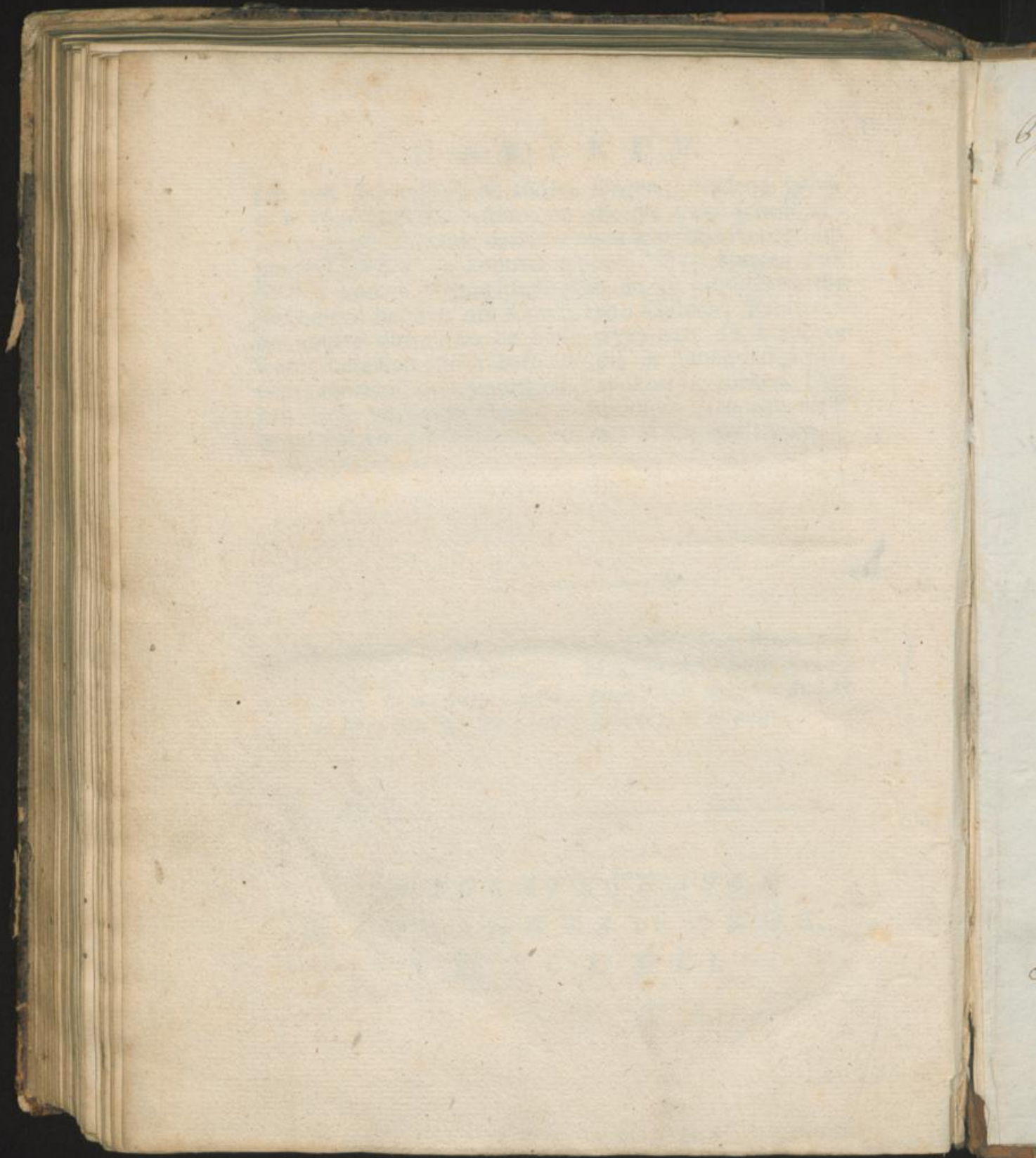
N A R E E D E.

ten van *Spiritussen*, en andere dingen, vinden; gelyk ook voor Schoolmeesters, en alle die mooi schrift willen maaken, zullende daarin vinden een fraai Recept om goeden INKT te kunnen hebben. Hier kunnen ook te regt komen Vrouwsperfoonen en Huismoeders, die lust en tyd hebben om Conserven, Gelyen, Tabletten en andere dingen op de beste wyze naer de konst te leeren bereiden; in 't kort alle die in hunne ledigheid, een geoorloofde en voordeelige tydkorting zoeken. Dus kan deese vertaalde Haegsche Apotheek van een algemeen nut en gebruik zyn, *het geen ik bartelyk wensch.*

NB. Alle die Exemplaren hebben, kunnen deese NAREEDE by my GRATIS laten invoegen, en de kopers zullen dezelve achter elk Exemplaar vinden, zonder iets meerder dan de gestelde prys van agt en veertig stuivers te betaalen.

IN 's GRAVENHAGEN
By JOHANNES DE CROS,
M D C C L X I I.

Elix Althom temp: Ven:
℞ Cort aurant curassau ℞ij
Extr Cardis bened:
— Gentian
— Sabent
Sal tart aa. ℞ij
Vinum Malvat ℞ij

aq Phagadencca pherm: Ven:

℞ aq: calus
Spir Vini aa ℞ij
Succ: Sublim Cor. ℞ij

Pul Dentiprecius

℞ Lap pumicus ℞ij
alum frudi
Cremor tartari aa. ℞ij
Sang: Draconis ℞ij
alp. Caryophyll: ℞ij
mt. f. Pulvis

Elix: prop: paras.

℞ Pulv Murrha
Aloes Succatrin a ℞ij
Croci ℞ij
Sp Vini rect. ℞ij
m

Bischof

℞. Cort aurant ʒij
Cariofillor: ʒij
nuc: mosch q̄ XV
Zingiber q̄ XV
Sem Cardom: minor q̄ XV
m fould grofse
adde Spirit Vini rectif ʒv

Bals. Opodeldoch Van der Haer

℞ Sapo Venet ʒij
Solue in Spirit Vini rectif ʒxv
adde Saphor ʒij
al: Caputi ʒij

Opium Dentifricium

℞ Crem tartari
Griid florent aa ʒij
oculi Cancrorum
Lap pumicis
Lochinella aa ʒij
alium: frudi ʒij
Myrrh: Elect ʒij
alium Sarcophilor q̄ X
mel Rosarum q̄ S
m. f opiat dentifricium

J^r Weynen

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is faint and difficult to decipher but appears to be organized into several lines or paragraphs.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is faint and difficult to decipher but appears to be organized into several lines or paragraphs.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is faint and difficult to decipher but appears to be organized into several lines or paragraphs.

1054

coll. orig. C. v. l.
in. h. l. e. p. h. l. e. h. i. g. n.

(22) 272 (8)

195

